TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDAKİ MAKALELERİN AKADEMİK SÖYLEM OLUŞUMU: TÜR ANALİZİNE DAYALI BİR SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ

Serkan FURTUN

Doktora Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDAKİ MAKALELERİN AKADEMİK SÖYLEM OLUŞUMU: TÜR ANALİZİNE DAYALI BİR SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ

(Academic Discourse Formation of Articles in Turkish Education: A Discourse Analysis Based on Genre Analysis)

DOKTORA TEZİ

Serkan FURTUN

Danışman: Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ

Erzurum

Temmuz, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Serkan FURTUN tarafından hazırlanan "Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Akademik Söylem Oluşumu: Tür Analizine Dayalı Bir Söylem Çözümlemesi" başlıklı çalışması 20 / 07 / 2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Mücahit DİLEKMEN *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Danışman:	Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Ömer Tuğrul KARA *Çukurova Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Demet SANCI UZUN *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Zeynep CİN ŞEKER *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

…../ ….. / 2022

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Doktora tezi olarak sunduğum “Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Akademik Söylem Oluşumu: Tür Analizine Dayalı Bir Söylem Çözümlemesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

20 /07 /2022
Aslı ıslak imzalıdır
Serkan FURTUN

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Türkçe eğitimi çalışmalarına yönelik tür incelemesine dayalı bir söylem analizi yaptığımız bu çalışmaya bana güvenerek beni yönlendiren, bilimsel değer ve ahlakı, niceliğin önünde tutmamızı nasihatleyerek Türkçe eğitiminin her zaman hakkettiği en yüksek yerde olabilmesi için bizleri bir Kutup yıldızı gibi yönlendiren çok kıymetli danışmanım Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ'ye şükranlarımı en kalbi duygularımla sunmayı bir borç bilirim.

Doktora eğitimim süresince benden emeğini esirgemeyen, her zaman yol gösterici olan ve ufkumu açan kıymetli hocam Prof. Dr. Mücahit DİLEKMEN'e, tez çalışmam süresince fikir ve önerileriyle çalışmama büyük katkıda bulunan saygıdeğer Prof. Dr. Serhan ALKAN İSPİRLİ'ye çok teşekkür ederim.

Yaptığımız bu tez çalışmasında ilk cümleden son noktaya kadar gerek yöntem gerekse süreç ile ilgili yanımda olarak beni her zaman destekleyen çok kıymetli Doç. Dr. Merve GEÇİKLİ'ye de çok teşekkür ederim.

Tez çalışmasının başlangıcından teslim sürecine kadar görüşleri ve katkılarıyla yardımcı olan değerli arkadaşım Dr. Hakan İSLAMOĞLU'na teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Doktora sürecinin başından sonuna kadar zorlu, stresli ve bir o kadar da sancılı olduğunu bilerek girdiğimiz bu yolda, her zaman arkamda olan ve varlığını hiçbir zaman eksik etmeyen çok kıymetli eşim aynı zamanda da meslektaşım olan Merve Hülya KİBAR FURTUN'a da çok çok teşekkür ederim. Burada tez sürecime sonradan katılan ancak sıkıntıya düştüğüm her zaman gülümsemesi, neşesi ve coşkusuyla içimi ısıtan çok kıymetli ve sevimli oğlum Kadir Enes FURTUN'u da anmadan geçmeyeceğim.

Doktora sürecimiz "TÜBİTAK 2211-Yurt İçi Doktora Burs Programı" tarafından desteklenmiştir. TÜBİTAK'a teşekkürlerimi sunar nice bilim adamlarının yetişmesi için sunduğu katkılar adına başarılarının devamını dilerim.

Serkan FURTUN

ÖZ

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANINDAKİ MAKALELERİN AKADEMİK SÖYLEM OLUŞUMU: TÜR ANALİZİNE DAYALI BİR SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ

Serkan FURTUN

Temmuz 2022, 171 Sayfa

Amaç: Bu çalışmada, Türkiye'deki Türkçe eğitimi alanındaki akademik makalelerin tür analizi kapsamında çok yönlü söylem analizinin yapılması ve bu çalışmaların uzman görüşleri çerçevesinde akademik söyleme uygunluğunun incelemesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışmada, eş zamanlı/paralel karma yöntemler araştırması kullanılmıştır. Türkçe eğitimi alanındaki 398 adet araştırma makalesinin akademik söylem yapılarını incelemek için, nicel ve nitel veriler ayrı ayrı ve eş zamanlı olarak toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunu 12 editör ile yapılan görüşmeler oluşturmaktadır. Nicel veriler ise 201 Türkçe eğitimi alan uzmanına uygulanan "Makale Değerlendirme Anketi" ve 398 makaleye uygulanan "Makale Değerlendirme Formu" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda görüşme tekniğine dayalı nitel bulgular "bilimsellik, araştırmacının görevleri, alanda yer alan çalışmaların olumlu özellikleri, bilimsel yayında akademik yazımın yeri ve literatürde yer alan çalışmalara eleştirel yaklaşım" şeklinde beş farklı tema altında toplanmıştır. Alan uzmanları ve araştırmanın kodlayıcıları tarafından yapılan değerlendirmelerde makalelerin en çok "yöntem ve tartışma" bölümlerinin oldukça zayıf olduğu; akademik söylem yapısına en uygun bölümünün ise alanyazın bölümü olduğu görülmüştür.

Sonuç: Makale türü söylem analizi çerçevesinde yapılan bu çalışma sonucunda Türkçe eğitimi akademik metinlerde kültürel ve sosyal yapıların da etkilerinden dolayı makalelerde kesinlikle bulunması gereken "başlık, yazarlar, özet, giriş, metodoloji, sonuçlar, tartışma ve kaynaklar" bölümleri ile "araştırma konusu ve tanımları, araştırma soruları, metodolojik teknikler, deneysel kurulum, çalışmanın amacı, ana keşifler, araştırma sorularına cevaplar, sonuçların açıklaması, çıkarımlar ve öneriler alt başlıklarının eksik söylemler içerdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, söylem, retorik, tür analizi, akademik yazım

ABSTRACT

DOCTORAL DISSERTATION
ACADEMIC DISCOURSE FORMATION OF ARTICLES IN TURKISH EDUCATION: A DISCOURSE ANALYSIS BASED ON GENRE ANALYSIS

Serkan FURTUN

June 2022, 171 Pages

Purpose: This study aims to conduct a multi-dimensional discourse analysis within the scope of genre analysis of academic articles in the field of Turkish education in Turkey and to examine the relevance of these studies to academic discourse within the framework of expert opinions.

Method: In the study, simultaneous/parallel mixed-methods research was used. Quantitative and qualitative data were collected separately and simultaneously to examine the academic discourse structures of 398 research articles in the field of Turkish education. The qualitative dimension of the research consists of interviews with 12 editors. Quantitative data was collected by using the "Article Evaluation Questionnaire" applied to 201 Turkish language experts and 398 articles were evaluated by using the "Article Evaluation Form".

Findings: As a result of the data analysis, qualitative findings based on the interview technique were gathered under five different themes: "scientific value, the duties of a researcher, positive features of the studies in the field, the place of academic writing in scientific publications and a critical approach to the studies in the literature". According to the evaluations made by the field experts and the coders of this research, the weakest part of the articles are "method and discussion" sections; and the most appropriate part of the academic discourse structure is the literature section.

Results: As a result of this study conducted within the framework of article type discourse analysis, we found that the sub-titles of "title, authors, abstract, introduction, methodology, results, discussion, and references" and "research subject and definitions, research questions, methodological strategies, experimental settings, purpose of the study, main findings, answers to research questions, explanation of results, inferences and suggestions," which should definitely be included in the articles due to the effects of cultural and social structures in academic texts in Turkish education, contain incomplete discourses.

Keywords: Turkish education, discourse, rhetoric, genre analysis, academic writing

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ xii
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Çalışmanın Kapsamı ve Temel Esaslar 1
Çalışmanın Bağlamı ve Kritik Noktalar 4
Araştırma Soruları 6
Terminoloji 7
Söylem 7
Retorik 9
Üslup 9
Bağlam 9
Tür 10
Araştırma Makalesi 10
Tezin Ana Hatları (Şeması) 13
İKİNCİ BÖLÜM 15
Alanyazın Taraması 15
Bilimsel Metin 15
Söylem ve Söylem Çözümlemesi Türleri 16
Akademik Söylem 21
Retorik 27
Tür 27
Tür Analizine Yaklaşımlar 29

Tür Analizi 30
Tür Analizi için Yapılan Hareket Analizi Çalışmaları 37
Türkiye'de Tür Analizi Alanında Yapılan Çalışmalar 45
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 48
YÖNTEM 48
Araştırma Amacı ve Araştırma Sorularının Beyanı 48
Araştırma Tasarımı 50
Araştırmacının Rolü- İçeriden mi Yoksa Dışarıdan mı? 53
Veri Kaynağı 54
Çalışma Materyali 54
Araştırma Makalesi 54
Örnekleme Süreci 58
Anket 59
Görüşme Soruları 62
Geçerlik ve Güvenirlik 66
Sınırlılıklar 67
Veri Toplama Prosedürü 68
Makalelerin Kodlanması Çalışması 68
Güvenilirlik ve Geçerlilik 70
Kodlayıcı 72
Anket ve Etik Hususlar 72
Görüşme ve Etik Hususlar 74
Veri Analizi 75
Nicel Verilerin Analizi 75
Nitel Verilerin Analizi 76
Sonuç 79
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 80
Makalelerin İncelenmesi 80
Giriş Alan Yazın Bölümü 80
Yöntemin İncelenmesi 81
Tartışma ve Öneriler 83
Editör Görüşmeleri 85
Hakemlerin Makaleler Hakkındaki Değerlendirmeleri 102
Demografik Bilgiler 102
Hakemlerin Makaleler Hakkındaki Değerlendirmeleri 104

BEŞİNCİ BÖLÜM 112
TARTIŞMA ve SONUÇ 112
Genel Değerlendirmeler 112
Bulgulara Genel Bir Bakış 115
Yöntem Üzerine Çıkarımlar 121
Mevcut Çalışmanın Sınırlılıkları ve Öneriler 124
KAYNAKÇA 126
EKLER 142
EK-1. Görüşme Protokolü ve Sorular 142
EK-2. Makale İnceleme Rubriği 145
EK-3. Anket Formu 151
ÖZ GEÇMİŞ 157

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *Swales'in Hareket Analizi Çizelgesi* 37
Tablo 2. *Swales'in Güncellene Hareket Analizi Çizelgesi* 39
Tablo 3. *Araştırma Makalesi Giriş Bölümlerinin Hareket Analizi ile İlgili Önceki Çalışmaların Temel Özellikleri* 44
Tablo 4. *Programdaki Her Bölüm için Genel Unsurlar ve İlgili Kategoriler* 69
Tablo 5. *Tematik Analiz Örneği* 78
Tablo 6. *Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri* 102
Tablo 7. *Katılımcıların Akademik Alandaki Deneyimleri* 103

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. *Üç Boyutlu Söylem Anlayışı, Fairclough'dan Uyarlanmıştır* 18
Şekil 2. *2001-2010 Yılları Arası İngilizce Dili Kullanan (Mavi) ve Kullanmayan (Pembe) veya Çoklu Dil Kullanan (Sarı) Dergilerin Etki Faktörleri* 26
Şekil 3. *Yöntem Bölümünün İncelenmesine Yönelik Bir Örnek* 70
Şekil 4. *Tartışma Bölümünün İncelenmesine Yönelik Bir Örnek* 70
Şekil 5. *Makalelerin Giriş/Alanyazın Bölümlerinin Söylem Yapısı* 80
Şekil 6. *Makalelerin Yöntem Bölümlerinin Söylem Yapısı* 82
Şekil 7. *Makalelerin Tartışma ve Öneriler Bölümlerinin Söylem Yapısı* 84
Şekil 8. *Temalar Gösterimi* 85
Şekil 9. *Bilimsellik Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli* 86
Şekil 10. *Bilimsellik Temasına Ait Editör Görüş Dağılımı* 86
Şekil 11. *Bilimsellik Teması Kod Matris Tablosu* 89
Şekil 12. *Araştırmacının Görevleri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli* 89
Şekil 13. *Araştırmacının Görevleri Teması* 90
Şekil 14. *Araştırmacının Görevleri Kod Matris Tablosu* 91
Şekil 15. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli* 92
Şekil 16. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Teması* 92
Şekil 17. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Teması Kod Matris Tablosu* 94
Şekil 18. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli* 94
Şekil 19. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Teması* 95
Şekil 20. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Teması Kod Matris Tablosu* 96
Şekil 21. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli* 96
Şekil 22. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Teması* 97
Şekil 23. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Teması Kod Matris Tablosu* 100
Şekil 24. *Editör Değerlendirmelerine Göre Makalelerin En Güçlü Bölümleri* 100
Şekil 25. *Editör Değerlendirmelerine Göre Makalelerin En Zayıf Bölümleri* 101
Şekil 26. *Kod Bulutu* 101
Şekil 27. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Genel Yapısı* 104

Şekil 28. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerde Alanyazın Bölümü Söylem Yapısı* 106
Şekil 29. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Yöntem Bölümü Söylem Yapısı* ... 107
Şekil 30. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Bulgular Bölümü Söylem Yapısı* . 109
Şekil 31. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Tartışma, Sonuç ve Öneriler Bölümleri Söylem Yapısı* 110
Şekil 32. *Hengl ve Gould (2002)'a Göre Araştırma Makalelerinin Yapısı* 113

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

bk.	**:**	Bakınız
CARS	**:**	Creating a Research Space
IMRD	**:**	Introduction-Methodology-Results-Discussion
K1	**:**	Kişi 1
MEB	**:**	Millî Eğitim Bakanlığı
OECD	**:**	Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
Ö1	**:**	Öğrenci 1
Ph.D.	**:**	Philosophy of Doctorate
RP	**:**	Research Paper
TÜBİTAK	**:**	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
ULAKBİM	**:**	ULUSAL AKADEMİK AĞ ve BİLGİ MERKEZİ
Vb.	**:**	Ve başkası ve başkaları ve benzeri ve benzerleri ve bunun gibi
vd.	**:**	Ve diğerleri
YÖK	**:**	Yüksek Öğretim Kurumu
YÖKTEZ	**:**	Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi
yy.	**:**	Yüzyıl

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Çalışmanın Kapsamı ve Temel Esaslar

Türkçe 5000 yıllık tarihi bir geçmişe sahiptir. Bu süre içerisinde Türk dili sürekli değişme ve gelişme aşamaları geçirmiştir. Bu gelişme ve büyüme süreci sonucunda günümüzde Türkçe dünyanın her yerinde iletişim dili olarak kullanılacak konuma gelmiştir. Bu genişleme ile Türk dili birçok dille etkileşim içerisine girmiştir. Doğal olarak da bu dillerle sözcük alışverişinde bulunmuştur.

İlk Türkçe Devri'nden sonra Türkçenin kesin belgelerle yazı dili olarak kabul edildiği Eski Türkçe Devri (6.-10.yy) başlamıştır. Türkçenin yazılı kaynaklarla bilinen en eski devresi Eski Türkçe olarak belirlenmiştir (Tezcan, 1978, s. 271). Türk dilinin en eski yazılı belgeleri bu döneme aittir. Bu dönem ayrıca Türkçenin işlek bir yazı dili olarak kullanıldığını da belgelendirebildiğimiz en eski dönemidir. Bu döneme ait yazılı belgeler incelendiğinde, yazı dili tarihinin, edebî dil olarak çok eskilere kadar gittiği açıkça görülmektedir (Özönder, 2002).

Hiçbir dil dizgesi, doğasından bilim dili değildir. Bir dilin bilim dili olmasının ön koşulu, o dilin konuşulduğu toplumda bilim üretiminin var olmasıdır. Bilim dili sosyo-kültürel ve sosyoekonomik alt yapıya bağlı olarak, toplumdaki eğitim sürecinin yönlendirmesiyle ortaya çıkan bilimsel ürünler çerçevesinde oluşur ve gelişir. Bu durum, bilim üretimiyle bilim dilinin kavramları arasındaki koşutluğu da beraberinde getirir… Bilimin evrenselliği yalnızca kavram boyutundadır. Bilim üreten her toplum, bu evrensel kavramları karşılayacak terimleri kendi dilinde türetebilir (Ergenç, 2001, s. 12). Kültürün, bir toplumun deneyimlerinin biriktirilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması ile oluşan bir "sermaye" olduğu düşünülürse bunun oluşmasında ve taşınmasında dilin temel belirleyici olduğu görülür (Börekçi, 2006, s. 6).

Türk dili uzun tarihi geçmişi içerisinde birçok ihmale uğramış, çeşitli etmenler Türkçenin gelişimini engellemeye çalışmıştır. Ancak tüm bu engellere rağmen Türkçe, tarihin her devrinde sürekli gelişim göstermiş ve dünyanın en kapsamlı dilleri arasında her daim yer almıştır. Dünya üzerinde yaklaşık yüz ülkede Türkçe öğretimi yapılmaktadır. 600 bini aşkın söz varlığına sahip olan Türk dili, Çinceden Farsçaya, Arapçadan Macarcaya kadar pek çok dünya diline 20 binin üzerinde sözcük vermiştir (Arıcı & Kaldırım, 2015, s. 270). Bunların yanında Türkçenin bilim dili olduğunu gösteren Orhun Abideleri, Divanü Lügat-İt-Türk,

Kutadgu Bilig ve Atabet ül-Hakayık gibi çok önemli kaynak eserler de tarihte yer almaktadır. Türk dilinin bu özellikleri onun bir dünya dili olduğunun en büyük ve en somut kanıtlarındandır (Akalın, 2009, s. 197).

Göktürk Yazıtları bir tarih metni olarak düşünülürse, Türkçe'nin 8. yüzyılda tarihî bir metni yazma kabiliyetine sahip olduğu görülür. Türk Kağanlığı döneminden elimize birer tarih metni olan yazıtlar dışında herhangi bir bilim dalına ait metinler geçmemiştir (Argunşah, 2019, s. 45). Türkçe bir ana dildir. Birçok lehçeleri, uzak, yakın akrabaları vardır. Dünyanın her noktasında milyonlarca kişi tarafından konuşulmaktadır. Türk dili, seçkin bir bilginler kurulunun uzun bir çalışma ve oylaşmasıyla yapılmış sayılacak düzgünlüktedir (Dilaçar, 1964, s. 39). Türkçenin yapısı, işlevi ve söylemi onun gerçek bir bilim dili olduğunu göstermektedir. Sondan eklemeli bir dil olan Türkçede yeni kelime oluşturma ve yeni terimleri adlandırma oldukça kolay sağlanmaktadır. Türkçenin sonek kullanarak yeni sözcük türetmekteki özelliği çok zengin soneklerinin olmasından kaynaklanır (Atalay, 1942; Çotuksöken, 2011; Hatiboğlu, 1981; Kahraman, 1996). Türkçedeki 300 yapım eki içerisinde terim türetmeye uygun yaklaşık 170 ek yer almaktadır. Bu ekler yapı olarak birkaç farklı biçimde bulunabilir. Bu bağlamda matematiksel olarak da milyonlarca sözcük, söylem ve de terim üretilebilir. Bu da Türkçeyi mükemmel bir bilim dili yapmaktadır.

Bir dilin bilimsel bilgi üretimi ve bilginin yayılmasındaki benzersizliğine ilişkin birçok eleştiri yapılmaktadır. Farklı alanlardaki dilbilim çalışmalarının bir sonucu olarak paydaşların yaşadıkları dezavantajlar göz önünde bulundurularak çeşitli söylemlerin üretkenliği ve bu nedenle de geniş çaplı tartışıldığı görülmektedir. Bu nedenle Avrupa'da birçok araştırmacı kültürel anlamdaki çalışmalarda söylem araştırmalarının gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Mauranen vd., 2010; Salager-Meyer, 2014; Swales, 1997).

Bilimsel bilgi, esasen metinsel ve dilsel seçimler yoluyla yazılarak üretilmektedir. Küçük varsayımla ilgili olarak yazar, doğa bilimleri ve sosyal bilimler arasındaki ikilemden teorik destek alır: İlki, doğanın gerçek değer terimleriyle temsilini öne sürerken ikincisi, gerçeklik ve dolayısıyla ikna açısından bir gerçeklik algısı yansıtır (Politis, 2007, s. 2071). Araştırma makalelerinin metinsel ve dilsel organizasyonu açısından etkisi üzerine sık sık tartışırken, bu disiplinin gözden kaçırılmasının nedeni oldukça ilginçtir. Bu nedenle, Türkçe eğitimi alanına özgü bilgiyi inşa etmenin yollarını keşfetmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Söylemlerin bilimsel ürünler içinde canlandırılan sosyal retorik etkinliklere ve özellikle araştırma makalelerine bakmanın son zamanlardaki yaygın bir yolu, tür çalışması olmuştur. Tür çalışması önemlidir çünkü türler, bağlamsallaştırılmış bilgi oluşturma yöntemlerini göstermede

zengin bilgi birikintileridir (Miller, 1984). Bununla birlikte türler, özellikle araştırma makaleleri yeni bilginin üretildiği ve bu bilgilerin bilimsel topluluğa bildirildiği bir araç görevi görmektedir (Soler, 2007, s. 97). Söylemler kültürel veya daha doğrusu çevresel izler taşımaktadır. Çünkü dil olgusu onu oluşturan toplumun nesnel gerçekliği algılaması, adlandırması ve anlamlandırması amacına uygun biçimde yapılanmıştır (Börekçi & Tepeli, 2013, s. 95). Araştırma makaleleri ile ilgili olanlar da dâhil olmak üzere tür çalışmalarının kapsamı ile ilgili olarak literatür, söylemsel kalıp yargıların tüm metinler içinde sosyal ve retorik olarak nasıl uygulandığını anlatmıştır (Hyland, 1998; Kanoksilapatham, 2003; L.-J. Li & Ge, 2009; Nwogu, 1997a). Bunlarla birlikte makalelerin giriş, yöntem, tartışma ve sonuç gibi bölümlerini inceleyen çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Hirano, 2009; Jogthong, 2003; Kwan & Chan, 2014; Öztürk, 2007; Rezaei, 2012; Stoller & Robinson, 2013).

Tür çalışmasında, özellikle araştırma makalelerindeki retorik eylemler için literatür, Swales'in (1990a) çerçevesinin türlerin analizi için yararlı bir sistem olduğunu ve retorik kategorilerin yüzdesini sunmaya dayandığını göstermektedir. Ancak bu sistem, hareketlerin öznel tanımlanmasının kontrol edilmesindeki güçlük nedeniyle bilim adamları tarafından da eleştirilmiş ve bu nedenle geçerlilik sorunu ortaya çıkmıştır (Kanoksilapatham, 2003; Paltridge, 1994). Bu noktada Biber (1992) tarafından ortaya atılan, bilgisayar programlarının kullanımının desteklendiği ve sonraki yıllarda araştırmacıların takip ettiği çok boyutlu analiz, türlerin sistematik analizi ve bulguların doğrulanması için daha kullanışlı bir teknik olacaktır.

Swales çalışmalarında bilimsel metinlerin giriş bölümünü incelemiş ve giriş bölümlerinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili çalışmalar yapmıştır. Swales'in söylem yapısı kullanılarak daha sonra birçok araştırmacı tarafından bilimsel metinlerin giriş bölümleri incelenmiştir (Cheng, 2019; El-Dakhs, 2018; Englander, 2014; Fryer, 2012; Gosden, 1992; Henshall, 2018; Kanoksilapatham, 2005; Lim, 2006b; Nwogu, 1997a; Posteguillo, 1999; Swales, John M, 2002; Wood, 1982).

Akademik söylem çalışmaları alanda ve disiplinler arası çalışmalarda sıklıkla yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğu, farklı söylem topluluklarının uzman üyeleri tarafından kullanılan retorik stratejilere ve dil özelliklerine öğrencilerin dikkatini çekme umuduyla yapılmıştır (Kessler, 2020, s. 183). Tardy (2016) bir metnin incelemesinin, yeni türlere katılmaları için onlara bir giriş noktası sağlayarak, yeni yazarlar için söylemin çerçevesini oluşturmak için önemli olduğunu açıklamıştır. Bu tür analizlerinin çoğunun merkezinde, "yazılı veya sözlü bir söylemde tutarlı bir iletişim işlevi gerçekleştiren söylemsel veya retorik bir birim" olarak tanımlanan Swales'in (1990b, s. 228) retorik hareket kavramı vardır. Bu hareket kavramı, uygulamalı dilbilim (Samar vd., 2014), işletme (Nathan, 2013), bilgisayar bilimi

(Posteguillo, 1999) ve matematik (Yakhontova, 2006) gibi çok sayıda akademik disiplindeki metne uygulanmıştır.

Bu doktora çalışması, söylem analizi çerçevesine dayalı çok boyutlu bir tür çalışmasının bulgularını sunmaktadır. Çalışmanın temel amacı, Türkçe eğitimi araştırmacılarının çalışmalarını söylem ve bilimsel üslup bağlamında incelemektir. Bu çalışma temel olarak, metinlerde kullanılan üslup ve söylem kategorileri incelemek ve böylelikle Türkçe akademik yazımının özelliklerini ortaya çıkarmak için Türkçe eğitimi üzerine çalışan yazarlar tarafından yayınlanan araştırma makalelerinin kodlanmasına dayanmaktadır. Ayrıca Türkçe eğitimi üzerine çalışanların yayınlarını sistemli olarak düzenleyen veya gözden geçiren editör ve hakemlerin deneyimlerinden yararlanılması ve böylelikle metinlerde neler yapıldığının ve arkasındaki potansiyel faktörlerin ayrıntılı bir şekilde anlatılmasına çalışılmıştır. Bu çalışmanın bir başka nedeni de Türkçe bilimsel söyleminin kültürel kodlarının Türkçe eğitimi makalelerine yansıtılıp yansıtılmadığını veya akademisyenlerin makalelerde uluslararası standartları gerçekleştirmeye çalışıp çalışmadığını sorgulamaktır.

Çalışmanın Bağlamı ve Kritik Noktalar

Uluslararası yayınlar yapabilmek ve bir ülkedeki bilgi ve birikimi diğer ülke paydaşlarıyla paylaşabilmek için bir tür motivasyon kaynağı olan dil politikaları, bazen çevre ülkelerdeki akademisyenlerin araştırma tutumlarını yönlendirebilir. Bu bakımdan Türkiye'nin özellikle yükseköğretimdeki dil politikaları ile yayın yazarlarının çalışma alanı, yöntemi ve bakış açısı, uluslararasılığı etkilemektedir. Burada diğer önemli durumlar ise dünya dinamiklerindeki gerçekler ve akademik söylemidir.

Esas olarak, Yükseköğretim tarafından belirlenen kriterler, daha yüksek akademik dereceler için araştırmacılarda bazı mesleki nitelikler gerektirmektedir. Bu bakımdan özellikle yayınlarla ilgili olarak öncelik, Web of Science indeksli dergilerde yayınlanan ve bu yayınlardan daha yüksek puan alan makalelere verilmektedir. Ayrıca adayların Uluslararası Bilimsel Yayınları Destekleme Programı (Uluslararası Bilimsel) kapsamında Web of Knowledge veri tabanında yer alan dergilerde daha fazla yayına teşvik edilmesi için Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından ödül olarak finansal destek sağlanmaktadır. YÖK (2015) tarafından 2016 yılında yürürlüğe giren ve her yıl yeni bir akademik teşvik sistemiyle yapılan teşvik ödemeleri yanında bazı sorunları da getirmiştir. Uluslararası ortama açılma; yapılan çalışmaların niteliği ve kalitesiyle mümkünken, akademik teşvik ödeme sistemi nitelik ve kaliteyi ikinci plana atar durumdadır. "Motivasyon Kuramları Bağlamında Akademik Teşvik Ödeneği Uygulamasının Değerlendirilmesi (Sahin vd., 2017)" adlı çalışmada "süreç kuramları açısından bakıldığında

süreçte söz konusu başarı ihtiyacındaki "başarı" kavramına yüklenen anlamın değişebileceği, uygulamaya farklı şekillerde yansıyacağı ve verimliliği olumsuz etkileyebileceğine dair olumsuz yanlarının bulunması; özellikle eğitim fakültelerinde yayına ve atıfa olan ihtiyacın, bireyleri uygun olmayan farklı düşünce ve uygulamalara yöneltebileceği ile puana ihtiyacı olan akademisyenlerin çalışmalarda kolaycılığa kaçabileceği" sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkiye'deki stratejik planlarla ilgili bir çalışmada, Englander ve Uzuner-Smith (2013) Türkiye ve Meksika vakalarını OECD üyesi olduğu için incelemiş "OECD küreselleşmenin mantığı ve değerleri" somut sonuçlarla açıklanmıştır. Temel olarak, 2009 OECD istatistiklerinde uluslararası yayın oranındaki çarpıcı artıştan ve "bilim adamlarının işe alınması, terfi ve ücretlendirilmesi" kriterlerine ilişkin politikaları düzenleyen belgelerin öneminden bahsetmektedir. Bu çalışmada İngilizce yazılan akademik yazılardan bahsediliyor olsa da Türkiye'deki akademik çalışmaların uluslararası paydaşlarla ne ölçüde paylaşılabildiğinin göstergesi konumundadır.

Türkiye dâhil 52 ülkede 2010-2015 yılları arasını kapsayan bilimsel yayın sıklığıyla ilgili yapılan bir çalışmada Türkiye'nin orta sıralarda olduğu, uluslararası iş birliği konusunda ise alt sıralarda olduğu görülmüştür. Raporda aşağıdaki sonuçlar yer almaktadır (TÜBİTAK ULAKBİM, 2017):

2010-2015 döneminde en çok yayın üreten ülkelerin ABD (3.660.831), Çin (1.678.221) ve İngiltere (904.456) olduğu görülmektedir. Türkiye bu dönemde 204.216 yayınla 18. sırada yer almakta ve 3.30 etki değeri ile dünya yayın toplamına %1.50 oranında katkıda bulunmaktadır. Türkiye bu dönemde toplam 204.216 yayının 36.007 adedini (%17.63) uluslararası işbirliği ile yazmıştır. Türkiye en çok iş birliğini ABD (13.819), Almanya (5.892) ve İngiltere (5.586) ile gerçekleştirmiş, AB-28 ile 18.421 yayını ortak yazmasına karşın Dünya sıralamasında ikinci sırada yer alan Çin ile 2.419 yayın ortak yazılmıştır.

Sosyal Bilimlerde etki değerine göre ilk 5 bilim dalına bakıldığında en çok yayın üretilen ekonomi (197.335) bilim dalında yayınların %45.32'si atıf almış olup dünya etki değeri 3.2 olarak gerçekleşmiştir. ABD (57.405) adet yayınla İngiltere (20.614) ve Çin (14.462)'in önünde ilk sırada yer almaktadır. Türkiye bu alanda toplam 2.351 yayın ile 18. sırada olup 2.38'lik sonuçlanmıştır.

Bu sebeplerden ötürü bu çalışma, akademik metinlerden bilimsel söylem örnekleri toplayarak bu sorunları ele alma ve böylece Türkçe eğitimi üzerine makale yazarlarının metinsel performansları konusunda farkındalık oluşturma girişimidir. Akademik metinlerde oluşan akademik dil, üslup ve söylem üzerine yapılan bu çalışma ile söylem sorunlarının kaynağına inerek olası temel sorunları ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri sunmak

amaçlanmıştır. Bu bağlamda bu tezin veri kaynağını ULAKBİM'de taranan tüm dergilerde yer alan Türkçe eğitimi alanında yazılmış akademik metinler oluşturmaktadır. Bulguların geçerliliğini sağlamak ve daha doğru verilere ulaşmak için bilgisayar programları kullanılarak çok boyutlu analizler yapılmıştır.

Genel manada, akademik makalelerin söylem yapılarının bu şekilde kapsamlı incelenmesi; Türkçe eğitimi çalışmalarının söylem oluşumlarının ayrıntılı analizini, böylece alanda bir disiplin oluşturma çalışmalarının daha eksiksiz ilerlemesini ve ana hatların daha sistemli oluşturulmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak, çalışma ile yeni başlayan araştırmacıların ve akademisyenlerin bilimsel makalelerinin belirli genel özelliklerini oluşturarak tür farkındalıklarının artması beklenmektedir çünkü belirtilen noktalar, bilimsel bir türde oluşturulması gereken görevlerin somut gösterimini sağlayacaktır. Ayrıca sonuç kısmında ana hatları çizilecek olan çıkarımlar, türe dayalı eğitime vurgu yaparak araştırmacıların, öğrencilerin, eğitimcilerin ve Türkçe eğitimi üzerine çalışan akademisyenlerin ilgisini çekecektir.

Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de ve dünyada yayın yapan beş yılını doldurmuş dergilerdeki Türkçe eğitimi üzerine yazılmış makalelerin akademik söyleme uygunluğunu araştırarak, yapılacak Türkçe eğitimi çalışmaların söylemsel yönlerinin iyileştirilmesi için gerekli verilerin toplanması dergi hakemlerinin ve uzmanların görüşleri doğrultusunda, Türkçe eğitimi alanında yapılan çalışmaların başarılı bir şekilde yabancı kaynaklarda yayınlanma düzeyinin artmasını sağlayacak bilgiler ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda nicel ve nitel veriler birlikte kullanılarak hem tezlerin içerikleri hem de çalışmalar ile ilgili uzman görüşleri birlikte incelenecektir.

Yapılan literatür araştırması sonucunda, alanda tespit edilen eksik ve hatalardan kaynaklı sorunlardan hareketle aşağıdaki araştırma soruları ele alınacaktır:

Eğitim dergilerinde yer alan Türkçe eğitimi bilimsel araştırma makalelerinde kullanılıp tekrarlayan akademik söylem yapıları nelerdir?

Yapılan bilimsel çalışmalarda akademik söyleme dikkat ediliyor mu? Akademik yazmaya ilişkin ihtiyaçlar nelerdir?

Türkçe eğitimi çalışan araştırmacıların akademik makalelerinin söylem yapısı nasıl şekilleniyor?

Türkçe eğitimi üzerine yazılan makaleler nasıl daha nitelikli hale getirilerek bu çalışmalar uluslararası alanyazında kendisine nasıl daha çok yer bulabilir?

Türkçe eğitimi üzerine akademik yayın kabulü yapan dergilerin hakemleri ve editörleri, makaleleri nasıl incelemektedir?

Hakemler/editörler, yayınlanmak üzere gelen Türkçe eğitimi araştırma makalelerini değerlendirirken ve incelerken ne tür retorik kalıplarla karşılaşıyorlar?

Terminoloji

Bu doktora çalışmasının kapsamını oluşturan terimler, çalışmanın içeriğini tam olarak gösterecek şekilde ele alınmaktadır. Bu terimler alt başlıkta açıklanmaktadır.

Söylem

Söylem, Türkçe sözlükte (2015) söyleniş, sesletim, telaffuz ile "Bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez." olarak yer almaktadır. Köken olarak Yunanca'da "logos"a ve Latince'de "discourse"a dayanmaktadır (Kabaağaç & Alova, 1998, s. 180). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğünde (1988, s. 188) "Söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı, sözce ise bir ya da birçok tümceden oluşan başı ve sonu olan bildiri" anlamlarına gelmektedir. Dictionary of Linguistics and Phonetics (2003, s. 106) Sözlüğü'nde ise söylem, tek bir tümceden daha geniş olup özellikle konuşulan dilin sürekli olarak genişlemesini göstermek üzere dilbilim alanında kullanılan terim anlamındadır. Bazı kaynaklarda söylem çözümlemesi olarak da kullanılmaktadır (Kocaman vd., 2009, s. 2). Jorgensen ve Phillips (2002a, s. 1) tarafından ise "dünya (veya dünyanın bir yönü) hakkında konuşmanın ve anlamanın belirli bir yolu" olarak tanımlanmaktadır. Temel olarak, bireylerin içinde bulundukları veya bir parçası oldukları alanlara uyum sağlamak veya bunları değiştirmek için dil kullanım tercihlerini kapsayan kapsayıcı bir kavramdır.

Ferdinand de Saussure'de "söz" olarak geçen, bireye ilişkin dilsel yapı, Emile Benveniste'e göre gerçeklik dil düzleminde yeniden yaratılır (Çotuksöken, 2013, s. 200). "Konuşan kişi söylemiyle olayı ve olaya ilişkin deneyimini yeniden oluşturur. Dinleyen kişi de önce söylemi algılar ve bu söylem aracılığıyla olay yeniden oluşur. Söylemde oluşturulan her yapı karşı tarafa yani alıcıya biçem olarak yansımaktadır (Benveniste, 1995a, s. 30).

Söylem sözcüğü oldukça geniş bir içeriğe sahiptir. Söylem, felsefenin kendisidir yani her yönüyle felsefedir. Söylem felsefenin dilsel yanıdır. İnsandan insana farklılılar olduğundan üretilen her düşünce, her söz ayrı bir söylem içermektedir. Bireysel bir üretim olan söylem her birey için farklı psiko-sosyal ve sosyo-kültürel anlamlar içermektedir.

Söylem; söz söyleme sanatı, ideoloji, anlatım biçimi, anlatım türü, üslup, bakış açısı gibi türlü anlamlarda kullanılmaktadır. İlk kez Thomas Aquinas tarafından kullanılan söylem, Türkçe sözlüğe ilk kez 7. baskı ile girmiş ve altın çağını 20. yüzyılda yaşamaya başlamıştır. 20. yüzyılın ortalarından itibaren ise çok boyutlu ve disiplinlerarası ele alınmıştr. Söylem araştırmaları bilimsel çalışmalarda söylem çözümlemeleri yapmak amacıyla ilk kez Swales (1981) tarafından kullanılmış ve bu yöntem yine Swales (1990a) tarafından geliştirilmiştir. Swales inceleme aşamalarını hareketler ve adımlar olarak belirlemiş, çalışmanın her bölümünün ayrı değerlendirileceğini söylemiştir (Swales, 1990a). Jogthong (2003, s. 7), bu söz bilimsel hareketleri belli söylemsel ve metinsel işlevleri gerçekleştiren dilsel birim olarak tanımlarken Nwogu (1997a, s. 122), bu söz "bilimsel hareketlerin bazıları doğrudan gerçekleşirken bazıları ise hareketteki bilgiyi oluşturmak için kullanılan oluşturucu ögeler veya yerler olarak tanımlanan adımlar ile gerçekleşir" demiştir.

Günlük dilde yaygın olarak kullanılan "söylem" terimi birçok anlamı ifade edecek biçimde kullanılmaktadır. Kimi zaman slogan kimi zaman söz kimi zaman ifade sözcüklerinin yerine kullanılabilen terimin tümce, görüş, öğreti, üslup gibi anlamlara gelebilecek şekilde kullanıldığı da görülmektedir. Bu karmaşa TDK'nin sözlüğünde dâhi yerini almıştır.

"Söylem" köken olarak "bir yerden bir yere yapılan gezinti", "gezintiye çıkma", "dilediğince dolaşma" gibi anlamlar taşıyan Latince *discursum* sözcüğünden gelmektedir (Güçlü vd., 2007, s. 608). Söylem, belli bir sözcenin belli bir kişi tarafından kendine ait olan sözceleme durumu içinde, sözceleme sözcenin üretilmesi sorumluluğunu alarak alıcısına bu sözceyi aktarmasıdır. Anlatı ise, aktarılan sözcenin sözceleme durumu vericiyi (sözceleme öznesini) ilgilendirmeyen ve kendi içinde bir sözceleme durumu olan sözceleri belirtir (Günay, 2013, s. 33).

Dil, insan ve toplum yaşamında düşünme/bilme/anlama ve uygulama süreçleri içerisinde önemli bir yere ve felsefi bir paya sahiptir. İlk çağda dilin doğal mı, uzlaşımsal mı olduğu, nasıl oluştuğu, adların doğruluğu gibi sorularla başlayan bu felsefi süreçte Sokratik yaklaşım, dil incelemelerine yön vermiş; dil bilgisinin ve dilbilimin doğmasına zemin hazırlamıştır (Börekçi, 2015, s. 359). Söylem de dilin felsefesi, felsefenin dile dökülmüş halidir. Felsefe de birçok düşünce ve bilgi gibi kendini dil ile aktarır. Felsefe kendini de anlatır ve sorgular ama sorguladıklarının yanında ve dilden de öte bir söylem olarak birçok ayrıcalıklı yönleriyle ortaya çıkmaktadır (Çotuksöken, 2000, s. 57).

Retorik

Söylem olgusunun incelenmesine tarihsel açıdan bakıldığında, dil olgularıyla ilgilenen ilk disiplinlerden birinin retorik olduğu görülmektedir. 1960'lı yıllardan sonra ilk incelemeler yapılmaya başlanmıştır.

Cicero'ya gelindiğinde, durumun siyasi anlamda ele alınıp tanımlandığı görülmektedir. Siyasetin birçok önemli bölümden oluşan bilimsel bir sistemi vardır. Bu bölümlerden büyük ve önemli olanlardan biri de retorik denilen sanatsal söylemdir (Rüzgar & Akdemir, 2017). Retorik sanatının amacı, toplumsal yaşamda rol üstlenen konuşma şekillerini, muhatabını etkileyecek şekilde, önceden planlayarak etkili bir sunuma dönüştürmektir (Tepebaşılı, 2016, s. 16).

Üslup

Türkçe Sözlük'te (2015) "anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarz" ile "Sanatçının görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stil:" olarak tanımlanan üslup, "Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English'te (2015) "Kendine has özellikleri nedeniyle tanıyabileceğiniz belirli bir edebiyat, sanat, film veya müzik türü veya stili" olarak yer almaktadır.

Bağlam

Bir terimin veya bir kavramın ne anlama geldiği ve ne için kullanıldığı birbirinden ayrı düşünülemez. Latince context anlamına gelen bağlam; onu oluşturan parçaların arasındaki tutarlılığı sağlamak anlamına gelmektedir. Bir sözcelemin içinde üretildiği koşulların bütünü (Altınörs, 2000); dilsel bir ögenin -ki bu öge, kelime/kelime grubu, cümle, paragraf, hatta metin olabilir- kendisinden daha büyük bir anlam bütünlüğü içerisinde değerlendirilmesini sağlayan ve parça-bütün ilişkisi üzerine kurulan dilbilimsel veridir (Yaman & Akkaya, 2012, s. 2602). Bağlam, Türkçe Sözlük'te (2015) "Bir dil birimini çevreleyen, ondan önce veya sonra gelen, birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü, kontekst." olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer ifadeyle bağlam, bir kelimenin bağlamı söz konusu olabileceği gibi, bir metnin bağlamından da söz edilebilir. "Cümleleri anlam bağı kurdukları -adı ne olursa- bütünler içinde değerlendirmek şarttır (Üstünova, 2002)".

Gramer terimi olarak bağlam bir cümlede, bir konuşmada veya bir metin içinde yer alan herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi ve başka anlamlarından ayırt edilebilmesi için kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge veya ögelerin oluşturduğu bütün olarak tanımlanmıştır (Korkmaz, 1992). Bağlam, anlamdan ayrı düşünülemez. Bağlam kavramını bu kadar önemli kılan şey aynı göstergenin farklı söz dizimsel yapılarda farklı anlamlar kazanabilmesidir.

Tür

Geleneksel dil bilgisinde, kapsam ölçütü çerçevesinde yapılan ayırım uyarınca, özel adlara karşıt olarak ele alınan, bir tür ya da bütünün herhangi bir ögesini ya da bir soyutlamayı belirten ad (Vardar, 2002, s. 200).

Görevleri ve işlevleri belli özelliklerine göre birbirinden ayırma anlamına gelen tür terimi; Türkiye Terimler Sözlüğü'nde (2011) "Dilbilimde küme ile kümenin gerçekte kullanılan her bir ögesi arasındaki ayrımı anlatan karşıtlık" ve "Kendi içinde bir birim olan, üzerinde cins kavramının bulunduğu mantıksal kavram" olarak tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te (2015) de "yazı türleri" olarak yer almaktadır.

Tür teorisi, bireylerin belirli iletişim durumlarını yönlendirmek ve yorumlamak için dili kullanma yollarını anlamayı ve bu bilgiyi okuryazarlık eğitimi için kullanmayı amaçlar (Hyland, 2003, s. 22). Yazı pek çok sosyal bağlamda pek çok şekilde kullanılır ancak bunlardan yalnızca bazıları kurumsal ve kültürel yapıya sahiptir. Tüm türlerin eşit oluşturulması mümkün değildir.

Aslında tür kavramının ana görevi ögeleri veya şeyleri belirgin benzerliklerine göre sınıflandırmak veya kategorilere ayırmak; bir terim veya kavram olarak, tüm eylemleri veya aynı eylemlerin en küçük birimlerini kapsayan biçimlerdir.

Akademik söylemler için türler, ait oldukları disiplinler ve bağlamlar arasında bilgi üretmek ve iletmek için kullanıldıkları varsayılan bilimsel çalışmalar, makaleler, tezler ve sempozyum sunumları gibi farklı biçimlerdir.

Araştırma Makalesi

Metin türü, "amaçları, biçemleri ve içerikleri bir söylem topluluğunca paylaşılan iletişimsel yapılar" olarak tanımlanmaktadır (Swales, 1990a, s. 58). Türkçe Sözlük'te (2015) metin "Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst" olarak yer almaktadır. Metin kavramı "doğru sözcüklerin cümle içerisinde doğru yerde kullanılması ve bu cümlelerin bir araya gelerek anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük oluşturması sonucu ortaya çıkan dilsel bir yapı olarak açıklanabilir (Balcı, 2006, s. 192). Her yazı bir metin değildir. Yazının metin olabilmesi için belirli ölçütleri karşılıyor olması gerekmektedir. Metin olma ölçütleri olarak da "bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik ve metinler arası ilişkiler" gibi çeşitli kurallara bağlanmaktadır (Akbayır, 2004, s. 11). Bu ölçütlerin ilk ikisini oluşturan bağdaşıklık ve tutarlılık ölçütleri metin düzeyine ilişkin ölçütlerdir. Diğerleri ise okur temelli ölçütlerdir (de Beaugrande & Dressler, 1981, s. 80).

Bilimsel metinler bilgilendirici ve nesnel bir türdür (Candlin & Hyland, 1999, s. 34). Bilimsel metinlerin bir iletişim amacı ve geleneksel özelliklerinin bir paçası olarak da hem biçimsel hem işlevsel hem de düzen açısından kendine has özellikleri vardır (Özyıldırım, 2010, s. 83).

Bilimsel bir metin yazarken sokak üslubu ya da mektup üslubu kullanılmaz. Her metin türünün kendine ait bir dili ve söylemi bulunmaktadır. Bilimsel söylem, doğayla ilgili olguları, insana ait davranışları ya da matematiksel konuları ele alan sözceler bütünüdür ve birçok açıdan öğretici özelliktedir (Günay & Kırman, 2005, s. 1).

Bartes'e göre metin, hesaplanabilir bir yapıya sahip değildir. Metin ancak söylem haline geldiğinde yani bir söylem biçemi etrafında oluşturulduğunda var olur. Bartes metni sınıflandırırken sadece yapısal ve işlevsel açıdan bakarak sınıflandırma yapmanın doğru olmadığını, metnin görünmeyen yüzünün de değerlendirmeye dâhil edilmesi gerektiğini düşünmektedir. Her metnin sosyal bağlamda oluşan bir söylem yapısının olduğunu belirtmiş, metnin arka yapısının bir tamamlayıcı unsur olduğundan dikkate alınması gerektiğini söylemiştir (Barthes, 2015, s. 230).

Araştırma makalelerinin de diğer metinler gibi bir yapısı ve organizesi bulunmaktadır. Bu organize yapısı içerisinde, metinlerin analizi yapılabilir ve metinler üzerine bir yargıya varılabilir. Bu analize tür analizi denmektedir. Kısaca tür analizi metnin makro yapısı ve retorik bölümleri de dâhil olmak üzere bir bütün olarak analiz edilmesi olarak tanımlanabilir. Bir metnin bir bütün olarak bir işlevi olsa da makro yapıyı oluşturan retorik bölümlerin de işlevleri vardır.

Makale yazma çalışması genellikle bir taslak planlama ile başlamaktadır. Birçok alandaki araştırma makaleleri yapısal organizasyon perspektifinden incelenmiş ve makro yapıları iyi belirlenmiştir. Bu taslak planlamada büyük ölçüde IMRAD ya da IMRD kalıbı üzerinden gitmektedir. Bir araştırma plan kalıbı olan IMRAD, makalenin Introduction, Method, Results, And ve Discussion bölümlerinin baş harflerinden oluşturulmuş bir kodlamadır.

IMRAD açılımı şu şekildedir:

Giriş	**I**ntroduction:	Hangi Problem incelendi?
Yöntemler	**M**ethods:	Problem nasıl incelendi?
Bulgular	**R**esults:	Bulgular neler?
Tartışma	**D**iscussion:	Bulguların anlamı ne?

"IMRAD" (Giriş, Yöntemler, Bulgular ve Tartışma) olarak bilinen evrensel, iyi yapılandırılmış makale formatı, çalışmaların oluşturulmasını kolaylaştırır ve bu türdeki makale daha kolay detaylandırılır (Grech, 2019, s. 105; Simon vd., 2020, s. 1).

Giriş bölümleri çalışmanın arka planını ve gerekçesini oluşturur (Swales, 1990b, s. 137). Yöntemler bölümleri, çalışmanın güvenilirliğini göstermek ve çalışmanın gelecekte tekrarlanmasına olanak sağlamak için kanıtlayıcı dayanaklı bilgiler verir (Cargill & O'Connor, 2009, s. 35). Sonuç bölümleri çalışmanın sonuçlarını gösterir (Swales, 1990a, s. 170). Tartışma bölümleri, gözlenen gerçekler arasındaki ilişkileri göstererek Giriş ve Sonuçları bir araya getirir (Day & Gastel, 2011, s. 73). Böylece, bu bölümlerin her birinin birbirine bağlantılı birçok işlevi ve görevi bulunmaktadır.

İlk olarak 1979'da yayınlanan ve 2012'ye kadar yedi baskı yapan Day'in "Bilimsel Makaleler Nasıl Yazılır" kitabında (Day, 1979; Day & Gastel, 2011) IMRD bölümlerinin nasıl yazılacağını açıklar. Eğitim bilimsel amaçlar için IMRD formatını tartışan diğer çalışmalar arasında Swales ve Feak (2004) ile Cargill ve O'Connor (2009) çalışmaları yer almaktadır.

Bu çalışmalar, daha sonra bilimsel makalelerin nasıl olması gerektiği ve nasıl bir organizasyon içerisinde oluşturulması gerektiği varsayılan formatı, IMRAD'ı, oluşturmuştur. Neredeyse bütün makale ve dergi sistemlerinde "yazara notlar" ve "yazım yönergeleri" içeriklerinde IMRAD sistemine rastlamak mümkündür. Bu durum akademik tezler ve bitirme tezleri için geçerlidir. APA, American Psychological Association tarafından araştırmacıların makalelerindeki yapıları standart hale getirerek anlaşılırlık ve iletişim kolaylığı sağlamak için hazırlanmıştır (American Psychological Association, 2020).

IMRAD yapısı yanında farklı yapılar da yer almaktadır ancak bunların çok fazla geçerliliği olmamakla birlikte, temelde yine IMRAD yapısıyla aynı mantığı kullanmaktadır. Lin ve Evans (2012, s. 153) araştırmacıların yapısal modeller için yaptıklarını ele almış çok çeşitli disiplinlerdeki makaleleri inceleyerek, IMRD formatının "hâlâ ana yapısal kalıplardan biri olmasına rağmen, hiçbir şekilde varsayılan seçenek olmadığı" kanısına varmışlardır. Çalışmalarında en sık rastlanan biçimler giriş, isteğe bağlı "literatür inceleme, yöntemler, birleşik sonuçlar ve tartışma, son olarak sonuç"tur. Uygulamalı Dilbilim disiplini içinde daha spesifik olarak çalışan Ruiying ve Allison (2004) 40 araştırma makalesi incelemiş ve makalelerin IMRD formatının genel makro yapısını koruduğunu, ancak bireysel başlıkların ve organizasyonel seçimlerin, başlıkları olan yapıları motive ediyor gibi göründüğünü bulmuştur. Teorik Temel, Araştırma Odaklı, Literatür İncelemesi gibi başlıklar IMRAD formatının dışında başlıklardır.

IMRAD formatına ilişkin önceki iki çalışmanın her ikisi de araştırma makalelerinin yalnızca IMRAD formatını kullanmadığını bulmuş olsa da yine de baskın ve yaygın form olarak günümüzde kullanılmaktadır. IMRAD dışı formlar, işlevlerine göre genel olarak IMRAD bölümlerinden biri olarak kategorize edilebilir. Bu IMRAD dışı başlıklar genellikle IMRAD formatının makro yapısını gösterir (Ruiying & Allison, 2004). Örneğin, Teorik Temel, Araştırma Odağı ve Literatür İncelemesi, araştırma odağına ve sorularına yol açan literatürü ve teorik arka planı vererek "bir araştırma alanı oluşturma" Swales (1990b) için Giriş bölümünün alanına ya da içerisine girmektedir. Tartışma başlığına alternatif olarak, Sonuç ve Pedagojik Çıkarımların her ikisi de en azından kısmen, bulguları, sınırlamaları ve uygulamaları veya sonuçları tartışarak ve makaleyi tamamlayarak Tartışmaya benzer işlevleri yerine getirir. Bu nedenle, IMRAD başlıklarının ikameleri genellikle sözlü Giriş, Yöntemler, Sonuçlar ve Tartışma başlıklarından işlevsel olarak farklı değildir ve araştırma makalelerini inceleyen çalışmalar için IMRAD makro yapısının kullanılmasının hem niteliği artırmaya hem de gerekli olmaya devam edeceği söylenebilir.

Tezin Ana Hatları (Şeması)

Tezin ilk bölümünde alanyazına ilişkin temel bilgiler ve önermeler verilerek, bunlar üzerine açıklamalar yapılacaktır. Ardından ulusal ve uluslararası alanda ilgili alandaki eksiklikler ve boşluklar üzerine durulacaktır. Bunlardan gelen sonuçlarla birlikte çalışmanın gerekçesi oluşturulacaktır. Daha sonra bu boşluk ve eksiklerin tartışılması ile çalışmanın amacı belirtilecektir. Bundan sonra daha geniş söylemlerin yanı sıra bu bağlam için çalışmanın beklenen katkılarını ortaya koymak için araştırma bağlamından bahsedilecektir. Devamında çalışmayı oluşturma sürecinde ortaya çıkan sorular ve bu çalışmanın ele alacağı sorulara yer verilecektir. En son olarak teze temel olan terimlerin anlam ve açıklamaları ile tezin genel yapısı verilerek bu bölüm bitirilecektir.

İkinci bölümde söylem, söylem oluşumları, söylem türleri ve akademik söylem tanımları ile açıklamaları ilgili alanyazından da yararlanılarak verilecek, bilimsel metinlerin söylem analizi çalışmalarının bir parçası olan tür çalışmaları konusu sunulacaktır. Alanyazın taramasının ilk bölümlerinde söylem ve söylem türleri üzerine yapılan çalışmalar verilecek, söylem çalışmaları türlerinden olan akademik söylemler üzerine yapılan çalışmalar gözden geçirilecektir. Bunlarla birlikte Türkçe eğitimi üzerine yapılan çalışmaların uluslararası niteliğe ulaşmadaki sorunları tartışılacaktır. Ardından tür çalışmalarının yönelimleri ve özellikleri ile tür çalışmasına dâhil edilen araştırma konularından bahsedilecektir. Esas olarak bu bölümün ikinci kısmının amacı, araştırma makalesi türlerinde yaygın olarak görülen sosyal ve akademik

söylem durumları incelemek ve bunların akademik söylemlerin beklentileri ve akademik geleneklerle nasıl bağlamsallaştırıldığını tartışmaktır.

Üçüncü bölümde, veri toplama ve veri analizi prosedürlerinin belirli ve yeterli ayrıntıları verilmeye çalışılmış, böylece mevcut çalışmanın araştırma tasarımı açıklanmıştır. Bölümün giriş kısmında, bu doktora çalışmasının araştırma soruları, amacı ve buna bağlı olarak ilgili araştırma tasarımının uygulanmasına yönelik gerekçenin arkasındaki mantık hakkında bilgi verilecektir. Ardından çalışmanın veri kaynakları, literatür temelinde ve bunların seçilmesinin ardındaki bir dizi nedenin açıklaması ile örnekleme sürecinin ayrıntılı betimlenmesiyle sistematik olarak rapor edilecektir. Bu bağlamda araştırmacı ayrıca etik kaygıları gidermek amacıyla güvenirlik ve geçerliliğin nasıl güçlendirildiği açıklayacaktır. Son olarak bölüm, veri analiz teknikleri ve kritik noktalar ele alınarak bitirilecektir. Bu bölümde, her adımla ilgili metodolojik güçlü ve zayıf yönlerin de tartışılacağını belirtmek gerekir.

Dördüncü bölümde çalışmada ele alınan araştırma soruları ile ilgili bulgular sunulacak ve bu bulgular, literatürdeki ilgili çalışmalarla mantıksal bağlantılar kurularak verilere daha fazla iç görü sağlanarak tartışılacaktır. Bu bağlamda öncelikle Türkçe eğitimi üzerine çalışan akademisyenlerin kullandıkları söylem ve sosyal kategorilere ilişkin görüşmelerden ve içerik analizlerinden elde edilen nitel veriler, alternatif açıklamalar sağlanarak ele alınacaktır. Daha sonra, ilgili literatürdeki ana fikirlere ve araştırma bağlamından elde edilen çıkarımlara dayanarak, editörlerin / hakemlerin makaleleri incelerken ve değerlendirirken karşılaştıkları söylem modellere ilişkin nicel veriler sunulacak ve değerlendirilecektir. Sonraki bölümde de tartışılacak olan bu bölüm uygulayıcı ve akademisyenler için potansiyel çıkarımlara vesile olacaktır.

Beşinci ve son bölümde ortaya konulan genel bulguları sentezlenecektir. Böylece Türkçe eğitimi araştırmacıları tarafından üretilen akademik çalışmaların analizinden elde edilen verilerden çıkarılan söylemsel yapılar hakkındaki ana sonuçlar bildirilecektir. Bu bağlamda, araştırmacılar için önceki bölümde tartışılan akademik metinlerin akademik söylemsel ve sosyal yönelimine ilişkin bulguların çıkarımları ana hatlarıyla belirtilecektir. Mevcut çalışmanın genel sınırlamalarına dayanan daha fazla araştırma için önerilerle bitirilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Alanyazın Taraması

Bilimsel Metin

Metin oluşturma sürecindeki temel amaç okuyucuya bir şeyler aktarmaktır. Bu aktarım belirli bir tema üzerinden ya da belirli bir disiplin üzerinden oluyorsa ancak o zaman metin tanımını karşılar. Bir metnin bireysel önermelerinin veya önerme komplekslerinin konuyla (içeriğin özü olarak) ilişkili olduğu mantıksal-semantik ilişkilerin tanımlanması, metnin tematik yapısına yol açar (Brinker, 2010, s. 20). Yine de her iki durumda da ister öznel ister nesnel olsun amaç bilgi aktarmaktır. Bilimsel bir metin olmanın yolu da temelde metin olmaktan geçmektedir.

Bilimsel bakış, bilimsel anlatım için bir bilimsel disiplin gerekmektedir. Her türün her disiplinin kendine özgü bir işlenişi olduğundan bilimsel metinlerin de bir bilimsel söylem içerisinde olması gerekir. Bilimsel söylem (scientific discourse) terimi ile kavramlaştırılan bu söylem türü, iletişimin evrensel düzlemi olarak nitelenmektedir ki bu niteleme ile bilimsel bilgi üreten her kültürden insanın, bilim düzleminde ortak bir ikincil kültürü paylaşmakta oluşu vurgulanmaktadır (Uzun, 2001, s. 198).

Bilimsel iletişime özgü olan bu söylem biçimi, bilimsel söylem olarak adlandırılmaktadır (Huber & Uzun, 2000, s. 201). Araştırmacılar bilimsel metinde gereksiz bilgilerden kaçınarak doğrudan çalışmayla elde edilen sonuçları aktarma eğilimi gösterir (Ayata, 2014, s. 19).

Her akademik metin hem anlaşılmak hem de kabul edilmek için yazılmıştır ve her iki amaç da hiçbir zaman tam olarak güvence altına alınmasa da okuyucularının konuları hakkında ne bileceklerini ve sunumundan beklediklerini başarılı bir şekilde tahmin edebilen yazarların ikna edici olma olasılığı daha yüksektir. Anlaşılır olması, okunabilir olması ve aynı zamanda bilimsel üslupla oluşturuluyor olması aslında akademik söylem kültürünü getirmektedir. Araştırmacılar, okurlarına yönelik varsayımlarına ve benzer metinlerle ilgili deneyimlerine göre beklentileri karşılayabilmek için sundukları söylemi sürekli olarak gözden geçirir ve uygun sözbilimsel seçimleri yaparak bunları işletir (Hyland, 2007, s. 267).

Söylem ve Söylem Çözümlemesi Türleri

Genel bir ifadeyle dile ilişkin çalışmalar insanlığın ilk zamanlarından itibaren farklı başlıklar ve farklı biçimler altında yapılmıştır ve günümüzde de dil çalışmaları devam etmektedir. Antikçağda dil bilgisi, mantık, retorik çalışmaları Orta Çağ'da hem bir öğretim hem de bir araştırma alanı olarak beliren yedi özgür sanatın sözel yanı olan "trivium"; daha sonraki yüzyıllarda beliren filoloji çalışmaları ve son olarak yüzyılımızda ağırlık kazanan dilbilim araştırmaları, dilin her zaman gündemde yer alan bir konu olduğuna tanıklık etmektedir. Böyle bir saptama, dille ilgili tüm çalışmaların aynı zamanda felsefi nitelikli atılımlarla da yer yer büyük bağlantılar içinde olduğunu göstermektedir (Çotuksöken, 2013, s. 182). Dil çalışmaları ile felsefeyi ayıramadığımız aşikâr bir durum olarak ele alındığında, dille anlatılmak istenen arasındaki ilişkinin ortaya konduğu çalışmaların da neredeyse dil çalışmaları kadar eski olduğunu söylemek mümkündür.

Türkçe Sözlük'te (2015) söylem: "Söyleyiş, söyleniş, sesletim; telaffuz, kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade; bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez," anlamlarına gelmektedir. Söylem terimi köken olarak Yunanca "logos"a, Latince "discursus"a dayanmaktadır (Kabaağaç ve Alova, 1998, s. 180). Antikçağda retorik olarak kullanılmıştır. Belagat ve etkili söz söyleme sanatı anlamlarına da gelmektedir. Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlük'ünde söylem şu şekilde ifade edilmiştir; "1. Söz; dilin sözlü ya da yazılı gerçekleşmesi, konuşan bireyin kullanımı. 2. Sözce; bir ya da birçok tümceden oluşan, başı ve sonu olan bildiri. 3. Tümce sınırlarını aşan, tümcelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan sözce (Vardar vd., 1988, s. 180)." Bir başka sözlüğe göre ise söylem "Tek bir tümceden daha geniş olup, özellikle konuşulan dilin sürekli olarak genişlemesini göstermek üzere dilbilim alanında kullanılan terim. En genel anlamında söylem, dilbilimde baştan kuramsal bir konumu olan davranışsal bir birliktir söylem, bilinebilir herhangi bir olayı kuran sözcelerin topluluğudur (Crystal, 1992, s. 106)."

Söylem kavramının keşfedildiği ilk kontekst şudur: yanlış ve doğru, söylemin ürünleridir ve söylem kelimeleri aşan bir sentezde birbirleriyle bağlanan iki temel göstergeyi ad- ve fiil- gerektirir (Ricoeur, 2007, s. 4). Demek istemek, bir şeyler anlatmaya ya da aktarmaya çalışmak konuşucunun yaptığı eylemdir. Bu aynı zamanda cümlenin ya da ifadenin de yaptığı eylemdir. İfadenin anlamı bu anlamın objektif yanını oluşturmaktadır. İfade edenin anlamı ise anlamın sübjektif yanını oluşturmaktadır. Bu sübjektif-objektif ilişkisi ifadenin anlamını dolayısıyla söylemin yapısını etkilemez yani değiştiremez. Söylemin ne olduğu onun manasını yani bizdeki anlamını ne hakkında olduğu yani ifadeyle ne anlatmak istedi ise onun muhtevasını ya da referansını içerir. Düşünce cümle düzeyine geçtiğinde bizim ne anlatmak

istediğimizi içerirken, cümle karşı tarafa yani muhataba geçtiğinde ise cümlenin söylemini içermektedir.

Söylem, yaygın olarak kullanılan bir kavramdır ancak dilbilim, sosyoloji, felsefe, iletişim çalışmaları, kültürel çalışmalar ve eğitim çalışmaları dâhil olmak üzere birçok disiplinde farklı şekillerde tanımlanmıştır (Hook, 2001; Mills, 2004). Söylem temelde iletişimde kaynak konumunda olan bireyin, alıcı konumda olan bireye karşı aktarmak istediği düşünceleri ve bu düşünceleri aktarma biçimini ele alır (Alat, 2020; Gee & Green, 1998; Sfard, 2001). Söylem bir iletinin tüm boyutlarını, sadece iletinin içeriğini değil, onu dile getireni (kim söylüyor), otoritesini (neye dayanarak), dinleyiciyi (kime söylüyor?) ve amacını (söyleyenler söyledikleri ile neyi başarmak istiyor) kapsamaktadır (Çelik & Ekşi, 2008, s. 100).

Söylem, toplumsal yapı tarafından şekillendirilmiş ve sınırlandırılmış ve aynı zamanda onu oluşturan olarak görülür. Söylem toplumsal bir pratik olmakla birlikte, onu özel olarak söylemsel yapan şey, bu gelenekte "metin" olarak anılan, yani "neye dair sözlü veya yazılı herhangi bir pasaj" olarak adlandırılan açık dilsel biçimidir. Belirli kurallar, terminoloji ve konuşmalardan oluşan sistematik dilsel düzenleri betimlemek üzerine kullanılan bir kavram olarak kategorize edilir (Tonkiss, 2017, s. 829). Foucault (1990), söylemi, insanların düşünme, konuşma ve hareket etme biçimlerini düzenleyerek ve kurumsallaştırarak yaşamları üzerinde güç uygulayan bir dizi meşrulaştırılmış bilgi, norm, kural ve düzenleme olarak ifade eder. Yani söylem, çağdaş toplumdaki veya belirli bir topluluktaki insanlar arasında paylaşılan, unutulmuş varsayımlar veya inançları söze dönüştüren ve karşıya aktaran bir yapıdır denebilir. Yazılı olarak, asıl amaç iletişimdir, bu nedenle bilgi, fikir veya duygu yazmak veya bir çalışmanın sonucu yeterli görülmemektedir. Okuyucunun metni takip edebilmesi için metnin bazı iletişimsel yönleri içermesi gerekmektedir. Okuyucuları metne dâhil edebilmek için yazarlar, üst söylem belirteçleri gibi belirli belirteçleri kullanabilirler. Üst söylem, yazarların bir ilişki kurmak için kullandıkları bir araçtır. Üst söylem, yazarın içerikle ve okuyucuyla olan ilişkisini benimsemedeki rolünü yönetmesine yardımcı olur ve bu ilişki metinsel olarak görülür.

Şekil 1. *Üç Boyutlu Söylem Anlayışı, Fairclough'dan Uyarlanmıştır*

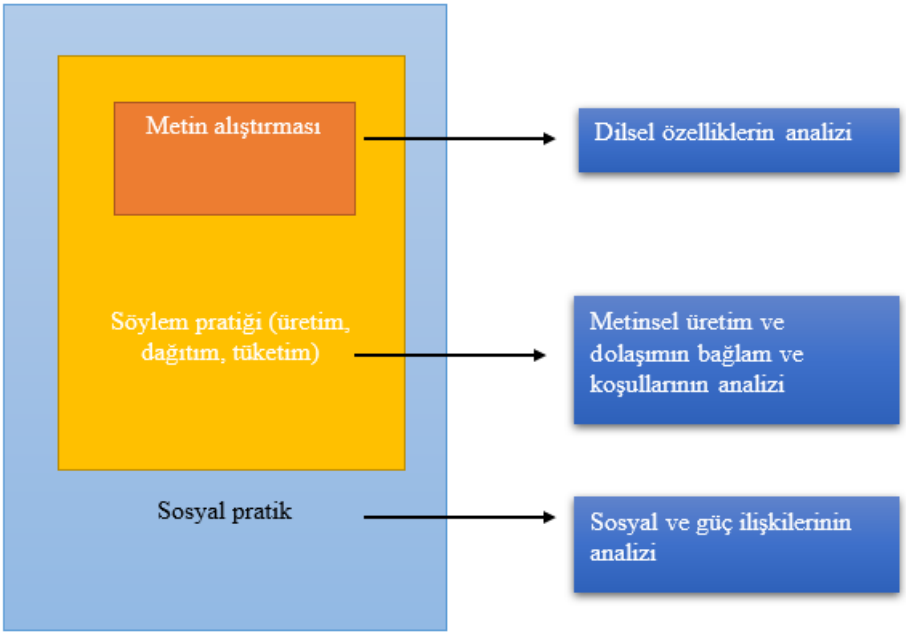

Fairclough'a (2001) göre, metinsel düzeyin analizi "tanımlama" olarak adlandırılabilirken, bu özelliklerin söylemin gerçekleştiği sosyal pratikle bağlantısı "yorum"a karşılık gelir. Söylem analizi açısından bakıldığında, metnin üretimi ve yorumlanması dikkate alınmadan bir metnin dilsel özelliklerinden asla söz edilmez. Aynı zamanda söylem analizi geleneği, metinlere gömülü sosyal pratiklerin herhangi bir yorumunun mutlaka dilsel özelliklere, yani sosyo-söylemsel eylemlerin gerçekleştirilmesine dikkat etmesi gerektiğini şiddetle vurgular. Fairclough örneğinde, yazarların dil seçimlerini açıklamak için işlevsel dil bilgisinden yararlanır.

Tüm bunların yanında bilimsel metinlerin retorik incelemeye tabi tutulamayacağına ya da bilim retoriğinin bir disiplin olmadığına inanan şüpheci bakış açıları da literatürde yer almaktadır (Ceccarelli, 2009; White, 2014). Retorik tarihin ilk felsefecisine ve hatta tarihin ilk konuşmacısına kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Bu geçmiş içerisinde bir disipline sahip olmaması bunun yanında da birçok farklı alanda kullanılıyor olması onun manipüle edilebilir bir yanının olduğu şüphesini uyandırmaktadır. Bazı akademisyenler, bilim söyleminin, retorik çalışanların olağan çalışma nesnesi olan kamusal alan söyleminden çok farklı olduğunu, bu yüzden Retoriği bilimsel söylemi analiz etmek için uygun bir çerçeve olarak diskalifiye ettiğini iddia etmektedir (Ceccarelli, 2009). Bilimsel gerçeğin yapılandırılmış karakterinin sezgilere aykırı olduğu, net bir sonuca varılamayacağını ve bu nedenle bilimin halk tarafından ne retorik ne de tartışmacı olarak algılanmadığı da düşünülmektedir.

Harris'e (2005, s. 16) göre, bu algı, muhtemelen orta çağ retoriğinden etkilenen mecazi dil ve dilin estetik kullanımlarının bilgiyi engelleyici olarak görüldüğü modern çağın

başlangıcında bilimsel rasyonalizmin konumlandırmasıyla açıklanabilir. Bu, Boyle, Newton, Bacon, Hobbes, Locke, Hume ve Descartes'ın, metafor ve retorik eserlerden arınmış bir dilin kullanımına gönderme yapan çalışmalarıyla kanıtlanabilir. "Modern bilim, kendisini retorik olmayan hatta antiretorik bir girişim olarak gören ve retoriğin gerçek, literal-düşünceli dil üzerindeki küstah bir aşırılık olarak karşılık gelen bir görünüşle doğmuştur (Harris, 2005, s. 16)". Bu bölünme aynı zamanda hem bilimin hem de retoriğin kökenlerinde yatmaktadır. Retoriğin felsefeciler tarafından somutlaştırılan ilk konfigürasyonu, bilimin türediği felsefeye karşıt olarak düşünülmüştür.

Retorik çalışmaları, yalnızca sözlü ifadelerin niteliğini ve kalitesini artırmanın bir yolu olarak değil, aynı zamanda dil ile disiplinler arasındaki metinlerin üslup yapısını ve ifade gücünü ortaya çıkarmak için kullanılabilecek analitik bir araç olarak literatürde yer almaktadır. Harris'e (2005) göre retorik doğasıyla birlikte Aristotelesçi retorik yeniden yorumlanarak 20. yy'da yeniden yorumlanarak ortaya çıkmıştır. Ancak ikna etmenin daha geniş bir kimlik kavramı altında birleştiği bir çerçeve oluşmuştur. Söylem, kolektif argümanlar oluşturmak, bunları paylaşmak ve grup kimliğini inşa etmekle ilgili bir ilkeler bütünü; iknanın karşılıklı ya da başka bir deyişle müzakere olarak görüldüğü bir görüş olarak görülmektedir. Bu görüş altında, bilimsel söylem, retorik analiz için ayrıcalıklı bir nesne olarak görünür: "Bilim, retoriğin başlıca kaygısı haline gelir ve retorik eleştirmenleri, özellikle karşılıklı iknanın en çarpıcı biçimde başarısız olduğu anlara çekilirler (Harris, 2005, s. 17)."

Yine aynı tartışmada Ceccarelli; bilimsel söylemin sosyal, ilişkisel, metinlerarası niteliklerine dikkat çekmektedir. Örneğin, retorik eleştirmen, yalıtılmış bir metnin içsel boyutlarına ilişkin biçimci bir çalışmayı sürdürmek yerine, metin ve metin arasında bağlantılar kurmaya şartlanabilir, izleyicilerin temel metni nasıl yorumladığını gösteren alımlama parçalarını ve nasıl olduğunu gösteren üretim parçalarını ortaya çıkaracaktır. Araştırmacılar kendilerine sunulan resmi ve kültürel kaynakları hem yeniden ürettiler hem de bu kaynakları yeniden düzenlediler (Ceccarelli, 2009, s. 326).

Bilim retoriği, metinlere gömülü olan ve söylemin aldığı belirli şekillerle ifade edilen derin sosyal değişim dinamiklerini ortaya çıkarmaktadır. Bilimin yalnızca bir retorik olduğu görüşünü benimsemeden, literatürü okuyanların çoğu, bilim adamlarının gerçekten de kendi teori ve verilerinin savunucuları olduklarını ve bilim adamlarının genellikle bulgularını en ikna edici terimlerle ifade edebilen kişiler olduğunu kabul etmektedir. Bilim retoriğine ilişkin en iyi araştırmalardan bazıları, tarihin belirli anlarında belirli izleyicileri yazarlarının teorilerinin gerçeğini kabul etmeye ikna etmek için nasıl tasarlandıklarını tam olarak göstermek için bireysel bilimsel metinlerin yakından okunmasını üstlenir (Ceccarelli, 2009, s. 6).

Söylem analizi (discourse analysis), tümce sınırının ötesine çıkılarak dilin kullanımı üzerinde çalışılan bağımsız bir çalışma alanıdır (Uzun, 2001, s. 200). Akademik bilginin sosyal, kültürel bir faaliyetin sonucu olduğunu kabul eder ve sosyolojik ve retorik literatürü, akademik söylemin tartışmacı karakterinin yanı sıra disiplin kültürleri içinde stratejik konumlandırmada iknanın oynadığı rolün durumunu ortaya koymuştur. Bu çerçevede Hyland, metinleri topluluğun "sahip olduğu" durağan ürünler olarak görmek yerine, onların gömülü sosyal dinamiklerini anlamayı amaçlayan metinleri araştırmıştır. "Disiplin söylemi, akademisyenlerin sosyal pratikleri hakkında zengin bir bilgi kaynağı olarak kabul edilir (Hyland, 2003, s. 2)." Bu nedenle, söylem sadece sosyal olarak şekillendirilmekten ziyade sosyal olarak kurucu olarak görülür. Hyland (2003, s. 3), akademisyenlerin ana faaliyetinin yazmak olduğunu varsayar, "ancak disiplinler yazılarıyla tanımlanırken, aralarındaki can alıcı fark sadece ne yazdıklarından ziyade nasıl yazdıklarıdır." Özetle, Hyland akademik yazının bilimsel uygulamanın sonucu ve özü olduğunu ve çalışmalar için ilk eşik olduğunu vurgulamaktadır. "Metinlerin, bilginin doğruluğunu doğrulayan, hiyerarşilerini ve ödül sistemlerini kuran ve kültürel otoritelerini koruyan üyelerinin kamusal söylemleri aracılığıyla olduğu gibi, akademinin can damarı olduğunu" iddia etmektedir (Hyland, 2003, s. 1).”

Söylem çözümlemesi, mevcut söylemleri yeniden üretme, değiştirme, dönüştürme ya da mevcut söylemleri açığa çıkarma özelliğine sahiptir (Kalkan, 2019, s. 2441). Bütün söylem çözümlemesi çalışmalarının bel kemiğini dilsel ürünün özellikleri; psikolojik, sosyolojik, tarihsel ve kültürel altyapı olarak tanımlanabilecek bağlam ve söylem-üretici-algılayan ilişkisinin incelenmesi oluşturmaktadır (Gür, 2013, s. 199). Farklı disiplinlerde farklı alanlarda söylem çözümlemeleri yapmak mümkündür. Aslında bunun söylemin doğasında var olan ve her yapının arkasında bir söylemin yer almasından kaynaklandığı söylenebilir. Alanyazında ve araştırmacılar arasında görülüyor ki oldukça farklı disiplinlere hitap eden söylem çözümlemesi teorisi üzerine tek ve net bir yöntem belirlenebilmiş değildir. Tek ve mükemmel bir yöntem olmadığı şeklindeki görüşlere sahip olunmaması aslında araştırmacılar için önemli olanın ortaya çıkan anlam olmasıdır (Sözen, 1999, s. 55).

Analitik düzeyde, Hyland (2011) tarafından disipliner söylemleri karakterize etmek için önerilen yol; tür tanımlaması dâhil olmak üzere metin analizini (dilsel özellikler için odak noktası olarak); türe katılımı (yalnızca onun retorik evrelemesinin dilsel bilgisini içermekle kalmaz, aynı zamanda deneyimli uygulayıcıların bunları kullanmalarına ve yeni biçimler yaratmalarına izin verdiğinden) gelenekselleştirme veya yenilik yapma özgürlüğü ile ilgili olan tür değişkenliği (s. 150-1) metinlerarasılık analizi, bilgi üretme faaliyetlerinin oluşturduğu heterojenliğe odaklanan ve diğerleri arasında sıklık, kullanımlar, fiilleri bildirme ve

değerlendirme sıklığı gibi özellikleri izleyen bir yaklaşımdır (Hyland, 2003, s. 103). Özetle tüm bu yönler, disiplinlerin bilgi yaratma yollarıyla ilişkili olabilecek kalıpları ortaya çıkarır ve söylem analizi yoluyla daha kapsamlı bir disiplin kimliği resmi oluşturmaya yardımcı olabilir.

Akademik türlerin retorik oluşumu, akademik söylem topluluklarının üyesi olan bireylerin, metinlerinin yapısını, ait oldukları söylem / söylemlerin taleplerine göre iletmek için oluşturdukları bir tür sosyal dünya sorunudur. Aslında, söylem analizinin temsil ettiği temel felsefe sosyal yapılandırmacılıktır. Ancak her metodolojik paradigma, kendi perspektifinden farklı türde bilgiler sağlayacak ve böylece bunlardan birinin cevap vermede yetersiz kaldığı kısma cevap verecektir. Farklı bakış açıları ile daha net sonuçların ortaya çıkması, farklı paradigmalarla sağlanacaktır.

Akademik Söylem

Dil yalnızca sosyal süreç pratiklerinin göstergesi değil, bir kültür içindeki sosyal pratiklerin bir parçasıdır. Börekçi'ye (2009) göre dil; insanla nesne arasında ilişki kuran, gerçek dünyayı kurmaca dünyaya aktararak bir toplumun dünyayı algılama biçimini yansıtan, insanın düşünce oluşturmasını ve düşüncelerini iletmesini, kendisine iletilen düşünceleri algılamasını sağlayan; çözümlenebilir insan seslerinden kurulu ve çift eklemli bir sistemidir. Dil toplumun bir koludur. Fairclough'a (2001, s. 21) göre sosyal bir pratik olarak dilin metnin ötesinde inşası ve yorumlanmasının ötesinde bir inceleme gerektirdiğini açıklar. Ayrıca "metinler, süreçler ve onların sosyal koşulları hem durumsal bağlamın doğrudan koşulları hem de kurumsal ve sosyal yapıların daha uzak koşulları" arasındaki etkileşimleri de araştırmak gerekir. Bu araştırma süreci de akademik dil ile yapılır.

Akademik dil için günlük dilden farklı olarak akademik söz varlığına sahip olmak gerekmektedir. Akademik kelime dağarcığı, öğrencilerin okulda öğretmenleri dinlerken, ders kitaplarını okurken, akademik bir makale üzerine çalışırken ve sınavlara girerken karşılaşabilecekleri kelimelerden oluşur. Zwiers (2005, s. 60) tarafından tanımlanan akademik dil, içerik-alan bilgisi ve prosedürlerini tanımlayan, karmaşık düşünme süreçlerini ve soyut kavramları ifade eden yazılı ve sözlü konuşmayı içermektedir. Farklı çalışma alanları özel kelime dağarcığı gerektirir. Örneğin, insanlar bilimsel fikirlere dil aracılığıyla erişirler ve akademik ortamlarda bilimsel kavramlara aracılık etmek için teorik dili kullanırlar. Bir dilde akıcı olmak, genellikle kişinin dili hızlı ve doğru bir şekilde kullanma becerisini ifade etmektedir. Bilimsel söylem gibi uzmanlaşmış bir dilde akıcı olmak, dilsel kalıplar ve kelimelerin alıcı bilgisini ve ifade edici bilgisini içermektedir.

Uygulama ve söylem yerleşik sosyal yapıdan etkilenir. Bu nedenle, kişinin pratiği ve söylemi akışkandır ve içinde meydana geldikleri ortama bağlıdır; söylemlerin belirli bir söylem düzeninde nasıl yapılandırıldığı ve yapılanmaların zaman içinde nasıl değiştiği, toplumsal kurum veya toplum düzeyinde değişen öncü ilişkileri tarafından belirlenir.

Akademik metin, tüm iletişim türlerinde olduğu gibi yazarların gerçekte ne olduğunu şeffaf bir şekilde kaydetmek yerine, deneyler, deneyimler disiplin uzlaşımları ve yazarın kendisi arasında denge kurarak bilgiyi inşa etmeye çalıştıkları bir kimlik eylemidir. Yani akademik metin aslında yazarın kendisinden de parçalar içermekte, metin içinde hem toplumsal hem de bireysel izler yer almaktadır. Bununla birlikte, yazarların çeşitli bağlamsal faktörlerle katılımını ve etkileşimini vurgulayan bu akademik yazı görüşü, akademik söylemin diğer özelliklerinin yanı sıra, nesnellik olarak geçtiğimiz birkaç yıla kadar geniş çapta kabul görmemiştir. Ek olarak kendisinden bahsetmeden ve araştırma sonuçlarına dayanarak, araştırma süreçlerini raporlamaya odaklanarak araştırmacıların rolünü azaltarak, uzun zamandır akademik söylemde kullanılan ikna edici retorik stratejilerden biri olmuştur (Lin, 2013, s. 10). Hyland (2001, s. 209), "araştırma makalesinin, yazarın disiplinin bir hizmetkarı olarak hareket ettiği, kendini geri planda bırakan bir tür olarak görüldüğünü" belirterek bu varsayımı zekice temsil etmiştir. 1980'lerden bugüne kadar dilin bilginin gelişiminde veya inşasında oynadığı rolü araştıran araştırmalar, akademik yazarların kendilerini her zaman metinlerinden tamamen silmediklerini göstermiştir. Bunun yerine, ilgili bağlamsal faktörleri sürekli olarak değerlendirerek ve buna göre seçimler yaparak, disiplin sözleşmelerinin kısıtlamaları dâhilinde uygun bir yetkili profesyonel kişi sunmaya çalışarak kendilerini metinlerde dikkatli bir şekilde yansıtmışlardır. Başka bir deyişle, "araştırmacıların araştırma ve yazmanın çeşitli aşamalarında mevcut olan seçenekleri artırma konusunda deneyimledikleri süreç, akademik yazmayı "dünyanın nasıl olduğuna dair doğru temsiller" olmaktan çıkarır, çünkü bu temsil her zaman seçme, ön plana çıkarma ve simgeleştirme eylemleri aracılığıyla filtrelenir; gerçeklik, esasen sosyal olan, otorite, güvenilirlik ve disiplin çağrılarını içeren süreçler aracılığıyla inşa edilmiş olarak görülür (Hyland, 2001, s. 6)."

Günümüzün akademik söylemleri, ilgili alanın içeriğini oluşturan ve böylece disiplinlerin araştırma kapsamını şekillendirenler tarafından memnuniyetle karşılanmak üzere prestijli dergilerde yayınlanmak üzere özenle planlanmaktadır.

Dünya yüzeyinde yapılan tüm bilimsel araştırmalar için en önemli konulardan biri bilimselliğin yanında evrenselliğe ulaşmaktır. Evrensel boyuta ulaşma ve ulusalın dışında okuyucularla buluşma sıklığını artırmak için de araştırmacıların kullanacağı dil seçimi de önemlidir. Alanyazında araştırma makalelerinde en sık kullanılan dil İngilizce olarak

görülmektedir. Bu nedenle akademik metin olma koşullarına, kriterlerine ve akademik yazıma yön vermektedir. İlgili literatür, çeşitli ülkelerden araştırmacıların, dilin kullanımıyla bir bilim topluluğunun akademik söylemlerinin uygulamalarına ilişkin bulgularını raporladıkları görülmektedir. Finlandiya Mauranen, (1995), Almanya Clyne,(2002), İspanya Martin, (2003); Moreno, (2008), Norveç ve Fransa Dahl, (2004), Türkiye ve Meksika Englander ve Uzuner-Smith, (2013) ve Birleşik Arap Emirlikleri Buckingham (2014) gibi çeşitli ülkelerden araştırmacıların, bu dilin kullanımıyla bir bilim topluluğunun potansiyel birlikteliği için akademik söylemlerinin uygulamalarına ilişkin bulgularını raporladıkları görülmektedir. Tüm bunlara ek olarak Ana dili İngilizce olmayan ancak amacı yayınlarının uluslararası tanınırlığını artırmak olan araştırmacıların da sayısının gittikçe arttığını belirten araştırmalar da yapılmıştır (Belcher, 2007; Cho, 2009; Curry & Lillis, 2010; Y. Li, 2006a, 2006b; Y. Li & Flowerdew, 2007, 2009; P. Martín vd., 2014).

İngilizcenin evrensel bir dil olmasının yanında evrensel bir akademik dil olarak da anılmasını dillerin geleceği ve anlatımın özgünlüğünün kaybolması adına tehlike olarak görenler de alanyazında yer almaktadır. Sonuçta ana dili İngilizce olmayan araştırmacıların çeviri metinlerle anlatımı değiştirmekte bazen de yanlış veriler oluşturarak tartışmayı etkileyecek hatalar yapmaktadır. Özellikle Swales (1997), her dilin kendine özgü bir retorik yapısının olduğunu ifade etmiş, dilde çok sesliliğin öneminden bahsederek her dilde akademik çalışmaların değerli olduğuna vurgu yapmıştır. Özetle akademik çalışmaların bir matematiğinin olduğundan ve bunun evrensel olduğundan, evrensel kurallar etrafında çalışmaların oluşturulması gerektiğinden bahsetmiş, bunun yanında dillerin kendine ait retorik yapısını sürdürmesi gerektiğini anlatmıştır. Temel olarak Swales, yenilik için ve esas olarak diğer kayıtları korumak için diğer söylemlerin retorik geleneklerini seslendirmek için çoğulculuğun altını çizerek retorikteki dilsel çeşitlilik için çok dilli katkıların önemini vurgulamıştır. Normlar ve akademik yayıncılık için İngilizcenin benimsenmesini destekleyen Mauranen (1995) şunları söylüyor:

> Çeşitliliği sürdürmekten başka bir nedenden dolayı küçük kültürleri korumak isteyebiliriz. Çeşitlilik, inovasyon için verimli bir temel sağladığı sürece, küçük, yerel akademik toplulukların kendi söylem ve uygulamalarıyla sürdürülmesini teşvik etmeliyiz. Ortak bilimsel düşünce havuzuna özgün bir katkı sağlama olasılığını korumak için kültürel yağmur ormanları olarak muhafaza edilmelidirler. (s. 172)

Katılımcıların işaretlediklerini doğrudan alıntılayan bu tür bir çalışmanın iyi ve çok güncel bir örneği, yayın için paralel dil kullanımında İskandinav bölgesinin uygulaması ve politikası hakkında McGrath (2014) tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada, McGrath (2014, s. 7) İsveç'teki akademisyenlerin akademik veya akademik olmayan kitleye hitap eden yayınlar

için dil seçimlerini üç disiplinden 15 akademisyenin yayın uygulamalarının ayrıntılı bir analizi yoluyla öğrenmeye çalışmıştır. Yayın kayıtları, anket ve röportajları ile edindiği verilere göre bilim adamlarının dil tercihi, görünüşe göre hedef kitle, konu veya yayın türü gibi pragmatik bir zemine dayanıyordu. Bu temelde, pragmatik mülahazalar nedeniyle bazı disipliner farklılıklar ortaya çıkmış olsa da genel olarak İngilizce ve İsveççe'nin metinlerde eşit olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Aslında, McGrath'in (2014, s. 8) izleyicileri bilgilendirdiği, paralel dil kullanımı için İskandinav bölgesi politikasının destekleyici içeriği okunduğunda, böyle bir eğilim beklenmedik bir eğilim değildir, öyle ki McGrath'ın kendisi "bir veya birden fazla dilin aynı anda kullanıldığını kanıtlamıştır."

Başka bir çalışmada, Salager-Meyer (2014), Mauranen (1995) gibi düşündüğünü göstermiş ancak daha da ileri giderek sosyal bilimler araştırmacılarının kendi ana dillerinde ve İngilizce olarak yayın yapma durumlarından bahsetmiş ve çok dilli olma fırsatını artırmak adına ve akademisyenlerin görüşlerini uluslararası platformlarda dile getirmeleri için beş kategori altında bazı önlemler oluşturmuştur. Bu bağlamda tanıtılan ilk önlem, dergilerin belirli standartlarda ve gelişmiş kaliteye sahip dergilerde birleştirilmesidir ve Salager-Meyer (2008, ss. 80–81)'in savunduğu yayınların doğası gereği, yayınları okuması beklenen hedef kitle, yerli bilim adamlarının yanı sıra yabancıları da içermektedir. Çevrimiçi yerel dergiler için iyi yapılandırılmış, dergilerin içeriğine ilişkin İngilizce bilgilerin de sağlanacağı web siteleri, yerel yayınlara erişimi kolaylaştırabilecek, kolaylaştırılmış bir indeksleme önerilen ikinci önlemdir. Üçüncü önlem için Salager-Meyer, disiplinlere özgü uluslararası yönergeleri ve bölgesel dergiler için kaliteli araştırma yönergelerini izlemenin gerekliliğinden bahsetmiştir. İlgili olarak, paralel dil kullanımında İskandinav bölgesinin politikasına benzer şekilde McGrath (2014), hem bölgesel dillerin standartlarına hem de İngilizce kriterlerine göre bilimsel ve uluslararası kabul görmüş bir inceleme sistemi kurmak için önlemlerin kullanılmasını önermektedir. Dördüncü olarak, herhangi bir bölümünün diğer dillerin yanı sıra İngilizce olarak sunulması ve/veya tam metin çevirisi yapılmasıdır. Bu durumda bilim adamlarının küresel etkisini artırmak için konulan bu son önlem aslında, bireylerin ve kurumların dâhil olduğu tüm paydaşların ortak çalışmasıyla bilimsel yazı ve yüksek kaliteli araştırma konusunda daha sofistike eğitim için politika tasarımlarının dikkate alınması gerektiğinin altını çizen hassas noktadır. Ana dili İngilizce olmayan bilim adamları, özellikle bilimsel çevrede olanlar, genellikle İngilizce yazmakta zorlandıklarından, dergiler, çeşitli disiplin alanlarından uzmanlarla ortaklaşa çalışacak akademik yazım konusunda uzmanlaşmış dil hizmeti sağlayıcıları atamalıdır (Benfield & Feak, 2006). Son olarak Salager- Meyer (2014, s. 82) çalışmanın sonuç bölümünde "çalışmaların evrenselliğini koruma adına uluslararası düzeyde kabul görmüş hakem değerlendirme prosedürlerini ve araştırma bütünlüğü ilkelerini gözeten

yüksek kaliteli dergiler olarak, bu dergiler iki veya üç dilli olacağından hem yerli hem de yabancı yazarların ilgisini çekecektir" demiştir.

Yine farklı bir çevreden örnekler açısından, Feng ve arkadaşları (2016) ile daha önce kısaca değinilen Flowerdew ve Li (2009), her ikisi Çin akademik söyleminde bilim adamlarının yayıncılık çalışmalarını geliştiren Asya bölgesinden iki tipik araştırmacı olarak kabul edilebilir. Bu bağlamda, Çin'deki akademik söylem, yayıncılık açısından kendi dilini güçlü bir şekilde elinde tutması, ancak aynı zamanda İngilizce yayıncılık eğilimi ile bir politika değişikliğine tanık olması nedeniyle biraz ilginçtir. Bu konuda, bir yandan Flowerdew ve Li'nin (2009) çalışmasının bulguları, Çinli bilginler için Çince yayıncılığın bilgiyi yaymanın sıradan ve baskın bir yolu olduğunu ve bu akademisyenlerin genellikle İngilizceyi akademik okuma için kullandıklarını göstermektedir. Ancak bu, akademisyenlerin uluslararası eğilimin genel yönü tarafından ortaya konan İngiliz dilbiliminin baskısını ve dolayısıyla İngilizce'yi konum belirlemenin küresel aracı olarak kabul ederek bir köprü kurma zorunluluğunu hissetmedikleri anlamına gelmez. Özellikle katılımcıların Flowerdew ve Li'nin (2009, s. 13) sözleriyle, "Çinli ve Batılı bilim arasındaki ideolojik uçuruma" işaret ettiği görülüyor; bu, Çinli uzmanların sosyal bağlamlar içinde sosyal yayınlara teşvik etmekte ve bu nedenle Flowerdew ve Li bu konuyu oldukça önemsemektedir. Bu nedenle diğer taraftan Feng ve diğerleri (2013) "Dergiler, mevcut temellerine uygun stratejiler seçmeli, etkilerini göstermek için Açık Erişim ve kurumsal arşivlemeyi kullanmalı demiştir." Salager-Meyer (2008) tarafından önerildiği gibi dergileri diğer çevre ülkeler/bölgelerle değiştirmeli ve teşvik etmek için düzenli olarak İngilizce dilinde özel sayılar yayınlamalıdır. Bu arada, çekirdek topluluk için, araştırma paradigmaları ve araştırma yöntemleri de dâhil olmak üzere çevre bilim adamlarının araştırmalarına karşı potansiyel önyargıya ve az gelişmiş ekonomilerine ve farklı ideolojilerine rağmen çevre ülkelerin/bölgelerin geleneklerini ve literatürünü öğrenme merakına direnmek için açık bir zihin gerekir. Kısacası dergi ve yayın politikalarının güncellenmesi ve evrensel dil olan İngilizce diline yönelik de akademik çalışmaların alana sunulması gerektiği düşünülmektedir.

Bölgesel bilimsel eylemlerin söylemsel konularına ilişkin çeşitli faktörler sorusuna dayanan bu örnek çalışmalar, JEAP'ın özel sayısının girişinde Kuteeva ve Mauranen (2014) tarafından yayınlanan gerçeklerin ardındaki gerekçeyi haklı çıkaracak gibi görünmektedir:

> Akademik yayınlarda İngilizce kullanımıyla ilgili sorunlar, ana dili ve ana dili olmayan ikiliğini geride bırakıyor ve çok dilli akademisyenlerin dil seçimlerini etkileyen başka faktörler de var. (s.1)

Gerçekten de, hegemonik söylemin baskısı altında retorik çeşitlilik kaybı üzerindeki tehlikenin bildirilmesi ve Tardy (2004) ve Swales (1997) tarafından çevrelerin bilimsel evrime katkısının esasına ilişkin argümanın ardından, son on beş yıllık araştırma, önemli ölçüde,

dünyanın coğrafi olarak dağınık bölgelerinden İngilizce konuşmayan bilim adamlarıyla ilgili olarak İngiliz emperyalizminden yükselen meseleler etrafında odaklanmıştır (Anderson, 2013; Belcher, 2007; Bocanegra-Valle, 2014; Curry & Lillis, 2004; Ferguson vd., 2011; Y. Li & Flowerdew, 2007; Schluer, 2014).

Tipik olarak, küresel bilim dünyasında İngilizce popülerleşmesinin ısrarla tartışılması ve bunun bilimsel bilgi üretimi ve yayılmasında dışsal ve genişleyen azınlık/çoğunluk söylemlerine yapıcı ve yıkıcı yansımaları nedeniyle akademik söylemler akademisyenler için önde gelen araştırma materyalleri olmuştur. Yükseköğretim plan ve stratejilerinde hatta akademide üstünlük kurmaya yönelik söylem çatışmaları, İngilizce üzerinde yaygın bir şekilde tırmanıyor, öyle görünüyor ki, her akademik söylem, araştırma gündemini uzun bir süre veya en azından bilimsel araştırma arenasında doğru bir şekilde kabul edilene kadar işgal edecek gibi görünüyor.

Daha sonra, aynı zemin üzerinde derin düşüncelere dalarak ve akademik söylemleri çalışma materyalleri olarak kabul ettikten sonra, akademik söylem çalışmalarının araştırma gündemi muhtemelen metinlerin akademik olarak sosyal bağlamların dinamiklerini kurma ve anlama aracı olarak kullanımı etrafında şekillenir ki bu da açıkça şu şekilde doğrulanmaktadır: Hyland (2011, s. 174), araştırma makaleleri gibi belirli tür biçimlerine odaklanan akademik söylem odaklı literatürün ortak metodolojisi olarak "metne dayalı tür analizi" biçimlerini vurgulamaktadır.

Şekil 2. *2001-2010 Yılları Arası İngilizce Dili Kullanan (Mavi) ve Kullanmayan (Pembe) veya Çoklu Dil Kullanan (Sarı) Dergilerin Etki Faktörleri*

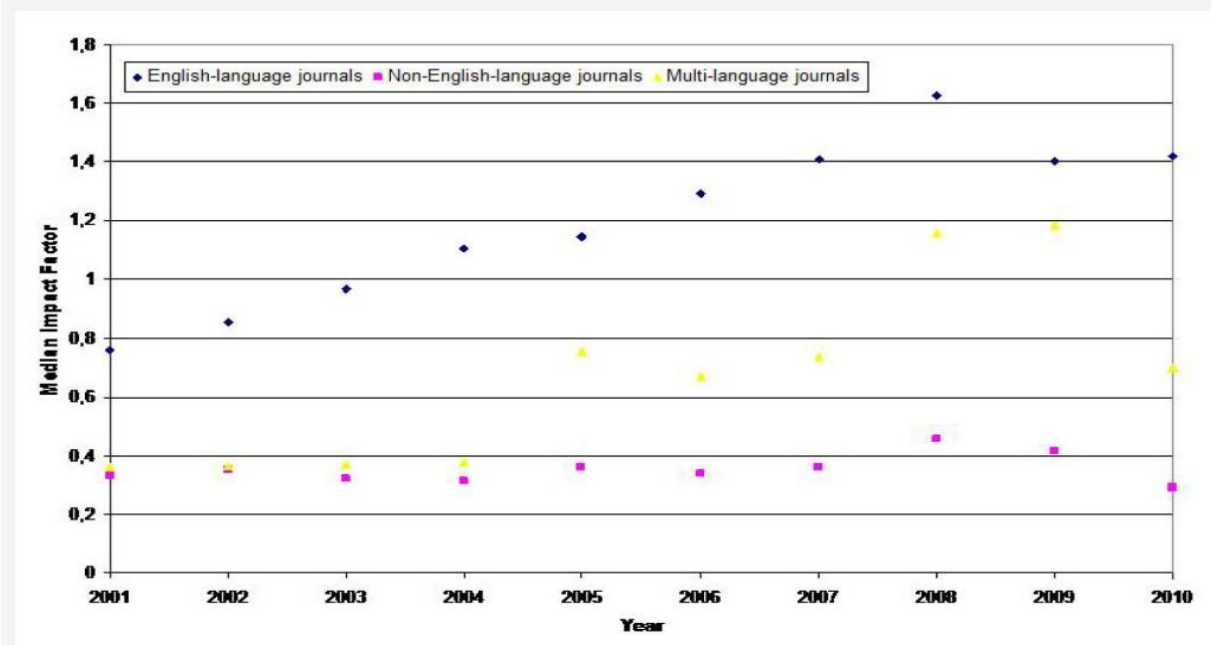

Yukarıdaki tabloda 2001-2010 yılları arasındaki uluslararası makalelerde kullanılan dil üzerine yapılan bir araştırmanın sonuçları yer almaktadır. Bu sonuçlar etrafında görülüyor ki İngilizce yazılan çalışmaların sayısı sürekli ve büyük artışlarla devam ederken, diğer dillerde yazılan makaleler sabit ilerlemektedir. Dili karma olan çalışmalar (uzun özetler de dâhil) da artış göstermiştir ancak burada da yine İngilizcenin kullanıldığı göz önüne alındığında İngilizcenin akademik evren üzerindeki etkisinin daha uzun yıllar devam edeceği söylenebilir. Bu etki de dikkate alındığında İngilizcenin akademik, retorik tür çalışmalarının niteliğine yön verme konusunda üstünlüğü uzun süre güncelliğini koruyacaktır denebilir.

Retorik

Benveniste'e (1995b, s. 30) göre, gerçeklik dil düzleminde yeniden yaratılır. "Konuşan kişi söylemiyle olayı ve olaya ilişkin deneyimini yeniden oluşturur. Dinleyen kişi de önce söylemi algılar ve bu söylem aracılığıyla olay yeniden oluşur. Dili sosyal pratikten ayırmak imkânsızdır. Dilsel fenomenler sosyal fenomenlerdir. Böylece insanlar konuştuğunda bunu sosyal olarak belirlenmiş ve sosyal etkileri olan şekillerde yapmaktadır. Fairclough (2003), sözlerimizin yazılı ve sözlü metinlerimizde saklı olan ideolojik varsayımlarla dolu olduğunu savunur. Gee (2005), günlük hayatta dilin her yerde mevcut olduğunu ve her zaman politik olduğunu savunmaktadır. Dilimizin nelerin normal olup olmadığı; neyin kabul edilebilir olup olmadığını, neyin doğru olup olmadığını; gerçek olan ya da olmayan şeylerin nasıl olduğu veya olmadığını, olması gerektiği ya da olmadığını belirlemede rol oynadığını söylemektedir (Gee, 2005, s. 2)".

Retorik, belli bir durumda eldeki inandırma yollarını kullanma yetisi olarak tanımlanabilir. Bu başka herhangi bir sanatın işlevi değildir. Bunun dışındaki her sanat kendi konusuna değin öğretim ya da inandırmada bulunabilir. Örneğin tıp, sağlığın ve sağlıksızlığın ne olduğunu; geometri, oylumların özelliklerini; aritmetik, sayılar üzerine; aynı şey diğer sanat ve bilim dalları için de geçerlidir (Aristoteles, 1995, s. 37).

Tür

Geleneksel olarak tür, ortak özelliklere (örneğin roman, şiir ve deneme) sahip metinleri sınıflandırmanın bir yolu olarak görülmüştür. Akademik veya profesyonel ortamlarda yaygın olarak tartışılan metin türleri arasında araştırma makaleleri, tezler, tanıtım yazıları veya iş başvuruları bulunur. Belirli amaçlar için özellikle İngilizce öğretimi alanında türe bakmanın yeni ve çeşitli yolları ortaya çıkmıştır. Tür, metin türlerini sınıflandırmak için bir araç olarak değil, sosyal bağlamlarda dinamik bir etkinlik olarak ele alınmıştır. Bir türün temel karakteristik özelliği iletişimsel amaçtır (Hyon, 1996; Johns, 1997; Swales, 1990b; Bhatia, 1993). Swales

(1990a) "Tür Analizi: Akademik ve Araştırma Ortamlarında İngilizce" adlı kitabında türün kapsamlı bir incelemesini şöyle belirtmiştir:

> Bir tür, üyeleri bir dizi iletişimsel amacı paylaşan bir iletişimsel olaylar sınıfını içerir. Bu amaçlar, ebeveyn söylem topluluğunun uzman üyeleri tarafından kabul edilir ve böylece türün gerekçesini oluşturur. Bu mantık, söylemin şematik yapısını şekillendirir ve içerik ve üslup seçimini etkiler ve kısıtlar. İletişimsel amaç hem ayrıcalıklı bir ölçüttür hem de burada dar bir biçimde düşünüldüğü gibi bir türün kapsamını karşılaştırılabilir retorik eyleme odaklı tutmak için işleyen bir ölçüttür. Amaca ek olarak, bir türün örnekleri yapı, üslup, içerik ve hedef kitle açısından çeşitli benzerlik örüntüleri sergiler. Tüm yüksek olasılık beklentileri gerçekleşirse, örnek ebeveyn söylemleri topluluğu tarafından prototip olarak görülecektir (55).

Bu tanım, türün basit bir metin olarak ele alınamayacağını, metnin hazırlanış süreci içerisinde bir arka planının olduğunu göstermektedir. Bu da metnin içinde sosyal ve iletişimsel araçların ve amaçların varlığını ifade etmektedir.

Swales için yazarlar ve okuyucular arasındaki iletişimsel amaç bağları kuruludur. Bu nedenle türler incelenirken söylem yapısının mantığına bakılması gerekmektedir. Bir türün mantığını tipik örneklerin yapısı belirler. Bu yapılar, konunun uzmanları tarafından belirlenebilir ve bir türün kuralları ve gelenekleri onlar tarafından kendi iletişim amaçlarına ulaşmak için kullanılabilir. Bu yaklaşımlar doğrultusunda türün tanımı yaklaşık olarak "metinlerin işlevsel doğasını ve ayrıca bağlamlar arasındaki metinsel varyasyonu tanımlamak için yararlı bir çerçeve" olarak belirlenmiş olacaktır (Hyon, 1996, s. 66). Bhatia (1993) bir türü şu şekilde tanımlamaktadır:

> Tür, içinde düzenli olarak meydana geldiği profesyonel veya akademik topluluğun üyeleri tarafından tanımlanan ve karşılıklı olarak anlaşılan bir dizi iletişimsel amaç(lar) ile karakterize edilen tanınabilir bir iletişimsel olaydır. Çoğunlukla, niyetleri, konumları, biçimleri ve işlevsel değerleri açısından izin verilen katkılar üzerindeki kısıtlamalar ile yüksek düzeyde yapılandırılmış ve gelenekselleştirilmiştir. Ancak bu kısıtlamalar, genellikle, söylem topluluğunun uzman üyeleri tarafından, özel niyetler çerçevesinde, özel amaçlara ulaşmak için istismar edilir. Sosyal olarak tanınan amaçlardır.

Bu açıklamalara ek olarak yine Bhatia, (1993, s. 14) uzmanların "geleneksel amaçlar, belirli türlerin inşası ve kullanımı hakkında diğerlerinden fazla bilgiye sahip oldukları için uzmanların özel efektler veya özel amaçlar elde etmek için bir türün kurallarını ve geleneklerini değiştirebileceklerini" düşünmüştür. Ayrıca Bhatia (1993, s. 15) uzman araştırmacı tarafından istismar edilen bu kısıtlamalar, türlerin kullanımında "yaratıcı" olarak görülebilirken, uzman olarak tanınmayan bir üye, geleneksel kuralları kullanarak yaratıcı olmaya çalışırsa, akademik veya profesyonel ortamlarda "garip" olarak görülecektir."

Bhatia (1993), bir türü tanımlarken, topluluğun uzmanlarının yazılarını daha etkili kılmak için “ayrımcı olmayan stratejiler” olarak adlandırılan bireysel taktik seçimleri kullanarak türün geleneksel kurallarını kullanma eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Bhatia (1993, s. 19), her türün psiko-dilbilimsel yönüne büyük önem verir, çünkü yalnızca türlerin doğasının önemli bir tanımını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda "sık tekrarlanan soruya dilsel olmasa da ilgili cevaplar" sunar: Söylem topluluğunun üyeleri neden yaptıkları gibi yazıyorlar?

Bhatia (1993, s. 18) Çeşitli türlerin dilsel bir tanımı büyük önem taşır, ancak “türlerin gerçek doğası ve sosyal amaçların gerçekleştirilme şekli hakkında çok az şey ortaya çıkarabilir.” Swales'in (1990a) tür tanımı, dilbilimsel ve sosyolojik faktörleri göz önünde bulundurur, ancak oynanabilecek tür inşasının taktik yönlerinin önemini kabul etmek için psikolojik faktörlere çok az dikkat edilir: “Durağan olana karşı hareketli bir toplumsal süreç olarak tür kavramında önemli bir rol (Bhatia, 1993, s. 16)”. Swales ve Bhatia’nın tanımlarından yola çıkacak olunursa tür “bir dizi iletişimsel amaç ve kısıtlamalarla birlikte söylemin gelenekselleştirilmiş yapısının inşası” olarak özetlenebilir.

Tür Analizine Yaklaşımlar

Swales'e (1990b) göre metinler geleneksel olarak hem yazar hem de söylem topluluğu için işlev gören bir dizi hareket yapıları üzerine inşa edilmektedir. Tür analizinin odak noktası, tipik bir örnek retorik yapı ile akademik veya profesyonel bir türün dilsel bileşenleridir. Tür analizi yaparken, Bhatia (1993, s. 18), bir türü analiz etmek için aşağıdaki adımları sıralamıştır:

1. Verilen tür metnini durumsal bir bağlama yerleştirmek
2. Literatür taraması
3. Durumsal/bağlamsal analizin iyileştirilmesi
4. Evren/Örneklem seçimi
5. Kurumsal bağlamın incelenmesi
6. Dilsel analiz göstergeleri
7. Tür analizinde uzman bilgisi

Veri seçimi en dikkat edilmesi gereken adımdır. Veri seçiminde herhangi bir aksilikten kaçınmak için disiplinler türler veya yazarlar açısından olası sorunları kontrol etmek gerekmektedir. Analiz seviyeleri açısından Bhatia'ya göre bir araştırmacı, büyük bir istatistiksel analize dayalı olarak genelleme yapmak için bir dizi veri toplayabilir.

Tür analizi yaparken, verilerin seçilmesi, yorumlanması ya da türlerin şematik yapısının açıklığa kavuşturulması için uzmanlık bilgisi çok önemlidir. Veri analizinin yorumunun

geçerliliğini sağlamak için, türlerin altında yatan mantığı anlamak ve açıklamak için disiplinlerdeki uzmanlardan görüş almak gerekmektedir (Anthony, 1999; Bhatia, 1993). Tür analizi için güvenilir bilgi kaynağının seçiminde herhangi bir olası sorunu en aza indirebilmek için çeşitli özellikler göz önünde bulundurulabilir (Bhatia, 1993, s. 35). Bu durumda uzmanın aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiğini düşünmektedir:

a. Toplumun yetkin ve eğitimli bir uzman üyesi olmalıdır. İncelenen türün rutin olarak kullanıldığı disiplin kültürüne hâkim olmalıdır.
b. Uzmanlık diline hâkim olmalı ve ayrıca incelenen türün çeşitli yönleri hakkında araştırma soruları sorulduğunda bu dil hakkında açıkça konuşmaya hazır olmalıdır.
c. Disiplin kültürünün uzman üyelerinin, genel amaçlarına ulaşmak için dili kullandıklarında ne yaptıklarına inandığını açıkça açıklayabilecek konumda olmalıdır.

Bununla birlikte, Swales (1990a, s. 129) "Uzman kodlayıcılara aşırı güvenmek, analistlerin duydukları her şeye inanmalarının tam tersi tehlikesini davet edebilir." şeklinde görüş belirtmiştir.

Tür analizi çalışmasının yüksek eğitim bağlamlarında ikinci dil yazma alanı üzerinde derin bir etkisi olmasına rağmen, bazı eleştirmenler tür analizinin "disiplinin eleştirel olmayan yeniden üretimine" yol açabileceğini iddia etmektedir (Luke, 2018, s. 314). Bununla birlikte, tipik metin örneklerinin özelliklerinin incelenmesine yapılan vurgu, mutlaka örüntü dayatması değil, örüntü arayışıdır (Hart, 1986, s. 103). Şöyle ki "türler hakkında öğrenmenin eleştirel analizi engellemediğini, daha ziyade türlerin incelenmesiyle bağlantılı dilsel kaynakların kontrolünün metinlerin analizi ve eleştirisi için gerekli bir temeli sağladığını" söylemiştir (Hammond & Macken-Horarik, 1999, s. 531). Öğrencilere belirli retorik yapıları, alıntılar ve riskten korunma gibi metinlerin belirli özelliklerini öğretmek, muhtemelen "yazılı metinlerin başarılı bir şekilde işlenmesi ve üretilmesi için kolaylık" sağlayabilecektir (Johns, 2003, s. 196).

Tür Analizi

Tür kavramı ilk olarak Swales (1990a) tarafından ortaya atılmış, soyut ve toplumsal olarak özelleşmiş, uzlaşı dil kullanımını ele alan bir yaklaşımdır. Merriam-Webster (2020) sözlüğünde "belirli bir stil, biçim veya içerikle karakterize edilen sanatsal, müzikal veya edebi kompozisyon kategorisi" olarak yer alırken, Oxford sözlüğünde (Oxford, 2019) "kendine has özellikleri nedeniyle tanıyabileceğiniz belirli bir edebiyat, sanat, film veya müzik türü veya stili" olarak yer almaktadır. Türkçe Sözlük'te ise kavrama ilişkin terim anlamına dair bir açıklama yer almamaktadır.

Hyland (2004, s. 5), türü "dil eğitimindeki en önemli ve etkili kavramlardan biri" olarak algılamaktadır. Hyland (2004, s. 1) türün kökenini klasik retoriğe kadar takip eder ve "kapsamının edebi metinlerin ötesine geçerek günlük konuşma ve yazma biçimlerine kadar genişletildiğini" belirtir. Dilbilim, dil öğretimi ve modern düşüncede kapsamını genişleterek anahtar bir kavram haline gelmesinin yanı sıra, çağdaş sosyal ve kültürel çalışmaların birçok alanında tartışılmaz bir yer edinmiştir. Hyland (2004, s. 2), insan yaşamını dil aracılığıyla kurarken, bireylerin "gündelik yaşamın en temel etkileşimini" "türlerin toplumsal olaylara verdiği tanıdık yapı" aracılığıyla gerçekleştirebileceklerini belirterek, benzer bir metin grubunun özelliklerinin yaratılış ve kullanımlarının toplumsal bağlamına bağlı olduğunu ve bu özelliklerin, bir metni onun gibi diğerleriyle ve metnin ürettiği seçimler ve kısıtlamalarla ilişkilendirecek şekilde tanımlanabildiğini söylemiştir. Yine Hyland'a (2004, s. 550) göre tür bilgisi, sadece dil bilgisi yeterliliği değil, "gerçek dünyadaki iletişimsel olaylara nasıl katılacağınızı anlama yeteneği", dil bilgisi kuralları, kelime dağarcığı, içerik, organizasyon gibi metin bilgisidir. Benzer şekilde, Rosmarin (1986, s. 25) türü "eleştirmenin buluşsal aracı, okurlarını edebi metni daha önce açıklanamaz ve "edebi" bütünlük ve "edebi" bütünlük içinde görmeye ikna etmek için seçtiği veya tanımladığı yol" olarak tanımlar. Tür, 1970'lerden bu yana büyük ilgi görmektedir ve türe yönelik "Systemic Functional Linguistics", "The New Retoric ve English for Spesifik" gibi çeşitli yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Hyland, 2004, s. 103).

Swales (1990a) ise türü şöyle tanımlamaktadır:

> Düzenli olarak meydana gelen profesyonel veya akademik topluluk üyeleri tarafından tanımlanan ve karşılıklı olarak anlaşılan bir dizi iletişimsel amaç(lar) ile karakterize edilen tanınabilir bir iletişim olayıdır. Çoğu zaman, amaç, konumlandırma, biçim ve işlevsel değer açısından izin verilen katkılar üzerindeki kısıtlamalarla yüksek düzeyde yapılandırılmış ve gelenekselleştirilmiştir. Bununla birlikte, bu kısıtlamalar, genellikle, sosyal olarak tanınan amaç(lar) çerçevesinde özel niyetlere ulaşmak için söylem topluluğunun uzman üyeleri tarafından istismar edilir (45).

Tür araştırmaları konusunda önemli çalışmaları olan okuyucunun bakış açısının da tür araştırmalarında önemli bir yere sahip olduğunu düşünen Zemliansky (2016), tür kavramı için diğer araştırmacılardan farklı düşünmektedir:

> Tür, çok önemli bir yorumlama aracıdır çünkü her şeyden önce çok önemli bir sanatsal araçtır. Edebi metinler ne bilimsel incelemelere tabi doğa olayları, ne de tanrılar tarafından gerçekleştirilen ve dolayısıyla ibadete değer mucizeler, ancak insan yeteneğinin ve emeğinin meyveleridir. Onları anlamak için, üretime giden çabaları takdir etmemiz gerekiyor. Tür, edebi bir eserin doğasını anlamamıza yardımcı olur, çünkü onu yazan kişi ve o kişinin çalıştığı kişinin kültürü, edebi yaratım için bir kılavuz olarak türü kullanmıştır (77).

Swales(1990a) ve Bhatia'nın (2014) profesyonel türlerin analizine ilişkin çalışmalarına atıfta bulunarak, Widdowson (1998) şunları ifade etmiştir:

> (Tür analizi), belirli mesleki ve mesleki faaliyet alanlarında dil kullanımı için belirli kuralları belirlemeye çalışır. Bu, sadece metinle değil, söylemle de ilgilendiği için, kayıt analizinden bir gelişme ve onun üzerinde bir iyileştirmedir: yani, yalnızca hangi dilsel biçimlerin tezahür ettiğini değil, bunların nasıl gerçekleştirdiklerini, gerçek kıldığını, belirli söylem toplulukları için geleneksel olarak kurulan kavramsal ve retorik yapılar, düşünce ve eylem kipler olarak tanımlanır (7).

Tür analizi, Miller (1984), Bazerman (1994) ve Berkenkotter ve Huckin'de (1995) olduğu gibi, retorik eylemin tipleştirilmesi açısından tanımlanmış olsun, kurumsallaşmış akademik veya profesyonel ortamlarda yerleşik dilsel davranışın incelenmesi olarak görülüyordu. Martin ve arkadaşları (2010) ya da Swales (1990b) ve Bhatia'da (2014) olduğu gibi iletişimsel amaçların tutarlılığı açısından hala öyle görülüyor. Tür teorisi, görünüşte farklı olan bu yönelimlere rağmen, bazıları bu çalışmaların analizi temelinde özetlenebilecek pek çok ortak zemini kapsar.

a. Türler, düzenli olarak ortaya çıktıkları profesyonel veya akademik topluluğun üyeleri tarafından tanımlanan ve karşılıklı olarak anlaşılan bir dizi iletişimsel amaç(lar) ile karakterize edilen, tanınabilir iletişimsel olaylar olarak görülmüştür.
b. Türler, kişinin ifade etmek istediği düşünceler, sıklıkla aldıkları şekil ve ayrıca kişinin söylemsel değerler vermek için kullanabileceği sözlüksel-dilbilgisel kaynaklar açısından izin verilen katkılar üzerindeki kısıtlamaları gibi biçimsel özellikleri olan, yüksek düzeyde yapılandırılmış ve gelenekselleştirilmiş yapılardır.
c. Belirli bir profesyonel topluluğun yerleşik üyeleri, türlerin kullanımı ve değerlendirilmesi hakkında yeni başlayanlara, yeni üyelere veya dışarıdan olanlara göre çok daha fazla bilgi ve anlayışa sahip görünmektedir.
d. Türler gelenekselleştirilmiş yapılar olarak görülse de disiplin ve profesyonel toplulukların uzman üyeleri, profesyonel olarak paylaşılan iletişim amaçları yapıları içinde özel kurumsal niyetlerini ifade etmek için genellikle genel kaynakları kullanırlar (Gee ve Handford, 2012, s. 241).
e. Türler, disipliner ve örgütsel kültürlerin yansımalarıdır ve bu anlamda disiplin, profesyonel ve diğer kurumsal uygulamalara gömülü profesyonel eylemlere odaklanırlar.
f. Tüm disipliner ve profesyonel türler, genellikle metinsel, söylemsel ve bağlamsal faktörlerin bir kombinasyonuna atıfta bulunularak tanımlanan kendi bütünlüğüne sahiptir.

Öğrenmenin söylem yoluyla gerçekleştiği varsayımına dayanarak, tür analizi, dilin belirli bir söylemde öğretimsel amaçlarla nasıl kullanıldığını keşfetmeyi amaçlamıştır. Tür ve söylem topluluğu kavramları birbiriyle yakından ilişkilidir, çünkü türün amaçlarını ve şematik/retorik yapısına ilişkin uzlaşımları belirleyen söylem topluluğunun üyeleridir. Tür

analizi, formları ve işlevleri Swales'in "ortak gruplara doğru çalışmak için oluşan sosyo-retorik ağlar" olarak adlandırdığı söylem toplulukları içinde tanımlanan yazılı ve sözlü metin türleri gibi çeşitli bireysel türlerin söylem özelliklerini araştırır (Swales, 1990a, s. 9). Swales'e (1990a, s. 24) göre bir söylem topluluğu:

- Geniş çapta kabul edilmiş bir dizi ortak kamu amacına sahiptir.
- Üyeleri arasında iletişim mekanizmalarına sahiptir.
- Katılımcı mekanizmalarını öncelikle bilgi ve geri bildirim sağlamak için kullanır.
- Amaçlarının iletişimsel ifadesinde bir veya daha fazla türü kullanır ve dolayısıyla sahip olur.
- Bazı özel sözlükler edinmiştir (uzman terminoloji, kısaltmalar).
- Uygun düzeyde ilgili içeriğe ve söylemsel uzmanlığa sahip üyelerden oluşan bir eşik düzeyine sahiptir.

Tür analizi ya da bazı literatürlerde tür çözümlemesi şeklinde geçen bu kavram temelde dilbilimsel temellere dayanmaktadır. Akademik ve profesyonel metinlerin çözümlenmesi ile metne ait biçimsel ve işlevsel niteliklerin açıklanabilmesinde kullanılan bir yöntem olarak literatürde yer almaktadır (Bhatia, 2014; Hyland, 2003; Nathan, 2013; Paltridge, 1994). Paltridge (1994, s. 111) ise türlerin belirli metinler olduğunu, her türün, metinlerin tipik olarak nasıl düzenlendiğini, metinlerin tipik olarak düzen ve biçim açısından nasıl sunulduğunu ve belirli bir türde tipik olarak yeniden ortaya çıkan dil özelliklerini içeren tipik söylem kalıplarına sahip olduğunu belirtmiştir. Türün sosyal boyutu nedeniyle, topluluk üyelerinin sıklıkla kullandıkları metinlerdeki benzerlikleri tanımakta çok az zorluk çektikleri ve tür bilgisi yoluyla bunları okumak, anlamak ve belki de nispeten kolay bir şekilde yazmak için bu tür metinlerle tekrarlanan deneyimlerinden yararlanabildikleri varsayılmaktadır (Hyland, 2004, s. 21).

İlk dilbilimsel tanımlamalardan bazıları Biber (1992, s. 332) gibi araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Türe, metinlerin yüzeysel anlamda dil özelliklerinin nicel analizlerini yaparak istatistiksel özelliklerin aralarındaki önemli farklılıkları ortaya çıkaracağı umuduyla yaklaşmıştır. Benzer şekilde, Grabe (2010, s. 73), İngilizce açıklayıcı metinlerin ayırt edici özelliklerini belirlemek için edatlar, zarflar ve edilgenler vb. gibi ögeler üzerinde kapsamlı bir istatistiksel araştırma yapmıştır. Bhatia'nın (2014) da belirttiği gibi bu dilbilimsel analiz düzeyi, türlerin hangi yönlerinin metinleştirildiği ve hangi amaçlara yönelik olduğu hakkında çok az şey ifade etse de sözlüksel-dilbilgisel özelliklerin sıklığının dilbilimsel analizleri, doğrulamak için ampirik kanıtlar sağlamaları anlamında yararlı olduğu düşünülmektedir. Nicel çalışma sadece kültürler ve diller arasındaki birçok tür için genel fenomenleri değil, aynı zamanda

etnografik analizlerden ortaya çıkmayabilecek önemli anlam kalıplarını tanımlamaya da hizmet etmektedir.

Tür çalışmaları hem retoriği hem de dilbilimi kapsamaktadır. Swales'in türün dilsel kalıpları ile iletişimsel amaç, söylem topluluğu ve retorik hareketler arasında bu kadar güçlü bağlantılar kurması sayesinde bu seviyeye gelmiştir. Tür, 1990'lı yıllara kadar uzanan bir kavram olsa da özellikle 2012 "The John Swales Conference Corpus" uluslararası konferansta ele alınmış; bu konferans farklı disiplinlerden farklı türlerde araştırmacıların katılımıyla gerçekleşerek araştırmacıların çok fazla ortak noktalarının olduğunu gördüğü bir tartışma ortamına yardımcı olmuştur. John Swales'in Tür Analizi, disiplinler arasında bu tür bir iş birliğine öncülük etmiştir. Swales'in tür çalışmaları üzerindeki etkisi, uygulamalı dilbiliminden daha fazlasına sahiptir. Çünkü oluşturduğu kavramlar çok güçlüdür. Bu kavramlar tür teorisine ve öğretimine benzer şekilde geniş çapta uygulanabilir.

Tür analizinde bir tür çeşitli yönleri açısından incelenebilir ancak bir türün özü ve muhtevası onun iletişim hedefinde yatmaktadır. Tür analizinin hedeflerinden biri, aynı türden her metnin içerik, araç veya üslup gibi bir tür metninin diğer yönlerine yansıyan benzer bir iletişim amacına sahip olmasıdır. Tür araştırması yapan bilim adamları, bir tür içindeki birçok varyasyon kaynağını araştırmışlardır. Hâlâ teorik olarak türlerin ortak doğasına, iletişimsel amaçlar veya sosyal süreçler anlayışlarına dayanmakla birlikte tür araştırmaları, bu türler içindeki metinlerin farklılık gösterdiğini göstermiştir. Bir yazarın üslubuna ilişkin her edebi veya retorik çalışmada, ancak özellikle bireysel kişilerin dilbilimsel çalışmalarında da, bireyin metinler arasındaki varyasyon kalıpları tanımlanmıştır (Hyland, 2010, 2012). Bu tür araştırmalar, biri belirli bir metinde bir tür icra ettiğinde mutlaka meydana gelen varyasyonu tanır ve açıklamaya yardımcı olur. Tüm bu tür çeşitliliğinin temelinde, türlerin aynı anda hem ortak hem de benzersiz olması yatmaktadır. Bir türün her performansı; tipik örneklik derecesini, disiplin üyeliğini, tarihsel anını, yazar kimliğini ve kategorisinin diğer üyeleriyle paylaşılan diğer birçok niteliğini gösterir (Devitt, 2015, s. 45).

Felsefi, retorik ve dilsel olarak, bir türün iki örneği aynı olamaz, ancak yine de bir türü paylaşabilirler. Sözler hem benzersiz hem de diyalojiktir. Tüm bu benzerlik araştırmalarının yanında araştırmacılar metinlerin temelde her metnin benzersiz olduğunu kabul ederek araştırmalarını yapmışlardır. Edebiyat bilginleri ve retorik eleştirmenler, onlarca yıldır bu gerçeğe göre araştırmalarını sürdürmektedir. Gerek fikirleri gerekse anlatım biçimleri olsun her metnin performansının farklı olduğu ve sadece benzer özellik ve niteliklerinin üzerinden çözümlemelerin yapıldığı fikri araştırmaların temel prensipleri arasında yer almaktadır (Cheng, 2015; Hyland, 2007; Kim & Lim, 2015).

Swales, Hyland ve Lewin, Fine ve Young tarafından sağlanan araştırma makalesi tür analizinin temelini "iletişimcilerin edebi ve edebi olmayan her türlü durumu tanımak, düzenlemek ve eylemde bulunmak için kullandıkları tipikleştirilmiş retorik stratejiler" olarak yakın zamanda yeniden kavramsallaştırılması oluşturmaktadır. Swales bilimlerde üstsöylem belirteçlerinin dağılımının araştırma makalesinin dört standart bölümü- Giriş, Yöntem, Sonuçlar ve Tartışma- arasında değişiklik gösterdiğini saptar. Stephen Bernhardt da benzer şekilde, çalışmanın tartışmacı niteliğinin arttığı noktalarda "kişisel müdahalelerin" yoğunlaştığını gözlemler. "Bir yazarın araya girdiği zamanlar seçimleri, kararları, yorumları ve önerileri haklı çıkarma ihtiyacı hissettiği zamandır. Sorunlar çözüldüğünde, sonuçlar beklentileri takip ettiğinde, kişisel yapıların güçlülüğüne duyulan ihtiyaç azalır (Swales, 1990b, s. 173)." Bu "kesişmelerin" oluşumu, makale bölümlerinden ziyade hamlelerle belirlenebilir.

Hyland'a (2013) göre, makalelerin özetleri özellikle yazarın ilgisini ve güvenilirliğini vurgulamak için çok uygun metin birimleridir (Hyland, 2013, s. 63). Hyland, disiplinler arası araştırma makaleleri özetlerini incelemesinde beş hamleden birini ayırt etmektedir: Giriş (Makalenin bağlamını oluşturur ve araştırmayı veya tartışmayı motive eder); Amaç (Amacı, tezi veya hipotezi belirtir, makalenin arkasındaki niyeti ana hatlarıyla belirtir); Yöntem (Tasarım, prosedürler, varsayımlar, yaklaşım, veriler vb. hakkında bilgi sağlar.); Bulgular (Temel bulguları veya sonuçları, argümanı veya neyin başarıldığını belirtir); Sonuç (Sonuçları makalenin kapsamı dışında yorumlar, genişletir, çıkarımlarda bulunur, uygulamalara veya daha geniş sonuçlara işaret eder"). Bulgular hareketi en yaygın olanıdır ve neredeyse tüm (%94) makalelerde vardır. Hareketlerin kombinasyonu disiplinler arasında farklılık gösterse de Amaç-Yöntem-Ürün modeli için genel bir tercih vardır (tüm çalışmaların %60'ı). Hyland'ın bu bulgusu, yazarların "okuyucunun ilgisini ve kabulünü kazanmanın bir yolu olarak en temel iddialarının altını çizme" kaygısıyla bağlantılıdır.

Söylem topluluğu ile tür arasındaki yakın ilişki alanyazında sıklıkla konu edilmiştir. Bhatia (2002, s. 22), türleri disipline edici veya profesyonel uygulamalara gömülü gelenekselleştirilmiş iletişimsel olaylar olarak görmektedir. Türlerin toplumsal olarak konumlanmış doğası tipik olarak söylem topluluğu kavramıyla ön plana çıkmaktadır. Türler, karmaşıklıklarına, retorik amaçlarına ve ifade edilme biçimlerine veya ortamlarına göre farklılık göstermektedir (Jogthong, 2001, s. 9). Pek çok "metin analizi" türü vardır. Zhou ve Sloan'a (2009, s. 316) göre metin incelemeye yönelik yaklaşımlar söylem analizi, anlatı analizi, retorik analiz, auteur analizi (1954 de François Truffaut tarafından ortaya atılan ve film eleştirisinde kullanılan bir analiz yöntemi) ve jenerik analiz olabilir. Bu analiz yöntemlerinden söylem analizi bu çalışmada kullanılacaktır. Zhou ve Sloan (2009, s. 314) tür analizine aynı

zamanda jenerik analizi benzetmesini de yapmış, eleştirel ve kültürel çalışmaların araştırılması ve incelenmesi yöntemi olarak da adlandırmıştır. Kültürel çalışmaların sosyal yapıları araştırmak için metin analizini kullandığını iddia etmektedir. Bir "metnin" herhangi bir aracılı mesaj biçimi olduğunu açıklamaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada da incelenen metinlerin anlamı metin analizi ile ortaya çıkarılmıştır. Türler, benzer ögelere sahip büyük metin gruplarıdır. Türler üç parametreye göre analiz edilebilir: Alıcının metne tepkisi, metnin üslup unsurları, metin içindeki konu, metnin üslup unsurları, mevcut verilerden sonuç almak için kullanılmıştır.

Bazerman (1994), türler ve söylem toplulukları arasındaki ilişkinin döngüsel ve birbirine bağlı olduğu görüşünü ortaya atmış ve savunmuştur. Mauranen (1995), kullanıcı gruplarını tanımlayan veya seçen şeyin tür olduğunu düşünmektedir. Mauranen'e göre farklı sosyal grupların farklı türlere erişimi vardır. Kimin kullanmasına izin verildiğini belirleyen, dilsel olarak gerçekleştirilen etkinliğin sosyal amacıdır. Paltridge (1997) ise türlerin tanımlanmasının koşullarını belirleyenin söylem topluluğu olduğu görüşünü savunmuştur.

Berkenkotter ve Huckin (1995, s. 25) için türler de kullanıcıları tarafından belirlenmektedir. Ayrıca, türlerin yakından incelenmesinin bir söylem topluluğunun sosyal pratiklerinin, ideolojisinin ve epistemolojik normlarının pek çoğunu ortaya çıkarabileceğini ileri sürmektedirler. Benzer şekilde alanyazında bazı çalışmalar içerik, yapı, biçim ve etkileşimlerin topluluk tarafından tanımlandığını ve türlerin genellikle kurumların inşa edildiği ve sürdürüldüğü araçlar olduğunu öne sürmüştür. Myers (1989, s. 1990) çalışmasında tür çalışmaları için söylemin öneminden bahsederken söylem toplulukları içinde yazarlar ve okuyucular arasındaki etkileşimleri araştırmıştır. Myers'ın savunduğu gibi, yazar gerçekten ezoterik okur kitlesine hitap etse de formları genel bir bilimsel kitleye hitap ediyormuş gibi kullanmak zorundadır. Bu yaklaşım, izleyicinin rolünü hem paylaşılan anlayış hem de bir metnin nasıl yazılması gerektiğine dair beklentiler açısından almaktadır (Brian Paltridge, 1997, s. 110).

Metinsel özelliklerin incelenmesi, yazarların çalışmalarını okuyucularına nasıl uyarladığını ve yine okuyucuların toplu olarak türleri nasıl inşa ettiğini ortaya çıkarmaktadır. Araştırma makalesi, başlı başına bir tür olarak, kendine özgü bir söylem topluluğuna ve bir dizi türsel uzlaşıma sahiptir. Söylem toplulukları içindeki okur-yazar ilişkilerinin incelenmesi, akademik türlerin üretiminde neden bazı dilsel özelliklerin kullanıldığının anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Akademik metinlerden iş başvuru mektuplarına kadar birçok metin türü, akademik araştırmalara konu olmuştur. Bununla birlikte, araştırma makaleleri, akademik bilgi üretiminin

ana türü olarak en fazla ilgiyi çekmiştir. Bu nedenle tür analizi araştırmaları daha çok araştırma makaleleri üzerinde yapılmıştır. İlgili literatürün gözden geçirilmesi, araştırma makaleleri üzerindeki tür analizi çalışmalarının çoğunlukla bu akademik düzyazı metninin iki yönünü araştırdığını göstermiştir: Birincisi, metinlere ait belirli kalıpların ve niteliklerin oluşturulması (ör. Hyland, 1996) ve raporlama eylemi ve süreci (ör: Thompson ve Ye, 1991), ikincisi akademik makalelerin bileşenlerinin organizasyon yapısı (ör. Swales 1990, literatür taraması ve tartışma bölümleri; Peacock, 2002, Lim 2010 sonuç bölümleri; Holmes, 1997 tartışma bölümleri; Yang ve Allison, 2004, sonuçlar ve tartışma bölümleri, Nwogu, 1997, Kanoksilapatham, 2005, tüm araştırma makalelerinin tüm birimleri). Tüm bu çalışmalar, her bir araştırma makalesi bölümünün hareket yapısını, bölümlerde aktarılan bilgileri ve bu bilgiyi verirken kullanılan dili, yayınlanabilir araştırma makaleleri üretmeye yardımcı olan söylem toplulukları tarafından tanınan normları ve bu normların yapılarını anlamaya önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

Tür Analizi için Yapılan Hareket Analizi Çalışmaları

Hareket analizi, bir metnin tipik iletişimsel amacına göre metnin bölümlerini sınıflandırmayı amaçlar (John Flowerdew, 2001, s. 110). Tür analizine yönelik bu yaklaşım, ilk olarak 1981'de Swales tarafından, ana dili İngilizce olmayan ve İngilizce araştırma makaleleri ile uğraşanların akademik ihtiyaçlarını karşılamak için geliştirilmiştir. Araştırma makalelerinin giriş ve tartışma bölümlerinin hareket yapısı analizi, tür analizi konusunda en önde gelen çalışma olarak literatürde sıklıkla yer almaktadır. Araştırma makaleleri için önerilen hareket yapısı modeli dört hamle içerir: *"Alanın Oluşturulması, Önceki Araştırmaların Özetlenmesi, Mevcut Araştırma için Hazırlık ve Mevcut Araştırmanın Tanıtımı".*

Hareket analizi için Swales tarafından ortaya atılan ve izlenecek yol olarak gösterilen şema şu şekildedir:

Tablo 1. *Swales'in Hareket Analizi Çizelgesi*

Hareket 1. Bölge kurmak	Azalma gösteren söylemsel çaba
Adım 1. Merkezilik talep etme ve/veya	
Adım 2. Konunun genelleştirilmesi ve/veya	
Adım 3. Önceki araştırma maddelerinin gözden geçirilmesi	
Hareket 2. Bir niş oluşturmak	Zayıflayan bilgi/bilme iddiaları
Adım 1A. Karşı iddia veya	
Adım 1B. Bir boşluk belirtmek veya	

Tablo 1. *(Devamı)*

Adım 1C. Soru sorma veya	
Adım 1D. Bir geleneği sürdürmek	
Hareket 3. Nişin işgal edilmesi	
Adım 1A. Ana hat amaçları veya	Artan açıklık
Adım 1B. Mevcut araştırmayı duyurmak	
Adım 2. Temel bulguların duyurulması	
Adım 3. Araştırma Makalesi yapısının belirtilmesi	

Swales, makalelerin giriş bölümlerinin belirlenmesi ve yapılandırılması sürecinin zor bir süreç olduğundan bahsetmektedir. Yazarın kendisini ne kadar katacağı, problemi ve çalışmanın arka planını anlatırken yoğunluğun ne olacağı ve çalışmanın önemiyle birlikte alanyazından ne kadar ve ne düzeyde faydalanacağı sorularının aslında çalışmanın yapılandırılması için genel bir sorun olduğunu anlatmaktadır. Alandaki bir boşluğa işaret ederek ve "üyelerden raporlanmak üzere olan araştırmanın canlı, önemli veya iyi kurulmuş bir araştırma alanının parçası olduğunu kabul etmelerinin istendiği" söylem topluluğu için merkezi olduğunu iddia etmiştir (Swales, 1990b, s. 144). Swales, analizlerinde hamlelerin ve adımların zorunlu (örneğin, Hareket 1'de önceki araştırmalara atıfta bulunmak) veya isteğe bağlı (örneğin, Hareket 3'te ilke bulgularını duyurmak) olabileceğini bulmuştur; sabit veya değişken sırada görünebilir ya da yinelenebilirler.

Swales bu hareket adımlarını 2004 yılında önemli değişiklikler yaparak güncellemiştir. Adım 1 ve 2, "artan özgüllüğün konu genellemeleri" olarak adlandırılan bir adım haline gelmiştir. Adım 3, "önceki araştırmanın ögelerini gözden geçirme" üç hamle için de kullanılabilir. 2. hamledeki ilk üç adım, üç adıma benzer bir işlevi ileten "boşluğu belirten" bir adımda birleştirilmiştir. 2. hamledeki 1D adımı, "bilinene ekleme" olan yeni ve daha net bir adımla değiştirmiştir. 2. adıma, "olumlu gerekçeler sunmak" olan yeni bir isteğe bağlı adım eklenmiştir. Son olarak, hareket 3, mevcut çalışmayı sunarken yeniden adlandırmıştır. Bu hareket, aşağıdaki tabloda açıklandığı gibi yedi adımdan oluşur:

Tablo 2. *Swales'in Güncellene Hareket Analizi Çizelgesi*

Hareket 1. bölge kurmak (alıntılar gereklidir)
aracılığıyla
Artan özgüllüğün konu genellemeleri
Harekte 2. bir niş oluşturma (alıntılar mümkün)
aracılığıyla
Adım 1A. Bir boşluk belirtmek veya
Adım 1B. Bilinenlere ekleme
Adım 2. (isteğe bağlı) Olumlu gerekçeler sunma
Hareket 3. Mevcut çalışmayı sunmak (alıntılar mümkün)
aracılığıyla
Adım 1. (zorunlu) mevcut araştırmayı açıklayıcı ve/veya amaçlı olarak duyurmak
Adım 2.* (isteğe bağlı) Araştırma sorularının veya hipotezlerin sunulması
Adım 3. (isteğe bağlı) Tanımlayıcı açıklamalar
Adım 4. (isteğe bağlı) Yöntemleri özetleme
Adım 5. (Bazı alanlarda isteğe bağlı) Temel sonuçların duyurulması
Adım 6. (Bazı alanlarda isteğe bağlı) Mevcut araştırmanın değerinin belirtilmesi
Adım 7. (Bazı alanlarda isteğe bağlı) Makalenin yapısının ana hatlarının çizilmesi
*2-4 adımlar yalnızca isteğe bağlı olmakla kalmaz aynı zamanda oluş sırasına göre diğerlerinden daha az değişkenlik gösterir.

Araştırma makalelerinin tartışma bölümleri için Swales arka plan bilgisi, sonuç, önceki araştırmalara yapılan atıflar, açıklama, örnekleme, tümdengelim ve hipotez ve tavsiye hareketlerini tanımlamıştır (Swales, 1990b, s. 170). Swales (1990b), modelinde iyi kurulmuş hareket döngülerinin varlığını vurgulayarak, tartışma bölümlerinin, giriş bölümlerinin aksine belirli bilgilerden daha genele doğru hareket ettikleri yani içten dışa doğru ilerlediği görüşündedir. Başka bir deyişle, tartışma bölümleri öncelikle mevcut çalışmanın net bulgularını sunmalıdır. Daha sonra bunlar literatür ile desteklenmelidir, bu desteklemeler iyice tanıtılmalıdır ve son olarak literatürden farklı ancak çalışmaya özgü sonuçlardan yola çıkılarak alınacak önlemler okuyucuya iyice ve derinlemesine aktarılmalıdır.

Çalışmaların giriş bölümleri diğer bölümlere kıyasla daha fazla araştırmacı tarafından incelenmiştir. Örneğin, Briones (2012), Kanoksilapatham (2003), Lakic (2010) ve Samraj (2002a) bu bölümün hareketlerini ve adımlarını analiz etmek için Swales CARS (Create a Research Space Model) modelini araştırma makalesi tanıtımlarına uygulamıştır. İnceledikleri

makalelerin tanıtımlarının retorik yapıları ile Swales "CARS modeli" (Create a Research Space Model) arasındaki benzerliklere rağmen, bu bölümün sunum yapısında ortaya çıkan disiplin farklılıkları olduğunu göstermektedir.

Hareket analizinin yapıldığı bir diğer alan çalışmaların özetleridir. Normal bir özetin dikkate değer analizini ilk yapanlardan biri Bahtia'dır. 1- amacı tanıtma 2- metodolojiyi tanımlama 3-sonuçları özetleme 4-sonucu sunma olarak 4 ana hamle ile bu analizi gerçekleştirmiştir. Bunlar Hyland (2004), hamle sınıflandırmasıdır. Sekiz disiplinden seçilen 800 özet üzerinde bir hamle analizi yapmış ve beş hamle bulmuştur. Hyland'ın analizinde en sık görülen kalıplar, temel bilimlerde amaç-yöntem ürünü ve Beşerî Bilimler ve Sosyal Bilimlerde giriş-amaç-bulgulardan oluşmaktadır. Hyland, bu farklılıkların disiplin farklılıklarından kaynaklandığını belirtmiştir. Aynı zamanda bilim adamlarının aynı topluluğa ait olduğunu ve metinleri analiz etmek için gerekli olan okuyucular ile aralarında paylaşılan bilgiden yararlandıklarını söylemiştir. Bu insanlar, okuyucularının çalışmalarının mantığını, önemini ve değerini anlamalarına yardımcı olacak çok fazla bilgiye sahip olduğunu varsaymaktadır. Aksine sosyal bilim alanındaki makale yazarları okuyucuları araştırmalarının arka planına alıştırmak için bu özetlerin girişlerinde daha açık bilgiler vermişlerdir.

Hareket analizi, araştırma makalelerinin diğer bölümlerine doğru da genişletilmiştir. Brett (1994) Sosyoloji alanında 20 makaleyi analiz etmiş ve sonuçlar bölümünün iletişimsel işlevlerine odaklanmıştır ancak Brett, verilerini analiz etmek için hangi çerçeveyi kullandığından bahsetmemiştir. Sadece giriş bölümünü analiz etmek için Swales "CARS modelini" kullandığını söylemiştir. Brett (1994, s. 52) sonuçlar bölümünün işlevlerini üç ana kategori altında sınıflandırmıştır: "Meta-metinsel, Sunum ve Yorum". Brett, yazarın birinci kategori altında okuyucuyu başka metinlere yönlendiren bir metindeki bilgileri tanıttığını ifade etmiştir. Sunum kategorisi; bulguları ve bunların nasıl oluşturulduğunu sunmak veya vurgulamaktır. Son kategori sonuçların açıklamasını, karşılaştırmasını, değerlendirmesini, özetini ve/veya çıkarımlarını vermiştir.

Holmes (1997) tarafından sosyal bilimler ve doğa bilimleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları içeren bir araştırma yapılmıştır. Sosyal bilimlerden 30 tartışma bölümü seçmiştir. Bunlar: tarih, siyaset bilimi ve sosyoloji. Daha sonra Hopkins ve Dudley Evans'ın (1988) tartışma bölümünü kendi verilerine uygulamıştır. Tüm makaleler ve Sosyal Bilimlerin giriş bölümlerinin yapılarının, Hopkins ve Dudley Evans tarafından zaten incelenmiş olan doğa Bilimlerindeki yapılara benzer olduğunu bulmuştur. Bu anlamda Holmes, her iki bilimin makalelerinin aynı türün parçaları olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Ancak sosyal bilimlerin bu disiplinlerinin, onları doğa bilimlerinden ayıran bazı özellikleri vardır. Örneğin,

başta siyaset bilimi ve sosyoloji olmak üzere hareket döngülerinin sayısı doğa bilimlerindekinden daha azdır ve sosyal bilimlerdeki tüm makalelerde zorunlu bir hareket yoktur. Tarihin tartışma bölümlerinde genellikle bir hareket döngüsü oluşmaz. Holmes, tarih makalelerinin belirli özelliklere sahip olduğunu ancak bu bilimlerle ortak özellikler taşıdığı için Sosyal Bilimler makale türünün bir alt türü olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir.

Yöntemler bölümü, bir RA (Research Article) oluşturan dört ana bölümden biri olarak kabul edilir: Giriş, yöntemler, sonuç ve tartışma. Bazı araştırmacılar, tüm RA'nın analizinin bir parçası olarak yöntemler bölümünün genel yapılarını analiz etmişlerdir (Brett, 1994; Kanoksilapatham, 2005; Nwogu, 1997a). Yöntem bölümünde görünen en yaygın hamleler şunlardır: 1- deney prosedürlerini tanımlama ve 2- istatistiksel prosedürleri/araçları tanımlama.

İngilizce Eğitimi Dergisi makalelerinin yöntem bölümlerini analiz eden tek çalışma, Swales'in hareket analizi yaklaşımı kullanılarak Zhang ve Wannaruk (2016) tarafından yapılmıştır. Zhang ve Wannaruk, eğitimde farklı alt disiplinlere ait 120 araştırma makalesi ele almıştır. Bu alt disiplinler, mevcut analizde ele alınan “Müfredat ve Öğretim Yöntemleri” alt alanını içermemektedir. Makalelerin 96'sı nicel ve nitel araştırma desenini, 26’sı nitel bir tasarım kullanmıştır. Bu araştırmacılar, yöntem bölümlerinin hareketlerini belirlemek için dilsel formlardan bağımsız olarak iletişimsel formdan faydalanmıştır. Metin bölümlerinin amacını belirlemeye yardımcı olabileceğinden, neyi temsil ettiklerini belirlemede dilsel üst birimleri dikkate almak daha yararlı ve inandırıcı olacaktır. Verilerinde bulunan hamleler şunlardır: 1- çalışmanın tasarımını tanımlama, 2- veri toplama prosedürlerini tanımlama ve 3- veri analiz prosedürlerini tanımlama. İlk hamlenin kurucu adımları yoktur, ikincisi ise araştırma bağlamı, örneklem ve araçların tanımını içerir; veri toplama prosedürlerinin detaylandırılması ve dayanakların açıklanması. Üçüncü hamle şu adımlardan oluşur: 1- veri analizi prosedürlerinin yeniden sayılması ve gerekçelendirilmesi ve 2- kodlama güvenilirliğinin sağlanması.

Metodolojinin sadece disiplinler arası farklılıkları değil, aynı zamanda disiplinler arası çeşitlilikleri de gösterdiği ortaya çıkmıştır. Peacock (2011) sekiz farklı disiplinde 288 makalenin yöntem bölümlerini analiz etmiştir. Tüm bu makalelerde meydana gelen tek hareketin "prosedür" olduğunu ortaya çıkarmıştır. Biyoloji, Kimya ve Fizik gibi bilimlerde sıklıkla meydana gelen diğer iki hareket şunlardır: materyal ve veri analizi. Bu iki hareket döngüsü ise şu şekildedir: materyal → prosedür ve prosedür → veri analizi. Dil, Dilbilim, İşletme, Hukuk ve Kamu Yönetimde daha yüksek sayıda hamle sıklıkla görülür:

Bunlar:

Araştırmada kullanılan yönteme genel bakış
Araştırmanın amaçları, hipotezi ve soruları
Çalışma ortamı
Sınırlılıklar

Çevre Bilimine gelince Peacock, daha uzun ve daha karmaşık yöntemler bölümüne sahip olması nedeniyle yukarıdaki tüm disiplinlerden farklı olduğunu söylemiş, yine de bu hareketlerin işlevini gerçekleştirmek için hangi adımların veya dilsel özelliklerin kullanılabileceği konusunda ayrıntı vermemiştir.

Peacock, fen bilimlerindeki yöntemlerin okuyucu ve yazarların ortak bilgilerine bağlı olduğunu, fen bilimleri dışındaki alanlarda ise adım adım dikkatlice tanımlandığını belirtmiştir. Bu görüş, Swales'in (1990a) doğa bilimlerindeki yöntemler hakkındaki görüşü ile de örtüşmektedir. Okuyucularla başarılı bir iletişim kurmak için araştırma yöntemleri yazarken yazarlar tarafından paylaşılan bilgilerin varsayılan olduğu fikrini dikkate almak önemlidir. Ayrıca, açık belirtme için gereken bilgi miktarını da hesaba katmaları gerekir (Najjar, 1990).

En kapsamlı hareket analizi modellerinden biri, aşağıdaki dokuz hareketten birinin veya ikisinin kombinasyonunu içeren Tartışma bölümlerinde Giriş, Değerlendirme ve Sonuç olmak üzere üç bölüm tanımlayan Dudley-Evans (1994) tarafından sosyal bilimlerindeki araştırma makaleleri için önerilmiştir:

a. Teori ve araştırma hakkında arka plan bilgisi sağlayan bilgi hamlesi,
b. Grafikler ve tablolarla sonuç beyanı,
c. Grafik ve tablolar olmadan bulgu,
d. (beklenmeyen) sonuç,
e. Önceki araştırmalara referans,
f. Açıklama,
g. Çalışmanın katkısına ilişkin iddia,
h. Sınırlılık
i. Gelecek araştırmalar için öneri.

Giriş bölümünde yazarlar genellikle modelin ilk üç hareketini takip eder; ancak değerlendirme kısmında amaçlarına göre bu hareketlerin bir kombinasyonunu kullanırlar.

Peacock (2002)'un hareket analizi çalışması, kullanılan hareket sayısı ve hareket döngüleri açısından disiplinler arası ve anadili İngilizce olan ve anadili İngilizce olmayanlar için çeşitlerini de ortaya çıkarmıştır. Örneğin, Dil ve dilbilimde sıklıkla gözlemlediği önceki

araştırmalara gönderme hareketleri, sınırlamalar ve öneriler Fizik ve Doğa Bilimlerinde önemli ölçüde daha az tanımlanmıştır. Ayrıca bilgi hareketi Biyoloji ve Fizikte daha sık kullanılırken, Çevre Bilimlerinde, Dil ve Dilbilimde daha az kullanılmıştır.

Sosyal Bilimlerde daha önceki bir hareket analizi çalışmasında, Holmes (1997), sırasıyla en yaygın açılış ve kapanış hareketleri olarak "sonuç ve tavsiye"yi önermiştir. Tarih, Siyaset Bilimi ve Sosyoloji alanlarındaki 30 araştırma makalesi Tartışma bölümleri üzerindeki analizinde, tamamen zorunlu hareketler olmadığını ve döngüler halinde ve tahmin edilebilir bir sırayla meydana gelen hareketler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Holmes ayrıca, tarih araştırmalarının genel yapıları bakımından diğer iki disiplininkinden oldukça uzun bir giriş, yöntemsiz ve döngüsel bir yapıya sahip olmayan kısa bir Tartışma bölümü ile farklılık gösterdiğine dikkat çekmiştir.

Nwogu (1997a), beş Tıp dergisinden seçilen 15 araştırma makalesinin geleneksel IMRAD bölümlerinin retorik yapısını analiz etmiş ve Tartışma bölümleri için üç hareket belirlemiştir:

Genel araştırma sonucunun altını çizmek,

Belirli araştırma sonuçlarını açıklamak

Araştırma sonuçlarını belirtmek.

Çalışması, yazarların belirli bir sonucu açıklama, yorumlama, sonucun önemini belirtme, mevcut ve önceki sonuçları karşılaştırma ile sonuçların sınırlılıklarını işaretleme adımlarını izleyerek araştırma sonucunu açıkladığını göstermiştir.

Bilgisayar Bilimi alanında Posteguillo (1999), makalelerin tartışmalarını incelemek için Swales tarafından tanımlanan hareketleri kullanmıştır. Analizleri, sonuçların sık sık kullanıldığını ve arka plan bilgisi sağlayan hareketin nadiren kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Swales'in daha önceki araştırmalara atıfta bulunmanın en yaygın kullanılan hareketlerden biri olma tespitinin aksine, bu hareket kendi külliyatındaki makalelerin sadece %32'sinde tamamlanmıştır. Posteguillo bu bulguyu nispeten yeni bir araştırma alanı olan Bilgisayar Bilimi'nin bazı alanlarında atıfta bulunulacak önceki çalışmaların azlığı ile açıklamıştır. Çalışma için seçilen 40 makalenin 34'ünde tartışma bölümlerini gözlemleyen Posteguillo geleneksel IMRD'nin bu alandaki makaleler için tipik bir model olarak kabul edilemeyeceği sonucuna da varmıştır.

Lewin, Fine ve Young (2005) tarafından önerilen ve bir hareketin en az bir zorunlu adım (ilk) ve isteğe bağlı adım (ilk ve son) içerdiğini gözlemleyen modelde, hamlelerdeki adımların zorunlu ve isteğe bağlı doğası da korunmuştur. Sosyal Bilimlerdeki (psikoloji ve sosyoloji) 12

makalelerin birincil retorik işlevleri yani IMRD bileşenleri olarak adlandırdık adımlar incelendikten sonra, Tartışma bölümleri için üç ikincil retorik hareket belirlenmiştir:

1. Başarıları rapor edin
2. Bulguların diğer kriterlere uygunluğunu değerlendirin
3. Yorum yapın
4. Karşı iddiaları savuşturun
5. Sonuçları belirtin.

Derlemlerinin hareket analizi, Tartışma bölümlerinin başarıları rapor etmekle başladığını ve sonuçların beyanı ile sona erdiğini ve yorumlamanın veya karşı iddialardan kaçınmanın zorunlu olarak dâhil edilmesini gerektiğini göstermiştir. Ancak diğer hareketlerin sıralaması (Hareket 2, 3, 4) oldukça esnektir. Analizleri ayrıca, sosyal bilim araştırma makalelerinin Giriş ve Tartışma bölümlerinin, bu bölümlerin tüm makaledeki işlevleri açısından farklılık gösterdiğinden, farklı sözcük seçim kalıplarıyla karakterize edildiğini ortaya çıkarmıştır.

Tablo 3. *Araştırma Makalesi Giriş Bölümlerinin Hareket Analizi ile İlgili Önceki Çalışmaların Temel Özellikleri*

	Yazar	Makale Sayısı	Araştırma Alanı	Araştırma Dili
1	Swales (1981)	48	Karma	İngilizce
2	Lopez (1982)	21	Karma	İspanyolca
3	Swales and Najjar (1987)	110	Fizik Bilimi ve Ed. Psikoloji	İngilizce
4	Najjar (1990)	48	Tarım	Arapça
5	Taylor and Tingguang (1991)	31	Fen Bilimleri	Çince
6	Duszak (1994)	40	Dil	English ve Polonyaca
7	Bisenbach-Lucas (1994)	12	Bilim	İngilizce
8	Cmejrkova (1996)	30	Karma	İngilizce ve Çekçe
9	Ahmad (1997)	20	Fen Bilimleri	Malezyaca
10	Anthony (1999)	12	Yazılım Mühendisliği	İngilizce

Tablo, İngilizce ve diğer dil ve kültürlerdeki makale yazımının incelenmesi üzerine yapılan çalışmaların özetini vermektedir. Farklı dil ve kültürlerden yazarların kendi tercih ettikleri makale yazım kurallarını ve hareketlerini kullanmaları normaldir. Swales'in hamle analizi, çeşitli dillerde ve kültürlerde araştırma makalesi girişlerinin retorik yapısını yakalamak için başarıyla kullanılmıştır. Tabloda ayrıca İngilizce ile diğer diller ve çalışma alanları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları görmek mümkündür. Araştırma makalesi giriş

bölümlerinde hareket analizine ilişkin önceki çalışmaların ana özellikleri de tabloda yer almaktadır. Ancak hala çeşitli dillerin akademik yazımlarının doğasının ya da kapsayıcı bir örneğinin bulunmadığı ve bu konu üzerine daha fazla çalışma yapılması gerektiği konusu da bu tabloda görülmektedir. Bu analizde CARS modeli seçilmiştir çünkü metin analistleri tarafından disiplinler arasında olduğu kadar diller ve kültürler arasında da araştırma makalelerinin giriş bölümünü incelemek için yaygın olarak uygulanan bir modeldir (Jogthong, 2001, s. 31).

Türkiye'de Tür Analizi Alanında Yapılan Çalışmalar

Literatürde dünyadaki tür analizi çalışmaları 1980'li yıllara kadar uzanmaktadır. Tür analizi çalışmaları ilk olarak İngilizce'nin bir akademik dil olarak kullanımına yönelik yapılan eleştirel çalışmalarla şekillenmeye başlamıştır. Ardından diğer dillerle yapılan kıyaslamalar ile devam etmiş, son olarak da uzman araştırmacıların kendi anadilinin akademik yapısının oluşmasını sağlayacak çalışmalara başlamasıyla önem kazanmıştır. İlk ve en önemli çalışmalar Swales (1990a) tarafından İngilizce'nin akademik yapısının oluşabilmesi çalışmaları ile yapılmış olsa da Türkiye için bu çalışmalar günümüzde hala yeni ve başlangıç düzeyinde yer almaktadır.

Türkiye'de tür analizi üzerine yapılan tezlere bakıldığından toplamda 24 çalışmanın olduğu, bunlardan 6'sının doktora düzeyinde ve 18'inin yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir. Yine bu 24 tezin 14'ünün İngiliz Dili ve Edebiyatı ile İngiliz Dili ve Eğitimi alanlarında yapıldığı görülmektedir. Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ)'nde tür çalışması/tür analizi olarak yapılan taramada Türkçe eğitimi alanında herhangi bir teze rastlanmamıştır.

Tür analizi literatürde sözbilimsel yapı çözümlemesi olarak da kullanılmaktadır. YÖKTEZ üzerinde bu anahtar kelime ile yapılan aramada ise 28 tez çalışmasına rastlanılmıştır. Alman Dili ve Edebiyatı, Fransız Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı ile İngiliz Dili Eğitimi çalışmalarının yine ağırlıkta olduğu bu çalışma alanında (toplamda 12 adet tez çalışması) Türkçe eğitimi üzerine yapılan çalışma sayısı ise sadece 4 adet ile sınırlı kalmıştır. Bu çalışmalardan 2'si yüksek lisans ve 2'si doktora çalışması olarak alana katkı sağlamıştır.

KAN (2014) tarafından yapılan "Sözbilimsel Yapı Temelli Bir Metin Dilbilim Çözümlemesi: Türkçe Eğitimi Alanındaki Yüksek Lisans Tezlerinin Sözbilimsel Yapı Özellikleri" adlı tez çalışmasında Türkçe eğitimi alanındaki uygulamalı/betimsel yüksek lisans tezlerinin giriş, yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç bölümleri Swales'in hareket analizi yaklaşımıyla ele alınarak incelenmiştir. 34 tezin incelendiği bu çalışma, sözbilimsel yapı açısından Türkçe eğitimi tezlerinin incelendiği ilk çalışma olarak literatürde yer almaktadır. Bu

çalışma ile tezlerde bölümlerin içermesi gereken bilgilerin oldukça eksik olduğu görülmüş, tez adımlarının ise sıklıkla yanlış atıldığı bulunmuştur.

"Retorik Yapı Kuramının açıklayıcı metinler örneğinde bir uygulaması (Ensar, 2009)" adlı çalışması Retorik Yapı Kuramı'nın öğretici metin tasarımına özgü açıklayıcı metinlerin plan/hazırlık ve geliştirme aşamalarındaki organizasyon süreçlerini yönetme işlevi bulunduğunu kanıtlamak için hazırlanmıştır. Bu çalışma ile bir metindeki makro yapının belirlenmesinde, metnin en az çaba ile okunup yorumlanabilmesinde ve metinlerdeki bilgilerin metnin kapsamı içinde ya da dışında olduğunu belirleyen kısıtlamalarda neler Retorik Yapı Kuramı bileşenlerinin katkısı olup olmadığına ulaşılmak amaçlanmıştır. Kısacası sözbilimsel yapı kuramı çerçevesinde metinlerin özelliklerini saptamak amaçlanmıştır.

"Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin yazılı metinlerinde konu sürekliliği (Birer, 2015)" adlı tezde Türkiye'de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin metinlerindeki konu sürekliliğinin Sözbilimsel Yapı Kuramı'na göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada B2 ve C1 seviyesindeki yabancı uyruklu 10 öğrencinin metni sözbilimsel yapılar açısından ele alınmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin yabancı dilde metin oluşturabilme yeteneğine sahip olduğu ancak karşılık, karşıtlık, yeterlik, güdüleme ve tez ilişkilerini kurabilme açısından yetersiz oldukları görülmüştür.

"Yabancı dil olarak Türkçe alanındaki yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerinin sözbilimsel yapı özellikleri (Bilen, 2020)" adlı tez çalışmasında tür çözümlemesi aracılıyla "Yabancı Dil Olarak Türkçe" alanında yazılan lisansüstü tezlerinin giriş bölümlerinde bulunan sözbilimsel yapı özelliklerinin çözümlemesi yapılmıştır. Çalışmaya 96 tez konu olmuş ve çalışma ile, tezlerin giriş bölümlerinin sözbilimsel yapı özellikleri ortaya konmuştur.

"Uygulamalı dilbilim alanındaki araştırma makalelerinin tartışma ve sonuç bölümlerinin organizasyonu (Toprak, 2011)" tez çalışmasında Uygulamalı Dilbilim alanının önde gelen beş dergisinde İngilizce olarak yayımlanan ve ampirik çalışma aktaran araştırma makalelerinin tartışma ve sonuç bölümlerinin yapısal organizasyonunun incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 30 makale ele alınmıştır. Çalışma ile makalelerin makro yapılarını tespit ederek araştırmacılara yol göstermek hedeflenmiştir. Bununla birlikte makalelerin tartışma ve sonuç bölümlerinin yapısal organizasyonunu gösteren bir model de geliştirilmiştir.

"Türkiye'de dilbilim alanında öğrenciler tarafından yazılmış araştırma yazılarının giriş bölümlerinde türe özgü yapılanmalar (Fidan, 2008)" adlı tez çalışmasında "belli amaçlar ve iletişim durumlarının yorumlanmasında bireylerin dil kullanım yollarını anlamak ve bu bilgiyi okuryazarlık eğitiminde kullanmak amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda "tür tabanlı eğitim

çerçevesinde bir araştırma alanı yarat" modelinin akademik becerileri büyük ölçüde geliştirdiği görülmüştür.

İngiliz dili eğitimi lisansüstü öğrencilerinin araştırma makalelerinde tartışma adımları kullanımı ve buna ilişkin algıları üzerine bütünce odaklı tür analizi çalışması (Koca, 2019) adlı tez çalışmasında İngiliz dili eğitimi programına kayıtlı yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin ders aşamasında yaptıkları çalışmaların tartışma bölümlerinin retorik yapısı araştırılmıştır. Çalışmaya 58 deneysel çalışa dâhil olmuştur. Bu çalışma bilimsel çalışmalara yeni başlayanlar için akademik yazım ihtiyaçlarının ortaya çıkarılmasını, bu ihtiyaçları karşılamak ve söylem topluluğunun normlarına uygun makaleler üretebilmek için bütünce verilerinin öğretim amaçlı kullanılabileceğini göstermektedir.

"İngiliz dili eğitimi araştırma makalelerinin Türkiye bağlamında söylemsel oluşumu Tür analizine dayalı bir söylem çözümlemesi (Geçikli, 2016)" adlı tez çalışmasında "esasen çok yönlü söylem analizi çerçevesinde Türk akademisyenlerin bilgi üretiminde sosyal yönden yapılandırılmış kalıplar olarak İngiliz Dili Eğitimi araştırma makalelerinde örüntülenmiş hitâbî edimleri incelemek amaçlanmıştır. Çalışma ile bilimsel metinlerin bağlam oluşumu ve alanyazındaki tanınırlığının nasıl sağlanacağına yönelik uygulanabilir önermeler içermektedir. Ayrıca çalışma, epistemoloji ve yazarlık duruşu gibi sosyal türlerin detaylandırılmasına yönelik çok yönlü bakış açısı sağlayan söylem analizi çalışmalarının güvenilirliğini ele alarak yöntem bilimsel bakış açısı da sunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırma Amacı ve Araştırma Sorularının Beyanı

Bu çalışma Türkçe eğitimi çalışmalarındaki sosyal ve retorik sorunlardan yola çıkılarak hazırlanacaktır. Türkçe eğitimi üzerine çalışan araştırmacıların yaptıkları akademik çalışmalarda kullanılan dilin ve üslubun içerisinde bulunduğu akademik söylem oluşumunu ortaya çıkarmak, bu oluşumdan yola çıkarak var olan hataları belirlemek ve bu sonuçlardan hareketle akademik çalışmaları daha nitelikli düzeylere çıkarabilmek için öneriler sunmak amaçlanmıştır.

Temel olarak çalışmanın amacı, akademik yazılı söylem türlerinden biri olan makalelerin retorik yapılarını özel olarak inceleyerek, Türkçe eğitimi alanında Türk araştırmacıların metinlerinde yer alan yerleşik edimleri incelemektir. Bu bağlamda çalışmada, Türkçe eğitimi alan uzmanlarının araştırma makalelerinin bölümleri (alanyazın, yöntem, tartışma, bulgular ve sonuç) içindeki belirli retorik kalıpları ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Bu verilerden hareketle, araştırmacı Türkçe eğitimi makalelerinde gerçekleştirilen retorik yapıların arkasındaki faktörler hakkında bilgi sahibi olmak için metinlerin bir parçası olarak Türk akademi kültürüne ait söylemsel işaretleri bulmak da amaçlanmıştır. Böylelikle akademik söylem normlarının benimsenip benimsenmediği veya kültürel ideolojilerin metinlere yansıtılıp yansıtılmadığı, Türkçe eğitimi araştırmacılarının makale türlerini düzenleme yolları araştırılarak sorgulanmıştır.

Genel olarak, tür çalışmasını içeren söylem analizi çalışmalarında, türler içinde inşa edilen makro ve mikro düzey yapıları analiz etmek için devam eden ve görünüşe göre tercih edilmeye devam eden sistem, retorik ve dilbilimsel tanımlama modelleri temelinde belirli kriterlere göre derlenen derlemelerin sentezi gibi görünmektedir (Casal & Kessler, 2020; Cheng, 2019; John Flowerdew & Dudley-Evans, 2002; Samraj, 2002b; Swales & Leeder, 2012).

Türe dair eserleri içeren söylem analizi çalışmaları türlerin içinde var olan makro ve mikro yapıları analiz etmek için devam edegelen ve görünürde de gelecekte çıkacak olan sistem, retorik üzerine temellendirilmiş birtakım kriterlere göre derlenmiş "metinler" ile dilbilimsel

tanımlama modellerinin sentezi olarak görünmektedir. Bunun tipik bir örneği veri toplama sürecinin bir parçası olarak, bu doktora çalışmasında yapılmıştır.

Makalelerin incelenmesi ve değerlendirilmesi temeliyle oluşturulan bu çalışma, retorik bir çalışmadır. Bu çalışmada yazarın bakış açısı olduğu kadar diğer paydaşların makale hakkında görüşleri de yer almaktadır. Makaleler yazarının, makaleleri yayınlanmadan önce değerlendirenlerin ve yayınlayacak dergi editörlerinin de kontrolünden geçmektedir. Makale, yazarının yeniden düzenlemesine tabi olmakta, dönütler son olarak da araştırmacıların elinden geçmekte ve son halini alarak paydaşlarına ulaşmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada hakem ve editör görüşlerine de yer verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Bu bağlamda, yazarların nihai form olarak düşündükleri, bilimsel çalışmaların genel içeriğine ilişkin biçim ve içerik açısından değerlendirme raporlarını hazırladıkları; son olarak da düzenleyici değerlendirme raporları hazırladıkları düzenleme/gözden geçirme süreci, yalnızca sorun görülen noktaların vurgulanmadığı temel hususlardır. Bunlarla birlikte editörler ve hakemler tarafından araştırmacıya makale hakkında tavsiyeler de verilmektedir. Bu konuda editör ve hakemlerin sahip oldukları yılların deneyimine bakıldığında, retorik konusuna daha derin bir bakış için bu araştırmacılarla çalışmak gerekli hale gelmiştir.

Bu bağlamda ulusal ve uluslararası alanlarda ve çeşitli akademik disiplinlerde yazılan makalelerin incelenmesi ve düzenlenmesi sürecinde yer alan hakemler ve editörlerin alan hakkındaki deneyimleri ve görüşleri ile de akademik retorik yapının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu nedenle araştırmacı, hakemlerin ve editörlerin kalıplara ilişkin açıklamalarını makalelerin içine yerleştirmenin daha iyi olacağına karar vermiş ve Türkçe eğitimi araştırmacılarının çalışmalarındaki söylem sorunlarının saptanmasında ve daha iyi akademik çalışmaların oluşturulması için çözüm yollarının bulunmasında daha verimli sonuçlar alınacağına kanaat getirmiştir.

Buna göre, çalışma aşağıdaki araştırma sorularını ele almaktadır.

1. Türkçe Eğitimi bağlamında, Türkçe eğitimi üzerine de akademik yayın kabulü yapan dergilerin hakemleri ve editörleri, makaleleri nasıl incelemektedir?

1.1. Hakemler/editörler, yayınlanmak üzere gelen Türkçe eğitimi araştırma makalelerini değerlendirirken ve incelerken ne tür akademik söylemsel kalıplarla karşılaşıyorlar?

1.2. Eğitim dergilerine yer alan Türkçe eğitimi bilimsel araştırma makalelerinde kullanılıp tekrarlayan söylemsel yapılar var mı? Eğer öyleyse; bunlar nelerdir?

2. Yapılan bilimsel çalışmalarda akademik söyleme dikkat ediliyor mu? Akademik yazmaya ilişkin ihtiyaçlar nelerdir?

2.1. Türkçe eğitimi çalışan araştırmacıların akademik makalelerinin akademik söylem yapısı nasıl şekilleniyor?

3. Türkçe eğitimi üzerine yazılan makaleler nasıl daha nitelikli hale getirilerek bu çalışmalar dünya alan yazınında kendisine nasıl daha çok yer bulabilir?

3.1. Türkçe eğitimi üzerine yapılan bilimsel çalışmaların dünya alan yazınında daha çok yer bulabilmesi için neler yapılabilir?

Araştırma Tasarımı

Bu doktora çalışması, Türkçe eğitimi üzerine yazılan makalelerin sosyal ve kültürel bağlamlarda kullanımına odaklanarak, cümle düzeyinin ötesine geçen bir tür söylem analizidir. Yazılı metinlerde, yazıyla üretilen düşünce ile arka planda yatan bağlam arasında bir sistematik analiz gereklidir. Bu nedenle, hem bu metinlerin üretilmesine yardımcı olan hem de bunların ürünü olan dinamik yapıları ve yerleşik eylemleri netleştirmek için metinleri incelemeyi kapsamaktadır. Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi nedeniyle, çağdaş bilimsel metinler, karmaşık bilgi yapısı, dil kullanımındaki değişiklikler ve artan metinlerarasılık derecesi ile karakterize edilmektedir. Artık özel bir metnin ve onun bilgi yapısının kapsamlı bir analizi, metinlerarası yönü dikkate alınarak yapılmalıdır. Eco (2002, s. 5) çağdaş bir metni "farklı kodlara bağlı olan ve farklı anlam seviyelerinde çalışan farklı mesajlardan oluşan bir ağ" olarak tanımlamaktadır.

Bunlardan hareketle, söylem analizine dayalı her türlü çalışmanın, belirli metinsel yapıları ve dil kullanımlarını keşfetmek için farklı paradigmaları veya dünya görüşlerini birleştirecek, bağlamı anlama ve şekillendirme yolları ile bu oluşumların arkasındaki sosyal ve kültürel gerçekleri belirleyerek böyle bir araştırma paradigmasını takip etmesi gerekecektir (Sandelowski, 2000). Söylemin doğası gereği tüm olguyu anlayabilmek ve anlaşılan olguyu çözebilmek için pragmatik bir felsefi anlayış ve farklı yöntemlerin kombinasyonu gibi çoklu bakış açısı gereklidir (Jørgensen & Phillips, 2002a).

Bu çalışmada nicel nitel araştırmalar birlikte ve harmanlanmış şekilde kullanılmıştır. Yani aynı olguyu incelemek için Türkçe eğitimi araştırma makalelerinin retorik yapılarını incelemek için, nicel ve nitel verilerin ayrı ayrı toplanıp analiz edilmesiyle, aynı anda farklı yöntemler kullanılmıştır. Gerçek karıştırmanın gerçekleştiği adım, nicel ve nitel bulguların yorumlanmasından elde edilen çıkarımların birleştirilmesi aşamasında olmuştur. İlgili literatür incelendiğinde, nicel ve nitel yöntemlerin bir araya getirilme biçimlerine göre birçok farklı olumlu yön tespit edilmiştir (Alkan vd., 2019; Bryman, 2006; Christiansen & Johnson, 2018;

Creswell, 2004, 2012; Englander & Smith, 2013; Fırat vd., 2014; Greene vd., 1989; Güney, 2020; Ilynska vd., 2016; Katıtaş, 2019; Kocaman-Karoğlu, 2015; Nwogu, 1997a; Sarıbaş & Akay, 2017; Taguchi, 2018; Teddlie & Tashakkori, 2009). Bu bağlamda, bu doktora tez çalışmasında tüm karma yöntem yaklaşımları için ortak ve aynı zamanda temel karma tasarıma özgü teknikler kullanılmıştır.

Bu arada, bu çalışma için karma yöntem tasarımının kullanılmasının arkasındaki ilk ve en önemli neden, nicel ve nitel yaklaşımların "tamamlayıcı güçlü yönler ile örtüşmeyen zayıflıkların birleşimi (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 19)" olmasıdır. Greene ve arkadaşları (1989) yaptıkları bir çalışmada karma yöntem değerlendirme tasarımları için kavramsal bir çerçeve oluşturmayı amaçlamışlardır. Bu çalışma daha sonraki çalışmalara temel oluşturmuş ve Bryman (2006) tarafından yazılan "Integrating quantitative and qualitative research: how is it done?" adlı çalışmada nitel ve nicel araştırmaların nasıl birlikte kullanılacağı ile güçlü ve zayıf yönlerin nasıl dengeleneceğine dair şemalar sunulmuştur.

Bu çalışmada karma yöntem araştırma yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının en önemli gerekçelerinden biri, daha önce birçok benzer araştırmalarda metodolojilerin kullanılan bir dizi araştırma yöntem ve tekniklerinin güvenirliğinin avantajını kullanabilmektir. Bu bağlamda, farklı araştırma paradigmalarının kullanılması, bu söylem analizi çalışmasının amacına, Türkçe eğitimi akademik yazılı söylemin araştırma makalelerindeki retorik konusuna, farklı bileşenlerin pekiştirilmesi ile çok yönlü bir bakış açısı kazandırmaya hizmet edecektir.

Birden fazla yöntemin eşzamanlı kullanımı, aynı fenomende toplanan farklı türde (sözlü veya sayısal) verilerden yakınsak ve destekleyici bulgular da üretebilir. Yani, nicel ve nitel bulgular arasındaki tutarlılığın bir sonucu olarak yöntemler arasında üçgenleme sağlanacaktır. Herhangi bir akademik metnin retorik eğilimi bağlamsal faktörlere, bireysel bakış açısına, disiplin normları ile bilimsel ve akademik konular arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Bu bağlamda makalelerin analizi sürecinde hakemlerin/ editörlerin makaleleri incelerken/ değerlendirirken karşılaştıkları retorik sorunları da çalışmaya katmak, sonuçların daha somut verilerden oluşmasına yardımcı olacaktır. Hakemlerin/ editörlerin alandaki sorunları ele alması, ortak sorunlardan bahsediyor olması ve güncel akademik sorunların acil çözüme kavuşturulması gibi olumlu katkıları, bu doktora çalışmasının güçlü yönlerinden birini oluşturacaktır. Ancak bunları yaparken de çok boyutlu veri toplayabilmek ve görüşleri farklı yollarla alabilmek amacıyla hakemlerin/ editörlerin karşılaştıkları sorunları belirtebilmeleri, görüş ve önerilerini belirtebilmeleri için anket ve görüşme tekniklerini kullanmanın faydalı olacağı düşünülmüştür.

Karma yöntem, ayrıntılı tasarlanmalı ve tasarımın her aşaması bir temele dayandırılarak anlatılmalıdır. Karma yöntem kavramsal çerçevede karma yöntem değerlendirmeleri için beş amaç tanımlanmıştır: Üçgenleme, tamamlayıcılık, geliştirme, başlatma ve genişletme. Beş amacın her biri için, ilgili yedi tasarım özelliği açısından önerilen bir tasarım da sunulur. Bu tasarım ögeleri; yöntemler, araştırılan fenomenler, paradigmatik çerçeve ve uygulama kriterleri ile ilgili konuları kapsamaktadır (Creamer & Reeping, 2020; Dickson vd., 2021; Greene vd., 1989; Tariq & Woodman, 2013).

Bu bağlamda, nitel ölçümlerden elde edilen verilerin metinlerde yapılanlar ve editörlerin / hakemlerin algıları veya gerçekte gördükleri açısından nicel olanlardan elde edilen verilere kıyasla bazı çelişkili sonuçlar vereceği düşünülmektedir. Hatta aynı yöntemin bulguları içinde bile bazı paradokslar mümkündür. Bu çalışma için mülakat katılımcıları, makalelerdeki söylemsel etkiler ve retorik formülasyonlarla ilgili açığa çıkmamış konuların keşfedilmesini sağlayabilecek bazı çelişkili fikirler sunmuşlardır. Çelişkilerle ilgili daha fazla ayrıntı tartışma bölümünde sunulmuştur.

Bu doktora çalışması için, araştırmanın temsili ve genelleştirilebilirliği bağlamlarını güçlendirmek (Hesse-Biber, 2010, s. 465) ve mülakat aşaması için temsili örnek oluşturabilmek amacıyla anketten yararlanılmıştır. Anket, "hedef popülasyonu bulmak" için (Long, 2017) ve mülakat aşamasına geçebilmek için kullanılmıştır ki bu da karma yöntemin güçlü iki yönüdür. Bu konu ile ilgili olarak, örnekleme prosedürü ile ilgili ek bilgiler aşağıdaki bölümde ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tür temelli bir söylem analizi çalışması olarak bu çalışmada, aynı zamanda Türkçe eğitimi üzerine yapılan akademik çalışmalar bağlamında yerleşik eylemleri gerçek kaynaklardan örneklerle ortaya çıkararak genel durumu göstermek için nicel ve nitel veriler karmalanmıştır. Karmalamanın amacı, akademik çalışmaları yapanlar, onları değerlendirenler ve ortaya çıkarılan akademik çalışmanın niteliğinin akademik çalışmaları yapanlar ve onları değerlendirenler tarafından ortak bir değerlendirmeye tabii tutularak gösterilmesidir. Bu gösterim ile Türkiye'deki Türkçe eğitimi üzerine yapılan akademik çalışmaların niteliğinin tespit edilmesi akabinde de akademik çalışmaların ortak fikirlerle beraber daha nitelikli çalışmalara yol açılması amaçlanmıştır. Yani bilgiyi paylaşanlar, paylaşımı değerlendirenler ve bilgi, aynı çalışma içerisinde yer almaktadır.

Karma yöntem araştırma paradigmasının ve eşzamanlı araştırma tasarımının tüm bu güçlü yönlerinin ötesinde, araştırmacının Teddlie ve Tashakkori'nin (2010) sunduğu bazı sorunları ve zorlukları da deneyimlediğini belirtmek gerekir. Bu noktada karşılaşılan temel sorunlardan biri, süreci neyin şekillendireceğini sağlamak, yani bu çalışmanın gerçek dünya

sorunu olarak söylem analizinin doğasına yönelik kavramsal çerçeve etrafında yönlendirilip yönlendirilmeyeceğine, metodolojik olarak ya da araştırma soruları temelinde yöntem odaklı karar vermektir (Teddlie ve Tashakkori, 2010). Birbirine bağlı olan bu durumlar yeni bir sorun ortaya çıkarmıştır ki bu sorunun çözümü için de yapılandırılmış bir nicel yaklaşım ile bütünsel niteliksel bir yaklaşım türü gerekmektedir. Çünkü araştırma sorularının tüm aşamaları bu soru ve sorunlar üzerine oturtulmuştur. Araştırmacı bu sorunların üzerinden gelebilmek için karma yöntem araştırması(Creswell, 2012) ve söylem üzerine devam eden tartışmalardan üretilen durumları (Hyland, 2011, s. 1) kullanmıştır. Bu bağlamda, daha önceden de tartışıldığı gibi karma yöntemlerin taşıdığı paradigmalar üzerindeki paradokslara rağmen pragmatizm, gerçek duruş ve krizlerin çözümü olarak kabul edilmiştir. Nitel ve nicel yöntemlerin eklektizminin, aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya yaklaşımların bir araya getirilmesi ve böylelikle söylemin sofistike içeriğini teşvik etmenin en başından beri sorulan sorularla çalışmayı içeren süreç odaklı sistemin yanı sıra, veri toplama veya süreç içinde ortaya çıkan sorunlara yenileri eklenmiştir (Creswell, 2011; Teddlie & Sammons, 2011; Teddlie & Tashakkori, 2010).

Söylem, evrenin bilgisini şekillendirmede sosyal dünyanın çekirdeği ve bu sosyal dünya tarafından inşa edilen bir fenomen olarak, bütünün tüm oluşumlarını anlamak için sorgulayıcı bir pozisyon gerektirir. Jorgensen ve Phillips (2002b, s. 2)'e göre "Söylemlerin ne olduğu veya nasıl analiz edileceği konusunda net bir fikir birliği yoktur. Farklı bakış açıları kendi önerilerini sunar ve bir dereceye kadar "söylem" ve "söylem analizi" terimlerini kendi tanımlarına uygun hale getirmek için rekabet eder. Bununla birlikte, bir söylemin dünya (veya dünyanın bir yönü) hakkında konuşmanın ve dünyayı anlamanın bir yönü olduğunu söylemek mümkündür." Burada, karma yöntem araştırma paradigması, bu karmaşık söylem sistemini, anlamlı bir şekilde bütünleştirilmiş bir nitel ve nicel araştırma paradigmaları, yöntemleri ve teknikleri bütünü içinde çoklu duruşların birleşimi ile anlamanın potansiyel yolu olacaktır.

Araştırmacının Rolü- İçeriden mi Yoksa Dışarıdan mı?

Nicel ve nitel araştırma paradigmaları, araştırmacının rollerini sırasıyla, gerçekliğin objektif sunumu için duyguların ve önyargıların çalışmanın dışında tutulması gereken pozitivist dünya görüşü ve öznel yargıların kaçınılmaz katılımını destekleyen yapılandırmacı duruş temelinde belirlemektedir. Bu bağlamda, karma yöntem araştırması olarak tasarlanan bu doktora çalışmasına gelince, araştırmacının rolünü sorgulama ve iki paradigmanın sürekliliğinde bir yer olarak bir araştırmacı kimliği geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, araştırmacının konumu, yoldaki çalışmayı şekillendirecek bir konu haline gelmiştir.

Söylem analizi yapan araştırmacının, içinde bulundukları paydaşlar ile akademik söylem arasındaki etkileşim ya da yaptıkları söylem ve aralarındaki karşılıklı ilişkiden doğan

herhangi bir oluşum göz önüne alındığında, söz konusu sorunu yaşayan bu paydaşların özünde değere bağlı bir konumda olması gerekmektedir. Araştırmacı, ortak kaygıları paylaştığı ve bu söylemin diğer üyeleriyle benzer vakalar yaşadığı akademik söylemin bir üyesi olarak, çalışmanın araştırma problemiyle ilgili sosyal gerçekliğe dâhil olduğunu, esasen içeriden bir görüşü kabul etmiş ve üstlenmiştir. Bu bağlamda araştırmacı, araştırma sürecine daha yorumlayıcı bir katılımla ve deneyimlerine dayanarak değerlerin anlamlı bir şekilde temsil edilmesiyle katılmanın konunun daha zengin anlaşılmasına katkıda bulunacağını düşünmektedir.

Ama yine de bu konum biraz pozitivist tavrın etkisi altında olan bir konumdaydı. Araştırmacının yazılı söylem retoriği üzerindeki gerçeklerden dolayı, onların aracılığıyla arabuluculuğuna izin vererek tarafsız olabilmesi için dışarıdan biri olması gerekmektedir. Katılımcıların yani hakem ve editörlerin çalışmadan bağımsız ve çok amaçlı örnekleme ile seçilmesi bunun sebeplerinden biridir. Çalışmada araştırmacı dışardan bakan biri olarak, hakem ve editörlerden gelen verilerle yani anket ve görüşmelerle makalelerden gelen verileri daha pozitivist bir bakış açısıyla makul bir düzeyde karmalayacaktır. Bir bakıma araştırmacı, makul miktarda pozitivizmin aynı zamanda "hayat dolu" bir şey olduğunu da belirtmiştir (Teddlie & Tashakkori, 2010, s. 31).

Böylelikle araştırmacı, çalışmadaki konumunu çalışmanın içerisine alarak içeriden gelen bakış açısıyla çalışmayı yürütmüş ancak aynı zamanda nesnel konumdan da bir dereceye kadar kopmamıştır. Bu bağlamda araştırmacı, söylem içinde veya aracılığıyla bilgi temsilinin çok boyutluluğunu göz önünde bulundurarak araştırmacı rolü olarak çalışmayla aynı merkezde olduğunu beyan etmiştir.

Veri Kaynağı

Bu çalışmada veri kaynağı olarak Türkçe eğitimi makaleleri, Türkçe eğitimi alanı uzmanları ve Türkiye'deki dergilerde editörlük yapan öğretim elemanlarından oluşmaktadır.

Çalışma Materyali

Çalışmanın dokümanları, araştırma makalelerinden oluşmakta ve aşağıda verilen ayrıntıların da açıklandığı belirli parametrelere kadar derlenmiştir.

Araştırma Makalesi

Retorik, çeşitli bağlamlar içinde ve bütüncül inşa edilmiş söylem muhataplarıyla iletişimde kendi izlerini yansıtmaya çalıştıkları ve aynı üyelerin ürettiği yazılı ve sözlü ürünlerde anlamlı bir şekilde somutlaşan bileşenlerin bütünüdür. Bazı türler, yazarlarının ve

okuyucularının retoriği şekillendirme biçimlerini, başka bir deyişle anlamlı iletişim kurmak için yapısal tercihlerini göstermek için en iyi seçenekler olabilir.

Bu konularla ilgili olarak, Türkçe eğitimi araştırmacılarının tercih ettikleri bilgi temsili yöntemlerini sorgulayan bu doktora çalışmasının amaçlarına ulaşmak için, belirli araştırma türlerinin incelenmesi, araştırmacıların kullandığı söylemsel stratejileri gösterebilir. Bu nedenle araştırmacı, oluşum türlerinin nasıl çok yönlü olduğuna dair net örnekler içeren bir tür seçmenin faydalı olacağı düşünmektedir.

Bilim adamları yaptıkları herhangi bir çalışmayı, diğer paydaşlarla veri paylaşımı adına bilimsel bir dille rapora dönüştürmektedir. Bu raporlama süreci sistematik ve bilimsel bir dil ile oluşturmaktadır. bilimsel bir dil ile, bilimsel bir disipline göre yapılan araştırmaların belli bir format dâhilinde kompozisyon biçimine getirilmesiyle oluşur (Deniz & Karagöl, 2017, s. 289).

Araştırma, "Konusu, amacı, kapsamı, süresi, özel şartları, bütçesi belirlenmiş; yeni bilgiler üretilmesi ve bilimsel yorumlarının yapılması veya teknolojik/sosyal problemlerin çözümlenmesi için bilimsel esaslara uygun olarak gerçekleştirilen çalışma (TÜBİTAK, 2009) demektir.

Bu tür üretilen bilgilerin bilimsel topluluklara aktarılması yoluyla veri iletişiminin sağlanması için en iyi yol araştırma makaleleri yayınlamaktır. Bilhassa, araştırma makalelerinin bilginin yayılmasındaki işlevleri, sosyal dünya ile ilgili akademik söylemler aracılığıyla bilimsel gerçekleri anlama ve sunma yolları temelinde kurulmuştur (Basturkmen, 2005, s. 20).

Sonuç olarak, retorik temalı çalışmalarda yaygın geleneği takip eden ve araştırma problemi temelinde araştırma makalesi türünün bilinen durumunu göz önünde bulunduran araştırmacı, çalışmanın evrenini araştırma makalelerinden derlemeye karar vermiştir.

Çalışmada kullanılacak makalelerin tümü belli bir sisteme göre seçilmiştir. İlk olarak son 5 yılda Türkiye'deki dergilerde yer alan tüm Türkçe eğitimi makalelerinin listesi çıkarılmıştır. Bunun amacı evreni oluşturan bilgiye ulaşmaktır.

Akademik dergiler bir veya birkaç disiplini kapsayan, bilimsel araştırma ve yazım ölçütlerine uygun olarak hazırlanmış makalelere ek olarak araştırma, konferans notları ve kitap eleştirileri vb. yazıları yayınlayan süreli yayınlardır (Kozak, 2001, s. 68). Araştırma makalesi retorik yapısı ile yöntemi açısından bilimsel bir süreç geçirerek yayım hayatına ulaşan bilimsel verilerden oluşan araştırma çalışmasıdır.

Araştırma için kullanılacak makalelerin evrenine ulaşma sürecinden sonra makalelerin seçimine geçilmiştir. Araştırmaya dâhil olacak çalışmalar için 5 kriter belirlenmiştir. Bu belirleme için Jaroongkhongdach ve arkadaşları tarafından geliştirilen (2012) kodlama

çerçevesinde içerik analizi yapılacak çalışmalar belirlenmiş ve derlem çalışmaları araştırma dışında tutulmuştur. Makalelerin sınırlılığı için belirlenen kriterler aşağıda verilmiştir:

1. Türkçe eğitimi ile doğrudan ilgili olmalı.
2. Anadilde (Türkçe) yazılmış olmalı.
3. IMRD kriterleri çerçevesine sahip olmalı; yöntem bölümü olmalı.
4. Derlem çalışması olmamalı.
5. Türkiye'de yayınlanan dergiler ve ULAKBİM'de taranan dergilerde yayınlanmış olmalı.

Araştırmaya konu olacak çalışmaların Türk yazarlar tarafından yazılmış olması ve araştırma makalesi olmasına dikkat edilmiştir. Bunlarla birlikte örneklem içerisinde kalan makalelerden çalışmanın yöntemini içermeyen, yöntem hakkında bilgi vermeyen çalışmalar da inceleme kapsamı dışında tutulmuştur. Çalışmada kullanılacak makalelerin doğrudan Türkçe eğitimi ile ilgili olmasına da dikkat edilmiştir. Bu örneklem oluşturma sürecinde 2 uzman görüşü ve araştırmacı görüşüne dikkat edilmiştir.

Sonuç olarak 1071 adet Türkçe eğitimi makalesine ulaşılmış, belirlenen kriterler doğrultusunda ise 398 makale çalışmaya dâhil edilmiştir.

2. Katılımcılar

Temel olarak bu çalışmanın katılımcıları Türkçe eğitimi üzerine çalışan hakem ve editörlerden oluşmaktadır. Aslında karma araştırma tasarımların meta analiz kalitesi açısından bu tip çalışmalarda, katılımcı yoğunluğunu artırabilmek ve genellenebilir sonuçlar alabilmek amaçlanmaktadır (Patton, 2014, s. 234).

Dergi editörleri, derginin düzenlenmesi, yayın hayatının şekillendirilmesi ve bilimselliğinin ve retoriğinin korunmasından sorumlu bilim adamlarından oluşmaktadır. Bazı dergilerde tek bir editör görev yapmakta iken bazı dergilerde editör ve editör kurulu yer almaktadır. Türkiye'deki dergilerin büyük bir kısmında yabancı editör yer almamaktadır. Birçoğunda ise sadece yabancı hakemler yer almaktadır. Dergilerin önemli bir kısmı ise sadece Türkçe makale kabul etmektedir. Bu durum çalışmaların ve derginin ülke içi ile sınırlı kalmasına neden olmakta ve dergi kalitesinin artmasına engel olmaktadır.

Hakem olarak dergide görev yapan uzmanlar, editörden gelen makaleyi incelemek üzere görevlendirilmektedir. Hakem makaleyi dergiye uygunluk, çalışmanın tutarlılığı, alana katkısı ve retorik anlamda inceleyerek, inceleme dosyasıyla birlikte sisteme geri yüklemektedir. Makalenin bu sürecini yürüten en az iki uzman yer almaktadır. Bu süreci takip eden editör ise bu iki uzmandan gelen geri bildirim ve düzeltmelere göre makaleyi kabul etmekte ya da yazara

iade etmektedir. Türkçe eğitimi üzerine yazılan ve yayımlanan her araştırma bir editör ve iki alan uzmanı tarafından incelenerek paydaşlara ulaştırılmaktadır.

Alanyazında hakemli dergiler yayın niteliği açısından atıf indeksi ve makale değerlendirme süreçleri olarak ikiye ayrılmaktadır (Street vd., 1998). Atıf indeksi, bir çalışmanın paydaşları tarafından ne derece kullanıldığının gösterimidir. Editörlerin ve hakemlerin iş birliği içerisinde çalışmasına dayalı olarak makale inceleme sürecini ne ölçüde yürüttüğünün göstergesi de makale değerlendirme süreci olarak ifade edilmektedir. Makale değerlendirme süreci için her dergide farklı olabilecek ancak temelde IMRAD sistemine uygun olarak hazırlanmış makale değerlendirme formları kullanılmaktadır.

Literatürde makale inceleme sürecinin nasıl olduğu ve bu sürecin geliştirilmesi amacıyla yapılan yabancı kaynaklı çalışmalar mevcuttur (Alfonso vd., 2017; Fanfan vd., 2021; Ghannad vd., 2021; Roggeveen & Sethuraman, 2019; T. Zhang vd., 2021). Yapılan bir çalışmada uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan ve hakemlerin inceleme uygulamalarına yönelik deneyimleri ve öneri hakkında görüşler yer almaktadır (Babor, Edwards, Stockwell, T., ve West, 1996). Clark ve arkadaşları (2000) yaptıkları bir çalışmada değerlendirme sürecine etki eden faktörleri incelemiş ve makalenin yayımlanma sürecine ilişkin niteliği artırma adına öneriler getirmiştir. Bir başka çalışmada ise hakem değerlendirmelerinin uluslararası ilkelerinden bahsedilmiş ve buna yönelik öneriler getirilmiştir (Sharp, 1990). Başka bir çalışmada ret kaynağı olarak makalelerin gerçek sorunlarını belirlemeye yönelik, iyi geliştirilmiş içeriğe sahip metinlerin yayınlanma kriterleri konusunda editörler, dergi kurulu üyeleri ve makale yazarlarına anket uygulayarak görüşlerini toplanmıştır (Albers vd., 2011).

Konu ile ilgili araştırmalar, editörlerin ve hakemlerin konu hakkındaki düşüncelerini belirterek türlerin yapısal özelliklerini ortaya koymaktadır. Amaç, araştırma makalelerinin nitelik ve bilimsellik açısından akademik retoriğe bağlı kalmaları ve paydaşlara ulaşmada, paydaşlardan geri bildirim almada nitelikli sonuçlara ulaşmayı sağlamaktır.

Bu noktada araştırmacılar, editör-hakem raporlarını ve daha gelişmiş bilimsel ürünleri, kendilerinden gelen bilgilendirici ve eleştirel geri bildirimlerin tür farkındalığını artırabileceği sonucuna vararak interaktif olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle editörlerin ve hakemlerin performansı etkilediğine dair kanıtlar ışığında editörlerin ve hakemlerin görüşlerini anlamak önemlidir. Örneğin, Flowerdew (2001), editörlerin yorumlarının araştırmacılar için profesyonel bir yönerge olarak kullanılmasını ve aynı zamanda araştırmacıların bilimsel ürünlerindeki kaliteyi artırmak için yerel olanların kullanılmasını önermektedir. Araştırmacıların özellikle araştırma makalelerinde çok boyutlu retorik yapıyı editör ve hakem görüşlerine bağlı kalarak oluturması gerekli görülmektedir. Bu sebeple oluşturulan bu tez çalışmasında makale inceleme

sürecine hakem ve editör görüşlerinin dâhil edilerek çalışmanın iş birliği içerisinde sürdürülmesi uygun görülmüştür.

Bu bağlamda araştırmacı tarafından tüm Türkçe eğitimi araştırmacılarına anket gönderilmiştir. Bununla birlikte editör seçiminde ise, incelenen makalelerin yayınlandığı dergilerin editörleri katılımcı olarak belirlenmiş; dergi alan editörleri, alan editörü yoksa dergi editörleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Türkiye'deki birçok dergide Türkçe eğitimi alan editörü yer almamaktadır. Bu durumda ise dergi editörünün çalışma alanı dikkate alınarak, Türkçe eğitimi uzmanı olanlara çalışma daveti gönderilmiştir.

Tüm bu sonuçlardan hareketle bu çalışma için toplanacak verilerdeki nitelik, "eşzamanlı üçgenleme örnekleme" prosedürüne göre "sistematik bir örneklem seçimindeki" nitelikle şeffaf bir şekilde ilişkili olacaktır (McMillan ve Schumacher, 2009, s. 430). Bu nedenle araştırmacı, aynı anda çeşitli örnekleme tekniklerini uygulamaya koymuştur.

Örnekleme Süreci

Araştırmacı ölçeğin demografik bölümündeki maddeler aracılığıyla hem nicel hem nitel veriler toplamayı amaçlamıştır. Bu bağlamda örnekleme süreci, sorulara verilen cevaplar, örneklemin rastgele ve amaçlı olarak katmanlara ayrılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca istatistiksel olarak temsil edilen ve bilgi açısından zengin olanlar arasından bireylerin veya grupların belirlenmesine yardımcı olacak şekilde belirli parametreler temelinde inşa edilmiş olacaktır. Bununla birlikte araştırmacı nitel metodolojiyi güçlendirmek için başka teknikler de kullanmıştır.

Bu süreçte öncelikle Türkiye'nin demografik özellikleri nedeniyle ve Türkçe Eğitimi uzmanlarının tüm coğrafyada var olması sebebiyle uzmanlara kolay ulaşılabilirlik ve tabakalı örneklem şartlarını sağlayabilmek adına bir anket çalışması tasarlanmıştır. Türkiye'de üniversitelerin Türkçe eğitimi Ana Bilim dalında görev yapan tüm Türkçe eğitimi uzmanlarına anket gönderilmiştir. Türkiye'de 2018 yılı itibariyle toplamda 440 Türkçe eğitimi uzmanı görev yapmaktaydı. Bu uzmanlara ulaşmada Türkçe eğitimi bölümlerinin web sayfaları ile YÖK akademik (https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/) web sayfaları kullanılmıştır. Uzman listesi oluşturulduktan sonra araştırmacıların iletişim adreslerine ulaşmak hedeflenmiştir. Uzmanların iletişim adreslerine öncelikle bağlı oldukları üniversitelerin sayfalarından ulaşılmaya çalışılmıştır. Günümüzde birçok üniversitenin web sayfasının güncel olmaması ve iletişim bilgilerinin paylaşımına kapalı olması nedeniyle birçok e-postaya ulaşmada bu yol yetersiz kalmıştır. Eksik verilere uzmanların yapmış oldukları akademik çalışmalardan ve sosyal medya sayfalarından ulaşılmıştır. Burada da diğer bir sorun ile karşılaşılmıştır. İletişim

bilgilerinin güncel olmaması ve genelde paylaşılan e posta adreslerinin kullanıcının düzenli kullandığı bir iletişim ağı olmaması karşılaşılan diğer bir sorundur. Bu durumda da makale ve sosyal medya paylaşımlarında yer alan e-postalar, uzmanlarla iletişimde kullanılan tabloya eklenmiştir. Sonuç olarak tüm Türkçe eğitimi uzmanlarının e-posta bilgilerine ulaşılarak, her birine e-posta gönderilmiştir. E-posta gönderimi 15 gün arayla olacak şekilde 4 kez tekrarlanmış, daha önceki e-posta hatırlatmaları yapılarak katılımcılıların tekrar tekrar vakit harcaması engellenmiştir. Bununla birlikte anket sanal çerezler ile engellenmiş, her katılımcının sadece bir kez katılımı sağlanmıştır. Sonuç itibariyle 440 Türkçe eğitimi uzmanı arasından 201 katılımcı ankete katılmıştır.

Daha sonra, aslında çalışmanın ana ilgi katmanını oluşturacak olan hakem / editör parametresine dayalı olarak ikinci katmanlaştırma düzeyine geçilmiştir. Bunun yapılmasının sebebi temelde veri çeşitliliğini ve niteliğini artırmaktı. Bu bağlamda editörlerle iletişime geçilmiştir. Bu süreçte dikkat edilen husus öncelikle Türkçe eğitimi alan editörlerinin çalışmaya dâhil edilmesiydi. Bu başlıktan sonra alan editörleri içerisinde ankete katılmayan editörler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun sebebi aynı uzmandan benzer sonuçların gelecek olmasını engellemekti. Bu bağlamda belirlenen editörlere bir gönüllülük formu gönderilmiştir. Bu formun amacı katılımcıların kendi rızası ile görüşmeye katılmasını sağlamaktır. Çünkü gönüllülük esasına dayalı bir süreç ile katılımcı boyutundaki örneklem nitelikli olacaktır (McMillan & Schumacher, 2009). Toplam 14 alan editörüne anket görüşme isteği gönderilmiş, olumlu dönüş yapan 12 alan uzmanı editör ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Anket

Anketler, katılımcıların duyguları, düşünceleri, tutumları, inançları, değerleri, algıları, kişilikleri ve davranış niyetleri hakkında bilgi toplamak için yararlanılan bir veri toplama aracıdır (Christiansen & Johnson, 2018, s. 197).

Araştırmacı, araştırmanın nicel aşamasında dergilere gönderilen yazılarda sık rastlanan hatalar ve bu hataların etkileri konusunda çeşitli kaynaklardan da yararlanarak bir veri toplama aracı oluşturmak amacıyla 41 maddeden oluşan bir anket oluşturmuştur. Türkiye'nin coğrafi özellikleri dikkate alındığında, Türkçe eğitimi uzmanlarının Türkiye'nin her tarafında var olduğundan coğrafi olarak ulaşımın kolay olmasını sağlamak (Creswell, 2012, s. 361; Scott & Morrison, 2016, s. 2), uzmanlara ulaşma ve zamandan tasarruf etmek amacıyla, bu anket sanal ortamda oluşturulmuştur ve veriler sanal ortamda toplanmıştır.

En büyük sınırlılıklardan biri, ankete katılacak katılımcıların ekran okuryazarlığı düzeyinin bilinmemesi olarak görülmüştür. Bu sorunu en aza indirebilmek için en uygun anket

yazılımını kullanmak gerekmektedir. Google dokümanlar, surveymonkey, surveey, jotform, online-anket ve survey gibi yazılımlarla anket formu hazırlanabilmektedir. Bu yazılımlar arasından kullanışlı, yönergeleri ve yazım dili Türkçe olduğu için www.surveey.com adresi kullanılmıştır. Anketin genel düzeni ve organizasyonu çok önemlidir. Dikkatsizce yapılmışsa veya kafa karıştırıcı görünüyorsa, yanıtlayanlar muhtemelen onu bir kenara bırakıp asla yanıt vermeyecektir. İyi yapılmış bir format ve görünüm, olumlu bir ilk izlenim sağlayacak ve işbirliği ve ciddi, vicdani tepkilerle sonuçlanacaktır (McMillan & Schumacher, 2014, s. 218). Surveey üzerinden oluşturulan anketlerde katılımcı sınırlaması yapılabilmesi, maddelerin matris ile oluşturulması, gelen yanıtların anket verisi çıktısı olarak alınabilmesi, verilerin pedagojik ve etik açıdan iyi organize edilebiliyor olması ile olası hata paylarının en aza indirilmesi nedeniyle de bu yazılım tercih edilmiştir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcılardan demografik bilgileri istenmektedir. Bu demografik bilgiler ile katılımcıların akademik anlamda tecrübeleri ve akademik dergilerdeki görevleri hakkındaki bilgileri doldurmaları beklenmektedir. Bu bilgiler ile Türkçe eğitimi araştırmacılarının deneyimleri ile Türkçe eğitimi makalelerine bakış açıları arasında bir ilişki kurulması amaçlanmıştır. Yıllara oranla ne kadar çalışmanın değerlendirildiği, editör/hakem olarak ne kadar araştırmacının dergilerde görev aldığı bilgisi edinilmek istenmiştir.

Anketin ikinci bölümü, Türkçe eğitimi uzmanlarından elde edilmek istenen verilerin toplanması için hazırlanan 40 maddelik soru listesinden oluşmaktadır.

Anket maddelerini hazırlamak için Türkiye'deki Sosyal Bilimleri alanındaki saygın dergilerden olan "Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (daha sonra satıldı şu an farklı bir isim ve indeksleme ile yayın hayatına devam etmektedir.)" ile diğer en önemli dergisi "Eğitim ve Bilim" dergilerinin açık kaynak olarak yer alan makale değerlendirme sürecinde kullanılan yol haritaları kullanılmıştır. Bunun yanında araştırmacı tarafından hazırlanan makale değerlendirme formundaki maddeler ve diğer seçkisiz seçilen makale değerlendirme formları ile anket maddeleri desteklenmiştir. Makale inceleme formatlarındaki bu bilgilerden yola çıkılarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler alanyazın taraması, kullanılan yöntem, bulguların raporlanması, sonuç ve öneriler ile yazım hataları, dergi ilkelerine uygunluk ve intihal gibi genel olarak makalenin bütününü ilgilendiren başlıklarından oluşturulmuştur.

Yapılan taramalar sonucunda 56 soruluk bir soru havuzu oluşturulmuş bu soru havuzu 3 ölçme uzmanı ile 2 dil uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanlar, alanında doktora derecesine sahip ve hakem olarak dergilerde görev alan akademisyenlerden seçilmiştir. 10

katılımcı ile anket yapılmış, bu yolla anketin anlaşılırlığı ve uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır.

Bu anketin kapsam geçerliğini (Büyüköztürk vd., 2015, s. 131) sağlamak için uzman görüşleri doğrultunda "Çalışma konusu güncel ve özgündür" maddesi 2 ayrı madde olarak kullanılmış ve diğer maddeler de gözden geçirilerek anket toplamda 40 maddeye düşürülmüştür.

Anketin taslak formundaki olası problemleri belirlemede (De Vaus, 2001, s. 80) kritik bir öneme sahip olan ve araştırmanın hedef kitlesiyle benzer özelliklere sahip bir grup üzerine yapılacak ön uygulama, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edebilmek için çok önemli bir aşamadır (Mertens, 1997, s. 191). Bu bağlamda anketteki olası sorunların belirlenmesi için örneklem büyüklüğünün yaklaşık %5'i (Büyüköztürk vd., 2014, s. 131) ile yani 10 kişi ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile cronbach Alfa katsayısı 0.93 oranlı bir yeterlik elde edilmiştir. Bu sürecin sonunda anketi uygulama aşamasına geçilmiştir.

3. Görüşme

Görüşme, sosyal bilimlerde en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Briggs, 1986; Chadwick vd., 1984). Görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Beatty vd., 1986, s. 7). Sadece konuşma ve dinleme gibi kolay bir teknik gibi görünse de görüşme "beceri, duyarlık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsayan hem bir sanat hem de bir bilimdir (Patton, 1988, s. 108)". Bu nedenle görüşme, bireylerin zaman zaman birbirini duymadığı, mesajların yanlış alındığı ve çok az derinliğin bulunduğu sıradan bir konuşmadan farklıdır (Şimşek & Yıldırım, 2005, s. 129).

Bu çalışmada editörler ile görüşme yapmakla araştırmacı, makaleler hakkında daha fazla bilgi edinmek, metinlerin retorik organizasyonlarındaki güçlü ve zayıf yönleri konusundaki anlayışı derinlemesine incelemek istemiştir. Hakemlerden yıllar içinde edindikleri bilgileri anketlerle alan araştırmacı farklı bir yolla yani görüşme tekniği ile bu kez editörlerden edindikleri bilgileri sözlü olarak almak ve bu elde ettiği verileri harmanlamak istemektedir. Bu nedenle, sayısal verilere ek olarak, araştırmacı için toplanması zor olsa da editörlerin ve hakemlerin makalelerde gerçekte neyin yapıldığına dair görüşlerini yakalamak için başka veri formlarına ihtiyaç vardı. Bu noktada, yarı yapılandırılmış bir görüşme, araştırmacının editörlere ses vermesine ve böylelikle söylemsel retoriğin farklı boyutlarını kendi düşüncelerinden keşfetmesine olanak tanıyan seçeneklerden biri gibi görünüyordu ki bu aslında "sessiz gözlemin ötesine geçmek" anlamına gelmektedir (Patton, 2014, s. 339).

Bu editör görüşmesinde nitel bir metodoloji izlenmiştir. Bu bağlamda araştırmacı editör görüşlerini ortaya çıkarmak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanmıştır. Bu form editörlerin görüşlerini ortaya çıkarmada kolaylık sağlayacaktır. Bununla birlikte bu görüşme formu türünün araştırmacıya veri toplamada rehberlik edebileceği de düşünülmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli cevaplamaya hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeye olanak verir (Büyüköztürk vd., 2015, s. 152). Bu imkânlar diğer görüşme türlerinin hem avantajlarını hem de dezavantajlarını içeren bir bütünden oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmenin bir diğer olumlu noktası, araştırmacının "eldeki duruma cevap verirken" rahat hissedebileceği görüşme yapmanın temel aracı olacak olan soruların sıralanmasındaki esnekliktir (Merriam, 1997, s. 74).

Araştırmacı sohbet tarzı bir görüşme türü tercih etmiştir. Bu yaklaşım genelde çalışmada süre olarak uzun kalabilmek ve araştırması için ayrıntılı bilgiler elde edebilmek için kullanılmaktadır. Görüşme soruları ve konuları, görüşmelerde açılan konuların ve elde edilen yeni ipuçlarının ışığında değişebilir. Burada görüşmeci "akıntıyla birlikte hareket etmelidir (Patton, 1988, s. 110).

Araştırmacı tarafından sohbet tarzı yaklaşım içerisinde bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu form, görüşme sırasında irdelenecek bir sorular veya konular listesinden oluşmaktadır. "Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır (Patton, 1988, s. 111). Bu, ayrıntılı bir analiz için gerekli olabilecek herhangi bir olası veriyi kaçırmadan konunun hemen tartışılmasını sağlayabilir. Bu noktada, genel sorular tarafından yönlendirilen araştırma görüşmenin merkezinde olacağından, daha açık uçlu ifadeler memnuniyetle karşılanabilir.

Özetleyecek olursak görüşme metodu, bireylerin iç dünyasına girerek onların bilgi, tavır ve inançlarını belirleme yoluyla araştırmanın amaçları ile ilgili temel bilgileri bir araya getirmek, araştırmanın değişkenleri ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak ve diğer veri toplama araçlarının kullanılmasıyla elde edilen verileri karşılaştırmak gibi amaçlar için kullanılmaktadır (Çepni, 2012, s. 100). Bununla birlikte yarı yapılandırılmış görüşmenin kalitesi, iyi soruların geliştirilmesi ve sorulması ile önemli ölçüde ilişkilidir. Bu nedenle araştırmacı, nitel metodoloji bilim adamlarının koyduğu kriterleri takip ederek bu çalışma için görüşme rehberindeki soruları dikkatli bir şekilde geliştirmeye çalışmıştır.

Görüşme Soruları

Görüşme yapmadan önce görüşmenin artıları ve eksileri üzerine ayrıntılı olarak düşünmek gerekmektedir. Görüşme, farklı fikir ve düşüncelere sahip bireyler ile

yapılacağından bu bireylerin aynı soruya farklı yaklaşımlar getirmesi ve farklı şekilde yorumlamaları mümkün olabilmektedir. Yarı yapılandırılmış bir görüşme formu mantığını da kapsayacak şekilde, görüşmenin akışının ve amacının bozulmaması dikkate alınarak aynı soru farklı şekilde ifade edilecek bir şekilde bireye yöneltilebilir. Yine aynı bireyin görüşmeden sıkılması ve cevaplarının niteliğinin bozulmaması için bireye farklı sorular da yöneltilebilir. Araştırmacı, tüm bu olumlu ya da olumsuz durumları en aza indirebilmek için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanmıştır.

Patton (1988) görüşmede kullanılan soruların içerikleri için demografik bilgiler ile ilgili sorular, bilgi soruları, deneyim, düşünce, duygu ve duyusal sorular olmak üzere altı farklı soru türüne yer verilebileceğini belirtmiştir. Araştırmacı da yarı yapılandırılmış görüşme formunu hazırlarken bu kriterlere dikkat ederek formunu hazırlamıştır.

Bununla birlikte görüşme formu soruları hazırlanırken araştırmacı, editörlerden net bilgiler alınabilmesi, sorudaki konunun dışına çıkılmaması, araştırma çerçevesine sadık kalınabilmesi ve görüşme süresinin içerisinde kalınabilmesi için belli kriterlere de dikkat etmiştir. Bunun için soruların kolay anlaşılabilir olmasına, muğlak ifadeler içermemesine, net cevaplar içeren sorular hazırlanmasına, özellikle açık uçlu yanıtlar içerecek sorular olmasına, görüşmeciyi yönlendirmeyecek ve çok boyutlu olabilecek sorular hazırlamaya dikkat edilmiştir. Aynı zamanda görüşmenin tıkanabileceği ve yanıtların nitelikli olamayacağı durumlar da dikkate alınarak alternatif sorular ve farklı türden sorularla görüşme formunu desteklenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2005, s. 142) farklı tarzda soruların öneminden bahsederken "anket sorularındaki kapalı ve tekdüze yapı, genellikle yanıt veren bireylerde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Oysa farklı türden sorular, görüşülen bireyin farklı düşünme biçimlerine de hitap edecektir" şeklinde düşünmektedir. Farklı türde soruları şu şekilde sınıflandırmaktadır:

a. Kapalı uçlu sorular: Farklı seçenekler arasında bir seçeneği seçmeyi gerektirir.

b. Açık uçlu sorular: Yanıt birey tarafından biçimlendirilir. Soru açık uçlu olduğu için verilen yanıtların standart olması gerekmez.

c. Dolaylı sorulan sorular: Bir konuya doğrudan referans vermeden sorulan sorulardır.

d. Varsayıma dayalı sorular: Varsayımlara göre bireyin bir durumu düşünmesi ve bu duruma karşı olası tepkilerinin ne olacağının sorulması.

Araştırmacı da yukarıdaki maddeleri esas alacak şekilde sorularını hazırlama sürecine girmiştir. Araştırmacı, editörler için "gerçekten açık uçlu" ve "net" olacak, ne düşündüklerini ve gözlemlediklerini sorgulayacak açık uçlu ancak ılımlı yapılandırılmış sorular geliştirmeyi

amaçlayan bu soruları uzman denetimi ile gerçekleştirmiştir. Araştırmacı öncelikle 40 sorudan oluşan bir soru havuzu oluşturmuştur. Daha sonra, uzman rehberliğinde araştırmacı, özellikle soruların çalışmanın odak noktası etrafında yönlendirilecek yanıtlar almayı amaçlayıp amaçlayamayacağını kontrol etmek için soruları gözden geçirmiştir. Retorik eksiklerin giderilmesi için eleştirel düşünme yöntemi ile değerlendirilmiştir (Merriam, 1997). Bu incelemeden sonra, araştırmacı ve uzman, her sorunun evet-hayır içeriğinden kaçınarak daha fazla ayrıntıyı detaylandırmak için yeterince ortalanıp ortalanmadığını görmek için soruları bir kez daha incelemiştir. Soruların hazırlanmasında ve soruların yöneltilmesi sürecinde görüşülen bireye ve bireyin ait olduğu kuruma saygılı olmaya özen gösterilmiştir (Fetterman, 1989, s. 80).

Soruların sırası genelden özele doğru oluşturulmuştur. Bu bağlamda soru formu soruların önem sırasına göre revize edilmiştir (Merriam, 1997). Soru formu ve onam formu oluşturulurken Creswell (2012) tarafından hazırlanan yönergeler temel alınmıştır. Araştırmacı ve uzman arasındaki bu ilk basamak yani revizyon süreci yaklaşık altı ay sürmüştür.

Görüşme formu geliştirmenin ikinci aşamasını pilot çalışma oluşturmaktadır. Bunun için araştırmacı Türkçe eğitimi alt alanını içeren, Türkçe eğitimi makaleleri yayınlayan bir Sosyal Bilimler dergisinin Türkçe eğitimi hakemliğini yapan bir hakem ile pilot bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşmedeki amaç soruların anlaşılır olup olmadığını, çalışmayı kapsama durumunu, görüşme çerçevesinin kapsam geçerliğini ve görüşme süresinin yeterli ve ideal olup olmadığını belirlemektir. Bu pilot görüşme bir saate yakın sürmüştür.

Sorular için ortaya çıkan kategoriler söylem-retorik yapı, bölümler arası uyum, alanyazındaki derinlik, yöntem seçimi ve derinliği, sonuç, tartışma ve öneri yazabilme becerisi şeklinde olmuştur. Genel olarak bir çalışmayı sunabilme ve akademik uyumluluk üzerine durulmuştur. Her kategorideki yanıtlar, editörün Türkçe eğitimi akademisyenlerinin makalelerindeki retorik yöneliminin çeşitli boyutları hakkındaki görüşlerini, deneyimlerini ve bilgilerini temsil etmiştir. Esas itibariyle editörün belirttikleri, öncelikle metinlerde sık karşılaşılan hatalara ve birkaç olumlu tarafa odaklanan sorunlu konuları yansıtmaktadır.

Sürecin son aşamasında, prestijli uluslararası ve Türkçe eğitimi üzerine çalışmalar yayınlayan bir derginin editörü olan başka bir editörle mülakat sorularının bir kez daha revize edilmesi üzerine durulmuştur. Bu süreç de yaklaşık 2 ay sürmüştür. Bu süreç içerisinde bazı sorular benzer temsil gücüne ait olduğundan bazı sorular da Türkçe eğitimi için çok genel olacağından elenmiştir.

Ek olarak sorular, makalelerdeki tüm olası uygulamaların tam olarak temsili için farklı retorik alanlara karşılık gelecek şekilde oluşturulmuştur. Son olarak araştırmacı, tüm retorik kategorilerin temsil edilemeyeceğini ancak yine de hedeflenen alanların Türkçe eğitimi alan

editörlerinin fikirlerini ortaya çıkarmak için yeterince genişletildiğini süreç içerisindeki çalışmalarla belirtmiştir.

Buna göre mülakat sorularının son halleri aşağıda sunulmuştur:

1. Çalışmalarda bilimsel yayın niteliği nedir, nasıl olmalıdır ve bu niteliği sağlamada akademik yazımın yeri nedir?

1.1. Bilimsel yayından neyi anlamalıyız? Bir yayın ne zaman bilimsel bir değer taşımaya başlar?

1.2. Bilimsel yayında akademik yazımın yerini nasıl açıklarsınız? Akademik yazım bir yayının pazarlanmasında nasıl bir role sahiptir?

1.3. Makalelerde her bir bölüm akademik yazım yönünden nasıl yapılandırılmalıdır?

1.3.1. Giriş/Alanyazın bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu mesaj nasıl verilmelidir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

1.3.2. Bütünlük/Akıcılık/Anlaşılırlık/ Çalışmanın Gerekçesi/Özgün Değeri/ Ele Alınan Sorun- Sahadaki Diğer Çalışmalar arasındaki ilişki nasıl sağlanmalıdır?

1.4. Yöntem bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu mesaj nasıl verilmelidir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

1.4.1. Araştırma Deseni/Veri Toplama Süreci/Araçları/Analiz Yöntemleri

1.4.2. Detaylı Aktarım

1.5. Bulgular/Tartışma/Sonuç bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu nasıl sağlanabilir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

1.5.1. Bulguların Açıklanması/ Diğer Çalışmalarla İlişkilendirilmesi/ Açıklık-Anlaşılırlık/ Bulguların Derinliğine İnilmesi

2. Bu bağlamda, Türkçe Eğitimi araştırma makalelerini ele alacak olursak

2.1. Özgün Değerleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2.2. Çalışmalar sahadaki sorunlara gerçek anlamda bir çözüm getirmekte midir?

2.2.1. Çalışmaları okurken özgün değeri hakkında doğrudan çıkarım yapmanıza yardımcı olacak bir yazım stili mevcut mu?

2.3. Ele alınan konular (yeni konular mı yoksa daha öncesinde yapılmış olup tekrarlanmış olan konular mı?)

2.4. Çalışmaların yerele katkısı yanında evrensel değeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2.5. Akademik yazım boyutunda Açıklık/Anlaşılırlık/ Konu Bütünlüğü/ Noktalama-İmla hususları yönünden nasıl değerlendirirsiniz?

2.6. Bilimsel nitelik yönünden Türkçe eğitimi makalelerinde en güçlü bölümler (giriş-alanyazın/yöntem/bulgular-tartışma-sonuç) sizce hangisi veya hangileri? Neden?

2.7. Bilimsel nitelik yönünden Türkçe eğitimi makalelerinde en zayıf bölümler (giriş-alanyazın/yöntem/bulgular-tartışma-sonuç) sizce hangisi veya hangileri? Neden?

3. Araştırma makalelerinde bilimsel niteliğin sağlanmasında araştırmacılara hangi önerilerde bulunursunuz?

4. Konuyla ilgili eklemek istediğiniz başka hususlar var mı?

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmacı, mülakat sorularının diğer disiplinlerdeki retorik konuları keşfetmedeki güvenirliğini belirlemek için sosyal bilimler eğitimi alanından bir editör ile soruları görüşmüştür. Bu bağlamda, yayınlarla ilgili bilimsel yaklaşımlar benzer olduğundan, editör-hakem tarafından verilen cevapların ortalama benzerlikte olması beklenir. Bununla birlikte cevaplar, disipline özgü meselelerden açıkça yararlanan ve editörün sosyal bilimler alanının yapısal organizasyona ilişkin net açıklamalarını ve metinler hakkındaki gözlemlenebilir gerçeklerin açıklamasını somutlaştıran özgün verilerden oluşmaktadır.

Geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemlemesi olarak tanımlanmaktadır (Kirk & Miller, 1986). Araştırılan olgu veya olay hakkında bütüncül bir resim oluşturulabilmesi için araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler kullanması gerekir. Bir araştırmada kuramsal temellere oturtarak ve nitelikli dayanaklarla desteklenerek yüzde yüz güvenirlik elde etmek mümkün olabilir ancak yüzde yüz bir geçerlikten bahsetmek mümkün değildir (Kirk & Miller, 1986).

Araştırmalarda iç geçerlik ve dış geçerlik sağlanması çalışmanın niteliği açısından elzem görünmektedir. Tüm araştırmalar için önemli bir boyuttur. Araştırmanın doğruluğunun sağlanması için sorulabilecek soruları ele alan Miles ve Huberman (1994), iç geçerlik için bulguların anlamlılığına, bulguların tutarlılığına, bulguların farklı veri kaynakları veri toplama yöntemleri ve farklı analiz stratejilerinin kullanılarak teyit edilmesine, çalışmanın kuramsal çerçevesi ile tutarlılığına, bulguların teyit edilmesinde kullanılan stratejilere ve bulguların genellenebilir olmasına bakılmasına önem vermektedir.

Yine aynı şekilde dış geçerlik için de iç geçerlik için de araştırmacı tarafından araştırma sonuçlarının başka sonuçlarla karşılaştırılabilir olmasına, sonuçların genellenebilir olmasına,

araştırmacının kendi deneyimlerini sonuçlar ile ilişkilendirebilmesine araştırma bulgularının diğer araştırmacılar tarafından test edilebilir olmasına ve araştırma bulgularının benzer ortamlarda test edilebilir olmasına dikkat etmelidir (Miles & Huberman, 1994).

Geçerlik, soruların genellenebilirliğini sağlamada önemli bir faktör olduğundan (Patton, 2014) verilen cevaplar soruların güvenilirliğini desteklemektedir. Geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir. Türkçe eğitimine ilişkin olarak bilimsel söylemle ilgili sosyal dünya gerçeklerine yansıması açısından editör tarafından beklenen cevaplar verilmiştir. Bu verileri inceleyen araştırmacı, sosyal bilimler eğitimi editörü ve soruların pilot çalışması için röportaj yapılan Türkçe eğitimi editörünün yanıtlarından disiplinler arasında paylaşılan benzer endişeleri de fark etmiştir. Böylelikle sosyal bilimler eğitimi editörü ve Türkçe eğitimi editöründen gelen olumlu geri bildirimler ile verilen yanıtlar, soruların güvenilirliğini sağlamıştır.

Soruların çok yönlü revizyonunu, pilot görüşmeyi, pilot çalışmanın ortaya çıkan verilerinin her bir soru altında temsil edilen planlanan kategorilerle karşılaştırılmasını içeren tekrarlı bir süreçle uzun süreli bir soru geliştirme ile soruların geçerliliği sağlanmıştır. Araştırmacı, uzmanlar tarafından yönlendirilen her adımda, başlangıçta oluşturulanların yanı sıra olası tüm beklenmedik alanları belirlemeye ve farklı kategoriler olup olmadığını veya ortaya çıkan verilerin kategorilere uygun olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Karşılaştırmalı analiz sonucunda kendisi ile uzman geri bildirimleri arasında tam uyum sağlandığı görülmüştür. Böylece süreç, bir dizi uzman görüşünü kapsayan geçerliliği güçlendirmiştir. Araştırmacı kendi konumunu araştırmada açık hale getirerek dış güvenirliği sağlamış (LeCompte & Goetz, 1982), benzer araştırmalar yapanlar için sonuçlar içerisinde karşılaştırmalar yapılabilmesine olanak sağlamıştır.

Sınırlılıklar

Çalışmanın güçlü yanlarına ek olarak araştırmacının kabul etmesi gereken sınırlılıklar da yer almaktadır. Birincisi, bu sorular aracılığıyla toplanacak veriler, editörlerin makalelerdeki duruma ilişkin fikirlerinin ve düşüncelerinin yansımalarının arkasında önerilerini sunabilecekleri düzenleme ve gözden geçirme sürecinin doğası nedeniyle, bir şekilde kuralcı olabilir. Editörler makalelerin olması gerektiği düzeni ve söylemi, ideolojik bir bakış açısıyla ele alabileceklerdir. Bu da ideolojik konum sorunu olarak tanımlanmaktadır (Merriam, 1997, s. 7). Ancak bu sorunun farkında olan araştırmacı tarafından, pilot çalışmalarda ve gözden geçirmelerde bu sorun üzerine de durulmuş, editörlerin makalelerde gerçekte karşılaştıkları durumları ifade etmelerini sağlayacak yöntemler üretilmeye çalışılmıştır.

İkinci aşamada ise çeşitli teknikler kullanılarak soruların güvenilirliği ve geçerliliği güçlendirilmeye çalışılsa da yine dikkat edilmesi gereken önemli hususlar olmuştur. Nitel görüşme metodolojisi için, soruları doğrulamak ve genelleştirilebilirliği sağlamak için pilot görüşmeler gereklidir ancak bu çalışmada sadece iki pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Görüşmede kaliteyi artırmaya ve böylece bu sınırlamayı ele almaya çalışan araştırmacı, alandaki üç uzmanla düzenli revizyonlar ve yansımalar içeren sistematik bir çalışma gerçekleştirmiş ve pilot çalışma verilerinin kategorileri ile önceki çalışmalarda ortaya konulanlar arasında karşılaştırmalı analizler yapmıştır. Bu sınırlılık, uzman görüşleri ile telafi edilmeye çalışılmıştır. Görüşme formu için farklı editörlerden uzman görüşü alınmıştır.

Nihayetinde, süreç sırasında yaşanan bazı sorunlardan kaynaklanan sınırlamalara rağmen, çalışmanın mülakat soruları, editörlerin bakış açılarını temsil edecek yanıtlar üretmek için kapsamlı bir şekilde geliştirilmiştir.

Veri Toplama Prosedürü

Bu bölümde, veri toplama prosedürü ile ilgili detaylar ve tüm süreçler için etik hususlar belirtilecektir.

Makalelerin Kodlanması Çalışması

İçerik analizi için araştırmacı ve değerlendiriciler Jaroongkhongdach ve arkadaşları tarafından geliştirilen kodlama çerçevesini (2012) izlemiştir. Bu çalışma araştırma makalelerinin niteliğini ölçmek amacıyla belirli temalar etrafında oluşturulmuş başlıklardan oluşmaktadır.

Jaroongkhongdach ve arkadaşları tarafından yapılan bu çalışma Tayland'daki İngiliz Dili eğitimi akademisyenlerinin araştırmalarının uluslararası dergilerde yayınlanmasındaki olası sorunlarını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma, içerik analizini kullanarak Tayland'da İngiliz Dili eğitimi akademisyenleri tarafından yayınlanan 100 araştırma makalesini uluslararası dergilerde yayınlanan 100 araştırma makalesiyle çalışmış ve karşılaştırmıştır (Jaroongkhongdach vd., 2012, s. 194). Makaleleri analiz etmek için, 5 genel başlık altında 25 özel alt başlık nitelik kategorisi kullanılmıştır.

Taylandlı akademisyenler tarafından yayınlanan makaleleri kodlamaya yarayıp yaramayacağına odaklanıp ve Tayland'ın uluslararası yayın politikasını dikkate alarak bu listeyi kullanmanın mantığından bahsetmişlerdir. Daha sonra, karşılaştırmalı olarak kodlamada ne tür bir liste kullanacaklarını belirlemede karar verme sürecinden anlatmışlar, esas olarak araştırma ve araştırma makalelerindeki niteliği ölçmede ölçülebilir kriterlere yönelik perspektifleri izlemişlerdir (Jaroongkhongdach vd., 2012, s. 197). Tablo 1'de literatür

taramasının girişi içeren bir şemsiye terim olarak kullanıldığını ve bulguların ve çıkarımların tartışma kapsamında sunulduğunu belirtmek önemlidir.

Tablo 4. *Programdaki Her Bölüm için Genel Unsurlar ve İlgili Kategoriler*

	Araştırma makalelerinin üç bölümündeki kalite kategorileri		
Görünüş	**Literatür incelemesi**	**Yöntem**	**Tartışma**
Meşrulaştırma	• Gereklilik gücü	• Veri kaynağı seçiminin gerekçesinin gücü • Verilerin gerekçesinin gücü • Araştırma aracının gerekçelendirme gücü • Analitik yöntemin gerekçesinin gücü	
Açıklık	• Araştırma amacı beyanının netliği • Araştırma sorusunun/hipotezin netliği	• Veri toplama prosedürünün açıklığı • Analitik yöntemin netliği	• Etkilerin netliği
Tutarlılık	• Literatür taramasının tutarlılığı		• Tartışmanın bulgularla ilgisi • Tartışmanın gücü
Uygunluk Düzeyi	• Literatür taramasının gücü • Araştırma fonu	• Verilerin uygunluğu • Araştırma aracının uygunluğu • Analitik yöntemin uygunluğu • Metodolojik güvenilirlik	Etkilerin uygunluğu
Farkındalık	• Literatür taramasının bilgilendiriciliği • Literatür taramasında yansıma	• Metodolojik güçlü ve zayıf yönlerin dikkate alınması	• Tartışmanın açıklığı • Tartışmanın yansıması • Etkilerin çeşitliliği

İkinci aşamada, Jaroongkhongdach ve arkadaşları (2012) Tablo 1'de gösterilen kategoriler için kodlama sisteminin yerleştirildiği bir çerçeve oluşturmaya çalışmıştır. Çalışmalarının amacına, yani niteliğin değerlendirilmesine uygun kodları oluşturmaya çalışmışlardır. Ayrıntılı bir çalışmadan sonra, kategorinin niteliğine göre, 25 kategorinin her biri için en uygun kodlar oluşturulmuştur (bkz. Aşağıdaki şekil 3 ve şekil 4).

Şekil 3. *Yöntem Bölümünün İncelenmesine Yönelik Bir Örnek*

Yöntem						
Nu.	**Sınıf ve Kodu**					
8	**Veri kaynağı seçiminin/Örneklemenin gerekçelendirme güçlülük düzeyi:** katılımcıların/metinlerin veri kaynağı olarak seçilmesinin alanyazınla desteklenmesine ve mevcut çalışmanın veri kaynakları seçilirken bir dizi mantık örgüsünün sunulmasına işaret etmektedir.					
	N1	Mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır				
	N2	Mantık örgüsü ikna edicidir.				
	N3	Her bir kaynağın seçimi için sunulan mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N4	Sunulan bütün mantık örgüsü ikna edicidir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	N3			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N4					
	Muadil Kod					
	80	Eksik raporlama – birden fazla veri kaynağının kullanıldığı ancak bütün kaynaklara dair gerekçelendirmenin sağlanmadığı durumlara işaret eder				
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerekçelendirme yok)				
	00	Kararsız				
	Not:					
	1	Eğer sadece 1 veri kaynağının (katılımcı ya da metin) seçimi/örnekleme süreci için gerekçelendirme varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla veri kaynağının (katılımcılar ya da metinler) seçimi/örnekleme süreci için gerekçelendirme varsa N3 ve N4'ü işaretleyin.				
	2	Eğer açıkça belirtilmiş bir mantık örgüsü yoksa 90 kodunu işaretleyin.				

Şekil 4. *Tartışma Bölümünün İncelenmesine Yönelik Bir Örnek*

Tartışma						
Nu.	**Sınıf ve Kodu**					
19	**Tartışmanın bulgularla uyumluluk düzeyi:** tartışma ve bulgular arasındaki bağlantıyı işaret etmektedir.					
	N1	Tartışma, net bir şekilde bulgulara dayanmaktadır.				
	N2	Bulgular ve tartışma arasında mantıklı bir ilişki vardır.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				
	00	Kararsız				
20	**Tartışmanın güçlülük düzeyi:** bulgulara yönelik açıklamaların ikna ediciliğini, açıklamaların desteklenmesinde atıfların kullanımını ve bulgular ile alanyazın bölümünde sunulan görüşler arasındaki ilişkilendirmeyi işaret etmektedir.					
	N1	Tartışma ikna edici biçimde açıklanmıştır ve/veya uygun atıflarla desteklenmiştir.				
	N2	Tartışmadaki ana fikirler mantıksal açıdan alanyazın taramasındaki ana fikirlerle ilişkilendirilebilmiştir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				
	00	Kararsız				

Sürecin son aşamasında, araştırmacılar çerçeveyi uzman görüşü için üç uluslararası dergi editörüne göndermişler ve çerçevenin geçerliliğini kontrol etmek için pilot çalışmalar yapmışlardır. Çerçevenin son şekli Ek B'de sunulmuştur. Her bir alt bölümü için söylemsel organizasyona ilişkin bölümler, bu çalışmanın makalelerini herhangi bir değişiklik olmaksızın kodlamak için tamamen benimsenmiştir.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Türkçe eğitimi bağlamında Türkiye'de uluslararası eğitim dergilerinde yayınlanan Türkçe eğitimi araştırma makalelerindeki akademik söylemsel yapıları keşfetmek için, araştırmacı bu çerçeveyi uluslararası yayın politikası açısından Türkiye Türkçe eğitimi ve Tayland İngiliz Dili eğitimi bağlamlarını göz önünde bulundurarak kullanmayı ve aynı tartışmayı Jaroongkhongdach ile paylaşmayı amaçlamaktadır.

Tayland'da olduğu gibi Türkiye'de de araştırmacılar ve akademik çalışmalar çeşitli destek türleriyle desteklenmektedir. Bu destek türleri maddi olarak sağlanan ödüller ve onur ödülleri gibi teşvikler olarak sınıflandırılabilmektedir.

Bu bakımdan, Taylandlı araştırmacılar için olduğu gibi, bu teşvik ödemeleri, Türk araştırmacıları daha fazla yayın için motive etmenin yanı sıra ürünlerde kalite sorununu gündeme getirmektedir. Böylece Taylandlı akademisyenlerle aynı doğrultuda ilerleyen makale gönderimi için hedeflenen dergilerden beklenen kaliteye ulaşmak için Türk araştırmacılar, bilimsel kurumlar tarafından eğitim programları tarafından gönüllü olarak eğitilir. Metodoloji ve akademik yazım kitaplarında ve ilgili araştırma çalışmalarında belirlenen kriterleri takip etmeye çalışırlar. Bu bağlamda her iki ülke yönetmeliği için yapılan bu çalışmanın tutarlılığı ortak olarak görülmektedir.

Buna ek olarak, bu tematik kodlama şemasının güvenilirliğini, dolayısıyla aynı zamanda geçerliliğine veya başka bir deyişle çerçevenin bağlamla yaklaşık eşleşmesine bakarak ölçmek için bir pilot çalışma da yapılmıştır (McMillan & Schumacher, 2009). Pilot çalışma ile anlaşılırlık ve nitelik artırmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, araştırmacı ile deneyimli ve eğitimli bir kodlayıcı arasındaki yüzde anlaşmasına bakılarak, Türkçe eğitimi uzmanlarının 30 makalesinin kodlanması için değerlendiriciler arası anlaşma hesaplanmıştır.

Burada araştırmacı, bu makalelerin orijinal bağlamın temsili örneği olduğu düşünülen ana çalışma için kullanılmak üzere külliyattan kasıtlı olarak seçildiğini not etmelidir. Ayrıca, pilot kodlama için alt örnek sayısı (n = 40), pilot testler için akademisyenler tarafından oluşturulan içerik analizi kapsamına göre belirlenmiştir (Lombard vd., 2002).

Cohen'in küçük Yunan harfi κ (7) ile sembolize edilen kappa'sı, hem yorumlayıcılar arası hem de puanlayıcılar arası güvenilirlik testi için yararlı olan sağlam bir istatistiktir. Korelasyon katsayılarına benzer şekilde, -1 ile +1 arasında değişebilir; burada 0, rastgele şanstan beklenebilecek uyum miktarını temsil eder ve 1, puanlayıcılar arasındaki mükemmel uyumu temsil eder. 0'ın altındaki kappa değerleri mümkün olsa da Cohen bunların pratikte olası olmadığını belirtiyor (8). Tüm korelasyon istatistiklerinde olduğu gibi, kappa standartlaştırılmış bir değerdir ve bu nedenle birden fazla çalışmada aynı şekilde yorumlanır (McHugh, 2021, s. 279). Pilot testte 25 kategori için hesaplanan genel değerlendiriciler arası güvenilirlik %86,46'dır. Bu oran kappa oranlarına göre yüksek geçerliğe sahip bir orandır (McHugh, 2021, şek. 3).

Tüm bu noktalar dikkate alındığında, bu çerçeve, araştırma makaleleri ve ilgili araştırmacılar ile ilgili ortak kalite konularını ele alan güvenilir, sağlam ve aktarılabilir içeriği

ile farklı bağlamlarda kullanılmak üzere tasarlanmış görünmektedir. Dolayısıyla, bu kodlama şeması, külliyatın içerik analizi için benimsenmiştir.

Kodlayıcı

Akran değerlendirmesi son zamanlarda ilgi odağı olmuştur (Bohannon, 2013; Grimaldo vd., 2018). Akademik görev süresi, terfi, yayınların ve alıntıların muazzam önemi, bilimsel dergilerdeki editoryal süreçlerin güvenilirliği ve şeffaflığı hakkında endişeleri, rekabetçi çalışmaların artması ile akademik çalışmaların farklı değerlendirmelerle nitelikli çalışmalara ulaşılması için akran değerlendirmelerinin yani kodlayıcı ile çalışmaların önemini artırmıştır. Önyargıların, gizlilik koşulları altında yayılacağı varsayılabileceğinden birçok analist, editoryal süreçlerin şeffaflığını artırarak bu sorunları azaltmanın bir yolu olarak açık akran incelemesi (kodlayıcı) biçimlerini önermiştir (Ross-Hellauer, 2017). Bununla birlikte, daha derinlemesine bir analiz, akran incelemesinin kalite taramasının yanı sıra her zaman birden fazla işlevi yerine getirdiğini göstermektedir (Moxham & Fyfe, 2018).

İlk aşamada araştırmacı tüm makaleleri, kodlayıcılara dağıtmadan önce kodlamıştır. Ardından kodlama konusunda daha önce çalışmış, Türkçe eğitimi uzmanı ve içerik analizi çalışmaları olan bir kodlayıcı ile derecelendirmelerin tutarlılığının ölçülmesi (McMillan & Schumacher, 2014, s. 198) için makaleler paylaşılmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesi üzerine araştırmacının, eğitiminin yanı sıra, kodlamadan önce bu kodlayıcıya bir kullanım kılavuzu da sağlanmıştır. İki değerlendiricinin kodlaması tamamlandıktan sonra, her kategori için kodlayıcılar arası güvenilirlik, yüzde anlaşma hesaplamasıyla kontrol edilmiştir. Tüm kategoriler için yüzdeler %70'in üzerindeyken ölçülen genel uyum %87.01'dir. Ayrıca araştırmacı tarafından altı ay sonra değerlendirici içi güvenilirlik analizi için makaleleri yeniden kodlamıştır. Böylece değerlendirici içi güvenilirlik %81.12'dir.

Bu bağlamda, ilk ve sonraki derecelendirmeler arasındaki altı aylık zaman çerçevesine rağmen, "kör" kodlama için (Creswell, 2012), bir kodlama ekibinin katılımı aslında önemliydi, bu nedenle, o noktadan itibaren, başka bir kodlama üyesi, mevcut çalışmanın sınırlamasıydı. Bu iki derecelendirmenin değerlendirici içi güvenirliği %77.12 olarak bulunmuştur.

Anket ve Etik Hususlar

Araştırmacı, anketi uygulamadan önce, ifadelerin açık ve anlaşılır olmasını, profesyonel bir anlayışla hazırlanmış olmasını ve söylemsel olarak sorun içermemesini göz önünde bulundurarak, çalışmanın kapsamını, geçerliğini ve niteliğini içeren ve ölçeğin iletişim adresinin bulunduğu bir ön yazı oluşturmuştur. Bu ön yazı içeriği araştırmacı ve danışmanı

tarafından hazırlanmıştır. Yazının içeriği, ankete katılanları bilgilendiren bir onam formu (McMillan & Schumacher, 2014) olarak hazırlanmıştır.

Araştırmacı, çevrim içi oluşturulan ve paylaşılan anket formunun ilk sayfasını onam formu yapmıştır. Onam formunda katılımcıların mahremiyetinin korunması ve mahremiyeti için anonimlerin korunmasına önem gösterildiği, katılımcılar için gönüllülük esasına bağlı kalındığı, katılımcıların dilerse çalışma esnasında çekilme haklarını kullanabileceği gibi yasal haklarının hatırlatıldığı bilgiler yer almaktadır. Araştırmacı hem ön yazıda hem de onam formunda, katılımcılardan elde edilen verilerin bilimsel bir araştırmanın kullanımıyla sınırlı olacağını açıklamıştır.

Ancak yine de araştırmacı, çevrim içi bir yapılan bu anket çalışmasının sınırlılıklarının farkında olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın mahremiyetinin sağlanması adına alınabilecek her önlemi almasına rağmen çevrim içi anketin doğası gereği belli bir seviyeye kadar mahremiyet sağlanmıştır. Bu çalışma için kullanılan web sitesi, kullanıcı için gelişmiş gizlilik belirtmeyi sağlayabilecek ve araştırmacı dışında anketle ilgili bilgilere ulaşılmasına izin vermeyen sitelerden birisi olarak seçilmiştir. Ancak, araştırmacının anket gönderdiği posta hesapları risk altında olabilir. Yani bilinmeyen bazı riskler taşıyabilir. Çevrimiçi anketin diğer bir sorunu, web tabanlı sorunlar, katılımcıların kullandığı üçüncü parti reklam engelleyici gibi uygulamalar veya anketi doldurmada başarısızlık nedeniyle "yanıt vermeyenler" şeklinde özetlenebilir. Bu bakımdan eğer örneklem büyüklüğü, bilimsel standartları kısmen azaltacak şekilde tatmin edici yüzdenin altında olursa; sonuçların geçerliliği ve güvenilirliği kurulamaz. Bu sorunu gidermek için araştırmacı, çalışma sırasında her iki haftada bir anket bağlantısını içeren "takip" e postaları göndermiştir. Araştırmacı, e-postanın her yeniden gönderilmesinde, daha geçerli ve güvenilir sonuçlar ve anlamlı çözümler için katılımın önemini ve değerini vurgulayarak, daha önce tamamlamışsa anketi doldurmamayı da belirtmiştir. Bu belirtmenin haricinde yine de gözden kaçarak ya da farklı nedenlerden dolayı anket tekrar doldurulursa, demografik bilgiler incelenerek tekrar katılımların silinmesi sağlanmıştır.

Ön metin ve anketin sanal ortamdaki formu son şeklini aldıktan sonra anket gönderimine başlanmıştır. 439 Türkçe eğitimi uzmanına 14 Mayıs 2019 tarihi ile başlanarak 15 gün arayla 3 kez tekrarlı olarak gönderilmiştir. Toplamda 201 farklı katılımcıdan anket çalışmasına katılım gerçekleşmiştir. Anket ön yazısı ve anket formu tezin ekler kısmında verilmiştir.

Görüşme ve Etik Hususlar

Görüşme, genellikle iki kişi arasında, ancak bazen daha fazlasını içeren amaçlı bir konuşmadır ve bir kişi tarafından diğerinden bilgi almak için yönlendirilir (Morgan, 1996, s. 16).

Araştırmacı, bu çalışmanın örneklemine ulaşmak için öncelikle bireylerin çalışma hakkında bilgilendirildiği, Cresswell (2013) tarafından oluşturulan nitel bir araştırmanın onam formunda görülmesi gereken unsurlara göre ayrıntılı bir görüşme protokol formu hazırlamıştır. Bunlar; katılımcının istediği zaman kendi isteğiyle çalışmadan çekilme hakkının olduğu, çalışmanın ana amacı ve veri toplama sürecinde izlenecek prosedürler, katılımcıların gizliliğinin korunması çalışmaya katılımla ilişkili bilinen riskler, çalışmaya katılanların doğrudan elde edecekleri beklenen kazanımlar ve katılımcının ve aynı zamanda araştırmacının imzası şeklindedir.

Çalışmadaki katılımcılar seçimleri için araştırmacının motive edici yöndeki davranışları ile takdir edilmeli, gizlilikleri garanti edilmeli (eğer istenirse) ve araştırmacı tarafından çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmelidir (Creswell, 2013, s. 154). Araştırmacı tarafından, bu özelliklerin önemi dikkate alınarak, ayrıntılı bir bilgilendirme formu hazırlanmıştır. Ardından yine çalışmaya ait bilgilerin yer aldığı bir kapak metni yer almaktadır. Bu form çalışmanın ekler kısmında sunulmuştur.

Ardından, detaylı bir örnekleme çalışması sonucunda belirlenen akademisyenlerin e-postalarına ekli mülakat protokol formu ve mülakat sorularının ekli kapak mektupları gönderilmiştir. E-posta prosedüründen sonra, araştırmacılardan 12 kişiden çalışmaya katılmak için kabul gelmiştir. Bu noktada örneklem içinde katılımı reddeden ya da herhangi bir dönüş yapmayan akademisyenlerin de bulunduğunu belirtmek gerekir.

Görüşmenin başında katılımcı ile açılış sohbeti yapılması, katılımcı ile ortak bir noktaya ulaşılması ve görüşmenin sağlıklı ilerleyebilmesi adına önemlidir (Bogdan & Biklen, 2007, s. 103). Aynı zamanda kişilerin birbirini tanıması ve konuyu rahatlatması için de gerekli görülmektedir (Whyte, 1984, s. 123). Röportajın bu giriş ve ısınma evreleri genel olarak en fazla beş dakika sürmüştür ve uluslararası yayın sürecindeki deneyimlerini daha sonraki akademik metinlerinde bu deneyimlerin olumlu yanlarıyla ortaya koyulmuştur.

Araştırmacı, katılımcılarla Türkçe eğitimi araştırma makalelerindeki söylemsel yapılar hakkındaki görüşlerine ilişkin görüşmeye başlamıştır. Görüşme sırasında araştırmacı, derleme / gözden geçirmede karşılaştıkları metinlerden daha fazla örnek ve bölümlerde öne çıkan karakterize oluşumlar için daha fazla ayrıntı istemiştir. Görüşme sırasında araştırmacı, soruların

sırasını katılımcıların cevaplarına göre yönlendirmeye çalışmış ve katılımcıların diğer soruların yanıtları sırasında cevapladığı soruları tekrar yöneltmemiştir. Bu koşullarda araştırmacı, katılımcılardan paylaştıkları bilgileri daha fazla tartışmayla detaylandırmalarını istemiştir.

Görüşmenin sonunda araştırmacı, katılımcılara eklemek istedikleri veya konuya işaret etmek istedikleri herhangi bir husus olup olmadığını sormuştur. Bu sonuç bölümünün süresi, katılımcılar arasında ortalama 10 dakika sürmüştür çünkü katılımcılardan bazıları eklemek veya tartışmak için gerekli olduğuna inandıkları bazı diğer ayrıntıları eklemeyi istemiş veya bazen sürecin daha önceki aşamalarında söylemeyi unutmuşlardır. Bunların yanında konu güncel bir Türkçe eğitimi sorunu olduğundan üzerine saatlerce konuşulabileceğine inanmışlardır. Görüşme sürecinin tamamı 55 ila 70 dakika arasında sürmüş ve tüm görüşmeler, olası teknik sorunlarda iki cihaz, bir bilgisayar ve bir akıllı telefon kullanılarak dijital olarak kaydedilmiştir. Görüşme süresi, görüşülen kişinin yoğunluğuna bağlı olarak değişmiştir. Programı olanlar ile vaktinde biten bir görüşme, programı müsait olanlar ile çok daha uzun bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama sürecinde, zaman kısıtlamaları ve beklenmedik durumlar nedeniyle, iki editör ile e-posta aracılığıyla görüşme yapılmıştır. Katılımcıların program yoğunluğu ve salgın nedeniyle diğer görüşmeler uzaktan yapılmak zorunda kalınmıştır. Bu durumda katılımcıların sorularla ilgili olası yanlış yorumlamalarının farkında olmak ve bu riski ortadan kaldırmak için araştırmacı, sorular üzerinde editörlerle yinelenen bir görüşme yapmıştır.

Veri Analizi

Bu bölümde araştırmacı, nitel ve nicel veriler için kullanılan veri analizi programları ve teknikleri ile bu araçların kullanımının gerekçelerini ana hatlarıyla açıklayacaktır.

Nicel Verilerin Analizi

Araştırmacı, Jamovi yazılımını kullanarak, betimleyici istatistikler yaparak nicel verileri daha kısa ve net bir sunum için düzenlemiştir. Araştırmacılar, bir dizi veriyi karakterize etmek için birçok tanımlayıcı istatistik türünden birini seçebilirler. Seçim genellikle üç faktöre bağlıdır: Kullanılan ölçüm ölçeğinin türü, verilerle ilgili varsayımlar ve araştırmanın amacı. Araştırmanın amacı veya araştırma problemi aslında farklı istatistiksel tekniklerin bilgisine bağlıdır, çünkü her teknik belirli türdeki soruları yanıtlamak için bilgi sunar (McMillan & Schumacher, 2014, s. 163). Araştırmacı bu temelde öncelikle araştırmanın amacına ve araştırma sorularına odaklanmış, esas olarak araştırmacıyı sürecin en başında uygun ölçüm ölçeğini bulmaya yönlendirerek veri yorumlamasına uygulanabilir istatistikleri seçmiştir.

Ölçeğin kapsamını kısaca özetlemek gerekirse, mevcut çalışmanın veri toplama aşamasında kullanılan maddelerdeki sorunları en sık gözlemlenen durumlardan en aza doğru (1-asla, 2- nadiren, 3- bazen, 4- sıklıkla, 5- her zaman) belirleyebilmek için editörler ve hakemlerden her tür söylemsel kategorinin yazılarda ne sıklıkla karşılaşıldığını belirtmeleri istenmiştir. Dolayısıyla, bu içerik göz önüne alındığında, açıklayıcı istatistikler, editörlerin ve hakemlerin makale metinlerinde karşılaştıkları söylemsel kalıpları özetlemenin ve böylece genel amaç olarak, araştırmacıların sahada oluşturduğu araştırma makalesi türleri hakkında düşüncelerini beyan etmesi beklenmiştir. Spesifik olarak, araştırmacı temelde araştırma makalelerinde söylemsel kategorilerle ilgili genel eğilimi aradığından, tüm puanların aritmetik ortalamasının kullanılması veya başka bir deyişle ortalamanın, ölçüler arasında daha iyi bir seçenek olduğu görülmüştür (McMillan & Schumacher, 2014, s. 164).

Genel olarak, tanımlayıcı istatistiklerin ve özellikle ortalama puanların, araştırmanın ilgili araştırma sorusunu yanıtlamada problem durumunda dile getirilen sorulara çözüm getirme ve amaca ulaşmada işe yaradığı düşünüldüğünden araştırmacı verileri düzenlemek ve analiz etmek için bu istatistik türlerini kullanmıştır.

Nitel Verilerin Analizi

Creswell (2012) veri analiz sürecini verilerin hazırlanması ve düzenlenmesi (yani, transkriptlerdeki gibi metin verileri veya fotoğraflarda olduğu gibi görüntü verileri), ardından kodların kodlanması ve yoğunlaştırılması süreciyle verileri temalara indirgenmesi ve son olarak verileri şekiller, tablolar halinde temsil ederek tartışmak olarak ifade etmiştir (s. 175). Springer (2008, s. 55) ise veri analiz sürecinde üç temel adımın olduğundan bahseder. Bunlar: Verilerin analiz için düzenlenmesi ve hazırlanması ile verileri analiz etme ve Sonuçların yorumlanması şeklindedir.

Bu yaklaşımlar altında, görüşmeler öncelikle araştırmacı tarafından verileri analize daha fazla hazırlamak için transkript edilmiştir. Transkripsiyon, veri yönetimi ve hazırlamanın bir parçası olarak veri toplama ve analiz arasında başka bir geçiş noktası sunmaktadır. Örneğin, kendi görüşme dökümlerinizin tamamını veya bir kısmını yapmak (bir transkripte yaptırmak yerine), genellikle önemli iç görüler üreten bir deneyim olan verilere dalmak için bir fırsat sağlamaktadır (Patton, 2014, s. 767).

Bu süreçte öncelikle verilerin kodlanması, daha sonra elde edilen kodların sınıflandırılarak bu kodları en iyi şekilde açıklayan temaların oluşturulması, verilerin belirlenen kodlar ve temalara göre düzenlenmesi ve yorumlanması basamakları izlenecektir (Şimşek & Yıldırım, 2005, s. 147). Görüşmelerin analizinde söylenenlerin tümü yerine duraksamalar,

heyecan göstergesi olan ifadeler çıkarıldıktan sonra ulaşılan verilerin düzenlenmesi sonucu elde edilenlerin kullanılması önerildiğinden (Cohen vd., 2007, s. 150) analiz bu şekilde devam etmektedir. Bu çalışmada da veriler kategoriler halinde sınıflara ayrılarak incelenmiştir. Daha sonra araştırmacı, daha fazla yinelenen temalar aramak için daha küçük anlam ifade eden bölümleri arayarak kodları bulmak için ilk başta ilgili literatürde belirtilen noktalara dayanarak transkripsiyonları alan yazınla çalışmıştır. Araştırmacı belirlenen ilk kodları, genellikle retorik ve makalelerin ilgili kısımlarına ilişkin katılımcı bakış açılarını, metinlerin belirli bölümlerin kenarlarına ek olarak yazmıştır. Akabinde tekrar okuma yapılmıştır. Bu okumalar kodlamalar tam olarak belirlenene kadar tekrarlanmıştır (Patton, 2014).

İkinci kodlama prosedürü, ilgili kodun önemlilik açısından kontrolünü, en uygun öznitelikle kodlamayı ve ardından etiketlemeyi kapsamaktadır. Bunu takiben araştırmacı, yakınsaklığı yani hangi parçaların birbirine uyduğunu (Patton, 2014) hesaplayarak frekansı sayarak (Creswell, 2004) kodları temalara indirgemeye başlamıştır. Temel olarak araştırmacı, "mantıksal bir kanıt zinciri oluşturmak" için bölümler arasındaki ilişkileri aramıştır (Creswell, 2004, s. 149). Olası kategoriler ortaya çıktıktan sonra, araştırmacı bu kez bu kategorileri inceleyerek maddeleri ve onların ilişkilerini derinleştirmiş ve "baskın tanımlanmış kalıplara uymayan farklı durumları" belirlemiştir (Patton, 2014, s. 767). Bu sürecin sonunda araştırmacı tarafından veri analizinin ilk adımı olan bir dizi kategori oluşturulmuştur.

Veri analizinin ikinci adımı, araştırmacı tarafından oluşturulan ve Creswell (2005) tarafından "akran değerlendirmesi veya bilgilendirme" olarak adlandırılan "sınıflandırma sistemi" üzerinde bir alan uzmanı ile çalışmaktır. Bu adım sırasında, kodlayan kişi hem her görüşmeden çıkan kategorileri hem de oluşturulan genel kategorileri yeniden kontrol etmiş ve eleştirel olarak değerlendirmiştir. Araştırmacı, bu kodlayıcının hesaplarına göre, ortaya çıkan kategorilerle karşılaştırmalar ve karşıtlıklar yaparak tüm transkripsiyonları ve alan notlarını incelemiştir. Bu bağlamda, araştırmacı ile editör arasındaki bu tür akran incelemesi ve müzakere, maddelerin doğrulanması için önemlidir (Merriam, 1997). Böylelikle, sınıflandırma setleri arasından, çalışılan olgunun anlaşılmasının derinleşmesi açısından anlamlı olanları, bulguların çerçevesinden oluşturulmuştur.

Sürecin üçüncü ve son aşaması, her bir transkripsiyonun kategorilerini, verileri doğrulamak amacıyla üye kontrolü için bu çalışmaya katılan editöre göndermek olmuştur (Merriam, 1997). Editörlerden dördü verilerin kontrol edilmesini kabul etmiş ve transkripsiyonlardan türetilen kategorileri doğrulayarak yanıt vermişlerdir. Böylece, kategori şemasının son versiyonu tamamen geliştirilmiş ve bulgular ve sonuçlarda ortaya çıkmıştır.

Verilerin toplanması yani görüşmenin kaydedilmesi için ses kayıt cihazı, telefondan kayıt ve bilgisayar olmak üzere üç farklı ortamdan sağlanmıştır. Bu verilerin bir kısmı yüz yüze toplanırken bir kısmı ise covid-19 pandemi döneminin getirdiği kısıtlamalardan dolayı zoom uygulaması üzerinden görüntülü görüşme ile sağlanmıştır. Ardından bu veriler ses boşlukları, düşünme ifadeleri hariç olmak üzere transkript edilmiştir.

Araştırmada öncelikle görüşmelerden elde edilen ses kayıtları yazıya aktarılmıştır. Yazılı görüşme verileri MAXQDA 2020 programına aktarılmıştır. Arayüzü Türkçe olan, görsel analiz araçlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı, temel istatistiksel analizlere ek olarak karma araştırma yöntemlerinde de kullanılabilen MAXQDA programı, elde yapılan analizlere göre verilerin daha sistematik bir şekilde çözümlenmesini sağlamaktadır (Kuckartz & Rädiker, 1999, ss. 8–9) MAXQDA 2020 programına aktarılan verilerin analizinde tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Veriler tekrar tekrar okunmuş ve ilk kodlar oluşturulmuştur. Birbiri ile ilişkili kodlar temalar altında toplanarak isimlendirilmiştir. Daha sonra elde edilen temalar okuyucuların anlayabileceği bir dil ile açıklanmıştır. Son olarak araştırmacı elde edilen bulgulara anlam kazandırmak amacıyla bulguları yorumlamış ve çeşitli görseller ile desteklemiştir. Bu süreç için tematik analiz tekniği (Holloway & Todres, 2003; Ryan & Bernard, 2003) kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda verilerden elde edilen kod ve kategori oluşturma sürecine verilen örnek yer almaktadır.

Tablo 5. *Tematik Analiz Örneği*

Soru: Akademik yazım boyutunda Açıklık/Anlaşılırlık/ Konu Bütünlüğü/ Noktalama-İmla hususları yönünden nasıl değerlendirirsiniz?				
Tema	**Kategori**	**Kod**	**Ham Veri**	**Araştırmacının Yorumu**
Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri	Dilin Kullanımı	*"Akademik yazım boyutunda Türkçe eğitimiyle ilgili araştırmalarda açıklık, anlaşılırlık, konu bütünlüğü, noktalama ve imla yönüyle fazla sorun görülmemektedir." (K5)*	Katılımcılar, alanyazında yer alan çalışmalarda dilin oldukça iyi bir şekilde kullanıldığını dile getirmişlerdir ve bunun uzmanlaşmanın bir getirisi olduğunu düşündüklerini aktarmışlardır.	Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri

Sonuç

Bu bölümde araştırmacı, tezin metodolojik yönlerini ve ilgili önermelerini oluşturmuş ve etik hususlar ile geçerlilik ve güvenilirlik konularını tartışarak veri toplama ve analiz prosedürlerini ve kaynaklarını ayrıntılı olarak sunmuştur. Çalışmanın metodoloji tasarımı akıl yürütme, alan yazın taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanarak tezin problem durumuna ve araştırma sorularına cevap aramada en iyi yol olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte araştırmacının, araştırmada içerde mi yoksa dışarda mı duruşu da bu bölümde açıkça verilmiştir.

Aşağıdaki bölüm, tezin, bulgular ve tartışma kısmını oluşturmaktadır. Araştırmacı ayrıntılı bir analiz prosedüründen sonra toplanan nicel ve nitel verilerden çıkarılan bulguları ve yorumlarını sunacaktır. Bu bağlamda araştırmacı, bulgular ve tartışma bölümünün, mevcut çalışmada ele alınan veri toplama ve analiz süreçlerinin sonuçlarını açık ve grafiksel olarak belirleyeceğine ve ayrıca ek metodolojik noktaları ve araştırmacının kendisinin ne ölçüde derinleştirmiş olduğunu yansıtacağına inanmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çalışmanın bulgular kısmı üç farklı bölümden oluşmaktadır. İlk kısımda araştırmacılar tarafından yapılan makale incelemeleri yer almaktadır. İkinci kısımda araştırmacının editörler ile yaptığı görüşmeler yer almaktadır. Üçüncü kısımda ise araştırmacıların Türkçe eğitimi uzmanlarına gönderdiği anketlere verilen yanıtlar yer almaktadır.

Makalelerin İncelenmesi

Giriş Alan Yazın Bölümü

Türkçe eğitimi üzerine yazılan neredeyse tüm çalışmaların bir alanyazın bölümü bulunmaktadır. Bu bölüm çalışmaların giriş bölümünü oluşturmakta, çalışma hakkında gerekçeli ve tutarlı bilgiler içermektedir. Çalışmanın alana sağlayacağı katkı, önemi ve problem durumu ve kapsamı gibi çalışmanın künyesine ait veriler içermektedir. Literatürde özellikle Swales (1990b) ve Nwogu (1997b) bilim adamlarının akademik çalışmalarındaki yapı ve hareketlere yönelik çalışmaları ve disiplinleri yer almaktadır. Alanyazında yer alması gereken veriler her ikisi için de konuyu tanıtma anlamı taşımaktadır.

Aşağıdaki tabloda makalelerin giriş/alanyazın bölümlerine yönelik Türkçe eğitimi alanı hakemlerinin değerlendirmeleri yer almaktadır. Araştırmacı tarafından makaleler incelenmiş ve her bir makalenin giriş, alanyazın, yöntem ve tartışma bölümleri detaylı olarak incelenmiş, bu incelenmeyle elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir:

Şekil 5. *Makalelerin Giriş/Alanyazın Bölümlerinin Söylem Yapısı*

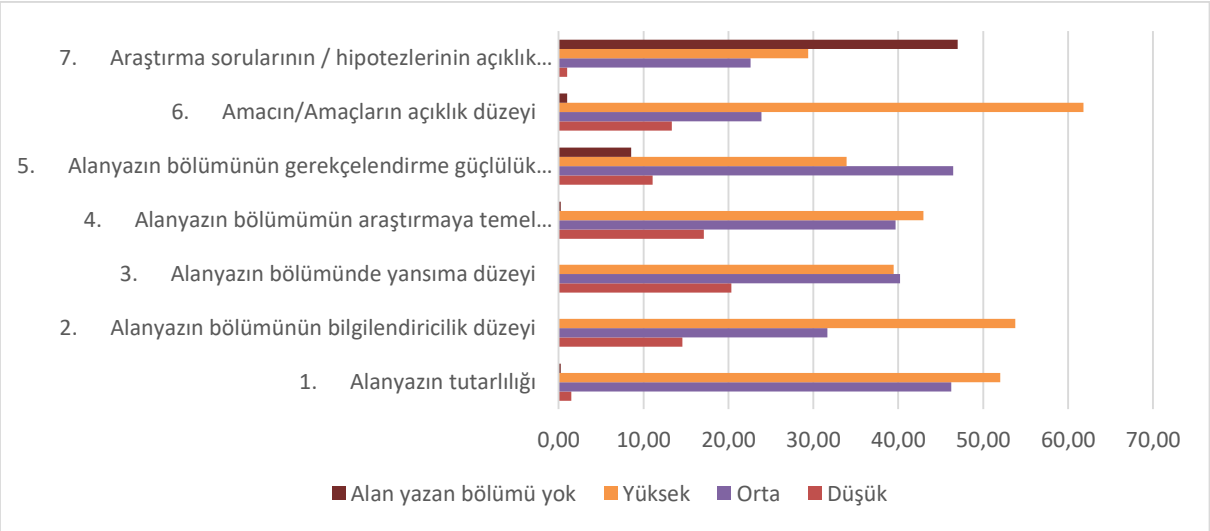

"**Alanyazın tutarlılığı**" açısından incelenen makalelerin bu %1.51'inin düşük; %46.23'ünün orta; %52.01'inin yüksek derecede alanyazın tutarlılığı olduğu sonucuna tespit edilmiştir.

"**Alanyazın bölümünün bilgilendiricilik düzeyi**" açısından incelenen makalelerin bu anlamda %14.57'sinin düşük; %31.66'sının orta; %53.77'sinin yüksek derecede alanyazın bölümünün bilgilendiricilik düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Alanyazın bölümünde yansıma düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %20.35'inin düşük; %40.20'sinin orta; %39.45'inin yüksek derecede alanyazın bölümüne yansıma düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Alanyazın bölümümün araştırmaya temel oluşturma güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %17.09'unun düşük; %39.70'inin orta; %42.96'sının yüksek derecede alanyazın bölümünün araştırmaya temel oluşturma güçlülük düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Alanyazın bölümünün gerekçelendirme güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %11.06'sının düşük; %46.48'inin orta; %33.92'sinin yüksek derecede alanyazın bölümünün gerekçelendirme güçlülük düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Amacın/Amaçların açıklık düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %13.32'sinin düşük; %23.87'sinin orta; %61.81'inin yüksek derecede amacın ya da amaçlarının açıklık düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Araştırma sorularının/hipotezlerinin açıklık düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %1.01'inin düşük; %22.61'inin orta; %29.40'ının yüksek derecede araştırma sorularının ya da hipotezlerinin açıklık düzeyinin olduğu; %46.98'i için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

Yöntemin İncelenmesi

Bu bölümde çalışmaya dair evren, örneklem/çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin incelenmesine yönelik kullanılan yöntem, araçlar, işlemler ve verilerin çözümlenmesine yönelik bilgiler verilmektedir. Araştırmacı yöntem bölümünde okuyucuları bulguların geçerliliğine yönelik ikna etme süreci yaşamaktadır (Lim, 2006a, s. 283).

Aşağıdaki grafiklerde makalelerin giriş/alanyazın bölümlerine yönelik Türkçe eğitimi alanı hakemlerinin değerlendirmeleri yer almaktadır:

Şekil 6. *Makalelerin Yöntem Bölümlerinin Söylem Yapısı*

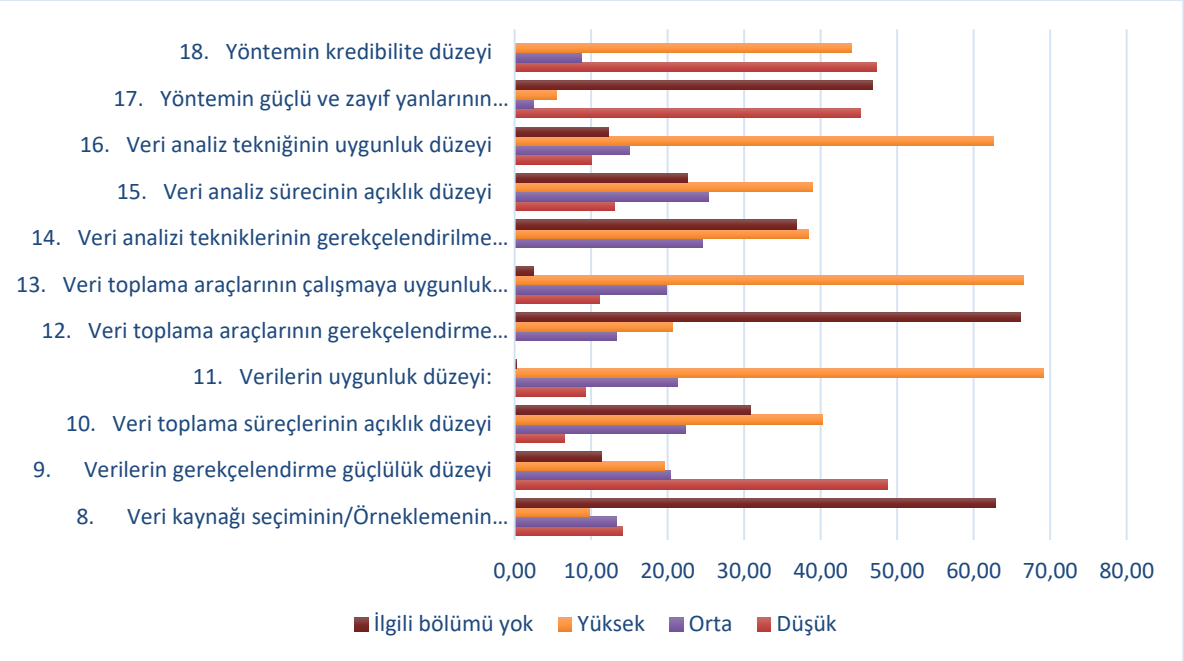

"**Veri kaynağı seçiminin/Örneklemenin gerekçelendirme güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %14.07'sinin düşük; %13.32'sinin orta; %9.80'inin yüksek derecede veri kaynağı seçiminin örnekleminin gerekçelendirme güçlülük düzeyinin olduğu; %62.81'i için bu kategorinin uygulanmayacağı olduğu tespit edilmiştir.

"**Verilerin gerekçelendirme güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %48.74'ünün düşük; %20.35'inin orta; %19.60'nın yüksek derecede verilerin gerekçelendirme güçlülük düzeyi olduğu; %46.98'i için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Veri toplama süreçlerinin açıklık düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %6.53'sinin düşük; %22.36'sının orta; %40.20'sının yüksek derecede veri toplama süreçlerinin açıklık düzeyi olduğu; %30.90'ının için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Verilerin uygunluk düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %9.30'unun düşük; %21.36'sının orta; %69.10'unun yüksek derecede verilerin uygunluk düzeyinin olduğu tespit edilmiştir.

"**Veri toplama araçlarının gerekçelendirme güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %13.32'sının orta; %20.60'ının yüksek derecede veri toplama araçlarının gerekçelendirme güçlülük düzeyi olduğu; %66.08'inin için bu kategorinin uygulanmayacağı sonucuna ulaşıldı.

"**Veri toplama araçlarının çalışmaya uygunluk düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %11.06'sının düşük; %19.8'inin orta; %66.58'inin yüksek derecede veri toplama araçlarının çalışmaya uygunluk düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Veri analizi tekniklerinin gerekçelendirilme güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %24.62'sinin orta; %38.44'ünün yüksek derecede veri analiz tekniklerinin gerekçelendirilme güçlülük düzeyi olduğu; %36.93'ünün için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Veri analiz sürecinin açıklık düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %13.07'sinin düşük; %25.38'inin orta; %38.94'ünün yüksek derecede veri analiz sürecinin açıklık düzeyi olduğu; %22,61'inin için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Veri analiz tekniğinin uygunluk düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %10.05'inin düşük; %15.08'inin orta; %62.56'sının yüksek derecede veri tekniğinin uygunluk düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Yöntemin güçlü ve zayıf yanlarının değerlendirilme düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %45.23'ünün düşük; %2.51'inin orta; %5.53''ünün yüksek derecede **y**öntemin güçlü ve zayıf yanlarının değerlendirilme düzeyi olduğu; %46.73'ünün için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Yöntemin kredibilite düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %47.24'sinin düşük; %8.79'unun orta; %43.97'sinin yüksek derecede yöntemin kredibilite olduğu tespit edilmiştir.

Tartışma ve Öneriler

Tartışma bölümü çalışmanın bulgularının alanyazın desteğiyle birlikte araştırmacının bulgulara yönelik görüşlerinin verildiği bölümdür. Çalışmanın tamamına yönelik görüşler içerir. Bu bölüm, giriş, tartışmanın ve bulguların yazılmasına yönelik değerlendirmeler ve bu netice ile çalışmanın tümüne yönelik değerlendirmeler içermektedir. Bununla birlikte okuyucuların bu çalışmadan yola çıkarak faydalanabileceği önerilerin de verilmesi gerekmektedir.

Aşağıdaki grafikte makalelerin tartışma ve sonuç bölümlerine yönelik elde edilen bulgular yer almaktadır.

Şekil 7. *Makalelerin Tartışma ve Öneriler Bölümlerinin Söylem Yapısı*

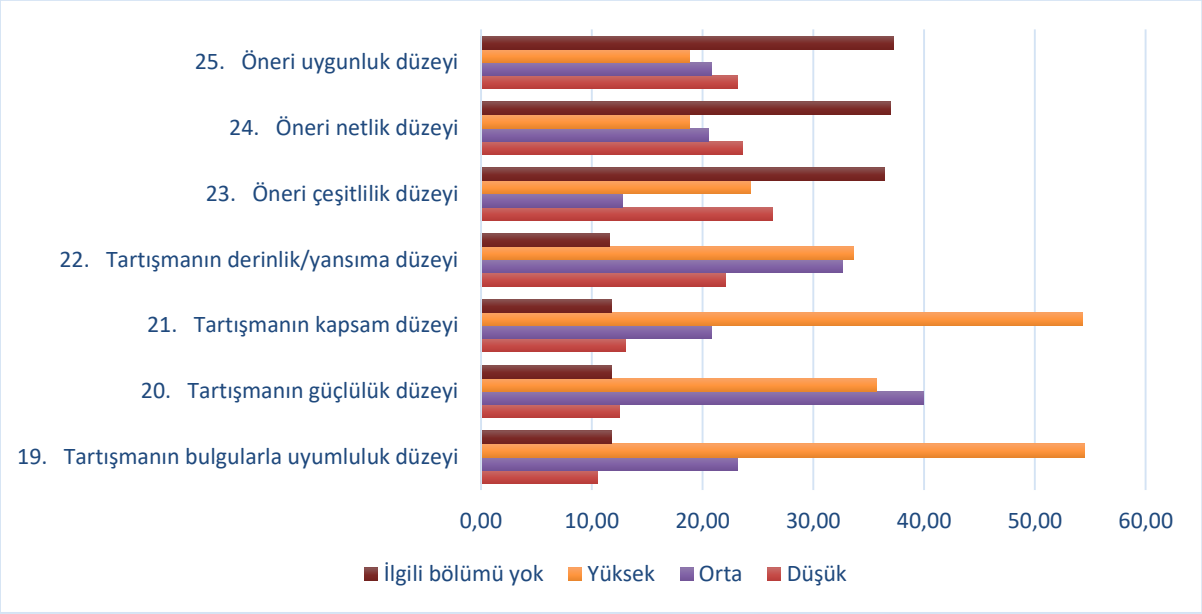

"**Tartışmanın bulgularla uyumluluk düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %10.55'inin düşük; %23.12'sinin orta; %54.52'sinin yüksek derecede tartışmanın bulgularla uygunluk düzeyinin olduğu tespit edilmiştir.

"**Tartışmanın güçlülük düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %12.56'sının düşük; %39.95'inin orta; %35.68'inin yüksek derecede tartışmanın güçlülük düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Tartışmanın kapsam düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %13.07'sinin düşük; %20.85'inin orta; %54.27'sinin yüksek derecede tartışmanın kapsam düzeyi olduğu tespit edilmiştir.

"**Tartışmanın derinlik/yansıma düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %22.11'inin düşük; %32.66'sının orta; %33.67'sinin yüksek derecede tartışmanın derinlik yani yansıma düzeyinin olduğu tespit edilmiştir.

"**Öneri çeşitlilik düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %26.38'sinin düşük; %12.81'inin orta; %24.37'sinin yüksek öneri çeşitlilik düzeyinin olduğu; %36.43'ü için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Öneri netlik düzeyi:"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %23.62'sinin düşük; %20.60'ının orta; %18.84'ünün yüksek düzeyde öneri netliğinin olduğu; %36.93'ü için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

"**Öneri uygunluk düzeyi"** açısından incelenen makalelerin bu anlamda %23.12'sinin düşük; %20.85'inin orta; %18.84'ünün yüksek düzeyde öneri uygunluğu olduğu; %37.1'u için bu kategorinin uygulanmayacağı tespit edilmiştir.

Editör Görüşmeleri

Araştırma problemine açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Çalışmada toplamda 12 katılımcı ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların tamamı Türkçe eğitimi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerden oluşmaktadır.

Yapılan görüşmelerden elde edilen veri kodları beş farklı tema altında toplanmıştır. Temalar "Bilimsellik," "Araştırmacının Görevleri", "Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri", "Araştırmacının Görevleri", "Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri" ve "Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım" şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen kodlar ve temalar Şekil 8'de gösterildiği gibidir.

Şekil 8. *Temalar Gösterimi*

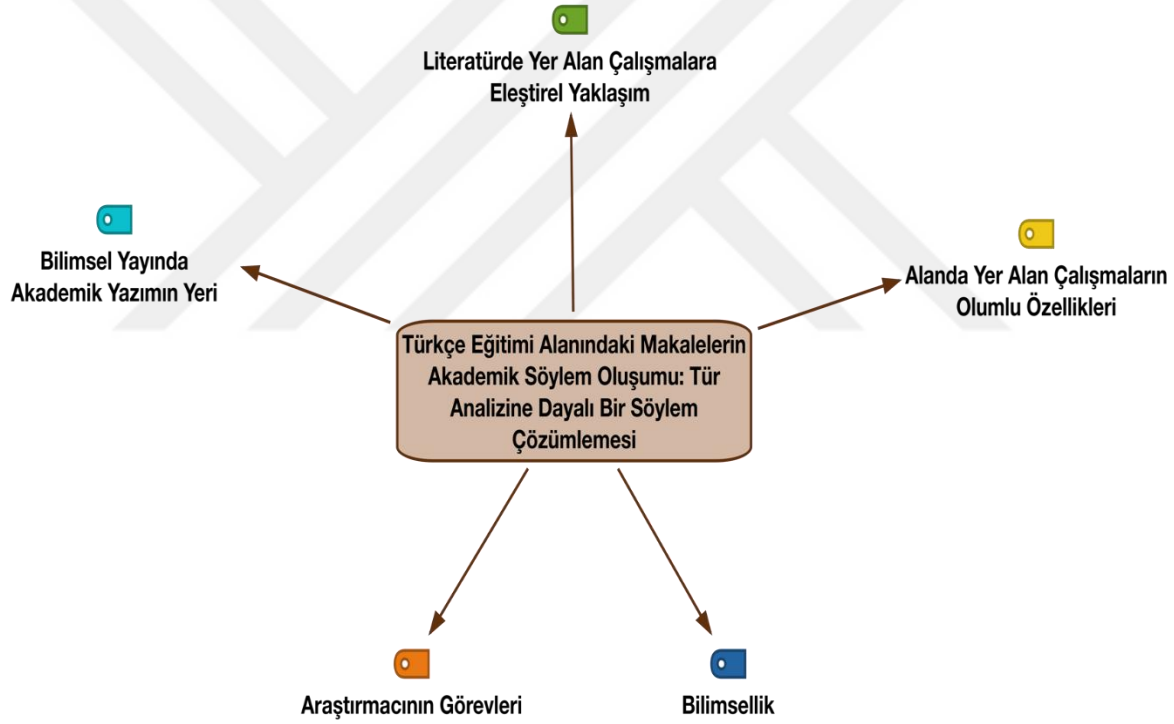

Bilimsellik

Bilimsellik temasına ait editörlerin ifadelerinde geçen alt temaların/kodların dağılımı ve sıklığı aşağıdaki grafikte görülmektedir.

Şekil 9. *Bilimsellik Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli*

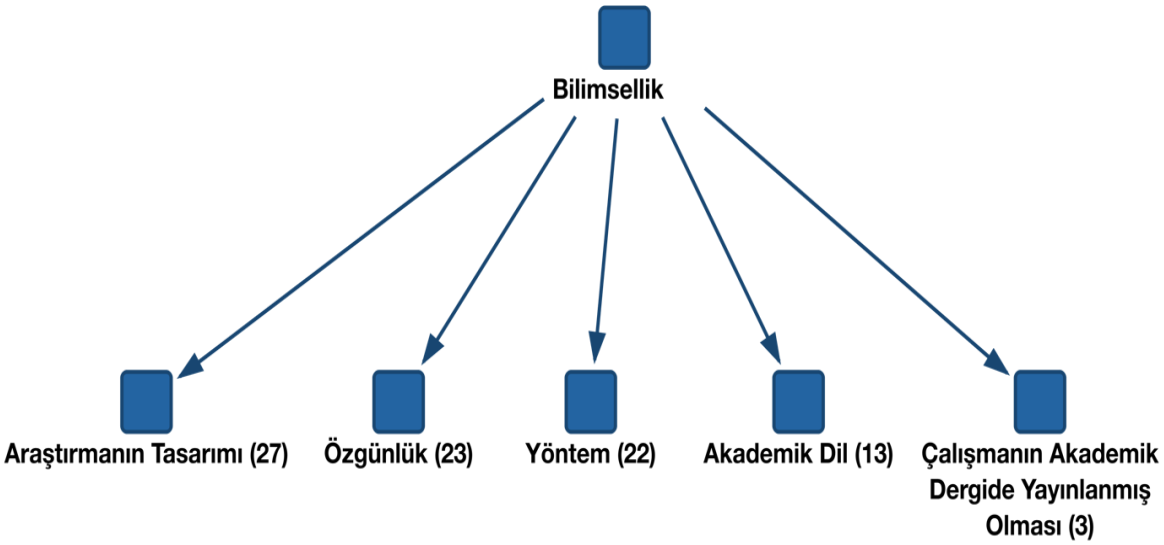

Şekil 10. *Bilimsellik Temasına Ait Editör Görüş Dağılımı*

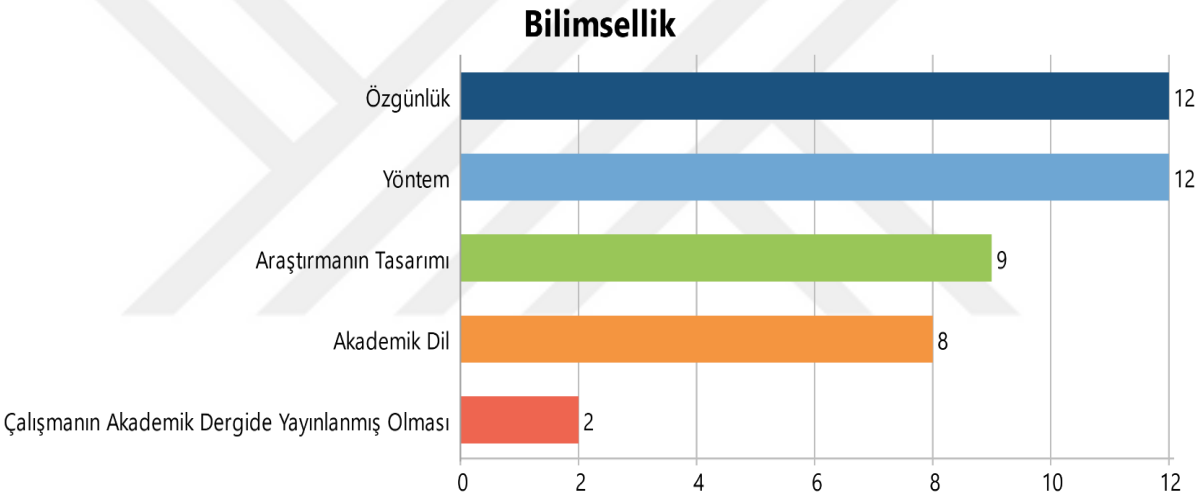

Bilimsellik temasına ait kodlar Şekil 9 ve Şekil 10'da gösterildiği gibidir. Frekanslara bakıldığında kodların katılımcılar tarafından kaç farklı yerde bahsedildiği görülmektedir. Tema çerçevesinde belirlenen kodlar Araştırmanın Tasarımı, Özgünlük, Yöntem, Akademik Dil ve Çalışmanın Akademik Dergide Yayınlanmış Olması Sınıflandırılmıştır.

Şekil 11'de kodlardan toplamda kaç katılımcının bahsettiği gösterilmiştir. Tema içerisinde katılımcı bazlı olarak incelendiğinde öne çıkan kod Özgünlük olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, çoğunlukla bilimselliğin ölçütü olarak özgünlük kriterini öne çıkarmışlardır. Bu doğrultuda K1, çalışmanın bilimsel niteliğinin sağlanması açısından genç araştırmacılara şu öneride bulunmuştur: *Öncelikle bilimsel araştırmanın basamakları hakkında bilgi sahibi olunmalı, çalışmalarda özgünlük aranmalı. (K1, Konum 48)* K8'de, benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Hem yöntem olarak hem de ontolojik epistemolojik olarak araştırmacı kendi özgün bakışını da katabilir. Belki gök kubbe altında söylenmemiş söz yoktur belki ama bunu*

yeni biçimde sunmak da önemli. Bilimsel çalışmalar biraz da bunun için vardır (K8, Konum 12).

Akademik bir çalışmanın bilimsel niteliği söz konusu olduğunda, en az özgünlük kadar yöntem de en çok öne çıkan veri kodları arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda K1, yöntem meselesine ilişkin şu ifadeleri dile getirmiştir: […] *Bu yazım için de bir yöntem belirlersiniz. Yöntem belirlerken genelde hata yapılıyor. Ülkemizde kullanılan yöntemlerin büyük çoğunluğu tarama ya da doküman analizi şeklindedir. Neyse bir yöntem belirledikten sonra bu yöntem ile çalışmanızı yazar ve bulgularınızı oluşturursunuz. Sonra bu bulgularınızı alanyazın ile tartışır, konu ile ilgili önerileriniz verirsiniz. Akademik yazım böyle olur. (K1, Konum 16)* Yöntem bölümünün ne şekilde yazılması gerektiği ise K10 tarafından şu şekilde aktarılmıştır: *Yöntem bölümünde çalışmanın hangi bilimsel ölçütlere göre yapıldığı yaklaşım / yöntem ve model bilgisi verilerek açıklanmalıdır. Bu husus ilgili çalışmanın doğrulanabiliği, yenilebilirliğini, olgusallığını dolayısıyla bilimselliğini ortaya koymada belirleyicidir. Zira yöntem kanıtlanabilir bilgi için gereklidir. (K10, Konum 26)*

Bilimsellik teması altında öne çıkan üçüncü veri kodu ise Araştırmanın Tasarımı olarak sınıflandırılmıştır. Bu veri kodu altında katılımcılar bir araştırmanın bilimsel nitelik arz edebilmesi için buna uygun biçimde tasarlanması gerektiğini vurgulamışlardır. K1, bu doğrultuda şu ifadeleri kullanmıştır: *Bilimsel yayın belli denetimlerden geçmiş bilimsel araştırmanın temel basamakları doğrultusunda tasarlanmış verilerinin toplanma ve analiz basamaklarında gerekli kurallara uyulmuş çalışmalar bilimsel değer taşır. (K1, Konum 14)* Görüşmenin ilerleyen kısımlarında ise şu ifadeler karşımıza çıkar: *Giriş paragrafında çalışmanın ne olduğu hissettirilmeli, kısaca çalışmada ne ile karşılaşılacağı vurgulanmalıdır. Kesinlikle ilgili konunun atıflara dayalı tanımları ile başlanmamalı, problem durumu ortaya koyulmalıdır. Daha sonra ilgili literatür ortaya konulmalı çalışmanın literatürün neresinde olduğu verilmelidir. Giriş bölümünün sonuna bu çalışma ile hedeflenenler verilmeli. (K1, Konum 19)* K10 ise araştırmanın tasarımına ilişkin görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *Giriş bölümünde, çalışmanın dayandığı olgusal durum ve gerekçeleri, tanım ve geçmişte ulaşılan sonuçlardan yola çıkarak açık ve anlaşılır biçimde sunulmalıdır. Problem oluşturabilme ve tanımlayabilme niteliğine sahip bir metin oluşturulması önemlidir. Bu bölüm çalışma konusu ile ilgili literatürün özetlendiği ve böylelikle ortaya çıkan ürünün değerini ve bilimsel mecradaki yerini ortaya koyar. Bu nedenle vereceği mesaj, "İlgili yayın / çalışmanın konu alanı için gerekli, var olan eksikliği tanımlayıcı ve çözümü için fayda sağlayıcıdır." şeklinde ifade edilebilir (K10, Konum 21-22).*

Akademik dil, tema altında öne çıkan veri kodlarından bir diğeridir. Katılımcılar bu veri kodu altında bir akademik çalışmanın bilimsel nitelik arz edebilmesi açısından akademik bir dil kullanımının ne denli önemli olduğunu dile getirmişlerdir. Bu doğrultuda K4 görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *Araştırmacılar kendi alanlarına hâkim olmalı, bilimsel araştırma yöntemleri dersi almalı, akademik yazma dersi almalı. Akademik yazma süreç içerisinde geliştirilen bir beceridir. Uygulama yapılmalı, hakem değerlendirilmelerine önem vermeli, yurtdışında yöntem ve akademik yazma konulu derslere ve yaz okullarına katılmaları sağlanmalı. Yabancı dil öğrenmeli. Referanslarında yabancı kaynaklara da bakarak, onları takip ederek, dünyadaki gelişmeleri takip ederek ilerlemeliler. (K4, Konum 45)* K11 ise akademik dilin önemine şu şekilde dikkat çekmiştir: *Akademik yazın, yayının vücut bulmuş hâlidir. Zaten akademik demek, ilmi usullerle yapılmış, ciddiyeti olan bir yazı demektir. Magazin dergisinde yayınlanmış bir yazı akademik değer, dedi kodu seviyesinde haber niteliğini taşır ki okuyucular haberin kaynağına gitmek, onu sorgulamakla mükelleftirler. Bu takdirde akademik yazı, akademik dilin şartlarını yerine getirmek zorundadır. Bir malın pazara getirilmesi ne ise akademik yayının da akademik bir ortamda yayımlanması odur. Fakat akademik ortamda yazının değer kazanması pazardaki nesne gibi kendi değerine ve alıcısının ihtiyacına binaen şekillenir. Pazarlamada yayının kendisi, kalitesi, ihtiyacı gidermesi, belirsizliği ortadan kaldırması önemli etkenledir. (K11, Konum 16)*

Çalışmanın Akademik Dergide Yayınlamış Olması, Bilimsellik teması altında ele alınan veri kodları arasında yer alır. İki katılımcı, çalışmanın bilimselliğini, çalışmanın akademik dergide yayınlanmış olması üzerinden değerlendirebileceğini dile getirmiştir. Bu doğrultuda K11 şu ifadeleri dile getirmiştir: *Bir yayın yazıldığı ve özellikle yayınlandığı andan itibaren bilimsel bir değer taşır, o yayına bilimsel değer kazandıran unsur onun yayıldığı alan ve dergi ile ilgilidir. Yayın, akademik bir yapı oluşturuyorsa akademik bir alandaki dergilerde yayınlamak zorundadır. Zira o dergiler hem editör hem hakem kurulunun onayından geçtiği için ve özellikle de yazarı bağlayıcı olduğu için yayınlandığı andan itibaren akademik bir kimlik taşır, fakat içerik tartışma konusudur. Bazı yayınlar, yayınlandıkları anda bile bilgileri ve verileri eskimiş olabilir. O da yazının içerik kalitesi ile alakalıdır. (K11, Konum 14)* K12 ise meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *Biraz daha milli ve yerli düşüneyim o zaman. Şu an bir şeyler keşfettin ya da icat ettin diyelim. Onun sana ait olabilmesi için onun patentini alman gerekir. Patent almak demek dünyanın onu kabul etmesi demek. Bilimsel yayın da böyle bir şey. Bilimsel yayın da bulduğun yeni bir şeyi dünyaya lanse etmek demek. Bu nedenle a sınıfı b sınıfı dergiler ortaya çıkıyor. Sen bulduğun bir şeyi mesela National Dergisi var. Orda yayınladığın farklıdır, atıyorum B dergisinde yayınladığın zaman farklıdır. Bilimsel yayının kalitesiyle birlikte yayınladığın yerinin kalitesi de önemli. O yüzden SSCI ve ERIC gibi şeyler*

önemli oluyor. Bu nedenle makaleyi nasıl yazdığın da önemli onu nerde yazdığın da önemli. Diyelim yemeği yaptın bunu nerede sunduğun yer de önemli. (K12, Konum 14)

Şekil 11. *Bilimsellik Teması Kod Matris Tablosu*

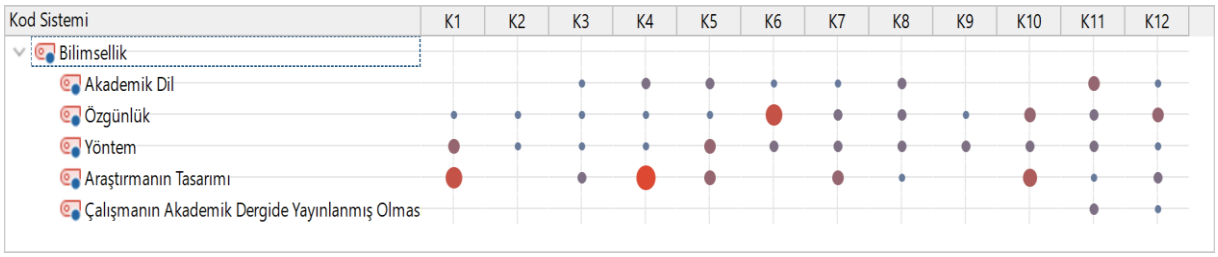

Bilimsellik kategorisine ait kod matris tablosu Şekil 11'de gösterildiği gibidir. Kod matris tablosunda kodların katılımcı bazlı dağılımı gösterilmiştir. Daha büyük şekiller daha yoğun ifadeleri yansıtmaktadır. Tabloya göre, katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre Araştırmanın Tasarımı ve Özgünlük veri kodlarının yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir.

Araştırmacının Görevleri

Şekil 12. *Araştırmacının Görevleri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli*

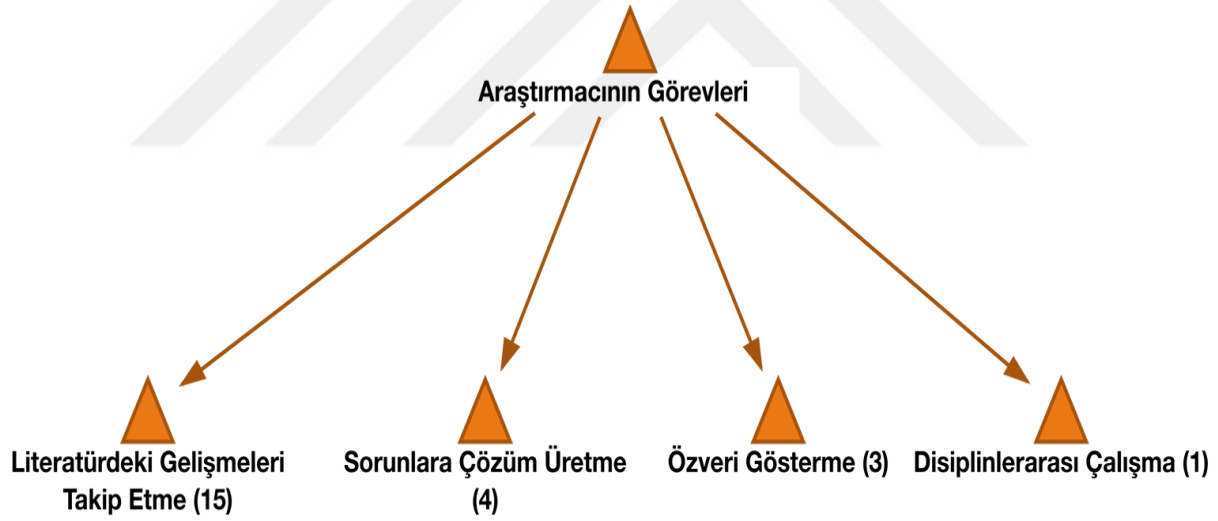

Araştırmacının Görevleri temasına ait kodlar Şekil 12'de gösterildiği gibidir. Frekanslara bakıldığında kodların katılımcılar tarafından kaç farklı yerde bahsedildiği görülmektedir. Tema çerçevesinde belirlenen alt kodlar Literatürdeki Gelişmeleri Takip Etme, Sorunlara Çözüm Üretme, Özveri Gösterme ve Disiplinlerarası Çalışma olarak sınıflandırılmıştır.

Şekil 13. *Araştırmacının Görevleri Teması*

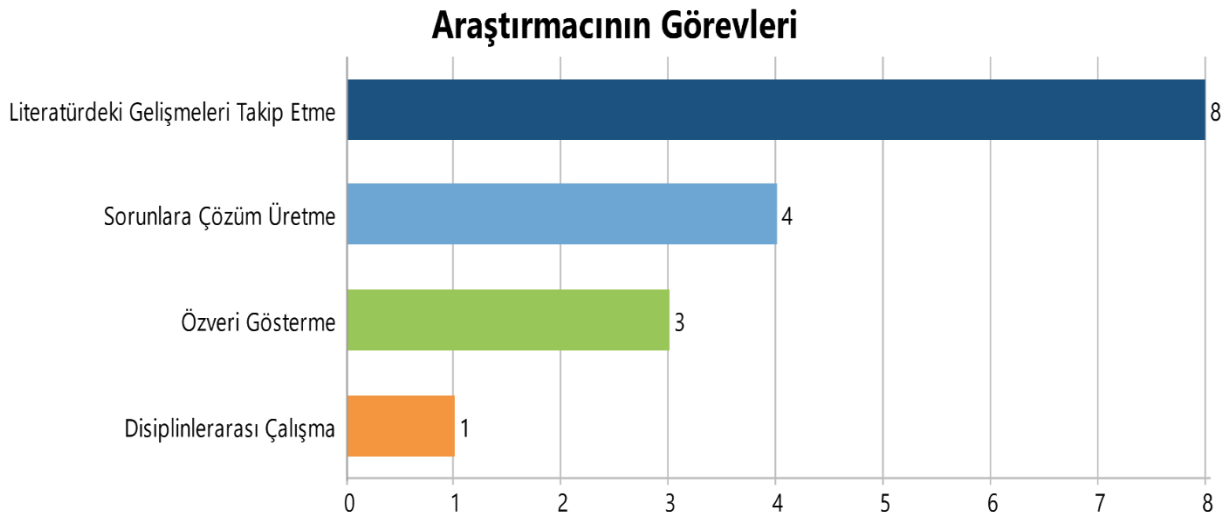

Şekil 13'te kodlardan toplamda kaç katılımcının bahsettiği gösterilmiştir. Araştırmacının Görevleri teması altında ilk olarak Literatürdeki Gelişmeleri Takip Etme veri kodu karşımıza çıkmaktadır. Bu veri kodu altında katılımcılar, araştırmacılara önerilerde bulunurken onların en önemli görevlerinden birinin literatürdeki gelişmeleri takip etmek olduğunu dile getirmişlerdir. Bu doğrultuda K3, genç araştırmacılara olan önerilerini şu şekilde sıralamıştır: *Akademik yazım konusunda mümkünse eğitim almaları; yurt dışında alanımızla ilgili yayın yapan, dil eğitimine özel dergileri takip etmeleri* […] *(K3, Konum 43)* K12 ise iyi bir akademik çalışma ortaya koyabilmek için literatüre hâkim olmanın önemine şu şekilde dikkat çekmiştir: *İyi bir veri iyi bir kaynakçayla desteklenmeli. (K12, Konum 18)*

Araştırmacının Görevleri teması altında ikinci olarak Sorunlara Çözüm Üretme veri kodu olarak sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda K3, araştırmacıların *makale yazmak için araştırma yapmak yerine var olan bir soruna çözüm üretme gayreti içinde olma bilincine sahip olmaları (K3, Konum 43)* gerektiğini dile getirmiştir. K11 ise bu doğrultuda şu ifadeleri kullanmıştır: *Bilimsel yayın, karşılaşılan bir problemin çözümüne yönelik güvenirliği yüksek çözüm önerilerinin getirilmesi ve dönemin şartlarını içeren kapsayıcı yanının bulunması ve bir konudaki belirsizliği ortadan kaldıracak mahiyette olması ile alakalıdır (K11, Konum 13).*

Şekil 14. *Araştırmacının Görevleri Kod Matris Tablosu*

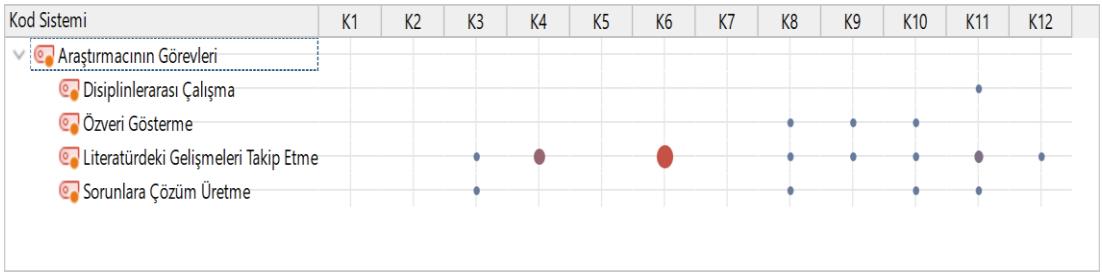

Bu tema altında öne çıkan diğer bir veri kodu ise Özveri Gösterme olarak sınıflandırılmıştır. K8 bu doğrultuda şu ifadeleri aktarmıştır: *Sabır öneririm. İnsanoğlu hüsrandadır sabrı tavsiye edenler hariç. Çünkü gerçekten bilimsel çalışma ciddi sabır gerektiren çok ayrıntı gerektiren bir iş. Çok ayrıntılara inmemiz ama bütünü de kaçırmamamız yani analitik düşünmemiz gerekiyor. Önce analitik düşünme becerisini geliştirmemiz gerekiyor. Bütün ayrıntıları görüp sonra o ayrıntıların bütünle ilişkisini oluşturmamız gerekiyor. Bunun için de dediğim gibi ayrıntılı çalışmak böyle zamana yaymak ama bazen zamanımız olmayabiliyor. Çabuk olmak ama zamanımız olmayabiliyor. Ontoloji metodoloji ve epistemoloji bilgimizin olması gerekiyor. Farklı açılardan bakabilmemiz gerekiyor. Hep şüpheci ve farklı farklı bakabilmemiz gerekiyor. Her şeyi değerlendirdikten sonra da çok açık bakabilmeli ve özgüvenli olmamız gerekiyor. Ben böyle düşünüyorum ama düşünmediğim bir şey kalmadı diyemeyiz. Bilimsel çalışma çok ciddi bir iştir. Yöntem önemli, sabır önemli fakat bütün bunların yanı sıra da işte ben ölçme araçlarımı buldum, kâğıt üzerinde çok güzel kitaba da uydurdum. Öyleyse yaptığım şey mükemmel diyemeyiz. Sürekli kontrollü ve temkinli ama kendine de güvenen bir biçimde devam etmemiz lazım. Çok yoğunlaşmamız lazım. Bilimsel çalışma odaklanma gerektirir. (K8, Konum 41-42)*

Araştırmacının Görevleri temasına ait kod matris tablosu Tablo 14'te gösterildiği gibidir. Tabloya göre katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre Literatürdeki Gelişmeleri Takip Etme veri kodunun yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir.

Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri

Şekil 15. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli*

Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri temasına ait kodlar Şekil 15'te gösterildiği gibidir. Frekanslara bakıldığında kodların katılımcılar tarafından kaç farklı yerde bahsedildiği görülmektedir. Tema çerçevesinde belirlenen veri kodları Dilin Kullanımı, Literatürün Zengin Olması, Giriş Kısmına Özen Gösterilmesi ve Bulgular Kısmının Güçlü Olması sınıflandırılmıştır.

Şekil 16. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Teması*

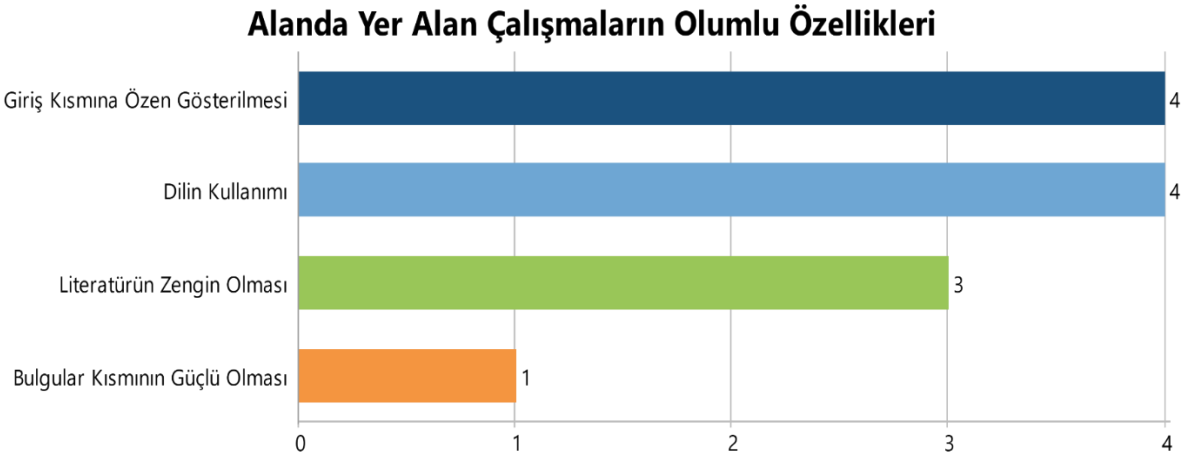

Şekil 16'de kodlardan toplamda kaç katılımcının bahsettiği gösterilmiştir. Tema altında öne çıkan veri kodlarından ilki tabloya göre Giriş Kısmına Özen Gösterilmesi olarak sınıflandırılmıştır. Bu veri kodu altında katılımcılar literatürde yer alan çalışmalarda en çok giriş kısmına özen gösterildiğini dile getirmişlerdir. K1, bu bağlamda sorulan soruya "*Giriş bölümü diyebilirim. Bunun nedeni olarak da dili kullanma becerilerinin yüksek olması gösterilebilir. (K1, Konum 44)"* şeklinde cevap vermiştir. Benzer şekilde K4 de meseleye

ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Bilimsel nitelik yönünden en güçlü bölüm giriş ve bulgular bölümü (K4, Konum 41).*

Dilin Kullanımı, bu tema altında öne çıkan diğer bir veri kodu olarak görülmektedir. Bu doğrultuda katılımcılar, alanyazında yer alan çalışmalarda dilin oldukça iyi bir şekilde kullanıldığını dile getirmişlerdir ve bunun uzmanlaşmanın bir getirisi olduğunu düşündüklerini aktarmışlardır. Bu doğrultuda K1, giriş bölümünün çalışmaların en güçlü kısmı olduğunu ve bunun dilin kullanımından kaynaklandığını şu şekilde ifade etmiştir: *Giriş bölümü diyebilirim. Bunun nedeni olarak da dili kullanma becerilerinin yüksek olması gösterilebilir. (K1, Konum 44)* Benzer şekilde K5, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Akademik yazım boyutunda Türkçe eğitimiyle ilgili araştırmalarda açıklık, anlaşılırlık, konu bütünlüğü, noktalama ve imla yönüyle fazla sorun görülmemektedir (K5, Konum 44).*

Literatürün Zengin Olması, bu tema altında öne çıkan üçüncü veri olmaktadır. Bu doğrultuda K9 şu ifadeleri kullanmıştır: *En güçlü olduğumuz yer alanyazın bence. Bazen çok detaylı bir şekilde ele alınıyor ama yine de en güçlü olduğumuz yer literatür kısmı. (K9, Konum 44)* Benzer şekilde K10 meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *Türkçe eğitimi alanındaki makalelerin konu alanının çeşitli disiplinlerine dair dağılım göstermesi ve belirli disiplinlerde yoğunlaşan yayınlara da literatürden ulaşılabilmesi memnuniyet vericidir. Söz gelimi bir konuda aynı problem durumu, temel amaç ve yöntem özelliklerini gösteren birden fazla makaleye ulaşılabilmekte, konuyla ilgili araştırmalarda kullanılabilmektedir. Bu durumdan yola çıkarak Türkçe eğitimi alanındaki araştırmacıların enerjisinin yüksek ve olumlu yönde olduğu değerlendirilebilir (K10, Konum 37).*

Tema altında ele alınabilecek son veri kodu ise Bulgular Kısmının Güçlü Olması olarak sınıflandırılmıştır. Bu çerçevede K11, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *Makalelerin belki en güçlü bölümleri belki bulgular bölümleridir… Zira o sonuçlar diğerlerine göre kısmen farklılık göstermektedir (K11, Konum 45).*

Şekil 17. *Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri Teması Kod Matris Tablosu*

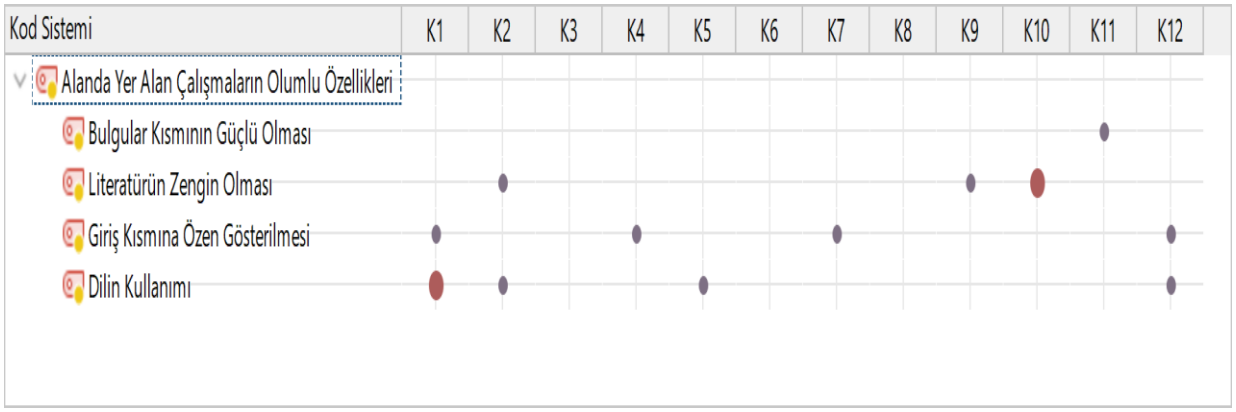

Alanda Yer Alan Çalışmaların Olumlu Özellikleri temasına ait kod matris tablosu Tablo 17'de gösterildiği gibidir. Tabloya göre görüşmeler esnasında Literatürün Zengin Olması ve Dilin Kullanımı veri kodlarının yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir.

Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri

Şekil 18. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli*

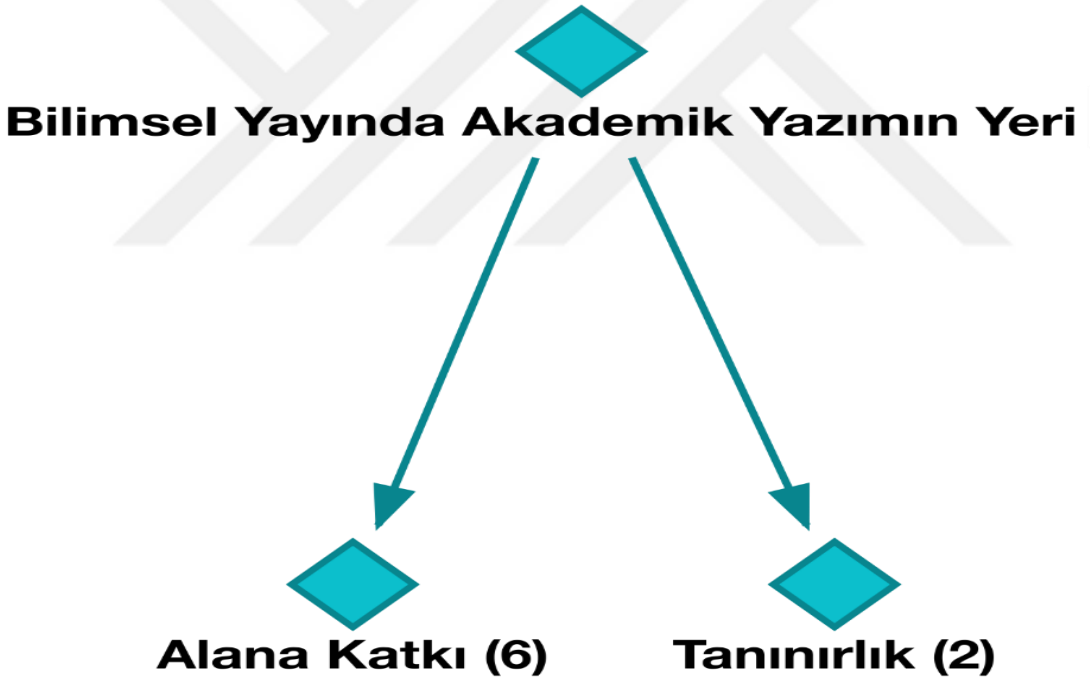

Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri temasına ait kodlar Şekil 8'de gösterildiği gibidir. Frekanslara bakıldığında kodların katılımcılar tarafından kaç farklı yerde bahsedildiği görülmektedir. Tema çerçevesinde belirlenen kodlar Alana Katkı ve Tanınırlık olarak sınıflandırılmıştır.

Şekil 19. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Teması*

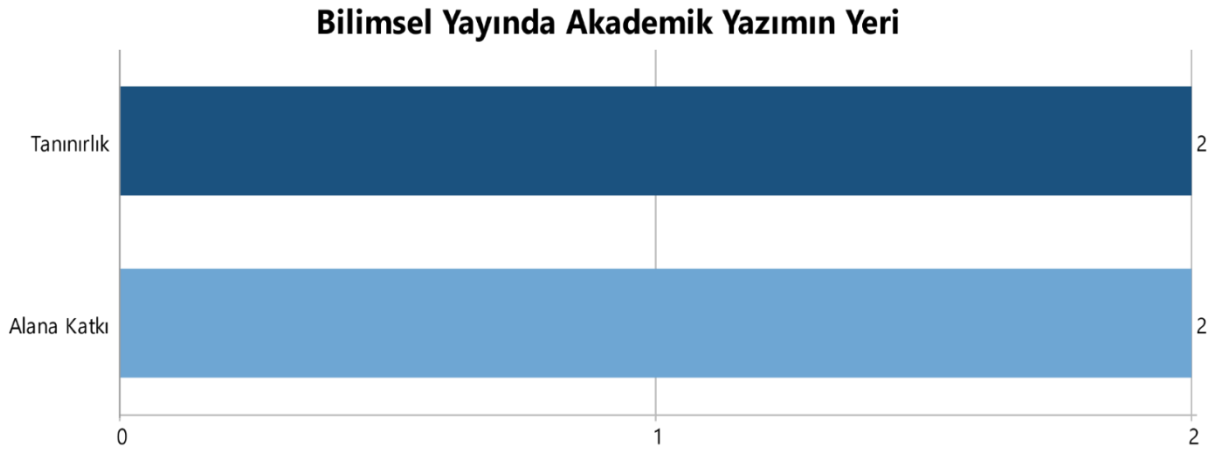

Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri temasına ait kodlar Şekil 19'de gösterildiği gibidir. Tema çerçevesinde belirlenen alt kodlar Alana Katkı ve Tanınırlık olarak sınıflandırılmıştır.

Bu tema altında katılımcılar akademik yazımın bilimsel yayını ne şekilde etkilediğini ele almışlardır. Bu doğrultuda öne çıkan veri kodlarından ilki Tanınırlık olarak sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda K3, konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Akademik yazım, bilimsel yayının okunma potansiyelini arttırır. Çünkü yayının kurallara uygun olarak sistemli yazılması okuyucuda yapılan işin ciddiyeti noktasında izlenimi kuvvetlendirir, bu durum da okuma motivasyonunu arttırır. (K3, Konum 15)* K4 ise benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Akademik yazma son zamanlarda dünyada ve Türkiye'de üzerinde durulan bir konudur. Bir makale değerlendirirken önce akademik yazma kurallarına uyulup uyulmadığına bakılır. Nedir bu akademik yazım? Yukarıda da bahsettiğimiz gibi uzmanlık gerektiren teknik ve sistematik bir alandır. Akademik yazma, raporlaştırmaya dayalı bir metin üretim sürecidir. Akademik yazma, günlük dil kullanımından farklıdır. Akademik yazma, dil ve anlatım kurallarına titizlikle uymayı gerektirir. Akademik yazıyı alan indekslerde taranan dergilerde yayınlarsanız, bu yayının okunmasına ve pazarlanmasına katkı sağlar. Son zamanlarda sosyal medyada yazıların paylaşımları makalelerin akademik pazarlamasında önemli bir role sahip olmuştur (K4, Konum 15).*

Tema altında karşımıza çıkan ikinci veri kodu Alana Katkı olarak görülmektedir. Bu doğrultuda K1, şu ifadeleri kullanmıştır: *Bir amaç için yazarsınız bu amaç içerisinde amacını destekleyecek referanslar verirsiniz. Alandaki eksikleri görmüş olarak yazarsınız ve yaptığınız çalışmanın alandaki hangi eksikleri dolduracağını düşünerek yazarsınız (K1, Konum 16).*

Şekil 20. *Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri Teması Kod Matris Tablosu*

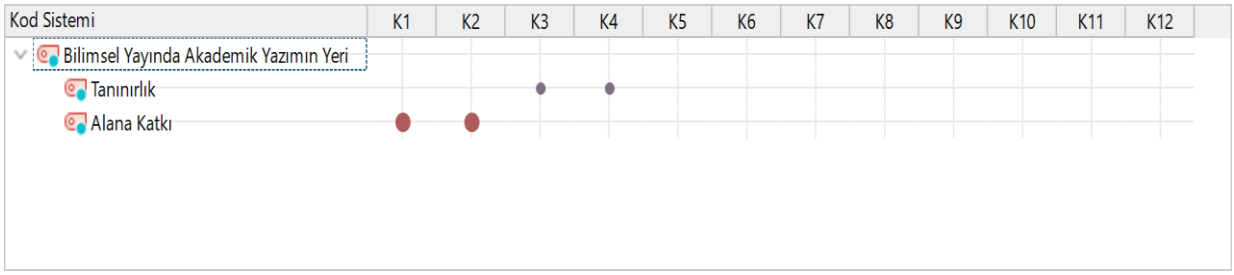

Bilimsel Yayında Akademik Yazımın Yeri temasına ait kod matris tablosu şekil 20'de gösterildiği gibidir. Tabloya göre Alana Katkı veri kodunun yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir. Kod matris tablosunda kodların katılımcı bazlı dağılımı gösterilmiştir. Daha büyük şekiller daha yoğun ifadeleri yansıtmaktadır. Tabloya göre Alana Katkı veri kodunun yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir.

Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım

Editörlerin görüşleri doğrultusunda literatürde yer alan çalışmalar olumlu ve olumsuz olarak yapılan eleştiriler tema, kod ve alt kod olarak gruplandırılmıştır. Buradan elde edilen verilen aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloya göre altı alt kod belirlenmiş ve bu kodlar kullanılma sıklığına göre sıralanmıştır.

Şekil 21. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli*

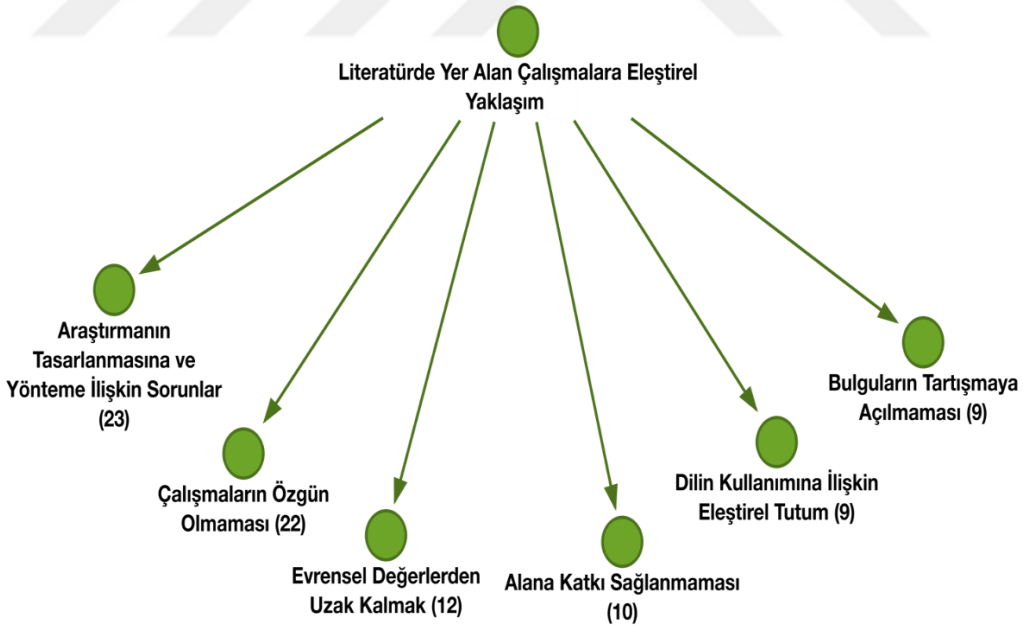

Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım temasına ait kodlar şekil 21'da gösterildiği gibidir. Frekanslara bakıldığında kodların katılımcılar tarafından kaç farklı yerde bahsedildiği görülmektedir. Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım temasında alanda yer alan çalışmaların olumsuz özellikleri ve geliştirilmesi gereken yönlerine dair görüşler yer almaktadır. Tema çerçevesinde belirlenen kodlar Araştırmanın Tasarlanmasına ve

Yönteme İlişkin Sorunlar, Çalışmaların Özgün Olmaması, Evrensel Değerlerden Uzak Kalmak, Alana Katkı Sağlanmaması, Dilin Kullanımına İlişkin Eleştirel Tutum ve Bulguların Tartışmaya Açılmaması olarak sınıflandırılmıştır.

Şekil 22. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Teması*

Şekil 22'de kodlardan toplamda kaç katılımcının bahsettiği gösterilmiştir. Bu tema altında katılımcılar literatürde yer alan çalışmalara ilişkin eleştirel tutumlarını göstermişlerdir. Tema içerisinde öne çıkan veri kodlarından ilki Araştırmanın Tasarlanmasına ve Yönteme İlişkin Sorunlar olarak görülmektedir. Bu doğrultuda K2, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir*: Bizim hocalar durumu tam algılayamamışlar. Yöntem bölümü olmalı mı olmamalı ya da yöntem bölümü neden olmalı gibi hala tam olarak anlayabilmiş değiliz. Ya da önemsemiyoruz ya da cahiliz. Bir bakıyorsun giriş bölümünü önceki makalelerden görmüş ama uygun yazmamış. Yöntemsiz makaleler çok görüyoruz bizim bölümde bu büyük eksik. Tartışmanın önemini bilmedikleri için tartışma bölümü hiç kullanmayanlar var. Bu da tartışmanın önemini bilmediklerinden. Bir de önceki makalelere bakıyorlar onlarda yok kendisi de kullanmıyor. (K2, Konum 43)* Yöntem konusundaki kaygılarını *Yöntem konusunda çok çok kötüyüz. (K2, Konum 42)* diyerek dile getirmiştir.

Tema içerisinde öne çıkan diğer bir veri kodu Çalışmaların Özgün Olmaması olarak görülmektedir. Bu çerçevede K7, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Genelde birbirini tekrar eden çalışmalarla karşılaşıyoruz. Bunun cevabını vermiştim. Hani öncelikle tekrar eden çalışmalar çok fazla. Yani bi iskelet var onun üzerinden devam etmek lazım ama birbirinin tekrarı çalışmalar oldukça fazla var. (K7, Konum 33)* K6 ise benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Ele alınan konular neredeyse aynı ve benzer konular çalışılıyor. Bunun için tekrar tekrar söylüyorum yabancı makaleler okumamız çalışmalar*

yapmamız gerekiyor. Bizim ülkeden dışarı çıkmadan bunu başarmamız zor görünüyor. Yani kafa olarak yurt dışına çıkmamız gerekiyor. (K6, Konum 31)

Evrensel Değerlerden Uzak Kalmak veri kodu altında katılımcılar bu meseleye ilişkin eleştirilerini dile getirmişlerdir. Bu çerçevede K2, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Artık Türklerin hazırladığı kongrelere bile puan verilmiyor. Akademik teşvik akademiyi çok da teşvik etmiyor. Sürekli kurallar ve sistem değişiyor. YÖK akademik hayatının gelişimini olumlu etkileyecek adımlar atmalı. Rastgele makaleler yapılıyor ve bular rastgele bir şekilde yayımlanıyor. Alan indexli vs yayınlar istiyor ancak Türkçe eğitimi çalışmalarının gönderebileceği çalışmaları gönderebileceğimiz yer yok. Var olanlarda torpille çalışıyor bunu da herkes biliyor. Bir bilimsel düzeni sağlamamız gerekiyor. (K2, Konum 47)* K12 ise benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Türkçe eğitimle ilgili evrensel değerinin olması onun ne kadar SSCI bandından yayınlanmasıyla ilgilidir. Onun ölçüsüne baktığımızda onun yeterli düzeyde olduğunu söyleyemiyoruz. Bizim şöyle bir sorunumuz var, yabancı dille yayın yapmamız çok düşük, o bir sıkıntı bizde, dil sıkıntı. Türkoloji de bu Türkçe eğitimi alanına girmiyor. Doçentliğe bakarsak kaç tane Türkçe eğitmiyle ilgili SSCI'lı yayını var? Belki 500 tane Türkçe eğitimi çalışanı var ama kaç tanesinin SSCI yayını var? Bu aslında dünyanın seni ciddiye almasıyla alakalı bir şey. (K12, Konum 36)*

Alana Katkı Sağlanmaması karşımıza çıkan diğer bir veri kodudur. Bu veri kodu altındaki katılımcı notları, özgünlük veri kodu ile yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda K8 düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: *Daha çok otoritelerin söylediğine dayandırıyoruz. Ama otoriteler hangi yetkiyle otorite olmuşlar, hangi bilgiyle olmuşlar (tabii bunların çok yetin olanları var kendini kanıtlamış olanlar var) sonuç olarak yeni bilgiye ulaşamıyoruz. Şu şunu söylemişti ben de eserde aynısını buldum. Peki aynısını bulacaksak bu çalışmayı niçin yaptık. (K8, Konum 12)* Benzer şekilde K4 de şu ifadeleri kullanmıştır: *Ele alınan konular genellikle tekrar edilen konulardır. Benzer çalışmalardır. Bir konu popüler ise sürekli o çalışıyor. Bu biraz da tembellikten kaynaklı diyebiliriz. Mesele boylamsal bir çalışma ben hiç görmedim. Eğitim fakültesine 1. Sınıftan giren bir öğrencinin müfredat içerisindeki gelişimi izlenip mezun durumu izlenebilir. Yabancı kaynaklar taranarak yeni yöntemler yeni teknikler kullanılabilir ama onu da göremedim. Sonuç olarak konular hep tekrar. Belki yöntem bilmediğimiz belki İngilizce bilmediğimizden ama tekrar hep. (K4, Konum 35)*

Dilin Kullanımına İlişkin Eleştirel Tutum karşımıza çıkan bir diğer veri kodudur. Bu doğrultuda K3, meseleye ilişkin görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Araştırmacıların önemli bir kısmının, yaklaşık yarısının, akademik yazma ilkleri konusunda çok da dikkatli davranmadığı görülmektedir. Alanımız itibarıyla yazım, noktalama ve anlatım ilkelerini çok iyi*

düzeyde bilmemiz gerekmesine karşın gelen makalelerde bu durumun göz ardı edildiği görülmektedir. (K3, Konum 37) Benzer şekilde K6 da şu ifadeleri kullanmıştır: *Akademik dil kullanımı, alanyazın, terimler ve üst dil kullanımı. Bunlar çok zayıf. Türkçe eğitimi terimlerin Arapçasını Farsçasını kullanma hastalığı var. Bu terimlerin artık Türkçesini kullanmamız gerekiyor. Metod diyor mesela ya yöntem de. Öykü var ama hikâye tahkiye şeklinde kullanıyorsun bunu yapma. Dilimize yerleşmiş kullanmayalım mı diyor tabii ki kullanma. (K6, Konum 35)*

Bulguların Tartışmaya Açılmaması karşımıza çıkan veri kodları arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda K1, meseleye ilişkin eleştirel görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *Bulgular, tartışma, sonuç içerisinde en önemli bölüm tartışma bölümüdür. Bizim ülkemiz… hatta daha net ifade olsun diye kısaltalım, sosyal bilimler alanında tartışma bölümü neredeyse yok gibidir. Bu Türkçe eğitiminin de kanayan yarasıdır. Tartışma, bulgular, sonuç diye açılan başlıktan tutun da hiç tartışma bölümü açmayan makalelere kadar her tür çalışma var. Bu aslında tartışma bölümüne gereken önemi vermediğimizi gösteriyor. (K1, Konum 28)* Benzer şekilde K8, bu veri kodu altında şu ifadeleri kullanmıştır: *En zayıf olduğumuz sonuç ve öneriler. Tartışma da diyebiliriz. Bir çalışmayı niye yaparsınız sonuç ve öneri vermek için. Mesela bilimsel araştırmacılara şunu öneriyorum ben 8. Sınıfa yaptım siz de 6. Sınıfa yapın. Bu bir öneri değil. Bir sorun üzerine çalıştıysan sorun gidermeye yönelik öneriler yapmak gerekiyor. Yani tartışma ve öneriler konusunda çok çok kötüyüz. (K8, Konum 39)*

Yazım ve İmla kurallarına dikkat edilmemesi karşımıza çıkan bir diğer veri kodudur. Bu veri kodu altında K4'ün kullandığı şu ifade oldukça çarpıcıdır: *Noktalama hataları konusunda hatasız makale bulunmamaktadır. (K4, Konum 39)* K12 de benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Valla Türkçe eğitimi olduğu halde var. Kaynakça kullanımını çok fazla bilmiyorlar. Bunun dışında yazım ve noktalama, çok ilginçtir, ben görüyorum. Diğerleri kadar olmasa da var yani (K12, Konum 38).*

Sorunlara Çözüm Üretilmemesi, tema altında karşımıza çıkan veri kodları arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda K1, şu ifadeleri kullanmıştır: *Çalışmalarda kolaycılığa kaçıldığından ve çalışmaların birçoğu birbirini takip ettiğinden dolayı sorunlara ve olası sorunlara çözümler oldukça azdır. (K1, Konum 34)* K10 da benzer şekilde şu ifadeleri kullanmıştır: *Ancak çözüme yönelik olma noktasında aynı durumun söz konusu olmadığını da söylemek gerekir. Nitekim aynı problemi ele alıp benzer sonuçların elde edildiği araştırmaların varlığı çözüm odaklılıktan uzaklaşıldığının işareti olabilir. (K10, Konum 40)*

Evrensel Değerlere Ulaşma Gayesiyle Yerellikten uzaklaşma karşımıza çıkan bir diğer veri kodudur. Bu meseleye ilişkin yalnızca K11 görüş bildirmiştir: *Türkçe öz itibarı ile yerel*

olması lazım, yurt dışı yayın mecburiyeti yerelliği öldürmektedir. Evrensel olmak güzel alma özünde yerelliğin kaybedilmemesi gerekir. Zira o zaman Türkçe Öğretmenliği, iletişim öğretmenliğine dönüşmekte, dilin kültürel boyutu kaybolmaktadır ki bu da bir dilin başına gelebilecek en büyük felaket olacaktır (K11, Konum 41).

Şekil 23. *Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım Teması Kod Matris Tablosu*

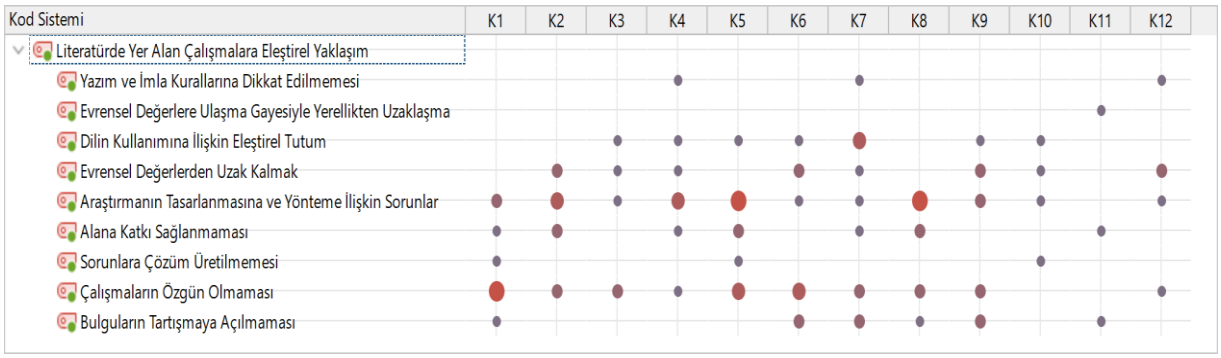

Literatürde Yer Alan Çalışmalara Eleştirel Yaklaşım temasına ait kod matris tablosu Tablo 23'te gösterildiği gibidir. Kod matris tablosunda kodların katılımcı bazlı dağılımı gösterilmiştir. Daha büyük şekiller daha yoğun ifadeleri yansıtmaktadır. Tabloya göre Dilin Kullanımına İlişkin Eleştirel Tutum, Araştırmanın Tasarlanmasına ve Yönteme İlişkin Sorunlar ve Çalışmaların Özgün Olmaması veri kodlarının yoğun biçimde tekrarlandığı görülmektedir.

Şekil 24. *Editör Değerlendirmelerine Göre Makalelerin En Güçlü Bölümleri*

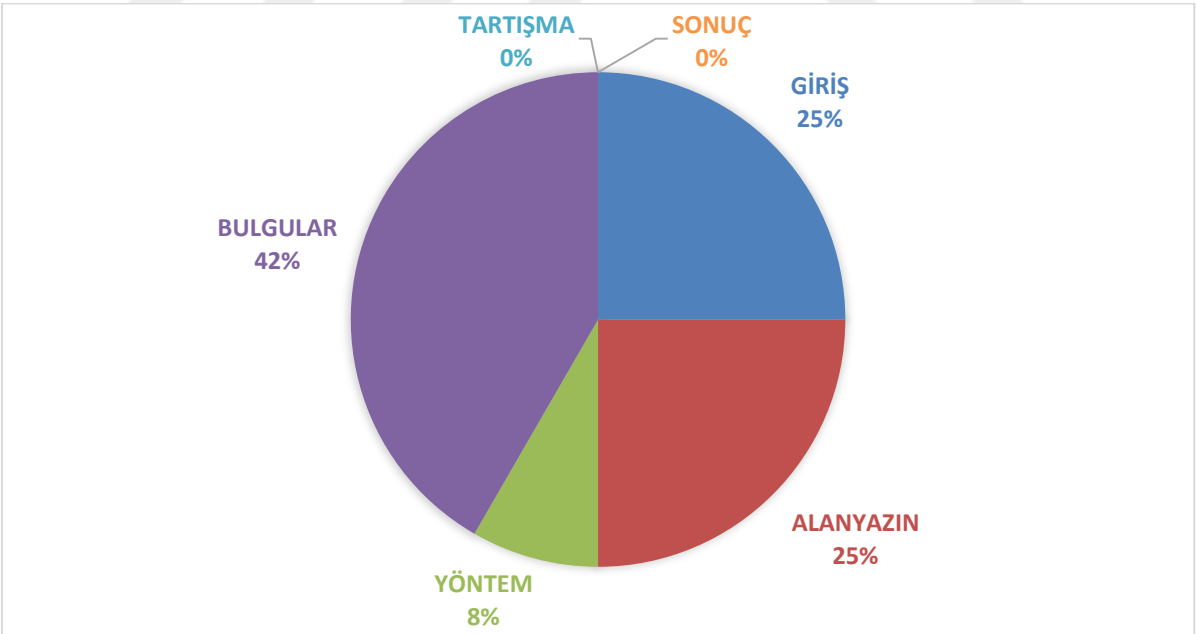

Yukarıdaki grafikte Türkçe eğitimi çalışmalarının akademik söyleme en uygun olan bölümleri yer almaktadır. Grafiğe göre bulgular ve alanyazın yazımında Türkçe eğitimi uzmanları akademik yazım kurallarına dikkat etme konusunda özverili bulunmuştur.

Şekil 25. *Editör Değerlendirmelerine Göre Makalelerin En Zayıf Bölümleri*

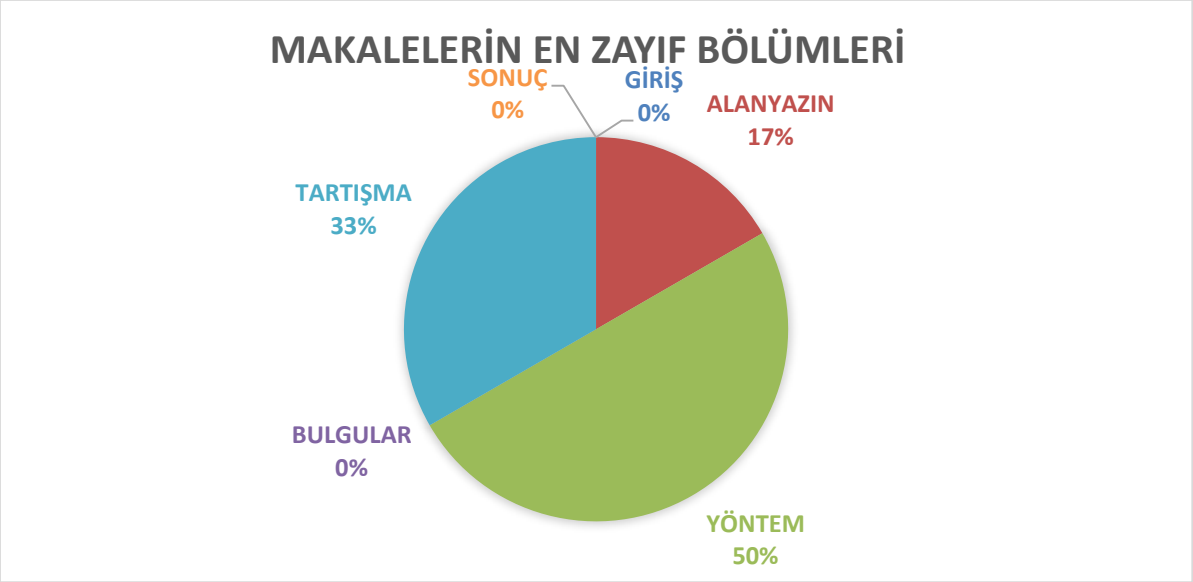

Yukarıdaki grafikte Türkçe eğitimi çalışmalarının akademik söyleme en uzak olan bölümleri yer almaktadır. Grafiğe göre Türkçe eğitimi uzmanlarının tartışma ve yöntem yazımında akademik yazma kurallarına pek dikkat etmediği görülmektedir.

Şekil 26. *Kod Bulutu*

Katılımcıların ifadelerinin yoğunluğa göre dağılımı Şekil 26'da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğunlukta kullanıldığını göstermektedir. Şekil incelendiğinde yönteme ilişkin sorunlar oldukça fazla görülmektedir. Bunu özgünlük takip etmektedir. Makaleler için en önemli sorunların "araştırma tasarımda" olduğu söylenebilir.

Hakemlerin Makaleler Hakkındaki Değerlendirmeleri

Demografik Bilgiler

Türkiye'de Türkçe eğitimi programlarına görev yapmakta olan tüm alan uzmanlarına anket gönderilmiş, geri bildirimde bulunan 201 alan uzmanının demografik özellikleri aşağıdaki gibidir. Çalışmada görüşme yapılan editörlerine bu verilerden yola çıkılarak ulaşılmıştır.

Tablo 6. *Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri*

		n	%
Cinsiyet	Kadın	72	35.8
	Erkek	129	64.2
Yaş	20-30 yaş	4	2.0
	31-40 yaş	74	36.8
	41-50 yaş	67	33.3
	50 üstü	56	27.9
Akademik Unvan	Doktor	9	4.5
	Doktor Öğretim Üyesi	106	52.7
	Doçent	61	30.3
	Profesör	25	12.4
Akademik Çalışma Alanı	Yabancılara Türkçe Öğretimi	55	27.4
	Yazma Eğitimi	105	52.2
	Okuma Eğitimi	122	60.7
	Dinleme Eğitimi	97	48.3
	Konuşma Eğitimi	92	45.8
	Dil Bilgisi Eğitimi	51	25.4
	Diğer	75	37.3

Araştırmaya katılan hakemlerin demografik özellikleri Tablo 2'de verilmiştir. Katılımcıların %64.2'si erkektir. Yaş dağılımı incelendiğinde ise %36.8'inin 31-40 yaş arasında; %33.3'ü 41-50 yaş aralığında ve 27.9'u 50 yaş üstüdür. Hakemlerin akademik unvanları incelendiğinde ise 52.7'sinin doktor öğretim üyesi, %30.3'ünün doçent ve %12.42ünün profesör olduğu tespit edildi. Akademik çalışma alanlarının dağılımları incelendiğinde ise %60.7'sinin okuma eğitimi, %52.2'sinin yazma eğitimi, 48.3'ünün dinleme

eğitimi, %45.8'inin konuşma eğitimi, %25.4'ünün dil bilgisi eğitimi alanında çalıştığı görülmüştür. Doçentlik alanları incelendiğinde ise %18.92'unun Türkçe eğitimi, %7.5'inin Türk Dili ve Edebiyatı alanında doçentlik yaptığı tespit edildi.

Tablo 7. *Katılımcıların Akademik Alandaki Deneyimleri*

		n	%
Yurt dışı deneyimi	Evet	98	48.8
	Hayır	103	51.2
Yurt dışı deneyimi evet ise süresi	1 aydan az	75	69.4
	3-6 ay	19	17.6
	7-12 ay	2	1.9
	12 aydan daha uzun	12	11.1
Şua an herhangi bir bilimsel dergide görevli misiniz	Evet	185	92.0
	Hayır	16	8.0
Akademik dergideki görev	Hakem	148	79.1
	Editör	2	1.1
	Diğer	37	19.8
Hakem ya da editörseniz, ne tür dergilerde hakemsiniz / editörünüz	Ulusal	24	12.8
	Uluslararası	45	23.9
	Her ikisi de	119	63.3
Hakem ya da editörseniz, kaç yıldır hakem/editörsünüz	0-3 yıl	54	26.9
	4-6 yıl	52	25.9
	6'dan fazla	85	42.3
Hakem ya da editörseniz,	0-5 makale	88	45.6
Yılda kaç makale inceliyorsunuz / düzenliyorsunuz	6-10 makale	80	41.5
	11-15 makale	15	7.8
	15'ten fazla	10	5.2

Katılımcıların %48.8'inin yurt dışı deneyimi yaşadığı, %51.22sinin yurt dışı deneyimi yaşamadığı tespit edildi. Yurt dışı deneyimi yaşayanların ise %59.4'ünün 1 aydan daha az bir sürede, %17.6'sının 3-6 ay; %%1.9'unun 7-12 ay; %11.1'inin 12 aydan daha uzun sürede yurt dışında kaldığı sonucuna ulaşıldı.

Hakemlerin %2'si şu an bir dergide görevli olduğunu ifade ederken; %79.1'i bu dergilerde hakemlik yaptığını, %1.1'i editörlük yaptığını; %12.8'i ulusal bir dergide görev yaptığını, %23.9'u uluslararası bir dergide görev yaptığını ve %63.3'ü her ikinde birden görev yaptığını ifade etmiştir.

Hakemlerin Makaleler Hakkındaki Değerlendirmeleri

Şekil 27. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Genel Yapısı*

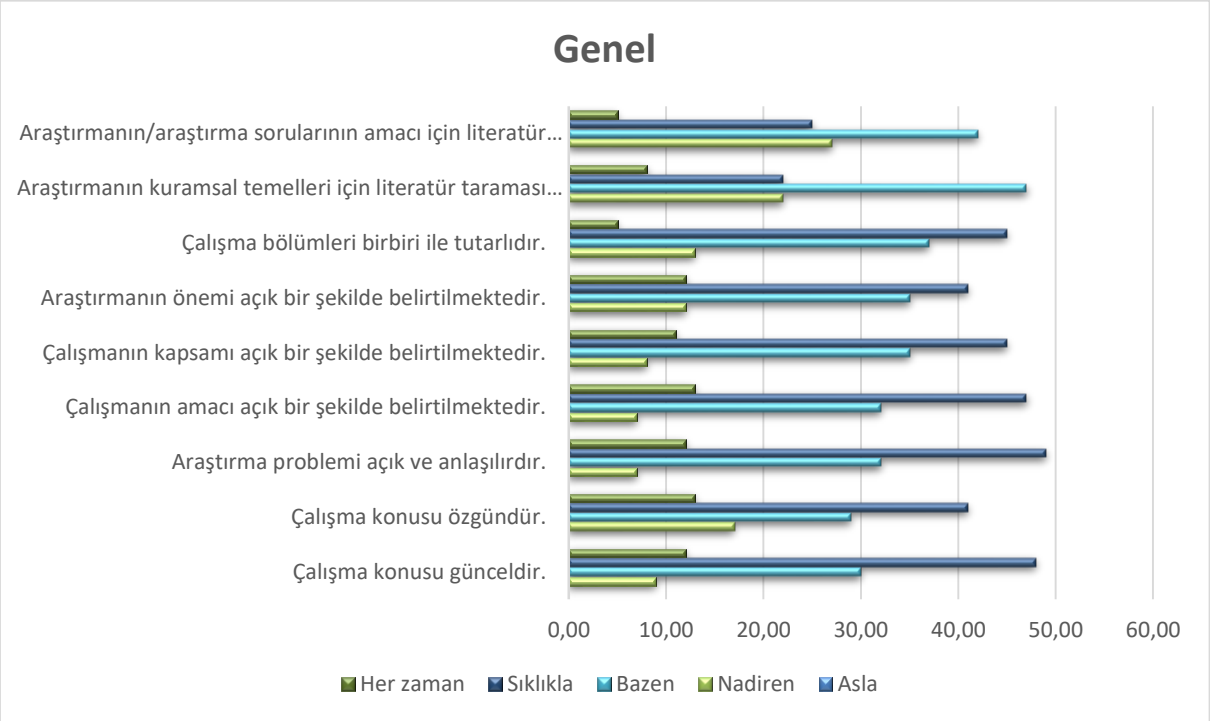

"Çalışma konusu günceldir." İfadesine hakemlerin %9'u nadiren; %30'u bazen; %48'i sıklıkla ve %12'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,63±0,82 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Çalışma konusu özgündür." ifadesine hakemlerin %17'si nadiren; %29'u bazen; %41'i sıklıkla ve %13'ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,50±0,92 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Araştırma problemi açık ve anlaşılırdır." ifadesine hakemlerin; %7 nadiren; %32'si bazen; %49'u sıklıkla ve %12'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,66±0,78 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Çalışmanın amacı açık bir şekilde belirtilmektedir." ifadesine hakemlerin; %7'si nadiren; %32'si bazen; %47'si sıklıkla ve %13'ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde

ortalaması 3,67±0,79 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Çalışmanın kapsamı açık bir şekilde belirtilmektedir." ifadesine hakemleri %8'i nadiren; %35 bazen; %45'i sıklıkla ve %11'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,58±0,81 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Araştırmanın önemi açık bir şekilde belirtilmektedir." ifadesine hakemlerin %12'si nadiren; %35'i bazen; %41'i sıklıkla ve %12'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,52±0,86 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Çalışma bölümleri birbiri ile tutarlıdır." ifadesine hakemlerin %13'ü nadiren; %37'si bazen; %45'i sıklıkla ve %5' her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,63±0,82 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Araştırmanın kuramsal temelleri için literatür taraması yeterlidir." ifadesine hakemlerin %22'si nadiren; %47'si bazen; %22'si sıklıkla ve %8'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,17±0,87 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

"Araştırmanın/araştırma sorularının amacı için literatür yeterince taranır." ifadesine hakemlerin %27'si nadiren; %42'si bazen; %25'i sıklıkla ve %5'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,08±0,86 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

Şekil 28. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerde Alanyazın Bölümü Söylem Yapısı*

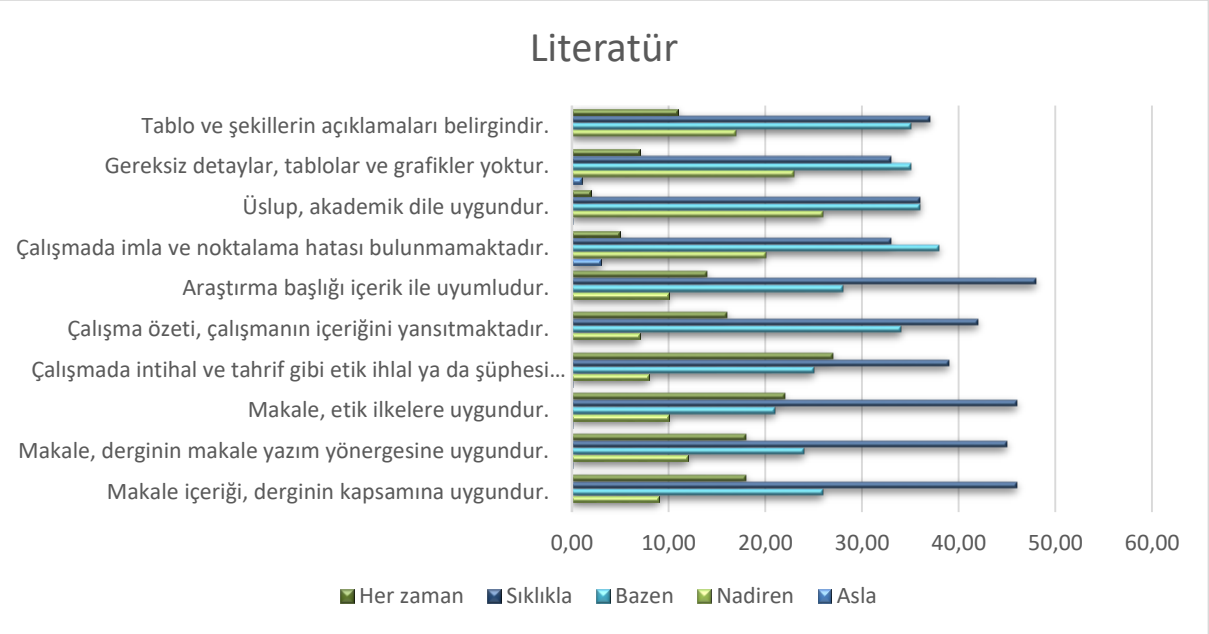

7. "Makale içeriği, derginin kapsamına uygundur." ifadesine hakemlerin %9'u nadiren; %26'sı bazen; %46'sı sıklıkla ve %18'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,74±0,86 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

8. "Makale, derginin makale yazım yönergesine uygundur." ifadesine hakemlerin %12'si nadiren; %24'ü bazen; %45'i sıklıkla ve %18'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,68±0,93 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

9. "Makale, etik ilkelere uygundur." ifadesine hakemlerin %10'u nadiren; %21'i bazen; %46'sı sıklıkla ve %22'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,80±0,92 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

10. "Çalışmada intihal ve tahrif gibi etik ihlal ya da şüphesi bulunmamaktadır." ifadesine hakemlerin %8'i nadiren; %25'i bazen; %39'u sıklıkla ve %27'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,84±0,93 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

11. "Çalışma özeti, çalışmanın içeriğini yansıtmaktadır" ifadesine hakemlerin %7 nadiren; %34'ü bazen; %42'si sıklıkla ve %16'ı her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,67±0,83 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

12. “Araştırma başlığı içerik ile uyumludur.” ifadesine hakemlerin %10’u; nadiren, %28’i bazen; %48’i sıklıkla ve %14’ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,65±0,85 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

14. “Çalışmada imla ve noktalama hatası bulunmamaktadır.” ifadesine hakemlerin %3’ü asla; %20’si nadiren; %38’ü bazen; %33’ü sıklıkla ve %5’i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,18±0,92 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

15. “Üslup, akademik dile uygundur.” ifadesine hakemlerin %26’sı nadiren; %36’sı bazen; %36’sı sıklıkla ve %2’si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,13±0,84 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

16. “Gereksiz detaylar, tablolar ve grafikler yoktur.” ifadesine hakemlerin %23’ü nadiren; %35’i bazen; %35’ sıklıkla ve %7’i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,22±0,92 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

17. “Tablo ve şekillerin açıklamaları belirgindir.” ifadesine hakemlerin %17’si nadiren; %35’i bazen; %37’si sıklıkla ve %11’i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,42±0,90 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

Şekil 29. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Yöntem Bölümü Söylem Yapısı*

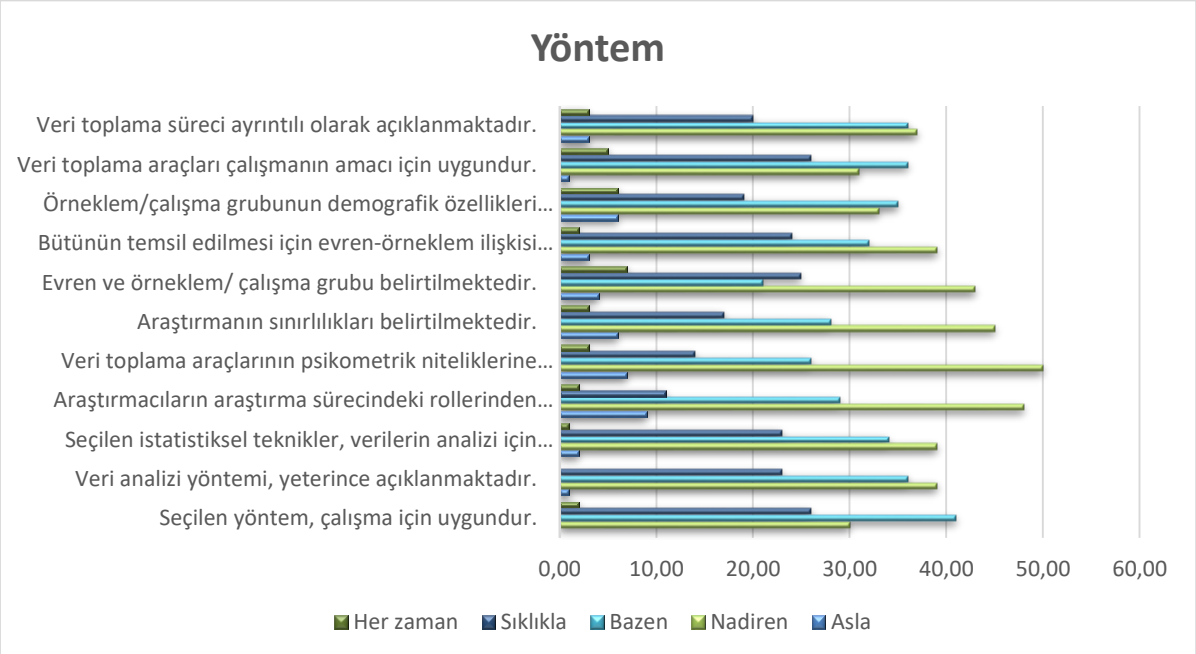

20. “Seçilen yöntem, çalışma için uygundur.” ifadesine hakemlerin %30’u nadiren; %41’i bazen; %26’sı sıklıkla ve %2’si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,01±0,82 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

21. “Veri analizi yöntemi, yeterince açıklanmaktadır.” ifadesine hakemlerin %39’u nadiren; %36’sı bazen; %23’ü sıklıkla cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,83 ±0,81 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

22. “Seçilen istatistiksel teknikler, verilerin analizi için uygundur.” ifadesine hakemlerin %2’si asla %39’u nadiren; %34’ü bazen; %23’ü sıklıkla cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,82±0,85 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

23. “Araştırmacıların araştırma sürecindeki rollerinden bahsedilmektedir.” ifadesine hakemlerin %9 asla; %48’i nadiren; %29’u bazen; %11’i sıklıkla her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,49±0,88 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının nadiren seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

24. “Veri toplama araçlarının psikometrik niteliklerine bakılmaktadır.” ifadesine hakemlerin %7’si asla; %50’si nadiren; %26’sı bazen; %14’ü sıklıkla ve %3’ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,57±0,93 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

25. “Veri toplama araçlarının psikometrik niteliklerine bakılmaktadır.” ifadesine hakemlerin %7’si asla; %45’i nadiren; %28’i bazen; %17’si sıklıkla ve %3’ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,67±0,96 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

26. “Evren ve örneklem/ çalışma grubu belirtilmektedir.” ifadesine hakemlerin %4’ü asla; %43’ü nadiren; %21’i bazen; %25’i sıklıkla ve %7’si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,89±1,06 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

27. “Bütünün temsil edilmesi için evren-örneklem ilişkisi yeterlidir.” ifadesine hakemlerin %3’ü asla; %39’u nadiren; %32’si bazen; %24’ü sıklıkla ve %2’si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,83±0,90 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

28. “Örneklem/çalışma grubunun demografik özellikleri açıklanmaktadır.” ifadesine hakemlerin %6’sı asla; %33’ü nadiren; %35’i bazen; %19’u sıklıkla ve %6’sı her zaman

cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,87±1,00 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

29. "Veri toplama araçları çalışmanın amacı için uygundur." ifadesine hakemlerin %1'i asla; %31'i nadiren; %36'sı bazen; %26'ı sıklıkla ve %5'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,04±0,92 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

30. "Veri toplama süreci ayrıntılı olarak açıklanmaktadır." ifadesine hakemlerin %3 asla; %37'si nadiren; %36'sı bazen; %20'si sıklıkla ve %3'ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,82±0,89 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

Şekil 30. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Bulgular Bölümü Söylem Yapısı*

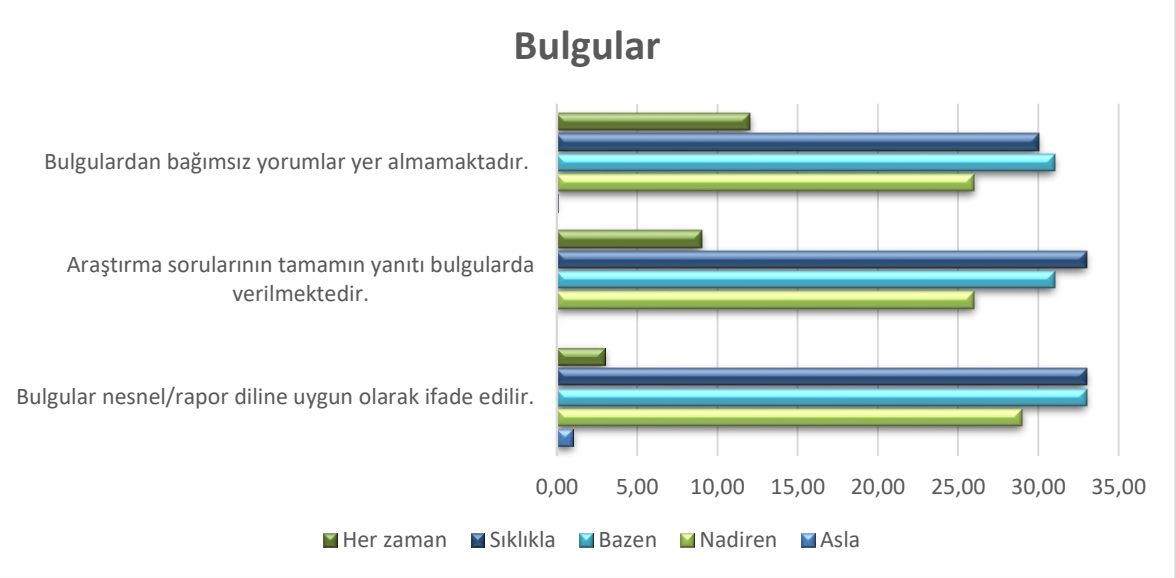

31. "Bulgular nesnel/rapor diline uygun olarak ifade edilir." ifadesine hakemlerin %1'i asla; %29'u nadiren; %33'ü bazen; %33'ü sıklıkla ve %3'ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,07±0,91 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

32. "Araştırma sorularının tamamın yanıtı bulgularda verilmektedir." ifadesine hakemlerin; %26'sı nadiren; %31'i bazen; %33'ü sıklıkla ve %9'u her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,26±0,95 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

33. "Bulgulardan bağımsız yorumlar yer almamaktadır." ifadesine hakemlerin %26'sı nadiren; %31'i bazen; %30'u sıklıkla ve %12'si her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde

ortalaması 3,27±1,00 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

Şekil 31. *Hakem Değerlendirmelerine Göre Makalelerin Tartışma, Sonuç ve Öneriler Bölümleri Söylem Yapısı*

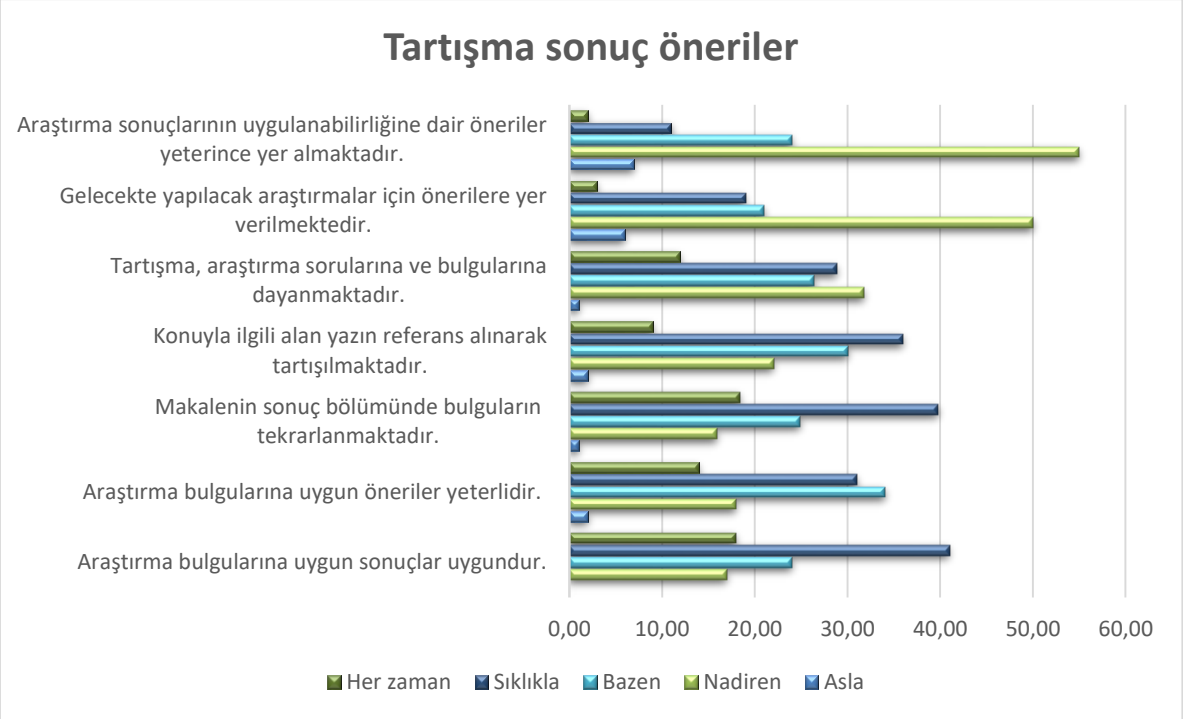

34. "Araştırma bulgularına uygun sonuçlar uygundur" ifadesine hakemlerin %17'si nadiren; %24'ü bazen; %41'i sıklıkla ve %18'i her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,60±0,97 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

35. "Araştırma bulgularına uygun öneriler yeterlidir." ifadesine hakemlerin %2'si asla; %18'i nadiren; %34'ü bazen; %31'i sıklıkla ve %14'ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,38±1,01 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

36. "Makalenin sonuç bölümünde bulguların tekrarlanmaktadır." ifadesine hakemlerin %1'i asla; %22'si nadiren; %30'u bazen; %36'sı sıklıkla ve %9'u her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,59±1,00 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının sıklıkla seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

37. "Konuyla ilgili alan yazın referans alınarak tartışılmaktadır." ifadesine hakemlerin %2'si asla; %22'si nadiren; %30'u bazen; %36'sı sıklıkla ve %9'u her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,29±0,98 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

38. “Tartışma, araştırma sorularına ve bulgularına dayanmaktadır.” ifadesine hakemlerin %1’i asla; %31.8’i nadiren; %26.4’ü bazen; %28.9’u sıklıkla ve %11.9’u her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 3,19±1,05 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

39. “Gelecekte yapılacak araştırmalar için önerilere yer verilmektedir.” ifadesine hakemlerin %6’sı asla; %50’si nadiren; %21’i bazen; %19’u sıklıkla ve %3’ü her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,64±0,98 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının bazen seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

40. “Araştırma sonuçlarının uygulanabilirliğine dair öneriler yeterince yer almaktadır” ifadesine hakemlerin %7’si asla; %55’i nadiren; %24’ü bazen; %11’i sıklıkla ve %2 her zaman cevabını vermiştir. İlgili madde ortalaması 2,45±0,86 bulunmuş ve aritmetik ortalamanın puan aralığının nadiren seçeneğine tekabül ettiği görüldü.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve SONUÇ

Genel Değerlendirmeler

Hengl ve Gould (2002) tarafından yapılan bir makalede Uluslararası Jeo-Bilgi Enstitüsü tarafından her yıl bilimsel yazma kurs verildiğinden bahsedilmektedir. Bu kurs sonucunda öğrencilerle yapılan bir çalışmayla araştırma makalelerinin yapısının nasıl olması gerektiği üzerine bir çalışma yapılarak bir şablon çıkarılmak istenmiştir. Katılımcılar, kültürel-akademik farklılıkların tartışılması için bir zemin oluşturan sekiz ülkeden ve dört kıtadan seçilmiştir. Seçim çalışmanın evrenselliğinin ve çıkan sonucun kapsayıcılığının sağlanması açısından değerlidir.

Çalışma sonucunda katılımcıların "Başlık, Yazarlar, Özet, Giriş (I), Metodoloji (M), Sonuçlar (R), Tartışma (D) ve Öneriler" başlıklarının kesinlikle olması görüşünde hemfikir olduğu görülmüştür. Daha sonra araştırmacılar bazı alt başlıklar ile yapılacak çalışmaların daha da nitelikli hale getirilebileceğini fark etmişlerdir. Bunlar "araştırma konusu ve tanımları, araştırma hedefleri (sorular), metodolojik teknikler, deneysel kurulum, çalışmanın amacı (örn. çalışma alanı), ana keşifler (analiz edilen veriler), araştırma sorularına cevaplar, sonuçların açıklaması ve öneriler ve çıkarımlar" başlıklarından oluşmaktadır. Aşağıdaki görselde bir makalenin cevaplaması gereken başlıklara yönelik şema yer almaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere genel yapı IMRAD yapısı üzerinden oluşturulmakta ve alt başlıklar da çalışmanın derinliğine yönelik bilgiler içermesi açısından da önem taşımaktadır.

Şekil 32. *Hengl ve Gould (2002)'a Göre Araştırma Makalelerinin Yapısı*

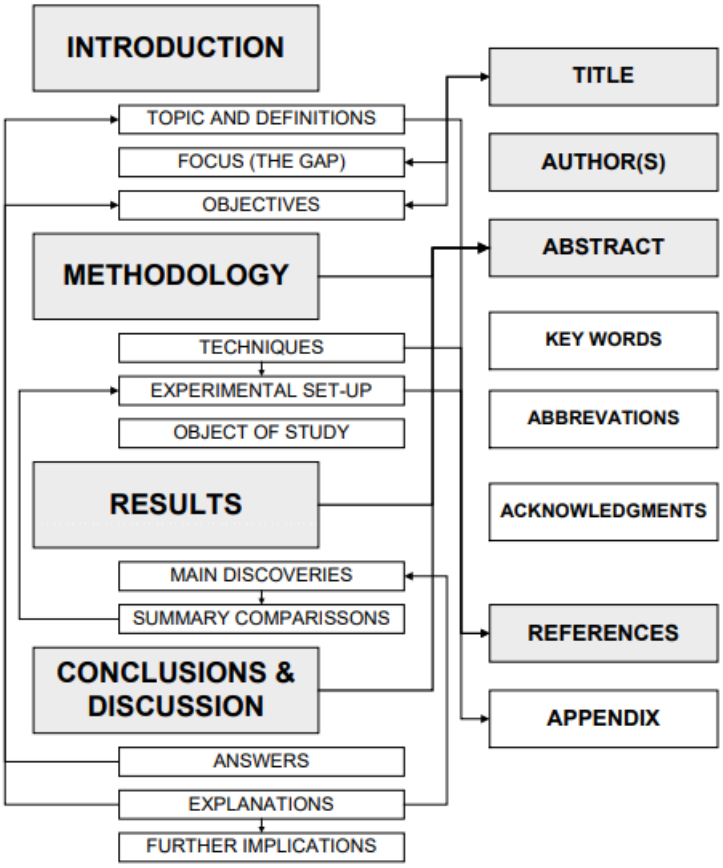

Tür analizi yoluyla gerçekleştirilen bu tez çalışmasında Türkçe eğitimi çalışmalarının uluslararası alanda kabul görmüş makale şemalarının dışında kaldığı görülmüştür. Görüşmelerde bir editörün "*Öncelikle bilimsel araştırmanın basamakları hakkında bilgi sahibi olunmalı, çalışmalarda özgünlük aranmalı"* ifadeleri Türkçe eğitimi çalışmalarında bu sorunu özetlemiştir. Makaleler incelendiğinde de aynı sorun görülmüştür. Alanyazın taraması ve ifadesinde herhangi bir ciddi soruna rastlanmasa da yöntem bölümünde özellikle neden bu yöntemin seçildiği ve alt başlıkların anlatılması hususunda önemli boyutta eksiklikler ve boşlukların yer aldığı görülmüştür.

Akkaya ve Aydın (2018) tarafından hazırlanan "Academics' Views on the Characteristics of Academic Writing" adlı makalede akademisyen görüşlerine dayanarak akademik metinlerin sahip olması gereken nitelikler ele alınmıştır. Akademisyenlere bir çalışmanın sahip olması gereken biçimsel ve dilsel özellikler, üslup ve etik ilkeler ile makale bölümlerinin (özet, giriş, yöntem, bulgular ve sonuç gibi) nasıl tasarlanması ve içeriğinin nasıl oluşturulması gerektiğine ve var olan sorunlara yönelik sorular sorulmuştur.

Bu çalışma sonucunda katılımcıların makalelerin açıklığa, akademik dile, anlaşılmazlıktan kaçınmaya ve alana hakimiyete sahip olması gerektiğinin düşünüldüğü görülmüştür. Araştırmacı tarafından yapılan tez çalışmasında hakemlere sorulan sorular

arasında çalışmanın konusunun güncelliği (%39), özgünlüğü (%46), kapsamın açık bir şekilde belirtilmesi (%42), üslubun akademik dile uygunluğu (%62) ve imla noktalama hatalarının varlığı (%23) gibi sorularda da katılımcıların (hakemlerin) Türkçe eğitimi çalışmalarında sorunlar tespit ettiği görülmüştür.

Katılımcılar, etik ilkelerin gözetilmesi gerektiği üzerine sıklıkla dikkat çekmektedir. Çalışmaların özgün olması gerektiği, intihalden kaçınılması gerektiği ve alıntıların sayısının ve ilgisinin çalışmayla doğrudan ilişkili olması gerektiği görüşündedirler. Araştırmacı tarafından yapılan bu tez çalışmasında hakemlere sorulan sorulara verilen cevaplarda çalışmada intihal ve tahrif gibi etik ihlal ya da şüphesi (%33) ve etik ilkelere uygunluk (%31) açısından da ortalama düzeyde ama yine de azımsanamayacak düzeyde sorunların varlığından bahsedilmektedir.

Katılımcılar giriş bölümlerinin yapısının konuyu, literatürü, fazlalıktan kaçınmayı, sorun ifadesini, önemini, amacı ve sınırlamaları vurgulaması gerektiğini söylemiştir. Çalışmalarda alakasız çok fazla alıntının yer aldığı, istatistiksel bilgilerin fazla olduğu ve bunun yanında makale yazarlarının yorum gücünün zayıf kaldığı sorunlara vurgu yapılmıştır. Araştırmacının yaptığı bu tez çalışmasında hakemlere sorulan problemin (%39), amacın (%39), kapsamın (%43), önem ifadesinin (%47), kuramsal temelleri için literatür taramasının (%69) ve araştırmanın/araştırma sorularının amacı için literatürün yeterince taranması (%69) ile ilgili sorulara katılımcıların verdiği cevapların diğer çalışmayla benzer olduğu ve bu eksiklerin Türkçe eğitimi çalışmaları için bir sorun olduğu söylenebilir.

Bu tez çalışması ile katılımcıların yöntem bölümlerinin sahip olması gereken nitelikler hakkında problem durumunun, çalışmanın amacının ve gerekçesinin açık, anlaşılır ve net ifadelerle verilmesi gerektiği görüşünde birleştiği görülmüştür. Bazı çalışmaların ise yanlış yöntem seçtiği ve yanlışla çalışmayı yürüttüğü belirtilmiştir. Yapılan bu tez çalışması ile hakemlere yöntem ile ilgili sorular sorulmuş ve benzer şekilde çalışmaların yöntem bölümlerinin içeriğinin sahip olması gereken niteliklerden, bunların çalışmalarda yetersiz düzeyde yer aldığından bahsedilmiştir. Seçilen yöntemin uygunluğu (%71), Veri analizi yönteminin yeterince açıklanması (%75), Seçilen istatistiksel tekniklerin verilerin analizi için uygunluğu (%41), Araştırmacıların araştırma sürecindeki rollerinden bahsedilmesi (%57), Veri toplama araçlarının psikometrik niteliklerine bakılması (%57), Evren ve örneklem/ çalışma grubu belirtilmesi (%47), Bütünün temsil edilmesi için evren-örneklem ilişkisi hakkında bilgilendirme (%47), Veri toplama sürecinin ayrıntılı olarak açıklanması (%40), konularda yöntem bölümlerinin yüksek oranlarda eksik bilgilendirme ve veri içerdiği tespit edilmiştir. Bu tespitler ortak bir görünüm sunmaktadır ve Türkçe Eğitimi ile ilgili araştırma makalelerinin tür özelliklerini yansıtmadığını ve başarılı olamadığını göstermektedir. Çünkü yöntem bölümleri

çalışmaların temel dinamiğini ve iskeletin nasıl oluşturulacağını içerir. Özellikle bazı yabancı çalışmalarda "farklı bir yöntemle farklı sonuçlara da ulaşabilmek mümkündür" gibi çalışma önerilerinin bulunması yöntemin farklı ya da yanlış olmasının araştırma bulgularına etkisinin önemini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışmaların sonuç, tartışma ve öneriler bölümlerinde çalışmanın bulgularına dair yorumlar ve alana katkı net ve açık bir şekilde belirtilmelidir. Öneriler açık, anlaşılır, uygulanabilir ve problemlere yönelik olmalıdır. Yapılan bu tez çalışmasında benzer şekilde, hakemlerin makalelerdeki tartışma bölümlerinde de eksikliklerin olduğunu söylediği görülmüştür. "Tartışma, araştırma sorularına ve bulgularına dayanmakta mıdır diye sorulduğunda katılımcıların yaklaşık %33'ü hayır cevabını vermiştir. Tartışma bölümleri araştırmacının çalışma ile elde ettiği bulguların harmanlanmasını ve düzenlenmesini içermelidir. Bulguların alanyazındaki yerinden bahsettikten sonra bu duruma yönelik okuyucu ve araştırmacılara uygun öneriler sunması gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen nitelikler bir bütün olarak ele alındığında akademik metinlerin söylem topluluğunun bilimsel metne özgü metin dünyasına yönelik beklentilerini ve bu beklentilerin metindeki hangi dilsel ve sözbilimsel düzenlemeleri (Uzun, 2001, s. 199) içerdiğini görmek mümkündür. Benzer bir çalışmada da metinsellik ölçütlerinin yani bağdaşıklık, tutarlılık, duruma uygunluk, bilgilendiricilik, kabul edilebilirlik ve metinler arasılık (Bahar, 2014, s. 231) kavramlarının bilimsel rapor oluşturmadaki öneminden bahsedilmektedir. Yine aynı çalışmada bilimsel raporların yani akademik makalelerin oluşturulmasında yazım ve noktalama, etik, dil ve üslubun da çok önemli bir konumda olduğundan (Bahar, 2014, s. 230) olduğu ifade edilmektedir. Bir metin üreticisinin metni neden oluşturduğu ve amacının ne olduğu, metnin geçerli ve güvenilir olması için neler yaptığı ile ilgili bilgileri bağdaşık ve tutarlı bir şekilde vermesi gerekir ki aynı zamanda akademik disiplininin de araştırmacıdan beklediği bu olarak literatürde kabul görmektedir.

Çocuk ve Kan (2018)'ın çalışmasında makalelerin giriş bölümleri Swales'in tekniğine göre incelenmiş ve orada da bu tez çalışmasının bulgularına paralel olarak alanyazın verisinin niteliğinin yeterli olmadığı, içeriğinin zamana göre yeterince gelişim göstermediği ve çalışmayı gerekçelendirme ve alt amaçlar belirtme gibi alt alanlarda sorunların yer aldığı belirtilmiştir.

Bulgulara Genel Bir Bakış

Bu çalışma, TÜBİTAK ULAKBİM üzerinde yer alan dergilerde yayınlanan dergilerdeki Türkçe eğitimi üzerine çalışılan makalelerin tür analizini, sosyal bağlar ile oluşturulmuş retorik hareketler çerçevesinde incelenmesi içermektedir. Bu doğrultuda

makalelerdeki retorik meseleler, sayısal tekniklerle çok boyutlu analizlerle işlenen veriler ve editör ve hakemlerden birebir aktarılarak sorgulanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada, bizzat Türkçe eğitimi araştırmacılarının deneyim ve gözlemlerinden yararlanılarak metinlerde sosyal söylem kanıtların olup olmadığı sorgulanmış ve uluslararası standartların izleri, karşılaştırmalı analiz söylemine dayalı özgün bir Türkçe çalışma külliyatından da uluslararası bir dil kullanılarak işlenmiştir. Çalışmaların retorik yapı inşası için tür analizi çalışması yapılmıştır. Böylece, araştırma makalelerinde sık ve yanlış algılanan retorik kategorilerin incelenmesi yoluyla yazılı metinlerde yer alan söylemsel geleneksel imge türleri tanımlanmış ve beklenen nedenler ve istisnai durumlar üzerinden tartışılmıştır. Bundan sonraki süreçte toplanan ve tartışılan bu bilgileri ve istatistikleri takiben araştırma problemine ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir.

Genel olarak, tüm araştırma makalelerinin yapıları neredeyse tipik bir düzende olsa da (örneğin; giriş, yöntem, bulgular, tartışma ve sonuç), çalışmadan elde edilen bulgular, sosyal ve retorik yapıların araştırma makalesi türünün her bir bölümünün oluşturulmasında kullanılan eylemler, standart makalelerden ve kullanılan yazım kurallarından önemli ölçüde farklıdır. Bununla birlikte bir araştırma makalesinin ilgili bölümünün bir başlık altında temsil edildiği, ancak bu bölüm içeriğinin genellikle beklenen tanımlanmış retorik işlevin çok ötesinde olduğu sonucuna varılabilir. Örneğin bulguların bulgular bölümünde ele alınması, içeriğe dağıtılmaması, alanyazın ve yöntem desteğinin alınmaması, bulgulardan hareketle önerilerin verilmemesi gibi sonuçların bu çalışmadan çıkarılması mümkündür.

Türkçe akademik metinlerin giriş bölümleri, kapsamlarının gözden geçirilmesi veya değerlendirilmesinden ziyade önceki çalışmaların atıflandırılarak çalışmanın niteliksel desteğe kavuşması açısından çok az derinliğe sahiptir. Tam olarak girişlerdeki teorik konusu, Türkçe eğitimi araştırma makaleleri için tartışmalı bir konudur. Bu bağlamda bulgular, önceki çalışmalar ile gündeme gelen konular arasındaki potansiyel bağlantıları belirleyerek ve daha sonra bunları duyurarak, alandaki boşluğu vurgulamadan ve araştırmanın arka planını oluşturmadan bu bölümlerde araştırma alanı yaratma konusundaki zayıf retoriği açıkça ortaya koymaktadır. Burada, argümantasyon veya değerlendirici bakış açılarının eksikliği, Türkçe akademik söyleminin hâkim örnekleri olarak ortaya çıkıyor ve bu nedenle özellikle editör ve hakemlerin söylemleri üzerinden, Türk akademisyenlerin yazılı ürünlerinde çoğunlukla kişisel olmayan bir düşünme biçimini tercih ettikleri sonucuna varılabiliyor. Swales (1990a), tür analizi planlarını oluştururken her türün kendi içinde bölüm yapısından ve bölümlerin de belli bir sistem üzerinden oluşturulduğunu vurgulamıştır. Onun bu düşüncesi ve tür yapısı üzerinden geçen onca yıla rağmen akademik söylemin bir danışma kurulu görevi görmüştür. Swales tür

oluşturma süreci için oluşturduğu hareketler içerisinde ikinci hareket olan "araştırma alanını belirli bir ölçüde oluşturma" başlığı üzerinden yapılan değerlendirme neticesinde alanyazının oluşturulması süreci yani giriş bölümünün yapısı esasiyle bulgulara ve yönteme bir alt yapı oluşturma sürecini içerdiğinden, ikinci Hareketin giriş bölümündeki eksikliği tüm bilimsel çalışma içerisinde hissedilmiş, Türkçe eğitimi çalışmalarının giriş bölümlerinin bu bağlam içerisinde yetersiz kaldığı görülmüştür. Kısaca giriş bölümleri çalışmaların yol haritasını oluşturmakta, çalışmayı destekleyici mantıksal temele oturtmakta ve problem durumlarına yönelik inandırıcı metodolojik gerekçeler oluşturma konusunda zayıf kalmıştır.

Literatürde sıklıkla tartışılan disipliner çeşitlilik nedeniyle retorik hareketlerin çeşitliliği ve bunların basit içerikle benzersizliğine vurgu yapılıyorken (Kanoksilapatham, 2003, 2005; Nwogu, 1997b), Türk akademisyenler tarafından Türkçe eğitimi üzerine yazılan araştırma makalelerinin yöntem bölümleri, önerilen tüm modeller ve standartlar, veri toplama ve analiz süreci ile ilgili spesifik ve ayrıntıların eksikliği ile birlikte literatüre göre oldukça farklılık göstermektedir. Yani araştırmacılar, bu araçlar üzerinde çalışmak yerine, çalışmanın farklı aşamaları için kullanılan metodolojik araçları ve istatistiksel ölçümleri hem tanımlamış hem de özetlemiştir. Bu bilgiler altında daha önceden de bahsedildiği gibi metodoloji bilgisinin verildiği yöntem bölümü içinde çalışmanın güvenilirliği ve geçerliğini hatta çalışmanın kapsamını tehlikeye düşürecek aynı zamanda çalışma açısından işlevsiz bilgiler verildiği görülmektedir. Bu durum Türkçe eğitimi araştırmalarının doğası haline dönmüştür.

Türkçe eğitimi makalelerinin sonuç ve ardından gelen diğer bölümlerine bakıldığında akademik dilin, akademik tür anlayışının da dışında kaldığı görülmektedir. Aslında literatürde disiplin çeşitliliği, hedef topluluk ve metodoloji, bu bölümlerin organizasyonu üzerinde büyük etkisi olan önemli faktörler olarak belirlenmiştir (Basturkmen, 2005; Kim & Lim, 2015; Kwan & Chan, 2014; Nwogu, 1997b). Ancak yine de makalelerin genel yapısı ya da şeması beklentilerin aksine fazlaca ve kesin çizgilerle sapmalar içermektedir. Bu nedenle Türkçe akademik makalelerin tartışma bölümlerine ilişkin herhangi bir değerlendirme iddia edilen faktörlerin ötesinde olacaktır. Bu noktada, mevcut çalışmanın bulguları, giriş ve metodolojideki basit genellemelere oldukça benzer şekilde, bulguların derinlemesine analizinin eksikliğinin, veriler üzerinde daha fazla değerlendirme yargısı ve açıklama yapılmadan metinlerde açıkça görüldüğünü göstermektedir. Bununla birlikte bulgular ile literatür arasında mantıksal bağ ilişkisinin eksik kaldığı da görülmektedir.

Her bulgunun kendi içinde olası sonuçları vardır. Çalışmalarda bulgular bölümü içinde sonuçlardan da bahsedilebilir ancak bu yapılmadığı gibi, sonuç bölümünde de bulgulardan yola çıkarak oluşan bir çıkarımın olmadığı çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Ayrıca,

araştırmacılar çalışmalarının sınırlamalarını tartışmaktan kaçınıyor gibi görünmektedir ve bu nedenle daha fazla araştırma için öneriler belirsizliğini korumaktadır. Genel olarak Türkçe eğitimi çalışmalarının sonuç bölümleri çok farklı yapılara sahiptir.

Makalelere gömülü üst-söylemsel eylemler veya yazarların okuyucularla ilişkiler kurmadaki duruşları açısından bulgular gizli sesin -okuyucuyla kurulan iletişimin- aşırı kullanımı ve karmaşık bir dil tasarımı ile daha farklı olma eğilimini ortaya koymaktadır. Bu süreç metinleri okunabilir olmaktan uzaklaştırmaktadır. Buna ek olarak çalışmalarda noktalama, anlatım ve yazım hataları da oldukça fazla görülmektedir ki bu da araştırma makalesinin anlaşılırlığını önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir.

Genel olarak, mevcut çalışmanın veri kaynaklarının ve elde edilen verilerin temsili göz önüne alındığında, bu çalışmayla edinilen bilgiler, Türkçe eğitimi alanındaki araştırma makalelerinde gömülü söylemsel eylemlerin ve daha da önemlisi bir kültürün retorik kodlarının anlaşılmasını derinleştirmektedir. Bunun üzerine bağlam odaklı düşünebilmek ve yorumlayabilmek için eleştirel bir tartışma ortamı sağlanmalıdır ki bu nedenle bulguların tartışılması daha doğru olacaktır.

Literatürde, akademik söylemlerin retorik ve toplumsal tutumlarını benimseyerek, bunlara uyum sağlayarak ya da kendine özgü bilimsel yapılarını içselleştip kendi yollarına giderek çalışmalarını konumlandırmak için neredeyse yarış halindedirler. Ancak Türk akademik söylemine gelince, herhangi bir tür söylemsel mücadelenin ve bu mücadeleden beslenen söylemsel psikolojinin olup olmadığı şüphelidir ve görünüşe göre bu fenomenlere dair net bir tutum literatürde yer almamaktadır.

Akademik metinlere yönelik bir söylem duruşunun oluşması için evrensel arayış devam etmektedir. Bu çalışmalar 1990lı yılların başına kadar gidiyor olsa da netlik kazanamamış, net bir sistem oluşturulamamıştır. Bu konuda en büyük engel, akademik metin yazarlarının kendi dillerine ait söylemler ve kendi kültürlerine ait sosyal olguların istemek akademik çalışmalara yansımasıyla da açıklanabilir. Bunun yanında her topluluğa ait akademik kültürlere ait doğru ya da yanlış oluşturulmuş bir akademik yazım üslubunun evrensel retorik karşısında kırılamayışı da gösterilebilir. Çok basit bir örnekle gösterilecek olursa, Türkçe bağlamında oluşturulan metinlerde nesnel dil kullanılır. Araştırmacı kendisini çalışmanın dışında ve çok uzak bir konumda tutar. İngilizce bağlamında oluşturulan çalışmalarda ise bu durum tam tersidir. Sıklıkla ben dili kullanılır. Çalışmayı yapan kişinin çalışma üzerindeki etkisinden özellikle yöntem bölümünde bahsedilir. Sadece bu dil bağlamı bile çalışmaların ana şemasından bulgularına kadar her noktayı etkilemektedir. Özellikle bu neden ile de İngiliz dili bağlamında oluşturulan çalışmalarda yöntem bölümleri daha yoğun veri içermekte, Türkçe bağlamında

oluşturulan çalışmalarda yöntem bölümleri daha çok terim anlam ve teorik bilgilerle doludur. İngiliz dili bağlamında oluşturulan çalışmalar yöntem bölümlerinde çalışmayı neden yaptığını, kendisinin ve kodlayıcının bu çalışmaya neler katabileceği ve bu çalışma ile ne kadar yetkin olduğu bilgisi verilirken, Türkçe dili bağlamında bu bilgiler yer almamakta bunun yerine ise kod nedir tema nedir gibi sorulara cevap verilmektedir.

Dilin etkisi sadece yöntem bölümde değil aynı şekilde alanyazın, bulgular, tartışma ve hatta öneriler kısmında bile farklılıklara neden olmaktadır. Bulgular yorumlanırken yurt dışı kaynaklar bunu ben diliyle yapmakta, yurt içi kaynaklarda ise 3. tekil şahıs ile yapmaktadır. Aslında burada iki farklı kültürün akademik metin oluşturmadaki iki farklı tutum görülmektedir. Bunun nedeni Türk bağlamında çalışmayı yapanın yeterince yetkin olamayacağı ile bulguları ortaya çıkaranın araştırma süreci olduğu görüşleri yer almakta, yabancı bağlamında ise araştırma sonuçlarının araştırmayı yapanın izlediği yola ve yönteme bağlı olduğu, farklı bir elde farklı bir değerlendirmenin çıkabileceği inancının hâkim olmasından kaynaklıdır.

Burada ortaya üçüncü bir sorun da çıkmaktadır. Türk araştırmacılarının farklı bir dille yayın yapabilme kaygısı ya da farklı bir dille yayın yapma duygu durumunun etkilenmesi söz konusu olmaktadır. Kültürel farklılıklar ve dil kullanım değişkenleri. Kültürel çeşitlilik ve diller arası sorunun yanı sıra, araştırmacıların metinlerindeki retorik hamleleri belirlemede bazı pratik kaygıları veya metinsel ve dilsel organizasyonlardaki kararlarının ardındaki bazı bireysel akıl yürütmelerinden bahsetmek mümkündür. Bu konuya atıfta bulunarak, yurt dışına gönderilen çalışmaların editörleri ve hakemleri, sadece yerli gibi ya da bilimsel bir tonda kullanılan anlaşılmaz sözlük-dil bilgisi ögeleri nedeniyle metinlerin nasıl okunaksız hale geldiğini tartışmaktadır. O halde bağlantılı olarak Türk akademisyenler herhangi bir retorik performans genellikle “retorik bir amaç” veya “retorik odak” (Bruce, 2008) üzerine kurulu olduğu için “topluluğun değerlerine” ya da Pathos'a (Selzer, 2004) yönelik özeni ihlal ediyor gibi görünmektedir. Yazarlar ve hedef topluluklar arasında sosyal ve anlamlı etkileşimi gerçekleştirmek. Bu bağlamda, Türk akademisyenler tarafından akademik üslubun yanlış anlaşılmasından dolayı makalelerdeki karmaşık dil, görünüşe göre de okuyucu katılımını engellemektedir.

Araştırmacıların bilimsel ve akademik geçmişleri, sosyal türlerin ve bilişsel türlerin anlamlı bir şekilde kullanılmasında daha fazla sorun olabilir. Bu bağlamda, bu türlerin işlevi hakkında farkındalık eksikliği, öğretimin teorik ve pratik yönleriyle ve sağlanan geri bildirimin türüyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca, Türk akademik söyleminin mensupları arasında çalışmalarda kullanılan araştırma tasarımı açısından anket tasarımlarının yaygın kullanımı ve bu tür

tasarımların makalelerde kullanılan metinsel ve dilsel araçlar üzerindeki olası etkisi göz önüne alındığında, bazı yapıların daha yoğun olarak kullanılması ile tür arasında bir bağlantı olabilir. Eğer makalelerin hangi yöntemi neden ve nasıl kullandıkları, bunu yaparken doğru mu yanlış mı kullandıkları gibi gömülü retorik yapının ve tür yapısının arka planına kadar incelenmiş olsaydı metinlerin güvenilirliği sorgulanır olacaktı ki bu da türler üzerine yapılan çalışmaları tehlikeye sokmaktadır (Hyland & Tse, 2012). Önemli olan metinleri tanımak için hem teoride hem pratikte bağlam ve bağlamlar üzerine çalışmalar yapmaktır (Kanoksilapatham, 2005, s. 283).

Bu çalışmadaki araştırma makaleleri üzerinden, hakem ve editör görüşleri sarmalıyla birlikte Türkçe eğitimi araştırma makaleleri söyleminin analizi, metinlerdeki retorik konularla ilgili tüm editör ve hakemler için hem teorik hem de pratik çıkarımlar üretmiştir.

Bu çalışma kullanılan materyaller ve görüşlerin tümüyle Türkçe eğitimi araştırmacılarına ait olduğu göz önüne alınırsa, çıkan sonuçların ve referansların Türkçe eğitimine yol vereceğine, araştırmaların daha fazla araştırmacıya ulaşabileceğine ve uluslararası alanda daha fazla yer edinebileceğine kanaat getirilebilir. Şöyle ki; bu araştırmada kullanılan makale değerlendirme tabloları, bir makalede olması gereken başlıklar, alt başlıklar ve yol haritalarının tümünü içermekteydi. Türkçe akademik söylemine bağlı kalarak uluslararası literatürde daha fazla okuyucuya ulaşabilmek araştırmacıların en temel araçlarından biridir. Bu tez çalışmasından yola çıkarak ve Swales gibi akademik retorik çalışmacılarının da oluşturduğu akademik düzen çizgisinde yer alınabilecek bir sistem oluşturmaktadır. Bu sistemin oluşturulması sürecine olabildiğince uzmanın olabildiğince farklı bakış açılarından dâhil olabilmesini sağlamak için de hakemlerden toplanan anket görüşleri ile editörlerden elde edilen görüşme yanıtları en temel dayanak olarak bu çalışmada yerini almıştır.

Veri oluşturma yoluyla makalelerde ele alınan retorik kategorilerin eleştirel olarak değerlendirmesi ve karakteristik görevlerin ve retorik amaçların incelenmesi, bu alan üzerine çalışan akademisyenlere -Akademik dil olarak Türkçe- pedagojik bir mesaj iletmeleri beklenmektedir. Bu sosyal ve retorik eylemlerin sahip olduğu söylemsel konumlara duyarlı olan eğitmenler, öğretimlerini araştırmacıların tür farkındalığını artırmak ve buna göre metinlerdeki tür bileşenlerini bütünsel ve analitik olarak manipüle etmek için onlara beceri kazandırmak amacıyla düzenlemelidir. Bu bağlamda türlerin birbirinden kopuk birimler olmayıp, söylemlerin bütünleşik ve konumlandırılmış parçaları olmasına özen göstermeli ve derslerin içeriğini buna göre düzenlemelidir.

Sosyal ve bilişsel türler bağlam bilgisi, epistemoloji, yazar duruşu, içerik şemaları ve retorik odak veya amaç ile ilgili geniş kapsamlı bir alanı kapsamaktadır (Bruce, 2008, s. 156). Bu bağlamda bu çalışmada kapsamdan bazı parçaları ortaya koymuş ve bu parçaları diğer

birimlerle ilişkilendirerek açık bir şekilde tartışmış ve böylece uygulayıcılara bilimsel ürünlerini bildirirken üstlenecekleri görevler hakkında bilgi verilmiştir. Bu nedenle, bu unsurların bu şekilde açıklanmasının, araştırmacıların metinlerde uygulanan söylemsel stratejiler geliştirmelerine yardımcı olabileceği düşünülmüştür.

Bu çalışmanın bir diğer katkısı ve amacı olarak da akademik dil olarak Türkçe ya da Akademik Yazma çalışmaları için açılan dersler ya da seminer gibi yapılan eğitim toplantılarında kullanılabilecek materyal ve yollar oluşturmaktır. Özellikle akademik yazma müfredatının oluşturulması ve uygulanması için ihtiyaca yönelik veri ve bilgiler de içermektedir. Bununla birlikte uygulayıcıların retorik, tür, söylem ve bağlamlar arasındaki ilişki kavramlarını sindirebilecekleri değerlendirme materyalleri de içerikte yer almaktadır. Bu bağlamda ele alındığında editörlerin ve hakemlerin retorik bakışı, ilgili temeller ve araştırma makalelerinde retorik kategorilerin ortaya çıkması hakkındaki açıklamaları, öğretim ve test materyalleri geliştirmek için temel sağlamak için iyi materyallerdir.

Yayın için makale hazırlamada editörlerin ve hakemlerin oynadığı temel rol bariz bir şekilde açıktır. Bu çalışma ile editörlerin ve hakemlerin araştırma makalelerindeki retorik konular hakkındaki gözlemlerini inceleyerek ilgi çekici bir katkı sağlayacaktır. Onların makalelerin özellikleri ve nitelikleri hakkındaki görüşleri, akademik yazının temel kavramlarını öğrenmede önemli eğitim araçlarıdır. Yayın için hazırlanan her makalenin hakemler ve editörler gözleminden geçtiğini varsayarsak, retorik bir yapının oluşturulması, bilimsel bir akademik üslubun oluşturulması süreci için çok anlamlı bir bilinç oluşturma sürecinin varlığından bahsedilebilir.

Bu çalışma ile Türkçe eğitimi söylem yapısının, makale türü üzerindeki retorik eylemlerin tartışılması üzerine oluşturulduğundan Türkçe eğitimi söylem yapısının derinine inilmesine, yapının bir temel üzerine inşa edilmesine ve kültürel etkileşim bağlamında kalarak akademik yazma materyallerinin oluşturulması yoluyla bir akademik yazım programının oluşturulmasına destek vereceği düşünülmüştür. İyi planlanmış kurslar, seminerler ve eğitim materyalleri oluşturulmaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Son olarak Türkçe eğitimi söylem yapısının tam olarak çözülmeye çalışılması için bir kapı açılması da amaçlanmıştır.

Yöntem Üzerine Çıkarımlar

Bu tez çalışması söylem analizinin araştırma makalelerinin her bölümünde kullanılan retorik ve sosyal eylemlerin derinlemesine bir analizini ne kadar iyi sağladığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda oluşturulan çalışmada bir araştırma makalesinin önemli bir bölümünün oluşumunun söylem analizinin çok yönlü doğası, söylemler ve onların yerleşik

parçaları hakkında daha kapsamlı bir bakış açısı verir (Jorgensen & Phillips, 2002; B. Paltridge, 2006; Sandelowski, 2000).

Yukarıdaki bakış doğrultusunda tür analizine dayalı bir araştırma için araştırmacı, ilgili bölümlerde kullanılması beklenen retorik hareketlerin ve adımların durumuna göre önerilen herhangi bir modeli takip etmek yerine bir içerik analizi çerçevesi kullanmayı yeğlemiştir. Bu çerçeve, bir araştırma makalesinde var olduğu varsayılan beş ana kategoriye sahip tematik olarak oluşturulmuş bir tür kodlama şemasıdır. Bu açıdan tür analizi araştırmalarında yer alan modellerin, varyasyon sorunu ve özdeşleşme sorunu nedeniyle modellerde tanımlanan hareket ve adımlardan belirgin bir şekilde sapması nedeniyle sorgulandığı (Devitt, 2015; Kanoksilapatham, 2003; Miles vd., 2018) dikkate alındığında, bir kodlama şeması kullanılması daha geçerli sonuçlar sağlayabilir. Bu nedenlerle de bu çalışma bunu ortaya koymaya çalışmıştır.

Buna bağlı olarak metinlerdeki ortak özellikleri belirlemek ve böylece yalnızca disiplinler çeşitliliği değil, aynı zamanda bağlamsal ve kültürel farklılıkları da sergilemek için, karşılaştırmalı retorik stratejisi inanılırlığını inşa etmiş ve içerik analizi araştırmalarında birçok Türkçe eğitimi araştırmaları çalışmasının hâkim sistemi olmuştur. Burada kullanılan bu teknik, araştırmacıları karşılaştırılabilir cümleler ve yapılar seçmeye zorlayarak geçerliliğini kanıtlamış böylece farklı söylemlerin sosyal üyeleri tarafından üretilen metinlere daha derin bir bakış açısı kazandırmıştır. Bu nedenle karşılaştırmalı retorik yalnızca söylemler arasında geçerli bir karşılaştırma için fiilen bir araç sağlamakla kalmamış, aynı zamanda yazılı iletişimde belirli kültürel ve sosyal kodlamanın altında yatan anlaşılır bir yol sağlar ve böylece tür eğitimi için bir öğretim aracı olmuştur.

Bu çalışmada kullanılan istatistiki veriler çok yönlü boyutla incelenmiş, sadece Jamovi ile değil, oluşturulan kodlamalar Maxqda ile de kategorize edilmiş, kodlayıcılarla birlikte üç farklı boyuttan gelen veriler harmanlanmıştır. Büyük ölçüde frekanslara bağlı olan önceki tür çalışmalarının aksine, bu istatistiksel analiz yoluyla artan frekans sayımı, bu çalışma bulguların geçerliliğini kanıtlamıştır. Bu çalışmaların yoğunluğu Türkçedeki akademik bir yapının güçlendirilmesi, sosyal etkenler bağlamında oluşturulan retorik yapının sağlamlaştırılması ve derinleştirilmesi de sağlanmıştır. Bilimsel çalışmaların uluslararası alanyazında nasıl bir retorik yapıya sahip olduğunu ve türce eğitimi makalelerinin Türkiye dışında daha fazla yer edinebilmesini sağlayacak bir yol haritası çıkarabilmek için hazırlanan bu tez çalışmasında Türkçe eğitimi makalelerinin yurt dışında da önemli bir yer edinebilmesi, araştırmaların uluslararası literatüre de daha fazla ulaşabilmesi için yabancı literatürdeki tüm tür analizi temel mihenklerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışma aynı zamanda, görüşmelerin söylem analizi için belirli noktaları ve retorikleri yakalamak ve gerçekte neyin, nasıl ve neden yapıldığına dair ayrıntılı sorgulama yoluyla söylemlerin sosyal ve kültürel gerçeklerini ortaya çıkarmak için güçlü araçlar olduğunu da göstermiştir. Sözlü metinlerin daha samimi ifadeler içerdiği, daha ayrıntılı veriler barındırdığı bir gerçektir (Creswell, 2011). Bu tez çalışması için de yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılmış olması, editörlerin kendilerinde barındırdığı sorunlar ve kaygıların daha anlamlı ortaya çıkarılmasına katkı sağlamıştır.

Son 50 yılda, yazılı metinlerin analizine yönelik birçok yaklaşım ve çerçeve geliştirilmiştir. Bir dizi disiplin alanını aşar ve çok çeşitli disiplin varsayımları ve çalışma prosedürlerinden yararlanır. Bu yaklaşımlar, dilbilim veya uygulamalı dilbilim alanlarıyla sınırlı değildir; daha ziyade, söylem analizi için bir sınırlayıcı olarak "dilbilimsel" terimi, belirli bir disiplin alanından ziyade yalnızca metne odaklanmayı gösterir. Aslında söylem çalışmaları kapsamını yazılı söylemin yapısal analizleriyle sınırlamak bile zor bir meydan okumadır (Kaplan & Grabe, 2002, s. 167). Sözlü veriler, doğal olarak meydana gelen olayları detaylandırmanın doğru yolu gibi görünmektedir ki bu nedenle en az yazılı metinler kadar değerlidir.

İnsanların metinleri nasıl yorumladıklarına ilişkin fikirler, ikinci dil okuma öğretimi ve dinlediğini anlama konusundaki yukarıdan aşağıya yaklaşımlarla ilgili olabilir (Basturkmen, 2005, s. 46). Yukarıdan aşağıya yaklaşımlar, öğrencileri bir metni anlamalarına yardımcı olmak için arka plan bilgilerini kullanmaya teşvik eder. Richards (1990) yukarıdan aşağıya yaklaşımları, anlamayı, anlama ulaşmak için seslerden kelimelere ve cümlelere kadar ardışık dil seviyelerini çözme süreci olarak gören aşağıdan yukarıya yaklaşımlarla karşılaştırır. Hoey (1994) okuduğunu anlama sürecini şu şekilde açıklamaktadır:

> Okuyucular bir metinle etkileşime girdikçe metnin nasıl gelişeceğine dair hipotezler kurarlar ve bu hipotezler okumaya devam ederken metni anlamalarına ve yorumlamalarına yardımcı olur… Bu nedenle, öğrencilerin uygun hipotez oluşturma becerilerini geliştirmeleri ve okumayı yalnızca dil pratiğinde bir alıştırma olarak görmemeleri için teşvik edilmeleri gerekir. (s. 31)

Yukarıdan aşağıya bir bakış açısından, arka plan bilgisi, söylemin konusu, durum ve senaryo bilgisi dâhil olmak üzere bir dizi biçim alabilir (Richards, 1990, s. 44). Ayrıca metin düzenleme kalıpları bilgisini de içerebilir. Son olarak, bu tez, tür analizi yoluyla ilin retorik işlevlerinin ardışık düzeylere yönelik kodları çözerek yukarıdan aşağıya bir bakış açısıyla metinlerdeki iletişimsel pratiklerin ve dolayısıyla söylemsel izlerin ayrıntılı bir tanımını üretmiştir.

Mevcut Çalışmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Bu tez bazı sınırlamalarla karşı karşıya olduğundan, söylem analizi yapmanın diğer tekniklerinin ve bakış açılarının entegrasyonunu gerektirmektedir. Çünkü içerikte bazı sorunlar ve sorular cevapsız kalmaktadır.

Birçok ülkede birçok araştırmacı tarafından tür analizi çalışmaları yapıldı. Araştırmacı bu tez çalışması için de yurt dışı çalışmalar referans olarak kullanılmış olsa da tez çalışmasının neredeyse tamamında da belirtildiği gibi kültürel sosyal bağların retorik çalışmaları etkilediği, dil yapısının ise okuyucuya aktarmada farklılıklar oluşturduğu tekrar belirtmekte fayda olduğunu düşünmektedir.

Bu çalışmadaki tartışma, diğer bağlamlar için genelleştirilebilir istatistiklerle ikna edici olsa da bazı sorunlar da içermektedir. Türk akademik söyleminde fark edilen ve diğer söylemlerdeki yerleşik düsturlardan açıkça ayrılan diğer özellikler içermektedir. Bu özelliklerden bazıları alternatif açıklamalar yoluyla tartışmayı açarak ele alınabilir. Bununla birlikte, araştırma makalelerinin bağlama özgü ve kültüre özgü doğasının, araştırma kavramsallaştırmalarıyla veya kültürel kodlar ile bilimsel gerçekler arasındaki çatışmalarla bağlantılı olup olmadığı hala tartışmalıdır. Yani araştırmacının içinde bulunduğu sosyal yapının, araştırma yapısına etkisinin ortadan kaldırılabilmesinin gerçekliği hala sorgulanmaktadır. Bu nedenle metinlerde ilişkisel olarak oluşturulmuş tutumlar hakkında veriler elde etmek için etnografik bir yöntem veya saha çalışması uygulamak faydalı olabilir. Bu bağlamda, bu çalışma metinlerdeki bazı sosyal türlere odaklanma ile sınırlandırılmıştır. Yine yazarların kişisel deneyimleriyle bağlantılı herhangi bir veri, aynı zamanda, mevcut çalışmada gözlemlenen eylemleri tamamlamak için yazarların kendi gerekçelerini göstermek için söylem temelli görüşmeler yoluyla bilimsel yazılı iletişimde kullanılan retoriğin anlamlı bir özeti olabilir. Anadili Türkçe olan araştırmacıların kendilerini çalışmanın dışında tutarak sadece çalışmayı 3.tekil şahıs ifadeyle oluşturması başka bir dilde ya da tür araştırmalarında rastlanır bir durum değildir. Özellikle Avrupa merkezli çalışmalarda araştırmacı da çalışmanın içinde yer almaktadır. Eğer bir kodlayıcı ile çalışmayı yaptıysa 1.çoğul şahıs ile tüm ifadelerini kurmaktadır. Böylece araştırmacı çalışmayı daha fazla benimsemekte, çalışmanın kendi görüşleri doğrultusunda oluşturulduğu mesajını okuyucuya iletmekte, başka birinin başka bir bakış açısıyla bakarak daha farklı bulgular elde edebileceği kanaati içerisinde olduğunu da çalışmanın öneriler kısmında vermektedir.

Tür analizi açısından mevcut analizde tek disiplinde incelemeler yapılmıştır. Bunun yanında Türkçe eğitimi çalışmalarında ya da diğer disiplinlerde Türkçe eğitimi çalışmaları da yer almaktadır. Bu bağlamda bakıldığında diğer alanlarda tür analizi çalışmaları hız

kazandığında, disiplinler arası tür çalışmalarının yapılması, yapılan bu çalışmanın desteklenmesi ya da hatalarının düzeltilmesi açısından da faydalı olacaktır. Bu tez çalışmasının sınırlılığı tek boyutlu olması ve tek bir şablon kriterleri ile değerlendirme yapması olarak düşünülmektedir. Bu çalışmanın zaman içerisinde tekrarlanması önerilebilir, genellemenin daha sağlıklı yapılabilmesi için daha büyük gruplar üzerine çalışmalar yapılabilir, puanlamalar için daha fazla kodlayıcı kullanılabilir.

Çoğu "korpus dilbilimi" tamamen meraktan üzerine çalışmaktadır. Dil tanımını ve teorisini geliştirmeyi amaçlar ve uygulamalı dilbilimin görevi bu çalışmanın pratik uygulamalarla olan ilişkisini değerlendirmektedir. Derlem verileri, dil kullanımını doğru bir şekilde tanımlamak için gereklidir ve sözlük, dil bilgisi ve anlambilimin nasıl etkileşime girdiğini göstermiştir. Aslında, metinlerde sıkça kullanılan sözlük-dilbilgisel birimlerin ve diğer dil örneklerinin ayrıntılı bir şekilde tanımlanması için, derlem dilbilimine dayalı çalışmalar, yazılım programları aracılığıyla dil kullanımına ilişkin gözlemlenebilir kanıtlar sağlayabilir (Davies & Elder, 2004, s. 106) ve dolayısıyla dilsel ögelerin ve retorik işlevlerin nasıl etkileşime girdiğine dair daha genelleştirilebilir sonuçlar çıkarmak mümkün olabilir. Bu vesile ile de öğretim materyalleri oluşturma ve akademik tür üzerine program oluşturmada yardımcı olabilir.

Bu tez çalışmasına ait sonuçlar ve bu sonuçlara ait öneriler diğer disiplin alanları ile de benzerlik göstermektedir. Aydın ve Baysan (2018) tarafından yazılan "Lisansüstü öğrencilerin akademik yazma becerilerine ilişkin algıları: Bir metafor analizi çalışması" adlı makale çalışmasında öğrencilerden akademik yazı nedir sorusuna yönelik cevaplar istenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara yönelik olarak "lisans ve lisansüstü öğrencilerine yönelik "ileri yazma teknikleri" içeren etkinlik ve uygulamalara önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda Akademik yazma ve retorik gibi konularda Türkçe eğitimi gibi diğer sosyal bilimler disiplinlerinin de önemli eksikliklerinin olduğu, lisansüstü ders olarak akademik yazma ve retorik dersinin zorunlu ve gerekli olacağı kanısı ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak bu mevcut çalışmada karşılaşılan sınırlılıklara rağmen, temel olarak bilgi dağılımı kabul edilmiş yapıları olarak düşünülen makalelerinde iletişimsel olarak retorik ve sosyal-söylemsel- edimleri söylem analizinin temel ilkeleri üzerinde tanımlayarak, çeşitli çıkarımlarla bilim adamları, araştırmacılar ve Türkçe eğitimi akademik yazma müfredat tasarımcılarından yararlanarak mevcut çalışmanın ve önceki çalışmaların bulgularının ötesinde ayırt edici öngörü sunmuştur. Tezin kapsamında hem materyallerin yer alması hem de bu materyallerin hem oluşturucuları hem de kullanıcıları yer aldığından içerikte çok yönlü bir analizin yer aldığını söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

Akalın, Ş. H. (2009). Türk dili dünya dili. *Türk Dili*, *687*, 204.

Akbayır, S. (2004). *Metin bilgisi: Okuma, anlama, yorumlama, çözümleme*. Deniz Kültür Yayınları.

Akkaya, A., & Aydın, G. (2018). Views of academicians on traits of academic writing. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, *13*(2), 128–160. https://doi.org/10.29329/epasr.2018.143.7

Alat, S. (2020). *Sosyobilimsel konular bağlamının sınıfta kullanılan söylem desenleri ve iletişim yaklaşımları üzerine etkisinin araştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.

Albers, C. A., Floyd, R. G., Fuhrmann, M. J., & Martínez, R. S. (2011). Publication criteria and recommended areas of improvement within school psychology journals as reported by editors, journal board members, and manuscript authors. *Journal of School Psychology*, *49*(6), 669–689. https://doi.org/10.1016/j.jsp.2011.10.002

Alfonso, F., Adamyan, K., Artigou, J. Y., Aschermann, M., Boehm, M., Buendia, A., Chu, P. H., Cohen, A., Dei Cas, L., Dilic, M., Doubell, A., Echeverri, D., Enç, N., Ferreira-González, I., Filipiak, K. J., Flammer, A., Fleck, E., Gatzov, P., Ginghina, C., … Lüscher, T. F. (2017). Data Sharing: A New Editorial Initiative of the International Committee of Medical Journal Editors. Implications for the Editors' Network. Içinde *Revista Portuguesa de Cardiologia* (C. 36, Sayı 5, ss. 397–403). Sociedade Portuguesa de Cardiologia. https://doi.org/10.1016/j.repc.2017.02.001

Alkan, V., Selçuk Şimşek, S. Ş., & Armağan Erbil, B. (2019). Karma yöntem deseni: öyküleyici alanyazın incelemesi. *Journal of Qualitative Research in Education*, *7*(2), 1–24. https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.5m

Altınörs, A. (2000). *Dil felsefesi sözlüğü* (1. baskı). Paradigma Yayınları.

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)*. American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/0000165-000

Anderson, L. (2013). Publishing strategies of young, highly mobile academics: the question of language in the European context. *Language Policy*, *12*(3), 273–288. https://doi.org/10.1007/s10993-013-9272-0

Anthony, L. (1999). Writing research article introductions in software engineering: How accurate is a standard model? *IEEE Transactions on Professional Communication*, *42*(1), 38–46. https://doi.org/10.1109/47.749366

Argunşah, M. (2019). Bilim dili Türkçe. Içinde C. Akın (Ed.), *Türk dilinin çağdaş sorunları ve çözüm önerileri* (1. baskı, s. 170). Kesit Yayınları.

Aristoteles. (1995). *Retorik (Çev. Mehmet Doğan)*. Yapı Kredi Yayınları.

Arıcı, A. F., & Kaldırım, A. (2015). 21. yüzyılda bir medeniyet ve bilim dili olarak Türkçe: Sorunlar ve çözümler. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 269–284.

Atalay, B. (1942). *Türk dilinde ekler ve kökler üzerine bir deneme*. Türk Dil Kurumu.

Ayata, C. Ş. (2014). *Bilimsel metin üretimi*. Papatya Yayıncılık.

Aydın, G., & Baysan, S. (2018). Perceptions of postgraduate students on academic writing skills: A metaphor analysis study. *Journal of Language and Linguistic Studies*, *14*(2), 212–239. www.jlls.org

Babor, T. F., Edwards, G., Stockwell, T., & West, R. (1996). Inside Addiction: peering into the editorial review process. *Addiction (Abingdon, England)*, *12*(91), 1757–1763.

Bahar, M. A. (2014). Lisansüstü eğitimde akademik yazma ve önemi. *International Journal of Language Academy*, *2*(4), 209–233. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425

Balcı, H. A. (2006). Metin dilbilim açısından bir çözümleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *1*(21), 191–204.

Barthes, R. (2015). *Le bruissement de la langue essais critiques IV*. Points.

Basturkmen, H. (2005). *Ideas and options in English for specific purposes* (1. baskı). Routledge.

Bazerman, C. (1994). Systems of genres and the enactment of social intentions. Içinde A. Freedman & P. Medway (Ed.), *Genre In The New Rhetoric* (ss. 79–101). Routledge.

Beatty, S., Stewart, C. J., & Cash, W. B. (1986). Interviewing: Principles and practices. Içinde *Journal of Marketing Research* (C. 23, Sayı 1). https://doi.org/10.2307/3151783

Belcher, D. D. (2007). Seeking acceptance in an English-only research world. *Journal of Second Language Writing*, *16*(1), 1–22. https://doi.org/10.1016/J.JSLW.2006.12.001

Benfield, J. R., & Feak, C. B. (2006). How Authors Can Cope With the Burden of English as an International Language*. *Chest*, *129*(6), 1728–1730. https://doi.org/10.1378/CHEST.129.6.1728

Benveniste, É. (1995a). *Genel dilbilim sorunları, (Çev. Erdim Öztokat)*. Yapı Kredi Yayınları.

Benveniste, É. (1995b). *Genel dilbilim sorunları (Çev. Erdim Öztokat)*. Yapı Kredi Yayınları.

Berkenkotter, C., & Huckin, T. N. (1995). *Genre knowledge in disciplinary communication cognition/culture/power*. Routledge.

Bhatia, Vijay K. (1993). *Analysing genre: Language use in professional settings*. Longman.

Bhatia, Vijay K. (2002). A generic view of academic discourse. Içinde J. (ed.) Flowerdew (Ed.), *Academic Discourse* (ss. 21–39). Harlow.

Bhatia, Vijay K. (2014). *Analysing genre: Language use in professional settings*. Taylor & Francis.

Biber, D. (1992). The multi-dimensional approach to linguistic analyses of genre Variation: An overview of methodology and findings on JSTOR. *Common Methodologies in Humanities Computing and Computational Linguistics*, *26*(5), 331–345. https://www.jstor.org/stable/30204629?seq=2#metadata_info_tab_contents

Bilen, S. K. E. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe alanındaki yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerinin sözbilimsel yapı özellikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

Birer, B. (2015). *Türkçeyi̇ yabancı di̇l olarak öğrenen bi̇reylerin yazılı metinlerinde konu sürekliliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.

Bocanegra-Valle, A. (2014). English is my default academic language: Voices from LSP scholars publishing in a multilingual journal. *Journal of English for Academic Purposes*, *13*, 65–77. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2013.10.010

Bogdan, R., & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for Education: An introduction to theories and methods: United states edition* (5. baskı). Pearson Education Limited.

Bohannon, J. (2013). Who's afraid of peer review? *Science*, *342*(6154), 60–65. https://doi.org/10.1126/science.342.6154.60

Börekçi, M. (2006). Atatürk, dil ve kültür. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, *12*(31), 15–21.

Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*. Eser Ofset.

Börekçi, M. (2015). Söz dizim kuramları bağlamında Türkçe söz dizimi. *Journal of Turkish Studies*, *10*(Volume 10 Issue 16), 355–355. https://doi.org/10.7827/turkishstudies.8986

Börekçi, M., & Tepeli, Y. (2013). İşlevsel dilbilim yaklaşımıyla Türkçede sözcük türleri üzerine. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, *2*(7), 93–102.

Brett, P. (1994). A genre analysis of the results section of sociology articles. *English for Specific Purposes*, *13*(1), 47–59. https://doi.org/10.1016/0889-4906(94)90024-8

Briggs, C. L. (1986). *Learning how to ask*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9781139165990

Brinker, K. (2010). *Linguistische textanalyse : eine Einführung in grundbegriffe und methoden* (C. 2, Sayı 1, s. 161). Schmidt.

Briones, R. R. Y. (2012). Move analysis of philosophy research article introductions. *Philippine ESL Journal*, *9*(1), 56–75.

Bruce, I. (2008). Cognitive genre structures in Methods sections of research articles: A corpus study. *Journal of English for Academic Purposes*, *7*(1), 38–54. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2007.12.001

Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: how is it done? *Qualitative Research*, *6*(1), 97–113. https://doi.org/10.1177/1468794106058877

Buckingham, L. (2014). Building a Career in English: Users of English as an Additional Language in Academia in the Arabian Gulf. *TESOL Quarterly*, *48*(1), 6–33. https://doi.org/10.1002/tesq.124

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. baskı). Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (19. baskı). Pegem Akademi.

Candlin, C. N., & Hyland, K. (1999). *Writing: texts: Processes and practices* (1. baskı). Routledge.

Cargill, M., & O'Connor, P. (2009). Writing scientific research articles: Strategy and steps. Içinde *Veterinary Pathology* (C. 46, Sayı 5). Blackwell Publishing Inc. https://doi.org/10.1177/030098580904600502

Casal, J. E., & Kessler, M. (2020). Form and rhetorical function of phrase-frames in promotional writing: A corpus- and genre-based analysis. *System*, *95*, 102370. https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102370

Ceccarelli, L. (2009). Rhetorical criticism and the rhetoric of science. *Western Journal of Communication*, *65*(3), 314–329. https://doi.org/10.1080/10570310109374708

Çelik, H., & Ekşi, H. (2008). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *27*(27), 99–117. https://doi.org/10.15036/arerugi.51.809_2

Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş* (6. baskı). Celepler Matbaacılık.

Chadwick, B. A., Bahr, H. M., & Albrecht, S. L. (1984). *Social science research methods* (First). Prentice Hall.

Cheng, A. (2015). Genre analysis as a pre-instructional, instructional, and teacher development framework. *Journal of English for Academic Purposes*, *19*, 125–136. https://doi.org/10.1016/J.JEAP.2015.04.004

Cheng, A. (2019). Examining the "applied aspirations" in the ESP genre analysis of published journal articles. *Journal of English for Academic Purposes*, *38*, 36–47. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2018.12.005

Cho, D. W. (2009). Science journal paper writing in an EFL context: The case of Korea. *English for Specific Purposes*, *28*(4), 230–239. https://doi.org/10.1016/j.esp.2009.06.002

Christiansen, L., & Johnson, B. (2018). *Eğitim araştırmaları nicel, nitel ve karma yaklaşımlar (Çev. Selçuk Beşir Demir)* (4. baskı). Eğiten Kitap.

Clark, A., Singleton-Jackson, J., & Newsom, R. (2000). Journal editing: Managing the peer review process for timely publication of articles. *Publishing Research Quarterly*, *16*(1), 62–71.

Clyne, M. (2002). Contrastive discourse studies. *Les analyses de discours dans une perspective contrastive*, *38*(1), 59–84.

Çocuk, H. E., & Arı, B. (2018). Makale giriş bölümlerinin sözbilimsel yapılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(3), 988–1003. https://doi.org/10.17860/mersinefd.450295

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Research methods in education. Içinde *Routledge* (6. baskı). https://doi.org/10.1080/19415257.2011.643130

Company, A. E. B. (2020). *Merriam-Webster*. Merriam-Webster. https://www.merriam-webster.com/dictionary/genre

Çotuksöken, B. (2000). *Felsefi söylem nedir?* İnkılap.

Çotuksöken, B. (2013). *Felsefe: Özne-söylem* (1. baskı). Notos Kitap Yayınevi.

Çotuksöken, Y. (2011). *Türkiye Türkçesi`nin ekleri: Yapı ve işlevlerine göre*. Papatya Yayıncılık.

Creamer, E. G., & Reeping, D. (2020). Advancing mixed methods in psychological research. *Methods in Psychology*, *3*, 100035. https://doi.org/10.1016/j.metip.2020.100035

Creswell, J. (2004). Designing a mixed methods study in primary care. *The Annals of Family Medicine*, *2*(1), 7–12. https://doi.org/10.1370/afm.104

Creswell, J. (2011). Controversies in mixed method research. Içinde *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (4. baskı). SAGE Publications, Inc.

Creswell, J. (2012). *Educational research* (4. baskı).

Creswell, J. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (Çev: Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir)* (3. baskı). Siyasal Kitapevi.

Crystal, D. (1992). *Dictionary oflingıiistics ond Phonetics* (3. baskı). Oxford University Press.

Crystal, D. (2003). *Dictionary of linguistics and phonetics* (15. baskı). Blackwell.

Curry, M. J., & Lillis, T. (2004). Multilingual scholars and the imperative to publish in English: negotiating interests, demands, and rewards. *TESOL Quarterly*, *38*(4), 663. https://doi.org/10.2307/3588284

Curry, M. J., & Lillis, T. M. (2010). Academic research networks: Accessing resources for

English-medium publishing. *English for Specific Purposes*, *29*(4), 281–295. https://doi.org/10.1016/j.esp.2010.06.002

Dahl, T. (2004). Textual metadiscourse in research articles: a marker of national culture or of academic discipline? *Journal of Pragmatics*, *36*(10), 1807–1825. https://doi.org/10.1016/j.pragma.2004.05.004

Davies, A., & Elder, C. (2004). *The handbook of applied linguistics*. Blackwell Publishing Inc.

Day, R. A. (1979). *How to write and publish a scientific paper*. PA: University City Science Center.

Day, R. A., & Gastel, B. (2011). *How to write and publish a scientific paper* (7. baskı). Greenwood Publishing Group.

de Beaugrande, R., & Dressler, W. (1981). *Introduction to text linguistics*. Routledge.

De Vaus, D. (2001). *Research design in social research* (s. 279). SAGE Publications, Inc.

Deniz, K., & Karagöl, E. (2017). Akademik yazma açısından tez yazım kılavuzları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, *5*(2), 287–312.

Devitt, A. J. (2015). Genre performances: John Swales' Genre Analysis and rhetorical-linguistic genre studies. *Journal of English for Academic Purposes*, *19*, 44–51. https://doi.org/10.1016/J.JEAP.2015.05.008

Dickson, M. M., Santi, F., Taufer, E., & Espa, G. (2021). A mixed sampling strategy for partially geo-referenced finite populations. *Spatial Statistics*, *41*, 100477. https://doi.org/10.1016/j.spasta.2020.100477

Dilaçar, A. (1964). *Türk diline genel bir bakış*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Douglas, D. (1992). The multi-dimensional approach to linguistic analyses of genre variation: An overview of methodology and findings. *Computers and the Humanities*, *26*(5–6), 331–345. https://doi.org/10.1007/BF00136979

Dudley-Evans, T. (1994). Genre analysis: an approachto text analysis for ESP. *Ibérica: Revista de la Asociación Europea de Lenguas para Fines Específicos (AELFE)*, *2*(1), 3–11.

Eco, U. (2002). *Einführung in die semiotik*. Utb Gmbh.

El-Dakhs, D. A. S. (2018). Why are abstracts in PhD theses and research articles different? A genre-specific perspective. *Journal of English for Academic Purposes*, *36*, 48–60. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2018.09.005

Englander, K. (2014). *Writing and publishin science research papers in English*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-7714-9

Englander, K., & Smith, S. U.-. (2013). The role of policy in constructing the peripheral scientist in the era of globalization. *Language Policy*, *12*(3), 231–250. https://doi.org/10.1007/s10993-012-9268-1

Ensar, F. (2009). *Retorik yapı kuramının açıklayıcı metinler örneğinde bir uygulaması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

Ergenç, İ. (2001). Bilim dili ve anadili. *Bilim ve Ütopya*, *2*(12–13).

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.

Fairclough, Norman. (2001). *Language and power*. Routledge.

Fanfan, D., McKenney, M., & Elkbuli, A. (2021). Comprehensive examination of the peer review process in academic medicine: Towards reaching unbiased decisions – Editorial. Içinde *Annals of Medicine and Surgery* (C. 64, s. 102211). Elsevier Ltd.

https://doi.org/10.1016/j.amsu.2021.102211

Fannie Fonseca-Becker, & Boore, A. L. (2008). Organize & analyze data. In: community health care's o-process for evaluation. Içinde *Community Health Care's O-Process for Evaluation* (ss. 55–68). Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-77377-3_4

Feng, H., Beckett, G. H., & Huang, D. (2013). From import to import—export oriented internationalization: the impact of national policy on scholarly publication in China. *Language Policy*, *12*(3), 251–272. https://doi.org/10.1007/s10993-013-9285-8

Ferguson, G., Pérez-Llantada, C., & Plo, R. (2011). English as an international language of scientific publication: A study of attitudes. *World Englishes*, *30*(1), 41–59. https://doi.org/10.1111/j.1467-971X.2010.01656.x

Fetterman, D. (1989). *Ethnography: Step-by-step (Applied social research methods)* (3. baskı). SAGE Publications, Inc.

Fidan, Ö. (2008). *Türkiye'de dilbilim alanında öğrenciler tarafından yazılmış araştırma yazılarının giriş bölümlerinde türe özgü yapılanmalar*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.

Fırat, M., Kabakçı Yurdakul, I., & Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Journal of Qualitative Research in Education*, *1*(2), 65–86. https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.2s3m

Flowerdew, John. (2001). Attitudes of journal editors to nonnative speaker contributions. *TESOL Quarterly*, *35*(1), 121. https://doi.org/10.2307/3587862

Flowerdew, John, & Dudley-Evans, T. (2002). Genre analysis of editorial letters to international journal contributors. *Applied Linguistics*, *23*(4), 463–489. https://doi.org/10.1093/applin/23.4.463

Foucault, M. (1990). *The history of sexuality*. Vintage; Reissue edition.

Fryer, D. L. (2012). Analysis of the generic discourse features of the English-language medical research article. *Functions of Language*, *19*(1), 5–37. https://doi.org/10.1075/fol.19.1.01fry

Geçikli, M. (2016). *İngiliz dili eğitimi araştırma makalelerinin Türkiye bağlamında söylemsel oluşumu Tür analizine dayalı bir söylem çözümlemesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.

Gee, J. P. (2005). *An introduction to discourse analysis: Theory and method* (2. baskı). Routledge.

Gee, J. P., & Green, J. L. (1998). Discourse analysis, learning, and social practice: A methodological study. *Review of Research in Education*, *23*(1), 119–169. https://doi.org/10.3102/0091732X023001119

Gee, J. P., & Handford, M. (2012). The routledge handbook of discourse analysis. Içinde *The Routledge Handbook of Discourse Analysis*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203809068-15

Ghannad, M., Yang, B., Leeflang, M., Aldcroft, A., Bossuyt, P. M., Schroter, S., & Boutron, I. (2021). A randomized trial of an editorial intervention to reduce spin in the abstract's conclusion of manuscripts showed no significant effect. *Journal of Clinical Epidemiology*, *130*, 69–77. https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2020.10.014

Gosden, H. (1992). Discourse functions of marked theme in scientific research articles. *English for Specific Purposes*, *11*(3), 207–224. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(05)80010-9

Grabe, W. (2010). Fluency in Reading: Thirty-Five Years Later. *Reading in a Foreign*

Language, *22*(1), 71–83. https://eric.ed.gov/?id=EJ887878

Grech, V. (2019). WASP (Write a Scientific Paper): Miscellaneous practical and material aspects. *Early Human Development*, *128*, 105–106. https://doi.org/10.1016/j.earlhumdev.2018.09.008

Greene, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, *11*(3), 255–274. https://doi.org/10.3102/01623737011003255

Grimaldo, F., Marušić, A., & Squazzoni, F. (2018). Fragments of peer review: A quantitative analysis of the literature (1969-2015). *PLOS ONE*, *13*(2), e0193148. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0193148

Güçlü, A., Uzun, S., Uzun, E., & Yolsal, Ü. H. (2007). *Felsefe sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

Günay, V. D. (2013). *Söylem çözümlemesi* (C. 14, Sayı 1). Papatya Yayıncılık.

Günay, V. D., & Kırman, Ü. (2005). Bilimsel söylem ve kanıtlama. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(17), 327–333.

Güney, Z. (2020). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanında nitel ve karma araştırma yöntemleriyle hazırlanan çalışmaların incelenmesi. *Mediterranean Journal of Educational Research*, *14*(32), 17–35. https://doi.org/10.29329/mjer.2020.258.2

Gür, T. (2013). Post-modern bir araştırma yöntemi olarak söylem çözümlemesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, *5*(1), 185–203.

Hammond, J., & Macken-Horarik, M. (1999). Critical literacy: Challenges and questions for ESL classrooms. *TESOL Quarterly*, *33*(3), 528. https://doi.org/10.2307/3587678

Harris, E. L. (2005). *Rhetoric and incommensurability*. Parlor Press.

Hart, R. P. (1986). Form, genre, and the study of political discourse. Içinde H. W. Simons & A. A. Aghazarian (Ed.), *Form, genre and the study o f political discourse* (1. baskı, s. 300). University o f South Carolina Press.

Hatiboğlu, V. (1981). *Türkçenin ekleri*. Türk Dil Kurumu.

Hengl, T., & Gould, M. (2002). Rules of thumb for writing the anova table. *Journal of Educational Measurement*, *4*(2), 41–51. https://doi.org/10.1111/j.1745-3984.1967.tb00568.x

Henshall, A. C. (2018). English language policies in scientific journals: Signs of change in the field of economics. *Journal of English for Academic Purposes*, *36*, 26–36. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2018.08.001

Hesse-Biber, S. (2010). Qualitative approaches to mixed methods practice. *Qualitative Inquiry*, *16*(6), 455–468. https://doi.org/10.1177/1077800410364611

Hirano, E. (2009). Research article introductions in English for specific purposes: A comparison between Brazilian Portuguese and English. *English for Specific Purposes*, *28*(4), 240–250. https://doi.org/10.1016/j.esp.2009.02.001

Hoey, M. (1994). Signalling in discourse: a functional analysis of a common discourse pattern in written and spoken English. Içinde M. Coulthard (Ed.), *Advances in Written Text Analysis* (1. baskı, s. 20). Routledge.

Holloway, I., & Todres, L. (2003). The status of method: Flexibility, consistency and coherence. *Qualitative Research*, *3*(3), 345–357. https://doi.org/10.1177/1468794103033004

Holmes, R. (1997). Genre analysis, and the social sciences: An investigation of the structure of research article discussion sections in three disciplines. *English for Specific Purposes*, *16*(4), 321–337. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(96)00038-5

Hook, D. (2001). Discourse, knowledge, materiality, history. *Theory & Psychology*, *11*(4), 521–547. https://doi.org/10.1177/0959354301114006

Hopkins, A., & Dudley-Evans, T. (1988). A genre-based investigation of the discussion sections in articles and dissertations. *English for Specific Purposes*, *7*(2), 113–121. https://doi.org/10.1016/0889-4906(88)90029-4

Hornby, A. S. (2015). *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford University Press.

Huber, E., & Uzun, L. (2000). Dilbilim alanında Türkçe yazılan bilimsel metinler üzerine gözlemler. İçinde A. s. Özsoy & T. Erguvanlı (Ed.), *XIII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (ss. 201–2115). Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Hyland, K. (1998). Persuasion and context: The pragmatics of academic metadiscourse. *Journal of Pragmatics*, *30*(4), 437–455. https://doi.org/10.1016/S0378-2166(98)00009-5

Hyland, K. (2001). Humble servants of the discipline? Self-mention in research articles. *English for Specific Purposes*, *20*(3), 207–226. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(00)00012-0

Hyland, K. (2003). Genre-based pedagogies: A social response to process. *Journal of Second Language Writing*, *12*(1), 17–29. https://doi.org/10.1016/S1060-3743(02)00124-8

Hyland, K. (2004). *Genre and second language writing*. The University of Michigan Press.

Hyland, K. (2007). Applying a gloss: Exemplifying and reformulating in academic discourse. *Applied Linguistics*, *28*(2), 266–285. https://doi.org/10.1093/applin/amm011

Hyland, K. (2010). Community and individuality: performing identity in applied linguistics. *Identity in Academic Writing*, *27*(2), 159–188.

Hyland, K. (2011). *Continuum companion to discourse analysis* (K. Hyland & B. Paltridge (ed.)). Continuum.

Hyland, K. (2013). *Disciplinary discourses: social interactions in academic writing*. University of Michigan Press.

Hyland, K. (2014). *Disciplinary identities: individuality and community in academic discourse*. Cambridge University Press.

Hyland, K., & Tse, P. (2012). "She has received many honours": Identity construction in article bio statements. *Journal of English for Academic Purposes*, *11*(2), 155–165. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2012.01.001

Hyon, S. (1996). Genre in three traditions: implications for ESL. *TESOL Quarterly*, *30*(4), 693. https://doi.org/10.2307/3587930

Ilynska, L., Ivanova, O., & Senko, Z. (2016). Rhetoric of Scientific text translation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *231*(May), 84–91. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.09.075

Jaroongkhongdach, W., Watson Todd, R., Keyuravong, S., & Hall, D. (2012). Differences in quality between Thai and international research articles in ELT. *Journal of English for Academic Purposes*, *11*(3), 194–209. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2012.04.006

Jim Martin, Frances Christie, & Joan Rothery. (2010). Social processes in education : a reply to Sawyer and Watson. *Metaphor*, *4*(1), 51–52. https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/aeipt.193291

Jogthong, C. (2001). Research article introductions in Thai: Genre analysis of academic writing [West Virginia University]. Içinde *Morgantown, West Virginia*. https://www.semanticscholar.org/paper/Research-Article-Introductions-in-Thai%3A-Genre-of-Jogthong/007277933f470ceb4eac44fbf71730e7259a6335

Jogthong, C. (2003). *Research article introductions in Thai: Genre analysis of Academic Writing*. West Virginia University.

Johns, A. M. (1997). *Text, role and context*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9781139524650

Johns, A. M. (2003). Genre and ESL/EFL composition instruction. Içinde B. Kroll (Ed.), *Exploring the Dynamics of Second Language Writing* (1. baskı, ss. 195–217). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9781139524810.014

Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, *33*(7), 14–26. https://doi.org/10.3102/0013189X033007014

Jorgensen, M., & Phillips, L. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. SAGE Publications Ltd. https://doi.org/10.4135/9781849208871

Jørgensen, M., & Phillips, L. (2002a). *Discourse analysis as theory and method*. SAGE Publications Ltd. https://doi.org/10.4135/9781849208871

Jørgensen, M., & Phillips, L. (2002b). *Discourse analysis as theory and method*. SAGE Publications Ltd. https://doi.org/10.4135/9781849208871

Kabaağaç, S., & Alova, E. (1998). *Latince- Türkçe sözlük*. Sosyal Yayınlar.

Kahraman, T. (1996). *Çağdaş Türkiye Türkçesindeki fiillerin durum ekli tamlayıcıları*. Türk Dil Kurumu.

Kalkan, B. (2019). Türk kadın bakanların haber metinlerinde yeniden kodlanan anıtsal yapıları üzerine bir inceleme. *Social Sciences Studies Journal*, *5*(34), 2437–2453. https://doi.org/10.26449/sssj.1477

Kan, M. O. (2014). Sözbilimsel yapı temelli bir metin dilbilim çözümlemesi: Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin sözbilimsel yapı özellikleri. Içinde *Ankara Üniversitesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.

Kanoksilapatham, B. (2003). *A corpus-based investigation of scientific research articles: Linking move analysis with multidimensional analysis*. The University of Georgetown University.

Kanoksilapatham, B. (2005). Rhetorical structure of biochemistry research articles. *English for Specific Purposes*, *24*(3), 269–292. https://doi.org/10.1016/j.esp.2004.08.003

Kaplan, R. B., & Grabe, W. (2002). A modern history of written discourse analysis. *Journal of Second Language Writing*, *11*(3), 191–223. https://doi.org/10.1016/S1060-3743(02)00085-1

Katıtaş, S. (2019). Karma yöntem araştırmalarına bütüncül bir bakış. *Social Sciences Studies Journal*, *5*(49), 6250–6260. https://doi.org/10.26449/sssj.1858

Kessler, M. (2020). A text analysis and gatekeepers' perspectives of a promotional genre: Understanding the rhetoric of Fulbright grant statements. *English for Specific Purposes*, *60*, 182–192. https://doi.org/10.1016/j.esp.2020.07.003

Kim, L. C., & Lim, J. M.-H. (2015). Hedging in academic writing - A pedagogically-motivated qualitative study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *197*(February), 600–607. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.200

Kirk, J., & Miller, M. L. (1986). Reliability and validity. Içinde *Reliability and Validity in Qualitative Research* (ss. 14–21). SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781412985659.n2

Koca, G. (2019). *İngiliz dili eğitimi lisanüstü öğrencilerinin araştırma makalelerinde tartışma adımları kullanımı ve buna ilişkin algıları üzerine bütünce odaklı tür analizi çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi.

Kocaman-Karoğlu, A. (2015). Öğretim teknolojileri alanında karma yöntem çalışmaları analizi: 2005-2015 arası. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, *16*(2), 353–369.

Kocaman, A., Ruhi, Ş., Zeyrek, D., Doltaş, D., Bengi-Öner, I., & Doğan, G. (2009). *Söylem üzerine*. ODTÜ Yayıncılık.

Korkmaz, Z. (1992). *Gramer terimleri sözlüğü* (1. baskı). Türk Tarih Kurumu.

Kozak, N. (2001). Turizm alanındaki hakemli dergilerde makale yayım kararının verilmesinde etkili olan ölçütler: Anatolia araştırma dergisi makale değerlendirme formları üzerine bir inceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, *12*(1), 68–78.

Kuckartz, U., & Rädiker, S. (1999). *Analyzing qualitative data with MAXQDA: Text, audio, and video*. Springer.

Kuteeva, M., & Mauranen, A. (2014). Writing for publication in multilingual contexts: An introduction to the special issue. *Journal of English for Academic Purposes*, *13*, 1–4. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2013.11.002

Kwan, B. S. C., & Chan, H. (2014). An investigation of source use in the results and the closing sections of empirical articles in Information Systems: In search of a functional-semantic citation typology for pedagogical purposes. *Journal of English for Academic Purposes*, *14*, 29–47. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2013.11.004

Lakic, I. (2010). Analysing genre: Research article introductions in economics. *Journal of Linguistic Intercultural Education*, *3*(1), 83–100. https://doi.org/10.29302/jolie.2010.3.5

LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, *52*(1), 31–60. https://doi.org/10.3102/00346543052001031

Lewin, B. (2005). *Expository Discourse: A Genre-based Approach to Social Science Research Texts*. Continuum.

Li, L.-J., & Ge, G.-C. (2009). Genre analysis: Structural and linguistic evolution of the English-medium medical research article (1985–2004). *English for Specific Purposes*, *28*(2), 93–104. https://doi.org/10.1016/j.esp.2008.12.004

Li, Y. (2006a). A doctoral student of physics writing for publication: A sociopolitically-oriented case study. *English for Specific Purposes*, *25*(4), 456–478. https://doi.org/10.1016/j.esp.2005.12.002

Li, Y. (2006b). Negotiating knowledge contribution to multiple discourse communities: A doctoral student of computer science writing for publication. *Journal of Second Language Writing*, *15*(3), 159–178. https://doi.org/10.1016/j.jslw.2006.07.001

Li, Y., & Flowerdew, J. (2007). Shaping Chinese novice scientists' manuscripts for publication. *Journal of Second Language Writing*, *16*(2), 100–117. https://doi.org/10.1016/j.jslw.2007.05.001

Li, Y., & Flowerdew, J. (2009). International engagement versus local commitment: Hong Kong academics in the humanities and social sciences writing for publication. *Journal of*

English for Academic Purposes, *8*(4), 279–293. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2009.05.002

Lim, J. M. H. (2006a). Method sections of management research articles: A pedagogically motivated qualitative study. *English for Specific Purposes*, *25*(3), 282–309. https://doi.org/10.1016/j.esp.2005.07.001

Lim, J. M. H. (2006b). Method sections of management research articles: A pedagogically motivated qualitative study. *English for Specific Purposes*, *25*(3), 282–309. https://doi.org/10.1016/j.esp.2005.07.001

Lin. (2013). *A corpus-based approach to identity construction of L1 and L2 writers in academic discourse: An investigation of writers' self-representation in research articles in two disciplines*. Purdue University.

Lin, L., & Evans, S. (2012). Structural patterns in empirical research articles: A cross-disciplinary study. *English for Specific Purposes*, *31*(3), 150–160. https://doi.org/10.1016/J.ESP.2011.10.002

Lombard, M., Snyder-Duch, J., & Bracken, C. C. (2002). Content analysis in mass communication: Assessment and reporting of intercoder reliability. *Human Communication Research*, *28*(4), 587–604. https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2002.tb00826.x

Long, H. (2017). Validity in mixed methods research in education: the application of Habermas' critical theory. *International Journal of Research & Method in Education*, *40*(2), 201–213. https://doi.org/10.1080/1743727X.2015.1088518

Luke, A. (2018). Genres of power literacy education and the production of capital. Içinde R. H. & A. G. Williams (Ed.), *Critical Literacy, Schooling, and Social Justice* (1. baskı, s. 25). Routledge.

Martín, P. M. (2003). A genre analysis of English and Spanish research paper abstracts in experimental social sciences. *English for Specific Purposes*, *22*(1), 25–43. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(01)00033-3

Martín, P., Rey-Rocha, J., Burgess, S., & Moreno, A. I. (2014). Publishing research in English-language journals: Attitudes, strategies and difficulties of multilingual scholars of medicine. *Journal of English for Academic Purposes*, *16*, 57–67. https://doi.org/10.1016/J.JEAP.2014.08.001

Mauranen, A. (1995). *Cultural differences in academic discourse: Problems of a linguistic and cultural minority*. AFinLa Yearbook.

Mauranen, A., Hynninen, N., & Ranta, E. (2010). English as an academic lingua franca: The ELFA project. *English for Specific Purposes*, *29*(3), 183–190. https://doi.org/10.1016/j.esp.2009.10.001

McGrath, L. (2014). Parallel language use in academic and outreach publication: A case study of policy and practice. *Journal of English for Academic Purposes*, *13*, 5–16. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2013.10.008

McHugh, M. L. (2021). Interrater reliability: The kappa statistic. *Biochemia medica*, *22*(3), 276–282.

McMillan, J., & Schumacher, S. (2009). *Research in Education: Evidence-based inquiry* (7. baskı). Pearson.

McMillan, J., & Schumacher, S. (2014). *Research in education: evidence-Based inquiry*. Pearson Education Limited.

Merriam, S. B. (1997). *Qualitative research and case study applications in education (Jossey bass education series)*. Jossey-Bass Publishers.

Mertens, D. M. (1997). *Research methods in education and psychology: integrating diversity with quantitative and qualitative approaches* (3. baskı). SAGE Publications, Inc.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. baskı). SAGE Publications Ltd.

Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldana, J. (2018). *Qualitative data analysis* (4. baskı). SAGE Publications Ltd.

Miller, C. R. (1984). Genre as social action. *Quarterly Journal of Speech*, *70*(2), 151–167. https://doi.org/10.1080/00335638409383686

Mills, S. (2004). *Discourse*. Routledge.

Moreno, A. I. (2008). The importance of comparable corpora. Içinde E. N. & W. R. In U. Connor (Ed.), *Contrastive Rhetoric: Reaching to intercultural rhetoric* (s. 150). John Benjamins.

Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research (qualitative research methods)*. SAGE Publications Ltd.

Moxham, N., & Fyfe, A. (2018). The royal society and the prehistory of peer review, 1665–1965. *The Historical Journal*, *61*(4), 863–889. https://doi.org/10.1017/S0018246X17000334

Myers, G. (1989). The pragmatics of politeness in scientific articles. *Applied Linguistics*, *10*(1), 1–35. https://doi.org/10.1093/applin/10.1.1

Najjar, H. Y. (1990). *Arabic as a research language: The case of the agricultural sciences*. University of Michigan Dissertations Publishing.

Nathan, P. (2013). Academic writing in the business school: The genre of the business case report. *Journal of English for Academic Purposes*, *12*(1), 57–68. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2012.11.003

Nwogu, K. N. (1997a). The medical research paper: Structure and functions. *English for Specific Purposes*, *16*(2), 119–138. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)85388-4

Nwogu, K. N. (1997b). The medical research paper: Structure and functions. *English for Specific Purposes*, *16*(2), 119–138. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)85388-4

Oxford. (2019). *Oxford learner's dictionaries*. Oxford University Press. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/genre?q=genre

Özönder, F. S. B. (2002). *Eski Türklerde dil ve edebiyat: Türkler*. Yeni Türkiye Yayınları.

Öztürk, İ. (2007). The textual organisation of research article introductions in applied linguistics: Variability within a single discipline. *English for Specific Purposes*, *26*(1), 25–38. https://doi.org/10.1016/j.esp.2005.12.003

Özyıldırım, I. İ. (2010). *Tür çözümlemesi: Türkçe metin incelemeleri ve karışılatırmalar* (1. baskı). Bilgesu Yayıncılık.

Paltridge, B. (1994). Genre analysis and the identification of textual boundaries. *Applied Linguistics*, *15*(3), 288–299. https://doi.org/10.1093/applin/15.3.288

Paltridge, B. (2006). *Discourse analysis*. Continuum International Publishing Group.

Paltridge, Brian. (1997). *Genre, frames and writing in research settings*. John Benjamins Publishing Company.

Patton, M. Q. (1988). *How to use qualitative methods in evaluation*. SAGE Publications, Inc.

Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods* (4. baskı). SAGE Publications, Inc.

Peacock, M. (2011). The structure of the methods section in research articles across eight disciplines. *Asian ESP Journal*, *7*(2), 99–124.

Peacock, Matthew. (2002). Communicative moves in the discussion section of research articles. *System*, *30*(4), 479–497. https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00050-7

Politis, P. (2007). Promotion and politeness: conflicting scholarly rhetoric in three disciplines. *Journal of Pragmatics*, *39*(11), 2071–2074. https://doi.org/10.1016/j.pragma.2007.06.002

Posteguillo, S. (1999). The schematic structure of computer science research articles. *English for Specific Purposes*, *18*(2), 139–160. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(98)00001-5

Rezaei, A. (2012). Rhetorical function of proverbs based on literary genre. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *47*, 1103–1108. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.786

Richards, J. C. (1990). *The language teaching matrix*. Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511667152

Ricoeur, P. (2007). Yorum teorisi: Söylem ve artı anlam. Içinde *Paradigma*. Paradigma Yayınları.

Roggeveen, A. L., & Sethuraman, R. (2019). Editorial: From Manuscript Submission to Article Publication: Shedding Light on the Review Process in JR. Içinde *Journal of Retailing* (C. 95, Sayı 1, ss. 3–5). Elsevier Ltd. https://doi.org/10.1016/j.jretai.2019.02.003

Rosmarin, A. (1986). *The power of genre*. University of Minnesota Press.

Ross-Hellauer, T. (2017). What is open peer review? A systematic review. *F1000Research*, *6*, 588. https://doi.org/10.12688/f1000research.11369.2

Ruiying, Y., & Allison, D. (2004). Research articles in applied linguistics: Structures from a functional perspective. *English for Specific Purposes*, *23*(3), 264–279. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(03)00005-X

Rüzgar, N., & Akdemir, A. (2017). Retorik söylemin içerik kalitesi ve etkileme amacına yönelik algının akademisyenler düzeyinde araştırılması. *Journal of Business Research - Turk*, *9*(2), 258–282. https://doi.org/10.20491/isarder.2017.271

Ryan, G. W., & Bernard, H. R. (2003). Techniques to identify themes. *Field Methods*, *15*(1), 85–109. https://doi.org/10.1177/1525822X02239569

Sahin, F., Tabak, B. Y., & Tabak, H. (2017). Motivasyon kuramları bağlamında akademik teşvik ödeneği uygulamasının değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *7*(2), 403. https://doi.org/10.5961/jhes.2017.217

Salager-Meyer, F. (2008). Scientific publishing in developing countries: Challenges for the future. *Journal of English for Academic Purposes*, *7*(2), 121–132. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2008.03.009

Salager-Meyer, F. (2014). Writing and publishing in peripheral scholarly journals: How to enhance the global influence of multilingual scholars? *Journal of English for Academic Purposes*, *13*, 78–82. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2013.11.003

Samar, R. G., Talebzadeh, H., Kiany, G. R., & Akbari, R. (2014). Moves and steps to sell a paper: a cross-cultural genre analysis of applied linguistics conference abstracts. *Text & Talk*, *34*(6). https://doi.org/10.1515/text-2014-0023

Samraj, B. (2002a). Introductions in research articles: variations across disciplines. *English for*

Specific Purposes, *21*(1), 1–17. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(00)00023-5

Samraj, B. (2002b). Introductions in research articles: Variations across disciplines. *English for Specific Purposes*, *21*(1), 1–17. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(00)00023-5

Sandelowski, M. (2000). Combining qualitative and quantitative sampling, data collection, and analysis techniques in mixed-method studies. *Research in Nursing & Health*, *23*(3), 246–255. https://doi.org/10.1002/1098-240X(200006)23:3<246::AID-NUR9>3.0.CO;2-H

Sarıbaş, İ. A., & Akay, C. (2017). Öğretmen adaylarının ders çalışma yaklaşımları: Bir karma yöntem araştırması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, *5*(58), 157–175. https://doi.org/10.9761/JASSS7031

Schluer, J. (2014). Writing for publication in linguistics: Exploring niches of multilingual publishing among German linguists. *Journal of English for Academic Purposes*, *16*, 1–13. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2014.06.001

Scott, D., & Morrison, M. (2016). *Eğitim araştırmasında temel Ffikirler ve kavramlar (Çev. Ümit Tatlıcan)*. Sentez Yayıncılık.

Sfard, A. (2001). There is more to discourse than meets the ears: Looking at thinking as communicating to learn more about mathematical learning. *Learning Discourse*, *46*(1), 13–57. https://doi.org/10.1007/0-306-48085-9_1

Sharp, D. W. (1990). What can and should be done to reduce publication bias? *The Journal of the American Medical Association*, *263*(10), 1390. https://doi.org/10.1001/jama.1990.03440100102015

Simon, E. L., Osei-Ampofo, M., Wachira, B. W., & Kwan, J. (2020). Getting accepted – successful writing for scientific publication. *African Journal of Emergency Medicine*. https://doi.org/10.1016/j.afjem.2020.06.006

Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Soler, V. (2007). Writing titles in science: An exploratory study. *English for Specific Purposes*, *26*(1), 90–102. https://doi.org/10.1016/j.esp.2006.08.001

Sözen, E. (1999). *Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi, güç ve refleksivite*. Paradigma Yayınları.

Stoller, F. L., & Robinson, M. S. (2013). Chemistry journal articles: An interdisciplinary approach to move analysis with pedagogical aims. *English for Specific Purposes*, *32*(1), 45–57. https://doi.org/10.1016/j.esp.2012.09.001

Street, M. D., Bozeman, D. P., & Whitfield, J. M. (1998). Author perceptions of positive and negative editor behaviors in the manuscript review process. *Journal of Social Behavior & Personality*, *13*(1), 1–22.

Swales, John M & Feak, C. (2004). *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills*. Michigan: University of Michigan Press.

Swales, John M, M. A. L. (2002). Genre analysis and the advanced second language writer. Içinde E. Barton ve G. Stygall (Ed.), *Discourse Studies in Composition* (s. 135). Hampton Press.

Swales, J. M. (1981). *Aspects of Article Introductions, Michigan Classics Ed.* University of Michigan Press. https://doi.org/10.3998/mpub.3985899

Swales, J. M. (1990a). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press.

Swales, J. M. (1990b). *Genre in rhetoric genre analysis: English in academic and research*

settings. Cambridge University Press.

Swales, J. M. (1997). English as tyrannosaurus rex. *World Englishes, 16*(3), 373–382. https://doi.org/10.1111/1467-971X.00071

Swales, J. M., & Leeder, C. (2012). A reception study of the articles published in English for Specific Purposes from 1990–1999. *English for Specific Purposes, 31*(2), 137–146. https://doi.org/10.1016/j.esp.2011.07.003

Taguchi, N. (2018). Description and explanation of pragmatic development: Quantitative, qualitative, and mixed methods research. *System, 75*, 23–32. https://doi.org/10.1016/j.system.2018.03.010

Taguchi, N., Xiao, F., & Li, S. (2016). Effects of Intercultural competence and social contact on speech act production in a chinese study abroad context. *Modern Language Journal, 100*(4), 775–796. https://doi.org/10.1111/modl.12349

Tardy, C. (2004). The role of English in scientific communication: lingua franca or Tyrannosaurus rex? *Journal of English for Academic Purposes*, *3*(3), 247–269. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2003.10.001

Tardy, Christine. (2016). *Beyond convention*. University of Michigan Press. https://doi.org/10.3998/mpub.5173647

Tariq, S., & Woodman, J. (2013). Using mixed methods in health research. *JRSM Short Reports*, *4*(6), 204253331347919. https://doi.org/10.1177/2042533313479197

Teddlie, C., & Sammons, P. (2011). Applications of mixed methods to the field of Educational Effectiveness Research. Içinde B. P. M. Creemers, L. Kyriakides, & P. Sammons (Ed.), *Methodological Advances in Educational Effectiveness Research* (1. baskı, s. 377). Routledge.

Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Karma yöntem araştırmalarının temelleri (çev. Yüksel Dede, Selçuk Beşir Demir)*. SAGE Publications Ltd.

Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2010). Overview of contemporary issues in mixed methods research. Içinde *SAGE Handbook of Mixed Methods in Social & Behavioral Research* (ss. 1–42). SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781506335193.n1

Tepebaşılı, F. (2016). *Retorik konuşma sanatı söz bilimi*. Çizgi Kitapevi.

Tezcan, S. (1978). *En eski Türk dili ve yazını, dilim, kültür ve öğretim dili olarak Türkçe*. Türk Tarih Kurumu.

Tonkiss, F. (2017). Analysis text and speech: content and discourse analysis. Içinde C. Seale (Ed.), *Researching Society and Culture* (4. baskı, s. 664). SAGE Publications Ltd.

Toprak, T. E. (2011). *Uygulamalı dilbilim alanındaki araştırma makalelerinin tartışma ve sonuç bölümlerinin organizasyonu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi.

TÜBİTAK. (2009). *Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Araştırma Destek Programları Başkanlığı tarafından yürütülen programlara ilişkin yönetmelik*. TÜBİTAK.

TÜBİTAK ULAKBİM. (2017). *Bibliyometrik analiz*. TÜBİTAK. https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/turkiye-bilimsel-yayin-performans-raporlari/

Türk Dil Kurumu. (2015). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.

Türkiye Bilimler Akademisi. (2011). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. Türkiye Bilimler Akademisi.

Üstünova, K. (2002). *Dil yazıları* (1. baskı). Akçağ Yayınları.

Uzun, L. (2001). Bilimsel metne özgü önbiçimlenişler ve bilimsel metin yazma rdimi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, *12*(2), 197–204.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dil bilimleri sözlüğü* (1. baskı). Multilingual.

Vardar, B., Güz, N., Öztokat, E., Senemoğlu, O., & Sözer, E. (1988). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Multilingual.

White, W. J. (2014). Disciplinarity and the rhetoric of science: A social epistemological eeception study. *Poroi*, *10*(2), 1–30. https://doi.org/10.13008/2151-2957.1130

Whyte, W. F. (1984). *Learning from the dield: A guide from experience*. SAGE Publications Ltd.

Widdowson, H. G. (1998). Communication and community: The pragmatics of ESP. *English for Specific Purposes*, *17*(1), 3–14. https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)00028-8

Wood, A. S. (1982). An Examination of the rhetorical structures of authentic chemistry texts. *Applied Linguistics*, *III*(2), 121–143. https://doi.org/10.1093/applin/III.2.121

Yakhontova, T. (2006). Cultural and disciplinary variation in academic discourse: The issue of influencing factors. *Journal of English for Academic Purposes*, *5*(2), 153–167. https://doi.org/10.1016/j.jeap.2006.03.002

Yaman, H., & Akkaya, D. (2012). Dil biliminin kelime öğretimine açılan kapısı: Bağlam türleri. *Turkish Studies*, *7*(3), 2599–2610.

Yükseköğretim Kurulu. (2015, Aralık 18). Akademik teşvik ödeneği yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 6565–6574. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20158305&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5)

Zemliansky, P. (2016). *Rethinking post-communist rhetoric*. Lexington Books.

Zhang, B., & Wannaruk, A. (2016). Rhetorical structure of education research article methods sections. *PASAA: Journal of Language Teaching and Learning in Thailand*, *51*(1).

Zhang, T., Shi, J., & Situ, L. (2021). The correlation between author-editorial cooperation and the author's publications in journals. *Journal of Informetrics*, *15*(1), 101123. https://doi.org/10.1016/j.joi.2020.101123

Zhou, S., & Sloan, D. (2009). *Research methods in communication* (3. baskı). Vision Press.

Zwiers, J. (2005). The third language of academic English. *Educational Leadership*, *62*(4), 60–63.

EKLER

EK-1. Görüşme Protokolü ve Sorular

Protokol Formu

Bu formun amacı, katılımınızın rica edilen araştırma hakkında sizi bilgilendirmek ve katılımınız için sizden izin almaktır.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe eğitimi Bilim Dalında doktora öğrencisiyim. *Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerde Akademik Söylem Oluşumu* adlı doktora tezimin bir bölümünü oluşturan *makalelerdeki retorik yapının sağlıklı bir şekilde ele alınması* için sizinle görüşme yapmak istiyorum. Çalışma, Türkçe eğitimi üzerine yazılan makalelerin söylem oluşumunu belirlemenin ve alandaki hakemlerin makalelerdeki retorik yapıya yönelik değerlendirmelerini almanın yanı sıra, makalelerin yayın kalitesini ortaya koymak ve gerek ulusal gerekse uluslararası ölçüde tanınırlığı olan bir içeriğe sahip olmasını sağlamak amacıyla Türkçe eğitimi alanındaki dergi editörleri ile görüşme yapmayı da içermektedir. Bu çalışmaya katılım, tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen; bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya etkisi altında kalmadan, içtenlikle cevaplamanızdır.

Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelmektedir. Sizinle yapılacak görüşme ve bu görüşmenin içeriği sadece araştırma amaçlı kullanılacak olup, tamamıyla **gizli tutulacaktır.** Kimlik bilgileriniz ve kurumunuz tümüyle gizli kalacak, takma isim ya da kod kullanılacaktır.

Görüşme süresi ortalama 40 dakikadır. Görüşme sürecinde olası veri kayıplarını önlemek, söyleyeceklerinizi doğru ve ayrıntılı kaydetmek amacıyla kayıt cihazı kullanılacaktır. Görüşme sırasında aklınıza takılan ya da anlaşılmayan konuları sormaktan çekinmeyiniz. Elde edilen verilerin yorumlanması ve raporlanması aşamasında verilerin doğrulamasının yapılması için sizinle tekrar irtibata geçilecektir.

Bu görüşmenin bir kopyası her türlü hakkınızın güvence altına alınması amacıyla saklamanız için size verilecektir. Araştırmanın sonuçlarını sizinle paylaşmaktan mutluluk duyarız. Araştırmaya sağlayacağınız katkı için şimdiden teşekkür ederiz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını anladım. Çalışma hakkında yazılı ve

sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven tarafıma verildi. İstediğim zaman bu çalışmadan ayrılabileceğimin ve de çalışma hakkında daha fazla bilgi talep edebileceğimin farkındayım. Bu kayıt formunun bir kopyasını aldım. Bu çalışmaya katılmayı kabul ediyorum.

Bu çalışmaya katılmaya istekliyseniz, benimle (Serkan FURTUN) e-posta yoluyla (xxxxx) ya da telefon ile (xxx xxx xx xx) iletişime geçebilirsiniz. Ayrıca, tez danışmanım Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ ile e-posta (xxxx) ya da telefon (0 xxx xxx xx xx) ile irtibat kurabilirsiniz.

Görüşme Tutanağı Tarih:

Görüşme Adı: *Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerde Akademik Söylem Oluşumu*

Katılımcının Adı-Soyadı İmzası	**Araştırmacının Adı-Soyadı İmzası**
Adı-Soyadı:	**Adı-Soyadı:**
İmzası:	**İmzası:**

Mülakat Soruları:

Çalışmalarda bilimsel yayın niteliği nedir, nasıl olmalıdır ve bu niteliği sağlamada akademik yazımın yeri nedir?

Bilimsel yayından neyi anlamalıyız? Bir yayın ne zaman bilimsel bir değer taşımaya başlar?

Bilimsel yayında akademik yazımın yerini nasıl açıklarsınız? Akademik yazım bir yayının pazarlanmasında nasıl bir role sahiptir?

Makalelerde her bir bölüm akademik yazım yönünden nasıl yapılandırılmalıdır?

Giriş/Alanyazın bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu mesaj nasıl verilmelidir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

Bütünlük/Akıcılık/Anlaşılırlık/ Çalışmanın Gerekçesi/Özgün Değeri/ Ele Alınan Sorun-Sahadaki Diğer Çalışmalar arasındaki ilişkinin sağlanması

Yöntem bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu mesaj nasıl verilmelidir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

Araştırma Deseni/Veri Toplama Süreci/Araçları/Analiz Yöntemleri

Detaylı Aktarım

Bulgular/Tartışma/Sonuç bölümlerinde okuyucuya verilmek istenen mesaj ne olmalıdır ve bu nasıl sağlanabilir? Bu mesaj verilirken metin nasıl yapılandırılmalıdır?

Bulguların Açıklanması/ Diğer Çalışmalarla İlişkilendirilmesi/ Açıklık-Anlaşılırlık/ Bulguların Derinliğine İnilmesi

Bu bağlamda, Türkçe Eğitimi araştırma makalelerini ele alacak olursak

Özgün Değerleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Çalışmalar sahadaki sorunlara gerçek anlamda bir çözüm getirmekte midir?

Çalışmaları okurken özgün değeri hakkında doğrudan çıkarım yapmanıza yardımcı olacak bir yazım stili mevcut mu?

Ele alınan konular (yeni konular mı yoksa daha öncesinde yapılmış olup tekrarlanmış olan konular mı?)

Çalışmaların yerele katkısı yanında evrensel değeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Akademik yazım boyutunda Açıklık/Anlaşılırlık/ Konu Bütünlüğü/ Noktalama-İmla hususları yönünden nasıl değerlendirirsiniz?

Bilimsel nitelik yönünden Türkçe eğitimi makalelerinde en güçlü bölümler (giriş-alanyazın/yöntem/bulgular-tartışma-sonuç) sizce hangisi veya hangileri? Neden?

Bilimsel nitelik yönünden Türkçe eğitimi makalelerinde en zayıf bölümler (giriş-alanyazın/yöntem/bulgular-tartışma-sonuç) sizce hangisi veya hangileri? Neden?

Araştırma makalelerinde bilimsel niteliğin sağlanmasında araştırmacılara hangi önerilerde bulunursunuz?

Konuyla ilgili eklemek istediğiniz başka hususlar var mı?

EK-2. Makale İnceleme Rubriği

GİRİŞ/ALANYAZIN

Nu.	Sınıf ve Kod				
1	**Alanyazın tutarlılığı:** Makalenin alan yazın bölümündeki destekleyici unsurlara, bütünlüğe ve her bir paragrafın/kısmın kendi içinde ve birbiriyle bağlantılı olmasına işaret etmektedir.				
	N1	Her bir paragrafın / kısmın ana fikri, mantıklı bir açıklama ve/veya uygun bir atıfla desteklenmektedir.			
	N2	Her bir paragrafta / kısımda değinilen fikirler ile, bir diğer paragraftaki/kısımdakiler arasında, dolaylı veya doğrudan, mantıksal bir ilişki bulunmaktadır. Alanyazın bölümü, hangi kısımlardan ve kaç kısımdan oluştuğuna bakılmaksızın, bir bütün olarak tutarlılık arz eden bir metin olarak değerlendirilebilir.			
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)* / *03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var / N1 ve N2 var
	N2				
	Muadil Kod				
	90	Kategori Uygulanamaz (Alanyazın Bölümü Yok)			
	00	Kararsız			
	Not: 1. Eğer açıkça belirtilmiş bir alanyazın bölümü yoksa özetten veya anahtar kelimelerin ardından başlayıp yöntem veya veri analizi bölümlerine kadar olan kısım "alanyazın bölümü" olarak düşünülür. 2. Açık bir şekilde güncel olmayan veya konu ile ilgisi olmayan atıflar, bağlam/konu dışı atıflar olarak değerlendirilir.				
2	**Alanyazın bölümünün bilgilendiricilik düzeyi:** makalenin alanyazının kapsamını işaret etmektedir.				
	01 (Düşük)	*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*	
	Alanyazın bölümü, mevcut görüşleri yüzeysel bir şekilde kapsıyor	Alanyazın bölümü, mevcut görüşleri kısmen kapsıyor.		Alanyazın bölümü, mevcut görüşleri çok yönlü bir şekilde kapsıyor.	
	Muadil Kod				
	90	Kategori Uygulanamaz (Alanyazın Bölümü Yok)			
	00	Kararsız			
	Not: Mevcut görüşler kavramı, çalışılan konu hakkında destekleyici ve karşıt görüşleri, farklı bakış açılarını veya dengelenmiş bir şekilde sunulan görüşleri işaret etmektedir.				
3	**Alanyazın bölümünde yansıma düzeyi:** makalenin alanyazın bölümünde yazar (lar)ın kendi değerlendirmelerini yansıtmalarını işaret etmektedir.				
	01 (Düşük)	*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*	
	Alanyazın bölümü, önceki çalışmalara yönelik az sayıda değerlendirme içermektedir ya da hiçbir değerlendirme içermemektedir.	Alanyazın bölümü, önceki çalışmalara yönelik yeterli düzeyde değerlendirme içermektedir.		Alanyazın bölümü, önceki çalışmalara yönelik çok sayıda/çok yönlü değerlendirmeleri içermektedir.	
	Muadil Kod				
	90	Kategori Uygulanamaz (Alanyazın Bölümü Yok)			
	00	**Kararsız**			
4	**Alanyazın bölümümün araştırmaya temel oluşturma güçlülük düzeyi:** önceki çalışmaların mevcut araştırmaya temel oluşturmada kullanılmasını işaret etmektedir.				
	01 (Düşük)	*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*	
	Çalışma, önceki araştırmalar üzerine kurulu bir	Çalışma, önceki araştırmalar üzerine kısmen kurulu bir		Çalışma, önceki araştırmalar üzerine kurulu güçlü bir	

	temele dayanmamaktadır.	temele dayanmaktadır.				temele dayanmaktadır.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Alanyazın Bölümü Yok)				
	00	**Kararsız**				
5	**Alanyazın bölümünün gerekçelendirme güçlülük düzeyi**: alanyazının açıklanması ya da destek amaçlı kullanılması, çalışmanın gerekçelerinin sunulmasını işaret etmektedir.					
	N1	Çalışmanın gerekçesi net bir şekilde açıklanmış ya da uygun alanyazın üzerine temellendirilmiş.				
	N2	Çalışmanın gerekçesi, mevcut araştırmaya ihtiyaç duyulduğu ya da çalışmanın önemli olduğu noktasında yeterli düzeyde ikna edicidir ("Bu konu daha önce araştırılmamıştır" ya da "bu konudaki çalışmalar sınırlıdır" gibi basmakalıp ifadeler ikna edici değildir.)				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Çalışmanın Gerekçesi Yok)				
	00	Kararsız				
	Not: Metinde basmakalıp ifadelerin olması gerekçenin doğrudan sunulduğunu/ açık olduğunu göstermez. Çalışmanın gerekçesinin, metnin içindeki diğer ifadeler içinde örüntülenmiş bir şekilde sunulması dikkate alınmalıdır.					
6	**Amacın/Amaçların açıklık düzeyi**: amaç ifadesinin kullanılan kelimelerden ve ifadenin bağlamından yola çıkarak anlaşılırlığını işaret etmektedir.					
	01 (Düşük)	*02 (Orta)*				*03 (Yüksek)*
	Amaç/Amaçlar belirsiz (net değil).	Amaç/Amaçlar kısmen anlaşılır.				Amaç/Amaçlar açık/anlaşılır.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Amaç İfadesi Yok)				
	00	Kararsız				
	Not: 1-Eğer amaç/amaçlar ifadesinin içinde açıklaması verilmemiş bir terim içeriyorsa, kararınızı vermeden önce ifadenin etrafındaki bağlama/cümlelere bakınız. **2- Eğer "Amaç" yerine "Hedef" kavramı kullanılmış ise bu kategori altında değerlendirmeye alınız.**					
7	**Araştırma sorularının / hipotezlerinin açıklık düzeyi**: araştırma sorularının/hipotezlerinin kullanılan kelimeler ve alanyazın taramasının bağlamı aracılığıyla anlatılmasını işaret etmektedir.					
	N1	Araştırma sorularında/hipotezlerinde anlamın yorumlanmasında muğlaklığa neden olabilecek kelime ya da kelime grupları bulunmamaktadır.				
	N2	Araştırma sorularında/hipotezlerinde ya da alanyazın taramasında soruların/hipotezlerin anlaşılmasını kolaylaştıracak yeterli miktarda bağlamsal ipucu bulunmaktadır.				
	N3	Hiçbir araştırma sorusunda/hipotezinde anlamın yorumlanmasında muğlaklığa neden olabilecek kelime ya da kelime grupları bulunmamaktadır.				
	N4	Her bir araştırma sorusunda/hipotezinde ya da alanyazın taramasında sorunun/hipotezin anlaşılmasını kolaylaştıracak yeterli miktarda bağlamsal ipucu bulunmaktadır.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var

	N2			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N3					
	N4					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Araştırma Sorusu ya da Araştırma Hipotezi yok)				
	00	Kararsız				
	Not: Eğer sadece 1 araştırma sorusu/hipotezi varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla soru/hipotez varsa N3 ve N4'ü seçin. Eğer bir araştırma sorusu ve hipotezi karması varsa da N3 ve N4'ü seçin.					

Yöntem						
Nu.	**Sınıf ve Kodu**					
8	**Veri kaynağı seçiminin/Örneklemenin gerekçelendirme güçlülük düzeyi:** katılımcıların/metinlerin veri kaynağı olarak seçilmesinin alanyazınla desteklenmesine ve mevcut çalışmanın veri kaynakları seçilirken bir dizi mantık örgüsünün sunulmasına işaret etmektedir.					
	N1	Mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır				
	N2	Mantık örgüsü ikna edicidir.				
	N3	Her bir kaynağın seçimi için sunulan mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N4	Sunulan bütün mantık örgüsü ikna edicidir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	N3			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N4					
	Muadil Kod					
	80	Eksik raporlama – birden fazla veri kaynağının kullanıldığı ancak bütün kaynaklara dair gerekçelendirmenin sağlanmadığı durumlara işaret eder				
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerekçelendirme yok)				
	00	Kararsız				
	Not:					
	1	Eğer sadece 1 veri kaynağının (katılımcı ya da metin) seçimi/örnekleme süreci için gerekçelendirme varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla veri kaynağının (katılımcılar ya da metinler) seçimi/örnekleme süreci için gerekçelendirme varsa N3 ve N4'ü işaretleyin.				
	2	Eğer açıkça belirtilmiş bir mantık örgüsü yoksa 90 kodunu işaretleyin.				
9	**Verilerin gerekçelendirme güçlülük düzeyi:** mevcut çalışma için seçilen veri kaynaklarının kullanım gerekçesinin alanyazın desteği ve bir dizi mantık örgüsü ile temellendirilmesini işaret etmektedir.					
	N1	Mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N2	Mantık örgüsü ikna edicidir.				
	N3	Her bir veri kaynağı için sunulan mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N4	Sunulan bütün mantık örgüsü ikna edicidir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	N3			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N4					
	Muadil Kod					
	80	Eksik raporlama – birden fazla veri kaynağının kullanıldığı ancak bütün kaynaklara dair gerekçelendirmenin sağlanmadığı durumlara işaret eder				
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerekçelendirme yok)				
	00	Kararsız				
	Not:					

	1	Eğer sadece 1 veri türü (sayısal ya da sözel) için gerekçelendirme varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla veri kaynağı (sayısal ya da sözel) için gerekçelendirme varsa N3 ve N4'ü işaretleyin.				
	2	Eğer açıkça belirtilmiş bir mantık örgüsü yoksa 90 kodunu işaretleyin.				
10	**Veri toplama süreçlerinin açıklık düzeyi:** mevcut çalışmanın veri toplama süreçleriyle ilgili ayrıntıların anlaşılırlık düzeyini işaret etmektedir.					
	N1	Çalışmadaki açıklamalar, veri toplama sürecine ilişkin yeterli miktarda ayrıntıya yer vermektedir.				
	N2	Çalışmadaki açıklamalar, veri toplama sürecine ilişkin net ayrıntılara yer vermektedir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Veri toplama süreci raporlaştırılmamış)				
	00	Kararsız				
11	Verilerin uygunluk düzeyi, toplanılan verilerin mevcut çalışmanın araştırma sorularına/hipotezlerine/amacına uygunluğunu işaret etmektedir.					
	01 (Zayıf)			*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*	
	Kullanılan veriler mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri/amacı ile örtüşmemektedir.			Kullanılan veriler mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri/amacı ile kısmen örtüşmektedir.	Kullanılan veriler mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri/amacı ile örtüşmektedir.	
	Muadil Kod					
	00	Kararsız				
12	**Veri toplama araçlarının gerekçelendirme güçlülük düzeyi:** mevcut çalışmanın veri toplama araçlarının kullanımına ilişkin alanyazın desteği ve bir dizi mantık örgüsü ile temellendirilmesini işaret etmektedir.					
	N1	Mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N2	Mantık örgüsü ikna edicidir.				
	T3	Her bir veri toplama aracı için sunulan mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	T4	Sunulan bütün mantık örgüsü ikna edicidir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	N3			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N4					
	Muadil Kod					
	80	Eksik raporlama – birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı ancak bütün araçlara ait gerekçelendirmenin sağlanmadığı durumlara işaret eder				
	90	Kategori Uygulanamaz (Veri Toplama Araçları için Gerekçelendirme yok)				
	91	Kategori Uygulanamaz (Çalışma, Araştırma Makalesi Kapsamında Değil)				
	00	**Kararsız**				
	Not:					
	1	Eğer sadece tek bir veri toplama aracı varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla veri toplama aracı varsa N3 ve N4'ü işaretleyin.				
	2	Eğer açıkça belirtilmiş bir mantık örgüsü yoksa 90 kodunu işaretleyin.				
13	**Veri toplama araçlarının çalışmaya uygunluk düzeyi:** kullanılan veri toplama aracının/larının mevcut çalışmayla uyumluluğunu işaret etmektedir.					
	01 (Zayıf)			*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*	
	Veri toplama aracı/araçları, mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri ve veri türü ile örtüşmemektedir.			Veri toplama aracı/araçları mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri ve veri türü ile kısmen örtüşmektedir.	Veri toplama aracı/araçları mevcut çalışmanın araştırma soruları/hipotezleri ve veri türü ile örtüşmektedir.	
	Muadil Kod					

	91	Kategori Uygulanamaz (Çalışma, Araştırma Makalesi Kapsamında Değil)				
	00	**Kararsız**				
14	**Veri analizi tekniklerinin gerekçelendirilme güçlülük düzeyi:** mevcut çalışmanın analiz tekniğine ilişkin alanyazın desteğini ve tekniğin bir dizi mantık örgüsü ile temellendirilmesini işaret etmektedir.					
	N1	Mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N2	Mantık örgüsü ikna edicidir.				
	N3	Her bir veri analiz tekniği için sunulan mantık örgüsü, ilgili alanyazından hareketle temellendirilmiştir veya açıkça anlatılmıştır.				
	N4	Sunulan bütün mantık örgüsü ikna edicidir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	N3			N3 ve N4 yok	N3 veya N4 var	N3 ve N4 var
	N4					
	Muadil Kod					
	80	Eksik raporlama – birden fazla veri kaynağının kullanıldığı ancak bütün kaynaklara dair gerekçelendirmenin sağlanmadığı durumlara işaret eder				
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerekçelendirme yok)				
	00	Kararsız				
	Not:					
	Eğer sadece tek bir veri analiz tekniği varsa N1 ve N2'yi işaretleyin. Eğer birden fazla veri analiz tekniği varsa N3 ve N4'ü işaretleyin.					
15	**Veri analiz sürecinin açıklık düzeyi:** mevcut çalışmanın veri analiz süreci/süreçleri ile ilgili ayrıntıların anlaşılırlık düzeyini işaret etmektedir.					
	N1	Çalışmadaki açıklamalar, veri/lerin analiz sürecine ilişkin yeterli miktarda ayrıntıya yer vermektedir.				
	N2	Çalışmadaki açıklamalar, veri/lerin analiz sürecine ilişkin belirli (kati) ayrıntılara yer vermektedir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Zayıf)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Veri analiz süreci raporlaştırılmamış)				
	00	Kararsız				
	Not:					
	1	Temel istatistik yöntemlerinin kullanıldığı durumlarda (ör; betimsel istatistikler, t-testi, ki kare testi, varyans analizi) sadece kullanılan yöntemin isminin anılması yeterli ve belirli (net) sayılabilir. Ancak, gelişmiş istatistik yöntemlerinin kullanıldığı durumlarda daha ayrıntılı açıklama yapılması beklenir.				
	2	Sadece "**kodlama yapılmıştır"** demek, analiz sürecine dair sunulmuş bir detay değildir.				
16	**Veri analiz tekniğinin uygunluk düzeyi:** mevcut çalışmanın veri analiz teknik/tekniklerinin uygunluk derecesini işaret etmektedir.					
	01 (Zayıf)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Kullanılan veri analiz teknik/teknikleri, mevcut çalışmanın verileri ve araştırma soruları/hipotezleri ile örtüşmemektedir.			Kullanılan veri analiz teknik/teknikleri, mevcut çalışmanın verileri ve araştırma soruları/hipotezleri ile kısmen örtüşmektedir.		Kullanılan veri analiz teknik/teknikleri, mevcut çalışmanın verileri ve araştırma soruları/hipotezleri ile örtüşmektedir.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Veri analiz süreci raporlaştırılmamış)				
	00	Kararsız				
17	**Yöntemin güçlü ve zayıf yanlarının değerlendirilme düzeyi:** mevcut çalışmanın yönteminin etraflıca irdelenmesine işaret etmektedir.					
	01 (Zayıf)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Yöntemin, güçlü ve zayıf yanları üzerinde durulmamıştır ya da çok az durulmuştur.			Yöntemin güçlü ve zayıf yanları üzerinde biraz durulmuştur.		Yöntemin güçlü ve zayıf yanları üzerinde etraflıca durulmuştur.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Yöntemin güçlü ve zayıf yönleri raporlaştırılmamıştır)				
	00	Kararsız				

18	**Yöntemin kredibilite düzeyi:** mevcut çalışmanın veri toplama ve analiz süreci/süreçlerinin geçerliliğini/güvenilirliğini işaret etmektedir.			
	01 (Zayıf)		*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	Çalışmanın veri toplama/analiz süreçlerinde, geçerlilik/güvenilirlik sağlanmamıştır.		Çalışmanın veri toplama/analiz süreçlerinde, geçerlilik/güvenilirlik kısmen sağlanmıştır.	Çalışmanın veri toplama/analiz süreçlerinde geçerlilik/güvenilirlik sağlanmıştır.
	Muadil Kod			
	00	Kararsız		
	Not:			
	Bu kategoride, kararınızı aşağıdaki ölçütlere göre alabilirsiniz. 1. Veri toplama ve analiz süreç/lerinin açıklık ve tutarlılık düzeyleri 2. Geçerlik denetimleri / Güvenilirlik Denetimleri / Veri Çeşitlemesi 3. Açıklamaların ikna edicilik düzeyi			

Tartışma						
Nu.	**Sınıf ve Kodu**					
19	**Tartışmanın bulgularla uyumluluk düzeyi:** tartışma ve bulgular arasındaki bağlantıyı işaret etmektedir.					
	N1	Tartışma, net bir şekilde bulgulara dayanmaktadır.				
	N2	Bulgular ve tartışma arasında mantıklı bir ilişki vardır.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				
	00	Kararsız				
20	**Tartışmanın güçlülük düzeyi:** bulgulara yönelik açıklamaların ikna ediciliğini, açıklamaların desteklenmesinde atıfların kullanımını ve bulgular ile alanyazın bölümünde sunulan görüşler arasındaki ilişkilendirmeyi işaret etmektedir.					
	N1	Tartışma ikna edici biçimde açıklanmıştır ve/veya uygun atıflarla desteklenmiştir.				
	N2	Tartışmadaki ana fikirler mantıksal açıdan alanyazın taramasındaki ana fikirlerle ilişkilendirilebilmiştir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1 ve N2 yok	N1 veya N2 var	N1 ve N2 var
	N2					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				
	00	Kararsız				
21	**Tartışmanın kapsam düzeyi:** çalışmanın bulgularına yönelik alternatif açıklamaların çeşitliliğini işaret etmektedir.					
	01 (Düşük)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Tartışmada, bulgulara yönelik açıklamalar oldukça sınırlıdır.			Tartışmada, bulgulara yönelik açıklamalar kısmen yeterlidir.		Tartışmada, bulgulara yönelik açıklamalar kapsamlı ve yeterlidir.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				
	00	Kararsız				
22	**Tartışmanın derinlik/vansıma düzeyi:** bulguların derinine inerek içyüzünü anlamlandırmayı işaret etmektedir.					
	01 (Düşük)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Tartışma veriler üzerine temellendirilmiş ancak bulgular derinlemesine irdelenmemiş ya da çok az irdelenmiş.			Tartışma veriler üzerine temellendirilmiş ve bulgular kısmen irdelenmiştir.		Tartışma veriler üzerine temellendirilmiş ve bulgular derinlemesine irdelenmiştir.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Tartışma Bölümü Yok)				

	00	Kararsız				
23	**Öneri çeşitlilik düzeyi:** çalışmanın uygulamaya yönelik çok yönlü öneriler/tavsiyeler sunmasını işaret etmektedir.					
	01 (Düşük)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Uygulamaya yönelik gerektirmeler/tavsiyeler oldukça sınırlıdır.			Uygulamaya yönelik öneriler, kısmen farklı açılardan sunulmuştur.		Uygulamaya yönelik gerektirmeler/tavsiyeler çok yönlü bir şekilde sunulmuştur.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerektirmeler/Tavsiyeler Yok)				
	00	Kararsız				
24	**Öneri netlik düzeyi:** çalışmada uygulamaya yönelik sunulan öneriler/tavsiyelerin anlaşılırlık düzeyini işaret etmektedir.					
	N1	Uygulamaya yönelik önerilerin/tavsiyelerin ana fikri açıktır.				
	N2	Uygulamaya yönelik önerilerin/tavsiyelerin ana fikri yeterli ayrıntı verilerek desteklenmiştir.				
	N3	Uygulamaya yönelik gerektirmeler/tavsiyeler, gerektirmelerin/tavsiyelerin genel olarak anlaşılmasını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir.				
	Nitelik	Var	Yok	*01 (Düşük)*	*02 (Orta)*	*03 (Yüksek)*
	N1			N1, N2 ve N3 yok	İki tanesi var (İkisini seçiniz: N1, N2, N3)	N1, N2 ve N3 var
	N2					
	N3					
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Gerektirmeler/Tavsiyeler Yok)				
	00	Kararsız				
25	**Öneri uygunluk düzeyi**: mevcut çalışmadan çıkarılan uygulamaya yönelik önerilerin/tavsiyelerin uygunluğunu işaret etmektedir.					
	01 (Düşük)			*02 (Orta)*		*03 (Yüksek)*
	Öneriler/Tavsiyeler, çalışmanın yöntemi/bulguları/tartışması üzerine temellendirilmemiştir ya da ağırlıklı olarak çalışmanın alanyazın taramasına dayandırılmış izlenimi vermektedir.			Öneriler/Tavsiyeler, çalışmanın yöntemi/bulguları/tartışması üzerine temellendirilmiştir ancak çalışmanın sınırlılıklarına yönelik farkındalık düşüktür.		Öneriler/Tavsiyeler, çalışmanın yöntemi/bulguları/tartışması üzerine temellendirilmiştir ve çalışmanın sınırlılıklarına yönelik farkındalık yüksektir.
	Muadil Kod					
	90	Kategori Uygulanamaz (Öneriler/Tavsiyeler Yok)				
	00	Kararsız				

EK-3. Anket Formu

Değerli Hocam,

Ben Serkan FURTUN. Atatürk Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Türkçe Eğitimi Bilim dalında Doktora öğrencisiyim. Aynı zamandan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde Araştırma Görevlisiyim.

Tez danışmanım Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ ile *"**Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Akademik Söylem Oluşumu: Tür Analizine Dayalı İnceleme**"* konulu doktora tez çalışmam için Türkçe Eğitimi alanında yazılan makalelerinin retorik yapısını tespit etmek ve gelişmesine yardımcı olmak amacıyla veri toplamaktayım. Ankete katılımınız **gönüllük esasına** dayalı olup katılımınız durumunda **kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır**. Elde edilecek veriler sadece akademik çalışmada kullanılacaktır. Katılımınız, çalışmanın alana sağlayacağı katkı ve konuya çok yönlü bakış açısı geliştirme açısından önemli ve değerlidir. Şimdiden değerli katkılarınız için teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

ANKETİMİZ:

http://www.surveey.com/SurveyStart.aspx?lang=1&surv=pptp0bh5etx2t4u3shq4j1gge092rutb

Arş. Gör. Serkan FURTUN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Değerli katılımcılar,

Ben Serkan FURTUN. Atatürk Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Türkçe Eğitimi Bilim dalında Doktora öğrencisiyim. Aynı zamandan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinde Araştırma Görevlisiyim.

Doktora tezim olan *"Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin Akademik Söylem Oluşumu"* için Türkçe eğitimi akademisyenleri tarafından yazılan makalelerinin retorik yapısını tespit etmek ve gelişmesine yardımcı olmak amacıyla veri toplamaktayım. Bu araştırmanın amacı, Türkçe eğitimi akademisyenleri tarafından yazılan makalelerinin retorik yapısını tespit etmek ve gelişmesine yardımcı olmaktır. Ankete katılımınız gönüllüdür. Bu anketten elde edilecek veriler sadece akademik çalışmada kullanılacaktır. Yanıtlarınızla bireysel olarak tanımlanmayacaksınız. Sorulara objektif ve samimi cevaplar vereceğinize inanıyorum.

Lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra kendinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

İyi çalışmalar dilerim.

Cinsiyetiniz?

a) Kadın
b) Erkek

Yaşınız.

a) 20-30
b) 30-40
c) 40-50
d) 50 ya da daha üstü

Akademik unvanınız

a) Doktor
b) Doktor Öğretim Üyesi
c) Doçent
d) Profesör

Doktoradan mezun olduğunuz üniversite

Şu an çalıştığınız üniversite

(Üniversitelerin adı**)**

Akademik çalışma alanınız?

a) Yabancılara Türkçe Öğretimi
b) Yazma Eğitimi
c) Okuma Eğitimi
d) Dinleme Eğitimi
e) Konuşma Eğitimi
f) Dil Bilgisi Eğitimi
g) Diğer (boşluk bırak)

Doçentlik alanınız nedir?

(boşluk bırak)

Yurt dışı deneyimi

Hiç yurt dışına (Eğitim alma eğitim verme, sempozyum, kongre gibi nedenler için) gittiniz mi?

a) Evet
b) Hayır

Yurt dışı deneyimi

(Cevabınız evet ise ne kadar süre kaldınız?)

a) 1 aydan az
b) 3-6 ay
c) 7-12 ay
d) 12 aydan daha uzun

Şu an herhangi bir bilimsel dergide görevli misiniz?

a) Evet
b) Hayır

Akademik dergideki göreviniz nedir?

a) Hakem
b) Editör
c) Diğer (boşluk bırak)

Hakem ya da editörseniz,

Ne tür dergilerde hakemsiniz / editörünüz?

a) Ulusal
b) Uluslararası
c) Her ikisi de
d) Diğer (boşluk bırak)

Hakem ya da editörseniz,

Kaç yıldır hakem/editörsünüz?

a) 0-3 yıl
b) 4-6 yıl
c) 6 dan fazla

Hakem ya da editörseniz,

Yılda kaç makale inceliyorsunuz / düzenliyorsunuz?

a) 0-5 makale
b) 6-10 makale
c) 11-15 makale
d) 15 den fazla

Türkçe Eğitimi Araştırmacılarının makaleler hakkında düşüncelerinizi belirtiniz.

		Asla	**Nadiren**	**Bazen**	**Sıklıkla**	**Her zaman**
1	Çalışma konusu günceldir.					
2	Çalışma konusu özgündür.					
3	Araştırma problemi açık ve anlaşılırdır.					
4	Çalışmanın amacı açık bir şekilde belirtilmektedir.					
5	Çalışmanın kapsamı açık bir şekilde belirtilmektedir.					
6	Araştırmanın önemi açık bir şekilde belirtilmektedir.					
7	Makale içeriği, derginin kapsamına uygundur.					
8	Makale, derginin makale yazım yönergesine uygundur.					

		Asla	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
9	Makale, etik ilkelere uygundur (araştırma katılımcılarının gönüllü katılımı için onay ve etik kurullardan onay alınması).					
10	Çalışmada intihal ve tahrif gibi etik ihlal ya da şüphesi bulunmamaktadır.					
11	Çalışma özeti, çalışmanın içeriğini yansıtmaktadır.					
12	Araştırma başlığı içerik ile uyumludur.					
13	Çalışma bölümleri birbiri ile tutarlıdır.					
14	Çalışmada imla ve noktalama hatası bulunmamaktadır.					
15	Üslup, akademik dile uygundur.					
16	Gereksiz detaylar, tablolar ve grafikler yoktur.					
17	Tablo ve şekillerin açıklamaları belirgindir.					
18	Araştırmanın kuramsal temelleri için literatür taraması yeterlidir.					
19	Araştırmanın/araştırma sorularının amacı için literatür yeterince taranır.					
20	Seçilen yöntem, çalışma için uygundur.					
21	Veri analizi yöntemi, yeterince açıklanmaktadır.					
22	Seçilen istatistiksel teknikler, verilerin analizi için uygundur.					
23	Araştırmacıların araştırma sürecindeki rollerinden bahsedilmektedir.					
24	Veri toplama araçlarının psikometrik niteliklerine (geçerlik ve güvenilirlik) bakılmaktadır.					
25	Araştırmanın sınırlılıkları belirtilmektedir.					
26	Evren ve örneklem/ çalışma grubu belirtilmektedir.					

		Asla	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
27	Bütünün temsil edilmesi için evren-örneklem ilişkisi yeterlidir.					
28	Örneklem/çalışma grubunun demografik özellikleri açıklanmaktadır.					
29	Veri toplama araçları çalışmanın amacı için uygundur.					
30	Veri toplama süreci ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.					
31	Bulgular nesnel/rapor diline uygun olarak ifade edilir.					
32	Araştırma sorularının tamamın yanıtı bulgularda verilmektedir.					
33	Bulgulardan bağımsız yorumlar yer almamaktadır.					
34	Araştırma bulgularına uygun sonuçlar uygundur.					
35	Araştırma bulgularına uygun öneriler yeterlidir.					
36	Makalenin sonuç bölümünde bulguların tekrarlanmaktadır.					
37	Konuyla ilgili alanyazın referans alınarak tartışılmaktadır.					
38	Tartışma, araştırma sorularına ve bulgularına dayanmaktadır.					
39	Gelecekte yapılacak araştırmalar için önerilere yer verilmektedir.					
40	Araştırma sonuçlarının uygulanabilirliğine dair öneriler yeterince yer almaktadır.					

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad: Serkan FURTUN

Eğitim Bilgileri:

Lisans: Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Programı (2008-2012)

Yüksek Lisans: Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (2012-2014)

İş Tecrübeleri:

Iğdır Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi (2013-2015)

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (2015-)

Sınav Bilgileri

ALES: 90,06445 (2012)

YÖK Dil: 75.00 (2013)

Yabancı Dil: İngilizce (İyi Düzeyde)

Akademik Yayınlardan Örnekler:

Furtun S. 2014. Iğdır Karakoyunlu Tarihi Mezar Taşları. Journal of Turkish Studies . 2014. DOI:10.7827/TurkishStudies.7444.

Kürüm, E. ve Furtun, S. (2016). Her Şey Zıddıyla Kaimdir" Necip Fazıl, Çile ve Zıtlar Dünyası. Gazi Türkiyat, (19),73-94.

Furtun, S. (2020). Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumundaki Türkçe Eğitimi Konulu Özet Metinlerin Akademik Yazım Tekniği Açısından Değerlendirilmesi (2016-2019 Örneklemi). Kastamonu Eğitim Dergisi, 28 (6), 2424-2436.